Život

Sv. Martina Turonského,

starověká úcta jeho

v Církvi sv. vůbec, a ve vlastech česko-slovanských zvlášť.

Dle pramenů hodnověrných

sestavil

Dr. Martin Řiha,

profesor v bohosloví na bohosloveckém ústavě v Budějovicích, biskupský censor knih.

V Českých Budějovicích. 1878. — Nákladem spisovatele.

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY
Oddělení správy Rezervních fondů
Klementinum 190, 110 00 Praha 1
1

Jeho Excellencí Nejdůstojnější

Pán, Pan

JAN VALERIAN JIRSÍK,

biskup Budějovický

ráčil podaný rukopis vlastnoručním přípisem schváliti následovně:

Spis: **„Život Svatého Martina Turonského, starověká úcta jeho v Církvi sv. vůbec, a ve vlastech československých zvlášť“** od doktora a profesora v bohosloví Martina Říhy schvalujeme co knihu velice poučnou a vzdělavatelnou, a přejeme mu valného rozšíření.“

Od Biskupského Ordinariatu v Budějovicích,
dne 20. března 1878.

Jan Valerian,
biskup.

Předmluva.

Podivný jest Bůh v Svatých svých.[1]) Každý Svatý má mnoho podivuhodného v životě svém z daru Božího. Milost Boží a vlitá láska Boží,[2]) nadpřirozené síly tajuplně účinkují v srdci jeho, a Hospodin v radách nestíhlý přidává miláčku svému zvláštní dary z nesmírné dobroty a štědroty své. „Některé zajisté postavil Bůh v církvi nejprv apoštoly, druhé proroky, třetí učitele; potom moci (zázraky činiti), potom ty, kteří mají dary uzdravování, pomáhání, spravování a rozličnosť jazyků a vykládání řečí.“[3])

Proto že Bůh nejvýš dobrotivý obzvláštních darů svým Svatým uděluje, jest život každého Svatého nedostižitelný a jen s udivením a s úžasem pohlížeti musíme na divotvornou moc a sílu jeho, upřímě a pokorně vyznávajíce, že podivný jest Bůh ve Svatých svých a že příliš uctěni jsou přátelé Boží.[4])

Jestiť ale ještě *druhá stránka v životě Svatých*, nám přístupná, kteréž vyzpytovati a snaživou sílou dostíhnouti můžeme, ovšem s pomocí milosti Boží.

Život Svatých jest vzorem životu našemu, praví sv. Ambrož, biskup Milánský a pravdu výroku svého dokazuje ze života nábožných patriarchů starozákonních. An panickou

[1]) Žalm 67, 36. [2]) K Řím. 5, 5. [3]) I. Kor. 12, 28. [4]) Žalm 138, 17.

čistotu nábožného patriarchy, Josefa egyptského, vypisuje, dokládá, že Svatí nebyli dle bytosti a přirozenosti zvláštnější nežli každý jiný člověk, ale že byli střízlivější na sebe přísnější, že poklesků se dopustili, ale také jich napravili. [1])

Divotvorná, obzvláštní moc a vzorný, následování hodný život každého Svatého jsou téměř propleteny a sloučeny, že nikdo tak snadno nenalezne v tom tajuplně sosnovaném vřetenu veškerých blahodárných činů, co jedině darovanou sílou Boží, aneb požehnanou sílou lidskou utkáno a spředeno bylo.

Sledujíce stopy požehnaného života sv. Martina biskupa Turonského od kolébky až ku hrobu jeho, vidíme obé — divotvornou, zázračnou moc Boží, a též bohumilý, příkladný život v nejužším spojení.

Úžasem a podivením naplněni pohlížíme na zázračný život jeho, a upřímým předsevzetím se tužíce žádáme si povznésti se k životu tak svatému a přeblaženému.

Požehnaný život sv. Martina skytal hned v nejstarších dobách křesťanských tolik krásných, milých a poučných dějů, že vyčtení jich a kratičké úvahy o nich k početí nábožných předsevzetí, k znikání spasitelných úmyslů, ku konání záslužných skutků, k zasvěcení veškerého života Bohu velmi blahodárně působily po veškeré církvi katolické.

Jestiť život blahoslavený svatého Martina Turonského, jak praví Severus Sulpicius, jenž vlastníma očima spatřil přemnohé a převeliké ctnosti jeho, poučením v pravé moudrosti, povzbuzením k duchovnímu boji a užasínáním nad divotvornou mocí Boží. [2])

Také ve vlastech československých byl sv. Martin od

---

[1]) Breviar. Rom. lect. III. Noct. II. Dom. III. Quadrag.

[2]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 1.

nepamětných dob obzvláštním řádem a nevšední vroucností ctěn a vzýván.

Že byla úcta sv. Martina zvlášť v Čechách valně rozšířena, patrno, neboť na všech stranách a jmenovitě v západních krajinách vlasti naší stojí 60 starobylých chrámů Páně sv. Martinu v dávné době zasvěcených.

Není to liché, a neodůvodněné slovo, rceme-li, že chrámové ti jsou částečně z dob svatého Vojtěcha, částečně pak, že jsou drahocenný odkaz našeho zbožného Otce vlasti Karla IV., jenž úctu svatého Martina ve Francii byl seznal a v Čechách ji rozšířil.[1])

V knihách „Libri XIII. Erectionum“ zvaných jmenují se kostely svatého Martina, které již za doby císaře Karla IV. a Václava IV. založeny byly, n. p. Bernardice, Radomyšle, Mladá Vožice, Kleneč.[2]) Nemalou zásluhu o rozšíření úcty svatého Martina v Čechách más taroslavný řád premonstrátský, jenž z Francie záhy po smrti svého zakladatele, sv. Norberta do Čech se dostal a v Čechách se rozšířil.

Aby bývalá nábožná úcta svatého Martina se oživila, a poněkud zaniklé vědění jeho velikých činů a zásluh v Církvi svaté po drahé vlasti naší se rozšířilo, jest účel tohoto životopisu.

Pravdivé jest, co učený dějepisec francouzský de Tillemont [3]) praví, že třeba ku vypsání života Svatého Martina víry tohoto svatého biskupa a zásluh jeho.[4])

---

[1]) Letos roku 1878 koná se 500letá památka úmrtí jeho. V první pondělí adventní dne 29. listopadu 1378 jsa stár přes 60 roků v Pánu zesnul.

[2]) Johann Trajer, Historisch statistische Beschreibung der Diöcese Budweis. 1862.

[3]) Narodil se r. 1637 v Paříži a zemřel 1698.

[4]) Mémoires pour servir à l' histoire ecclésiastique des six premiers siècles par M. Lenain de Tillemont. Paris 1705. Tom X. p. 310.
O vážnosti Tillemontově historické viz Royko „Einleitung in die christliche Religions- und Kirchengeschichte pag. 250. Prag. 1788. a pak Dr. Karl Joseph Hefele, Beiträge zur Kirchengeschichte, Archäologie und Liturgik II. Band. p. 110.

Tohoto úkolu, jakož i nedostižitelnosti jest si vědom úplně ctitel nehodný svého svatého patrona, však poručen důvěrně jeho ochraně a přímluvě, prosí Hospodina, by požehnati ráčil skrovné práci, kteráž za tím jediným účelem se béře, by vroucí úcta svatého Martina ve vlasti naší obnovena, utvrzena a rozmnožena byla.

V Budějovicích, na den svatého Josefa,
Pěstouna Páně 1878.

M. Ř.

I.

První doby života svatého Martina.

(316-331.)

1. Vlasť svatého Martina.

Hned za prvních dob šířila se víra křesťanská velmi rychle po veškerých provinciích světové říše římské, a čím větší byla vzdělanosť národů Římanům podrobených, tím dříve také víra svatá mezi nimi se ujala a zakořenila, Zvlášť přibraná vzdělanosť římská širokou klestila cestu svaté víře křesťanské.

Mezi národy Římanům podmaněnými byli také Slované, kteří velmi záhy do lůna sv. církve uvedeni byli. Mohútný kmen slovanský rozkládal v Evropě silné větve po břehách řek Dunaje a Sávy, a byl velmi přístupný svatým blahověstům křesťanským, kteří od východu z krajin řeckých a od jihu z Italie přicházeli.

Papež Jan X. (914—928) ve svém dopisu ku knížatům Tomislavovi Chorvátskému a Michalovi Zachlumskému mluví mezi jiným v tato slova: „Kdož zajisté o tom pochybuje, že království slovanská mezi prvotinami apoštolův a všeobecné církve se počítají, přijavší hned v kolíbce krmi kázání apoštolské církve s mlékem víry“.

Tomu nač zde papež Jan X. naráží, praví Šafařík, výborně nasvědčuje to, co Nestor, nejstarší letopisec ruský[1]) o původních sídlech Slovanů, na Dunaji a v starém Illyrikum, o kázání apoštolův sv. Pavla a Ondřeje mezi Slovany v Illyrikum a na Rusi

[1]) Současník našeho slavného kronisty Kosmy. Nestor zemřel r. 1116. A. V. Šembery Západní Slované v pravěku pag. VI.

atd. v letopisu svém vypravuje.[2]) Netřeba dlouho dokazovati, že v středoevropejské provincii římské v Panonii[3]) byla sídla prvobytelů Slovanských, a že Illyrští Slované obývali krajiny na obojím břehu slovanské řeky Dunaje, jakož i, že Sarmatia prastarou vlastí jest slovanskou.[3])

Do Panonie slovanské dostala se víra křesťanská hned v nejprvnějších dobách, jakmile svatí apoštolové Petr a Pavel v Římě, hlavním městě veškeré říše Církev založili.

Z Říma vyslali sv. apoštolové věrověsty do jednotlivých provincií, aneb obrátili pohany příchozí do Říma, a poslali je co blahověsty křestanské do jich vlastí k národu, z něhož se zrodili.[4])

Obyvatelé Panonie byli Slované, Kelti a Římané. Roku 350—336 před narozením Krista Pána vtrhli válečně Gallové čili Keltové do Panonie a ostatních krajin podunajských, osedlé tam Slovany z částky zbili, z částky v porobu a služebnosť uvedli, z částky pak vytiskli.[5])

Za času císaře Tiberia usadilo se v Panonii slovanské velmi mnoho vznešených a bohatých rodin římských. Panonie proslavila se v starém věku tolik, že nazývána „kolébkou císařů.“ Z Panonie vyšli císařové římští: Aurelianus, Probus, Claudius, Constantius Chlorus, otec Konstantina Velkého.[6])

Těžko by bylo určiti v století čtvrtém po narození Krista Pána, kdo v římské Panonii byl z rodu prvobytelů Slovanských aneb z kmene výbojných Keltů aneb posléz z krve přistěhovalých Římanů.

V hořejší neboli západní Panonii vévodilo na úrodné a rozsáhlé pláni staroslavné město Sabaria, jehož sláva zvlášť za času římských císařů vynikla.

V Sabarii sídlel nejprvnější místodržící císařů římských. Z ve-

---

[2]) P. J. Šafaříka Slovanské starožitnosti str. 56.
Dr. Johann Alzog, Universalgeschichte der christlichen Kirche pag. 514. 7. Auflage. Mainz 1860.

[3]) Šembery Západní Slované v pravěku. str. 63.

[4]) Panonie byla dobyta od císařů římských Augusta a Tiberia v prvním století křesťanskem.

[5]) H. G. Wonters, Histor. eccles. compend. t. I. p. 38. edit. IV.
P. J. Šafaříka Slovanské starožitnosti str. 204—205.

[6]) Saint Martin et son Monastère de Ligugé par le R. P. Dom. François Chamard, Bénédictin de l' abbaye de Ligugé Poitièrs. 1873. pag. 2.

škeré provincie odváděla se daň do Sabarie a důležité tam konaly se soudy a výslechy.[7])

Prokonsulu Sabarskému byli podřízeni ostatní místodržící veškeré rozsáhlé provincie panonské. Také byla Sabaria záhy sídlem biskupa křesťanského. Za času císaře Diokletiana roku 304 povolal prokonsul Sabarský Amantius k soudu svému do Sabarie svatého biskupa Quirina z Oseku, kde týž od surového Maxima pro víru křesťanskou hroznými mukami byl trápen, a tu všemožně svatého mučeníka od víry křesťanské odvracel, a když ničeho pořídití nemohl, kázal sv. biskupa s kamenem mlýnským na krk zavěšeným do řeky Günsu (Sibaris) s mostu uvrhnouti.[8])

Římské město Sabaria nyní Szombathely, Steinamanger zvané leželo v utěšené, úrodné krajině podunajské, kterouž přítoky řeky Rabu zavlažovaly.

Vůkolní krajina Sabárská musela býti orby milovným Slovanům drahým, blahobytným sídlem dříve nežli bojovní Keltové v ní se usadili.

K městu Sabarii v Panonii obracíme zraků svých, bychom tam vyhledali požehnanou kolébku sv. Martina, velikého apoštola národa keltického v Gallii, arciotce mnichů v Evropě a proslaveného biskupa Turonského.[9])

Panonie jest vlastí svatého Martina.[10])

---

[7]) Samuelis Pitisci lexixon antiquitatum Romanarum tom. VII. pag. 303. Hagae. 1737.

[8]) Wetzer und Welte Kirchenlexikon. H. Quirinus.

[9]) V novější době počal boj literární o tom, kde dlužno hledati Sabarii, rodné místo sv. Martina. Někteří spisovatelé uherští praví, že starořímské město Sabaria (uherské Szombathely), kde nyní jest sídlo biskupské, bylo rodné město sv. Martina. Jiní však tvrdí, že kolébka svatého Martina stála v městečku Sabaria na úpatí posvátné hory Panonské čili Hory sv. Martina „Györ Szent Márton.“ Tento náhled hájí Dr. Josef Danko, kanovník Ostřihomský s Benediktiny na posvátné hoře Panonské. Hora Panonská jest památná, neboť v dobách sv. Štěpána, krále Uherského se vypravovalo, že na ní se modlíval outlý pacholíček sv. Martin, prchaje z domu otcovského.

Huber. Geschichte der Einführung und Verbreitung des Christenthums in Süddeutschland. Salzburg. 1874. Bd. 1. S. 312 et Oesterreichische Vierteljahresschrift für kath. Theologie VII. Jahrgang, S. 1. ff.

[10]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 1.

2. Rodiče svatého Martina.

Sabaria v Panonii byla rodné město sv. Martina[1]) a jen tolik historicky jisto jest, nemožno ale určitě pověděti, jaká krev proudila se v žilách tohoto velikého Světce Páně, jestli tichá krev trpělivého, mírumilovného Slovana, aneb prudká krev chrabrého, statečného Kelta, aneb bystrá krev důmyslného podnikavého Římana.[2]) Dlouhému hledání a zkoumání snad by se nyní nepodařilo naleznouti rod sv. Martina,[3]) aniž toho třeba věděti, neboť rozsáhlá činnost jeho nedá se vyložiti z národní povahy jeho.

Než bohatý život křesťanský sv. Martina nese na sobě v barvách půvabných ráz trojího obyvatelstva Sabarie Panonské. Jakoby z povahy jednotlivých národností Panonských to nejlepší byl vybral a v utěšený celek pojidlem křesťanským, páskou svaté lásky byl sloučil, miloval sv. Martin tiché, klidné zátiší mnišské, a tať jest povaha Slovana pokojného, zbožného a trpělivého; přepásal bedra svá statečným, rekovným sebezapíráním v táboru vojenském, což jest v povaze Kelta po vítězství roztouženého a v snášení obtíží vycvičeného; řídil a spravoval důraznou mocí a vážností biskupskou věřící lid svůj, v čemž se zří povaha Římana vážného, důmyslného a soudného.

Rodiče svatého Martina byli proslulí a vznešení. Otec prostý vojín povznesl se statečností ve vojsku římském až k důstojnosti

---

[1]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 1.

[2]) Učený Danko tvrzením svým klada kolébku sv. Martina do krajin ryze slovanských mlčky připouští, že svatý Martin byl z rodu slovanského. Odtuď možno vyložiti hluboce zakořeněnou úctu sv. Martina na Slovensku a v severních krajinách uherských vůbec. Slovútní spisovatelé Šafářík a Šembera neuvádějí ve svých spisech knihy znamenitého Sulpicia Severa, křesťanského Salustia, jenž by byl jich učenému bádání velice prospěl. Šafářík hledí k pramenům od východu plynoucím a profesor Šembera stojí na pevné půdě domácí u zřídla. Slavné dílo Šemberovo vynikne ještě v zářnějším světle, až i k církevním spisovatelům, jichžto díla ve Francii tradičně se zachovala, zřetel obrátí.

[3]) Pevné jest spisovatelovo přesvědčení, že sv. Martin byl Slovan, neboť pravdivosť tohoto domění možno dokázati doklady nezvratnými. Velká část dokladů dala by se sebrati z díla Šemberova, „Západní Slované v pravěku.“

tribuna čili nejvyššího velitele vojenského, kterážto důstojnosť rovnala se hodnosti konsula.[4])

Otce důstojnost tribunská skytala synům obzvláštních práv a rozmanitých předností. Na příklad, syn tribuna mohl se cvičiti ve škole vojenské na útraty státní a vstoupiv v útlém mládí do řad vojenských ihned stal se velitelem jednoho oddělení jízdy (decurio) a pak postupoval rychle k vyšším hodnostem.[5])

Otec sv. Martina konal služby vojenské za času císařů pohanských Diokletiana, Konstantia Chlora a současného Galeria, a nepochybně ještě také za času Konstantina Velkého.

Nezdá se však, že by byl otec sv. Martina tehdáž ještě bojoval v řadách vojska, když císař Konstantin Velký a veškerý tábor jeho nedaleko Říma na rozhodnou bitvu proti Maxentiovi čekali a zázračné znamení na obloze nebeské spatřili — korouhev křížovou s nápisem: „V tomto zvítězíš!“

Dějiny církevní vypravují, že v noci na to ukázal se Kristus Pán císaři Konstantinu ve snách a že jej napomenul, by v čele veškerého vojska vlála korouhev sv. kříže, aby na štítech vojínů vyobrazeno bylo znamení sv. kříže.[6])

Bylo to první vojsko křižácké, které vedl sám císař do boje důvěrou v Krista Ježíše, Syna Božího posilněný. Ouhlavní nepřítel císařův a křesťanů Maxentius, byl na hlavu poražen a chtěje útěkem se spasiti, ve vodách řeky Tibery utonul 312.

Kdyby byl otec sv. Martina znamení zázračné na nebi spatřil a vítězoslavný štít se sv. křížem do vlasti své jako vzácnou památku z tábora římského byl přinesl, nebyl by v pohanské pověře a modloslužbě zůstal až do plné smrti své.

Matka sv. Martina ač pohanka musela býti dobrá a zbožná matka, a byla do zámyslu svého miláčka, jenž od nejoutlejšího mládí víru křesťanskou miloval, zasvěcena, však musela býti poddána muži, jehož přísná moc vládla neobmezeně v rodině.

---

[4]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 2.

[5]) Digest. l. 49. tit. 18. l. 3.

[6]) H. G. Wouters, Histor. eccles. compend. t. I. p. 173.
Dr. Johann Alzog, Universalgeschichte der christlichen Kirche p. 139. Auflage VII.

3. Rok narození sv. Martina.

Svatý Martin narodil se roku 316 za času císaře Konstantina Velkého, jenž rokem tím počítal 11 let vladaření svého, a za času velikého papeže Silvestra, v dobách tudíž pro Církev svatou již utěšenějších. Dlouhé, třistaleté pronásledování křesťanů ač naprosto nepominulo, nebylo již tak rozsáhlé, kruté a děsné, neboť krvolační císařové pohanští jako Diokletian, Maxentius a Maximinus bídně zahynuli a zbožný Konstantin od Prozřetelnosti Boží vyvolen jsa za ochrance křesťanů zastavil krvavé potoky svaté krve mučennické, nejprvé v říši své, pak na východě roku 324 jsa jediným vladařem veškeré rozsáhlé říše římské učiněn zvítěziv i nad Liciniem.

Kříž Páně, jenž tři sta let byl židům pohoršením a pohanům bláznovstvím,[1]) zastkvěl se na čele císařů, na jich královském rouchu, na štítech a přilbách vojínů. V kříži byla spása a vítězství.[2])

Milosrdný Hospodin přichystal obrácením Konstantina Velkého na víru křesťanskou volné a pokojné časy Církvi svaté, počalo zakládání křesťaňských osad, obcí a dědin, počala velebná bohoslužba křesťanská v chrámích, která poutala pohany silou tajuplnou a uchvátnou. Konstantin Velký a s ním Licinius císař vyhlásili císařským výrokem (ediktum) v Římě roku 312 a v Miláně roku 313, že vyznání víry křesťanské v jich říši díti se může svobodně a volně, a že každému poddanému říše římské bez rozdílu stavu, hodnosti a důstojnosti dovoleno jest přijati víru křesťanskou, že křesťanům vrácena býti musí místa posvátná, kde ke službám Božím společně se scházívali, a kde své zesnulé bratry pohřbívali, jakož i statky a důchody chrámům a kněžím věnované a odkázané.[3])

V této tudíž době víře křesťanské nad míru příznivé spatřil svatý Martin Turonský světlo světa (r. 316).

4. Mládí svatého Martina.

Z Panonie odebrali se rodičové sv. Martina do hořejší Italie, do znamenitého města Ticina, nyní Pavia zvaného kdež sv. Martin vychován byl.

[1]) I. Kor. 1, 23.

[2]) Gal. 6, 14.

[3]) Caesar. Baronii annales ecclesiastici ad annum 313. edit. Coloniae Agripinae 1624. tom. III. pag. 112.

Památné Ticinum, kdež vůdce Hannibal r. 218 před narozením Krista Pána římského konsula Scipiona přemohl, bylo město svobodné a v ohledu válečném důležité, v němž Římané proti bojovným Keltům silnou posádku vojenskou udržovali.[1])

Od Milána bylo Ticinum pět mil vzdáleno, a leželo na řece Ticinu (Tesino) v rozkošné a úrodné rovině, která zahradou milánskou sloula.

V dobách, když císařové křesťanští v Gallii a v hořejší Italii se zdržovali, zkvétalo velice Ticinum a povzneslo se za času králů Longobardských až na hlavní město.

V Ticinu bylo mnoho vhodné příležitosti seznámiti se s válečným uměním. V tomto městě měla se otevříti sv. Martinu dráha budoucího povolání jeho.

Otec vojenskou slávou osloněn odpočívaje na svých slavných vavřínech vojenských, kterých sobě vysloužil v Panonii v řadách vojska pobřežního[2]), jedině toho si žádal, aby velikými schopnostmi obdařený syn vstoupil do šlépějí otcových, a nových vavřínů na bojišti rodině otcem proslavené dobyl.

V Ticinu byla škola sv. Martina, a dle tehdejší doby měla na sobě ráz výhradně vojenský, neboť jen vědy vojenské měly oblíbenou školu svou. Škola nazývala se cvičebna vojenská, kde byly závodiště, jízdárna a zbrojnice velkolepé.

Ruka svatého Martina měla zavládati mečem a štítem, mělať se na bojišti proslaviti. Tak stanovil otec, vysloužilý vojín.

Prozřetelnost Boží ale do jiné školy volala svého vyvoleného miláčka. Něžné srdce nevinného pacholete toužilo po vzácnější škole, po škole křesťanské, která tehdáž byla v chrámu křesťanském zřízena a kde blahonosné učení ukřižovaného Spasitele světa Krista Ježíše se hlásalo.

Zbožnému pacholeti líbila se bohoslužba křesťanská, mlékem a medem bylo mu slovo Boží, a když 10 let stár byl, proti vůli rodičů vzdálil se domu otcovského a utekl se do chrámu a prosil, by do počtu katechumenů čili čekatelů svatého křtu zapsán a přijat byl.[3])

---

[1]) Dr. Georg Weber, Römische Geschichte pag. 439.

[2]) „Milites ripenses“ byli vojínové, kteří na břehu řek pohraničných tábor svůj měli.

[3]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 2.

5. Sv. Martin ve škole katechumenů.

Škola má ten nejhlavnější účel, aby člověka k mravnosti a zbožnosti vychovala, na půdu pevných zásad božským zákonem utvrzených ho postavila, k dosažení cíle jeho bezpečnou cestu mu ukázala.

Že cíl člověka mimo život pozemský jest položen, a že v Bohu jen spočívá, na to ukazuje mravná a náboženská mohútnost člověka.

Tyto dvě mohútnosti v člověku jsou nejvzácnější a nejvznešenější a nemohou ničím na světě ukojeny a v pravdě oblaženy býti; ony jen Dobrem věčným a nesmírným ukojeny a oblaženy býti chtějí.[1])

Přede vším tedy třeba, aby tyto mohútnosti u vychování pěstovány a vzdělávány byly.

Protož Církev sv. vychovatelka božská snažila se u věci té pro člověka nejdůležitější každého prostředku příhodného dle okolností času a místa užiti. Dle slov Páně: Nechte maličkých přijíti ke mně, jejich jest království nebeské,[2]) shromážďovala Církev sv. co pečlivá matka a učitelka do škol svých maličké,[3]) aby je v ohledu náboženském a mravném dle křesťanských zásad vychovala a vyučila, vědouc, že čím dříve ta dvojí síla v člověku se vzdělává, tím více se veškerá povaha jeho v ctnosti a v dobru mravném upevňuje, vědouc, že ve vzdělání spočívá šlechetnost a vzácnost povahy rázné a spolehlivé, a že křesťanské vychování již zde na světě té největší blaženosti přináší.

Základy školy křesťanské od Církve sv. řízené dlužno hledati v katechumenatu čili v přípravném ústavu čekatelů svatého křtu.

V prvních dobách Církve byl řád, že ti, kteří se přihlásili k přijatí víry křesťanské dříve než sv. křtu účastnými se stali, o článcích víry poučováni byli, aby důstojně a hodně tu nejpotřebnější svátost přijati mohli. Tací nazývali se katechumeni a někdy dlouhá leta se připravovali ke křtu sv., aby veškeré zneuctění a nehodné přijímání té veliké svátosti zamezeno bylo.

---

[1]) R. P. Sauret Missionnaire du Sacré-Coeur, L'atheisme ou le dernier mot de la civilisation moderne pag. 44. Issoudun. 1872.

[2]) Sv. Mat. 19, 14.

[3]) „Kósciel jest matka, i dla tego, że jest matka jest mistrzynia szkoly.“ Jezus Chrystus Zyjacy v Kósciele. Svienty Marcin i Francya. Zeszyt 10. pag. 420. Warszava 1877.

Věrně opatrovala Církev sv. drahocennou perlu svátostní a nemalá byla úcta sv. křtu, která se jevila tím, že zbožní křtěnci dlouhá léta se připravovali.

Kdo byl do katechumenatu přijat, byl hned zapsán dle jmena a slíbeno mu, že do počtu věřících při chrámu Páně již zapsaných v jistém čase se dostane.

Do úst jeho dána byla sůl na znamení moudrosti a neporušenosti, na čelo jeho vtisknut byl kříž na znamení, že vykoupencem bude ukřižovaného Krista Ježíše, na hlavu jeho složeny ruce biskupovy na znamení, že přijat bude do lůna sv. Církve a že bude chráněn proti nepřátelům spasení duše jeho.[4])

Svatý Martin byl v desátém roku věku svého outlého počtěn do řad katechumenů v Ticinu[5]) a nepochybně tenkráte obdržel velevýznamné jméno Martinus, syn rekovného vojína (Mars), a jelikož jej dílem řád katechumenátu přikázaný, dílem vojenská služba podržovaly, nepřijal až v pozdější době sv. křtu.

V století čtvrtém, v němž požehnaný život sv. Martina na obzoru Církve sv. jasně a zářně svítí, dělila se příprava katechumenů takto:

1. Katechumenové prvního stupně směli poslouchati kázání slova Božího v lodi chrámové a jmenovali se Slyšící (audientes).

2. Vyšší stupeň byl, když katechumenové po kázání také účast měli v modlitbách společných a od biskupa požehnání obdržeti mohli — nazývali se Klečící (genuflectentes).

3. Třetí stupeň katechumenů byl, když důkladnou znalost článků víry při zkoušce dokázali. Těm slíbeno, že při velikonočních svátcích sv. křtu dojdou, jméno jich bylo Vyvolení (electi).

4. Nyní vykládala se katechumenům tajemství sv. víry a udělen jim sv. křest způsobem slavným a jmenováni jsou Bratří věřící. (Fratres fideles.)[6])

Jak blaze a požehnaně slovo Boží v srdci sv. Martina účinkovalo, jak modlitba Páně a apoštolské vyznání víry ho těšily, jak

---

[4]) M. l' abbé Baunard, Histoire de saint Ambroise II. edit. pag. 6. et pag. 23. Paris 1872.

[5]) Od biskupa Anastasia. Viz Saint Martin et son Monastere de Ligugé l. c. p. 4.

[6]) Dr. Johannes Alzog, Universalgeschichte der christlichen Kirche p. 205. VII. Auflage.

vroucná byla v něm žádost svatého křtu, zjevno z toho, že ve dvanáctém roku věku svého po tichém zátiší poustevnickém svatě zatoužil, a kdyby mu mládí outlé a slabé tehdáž bylo nepřekáželo, byl by touhu svou upřímou uskutečnil.[7])

Nyní duch a srdce jeho ustavičně prodlévaly tam, kde byli pokladové jeho.[8]) Chrám Páně a tichá poustevna tanuly mu na mysli, o jich blahosti a čisté rozkoši rozjímal a rozvažoval dnem i nocí.[9])

6. Svatý Martin mučeník Páně ve skrytosti.

Něžné a bohabojné srdce sv. Martina pocítilo v nejoutlejším mládí veliké muky a bolesti.

Od té doby, co na čelo zbožného katechumena vtisknut byl sv. kříž rukou biskupa množily se hořké bolesti a muky, které outlocitné srdce jeho hluboko rozrývaly.

Sv. Martin chce živu býti pro Boha, chce milovati Ježíše Krista — a otec jeho chce, aby žil pro svět a miloval světa slávu. Jinak mu bylo v chrámu Páně, jinak v domě otcovském. Tam plesal duch jeho v Bohu Spasiteli[1]), tu smutná byla duše jeho.[2]) Jak tuhý boj, jak těžký kříž pro něho! Po blaženém nadšení, jehož v chrámu Páně při hlásání slova Božího byl účasten, nastalo v domě otcovském pro něho trapné poděšení. Otec pohanský nevlídně jej vítal, kdykoliv se vracel z chrámu Páně, bránil mu podílu bráti v službách Božích, zakazoval mu křesťanské modlitby a posmíval se kříži svatému. Pod střechou příbytku otcova nesměl býti zbožný pacholíček vyznávačem křesťanským. Poněvadž sv. Martin nechtěl býti vojínem s tělem a s duší, zatvrdil se nelítostný otec a nezavolal žádného učitele do domu, který by jej vědám učil a v umění cvičil.

---

[7]) Friedrich Graf zu Stollberg, Geschichte der Religion Jesu Christi. 13. Theil p. 72. Wien 1818.

[8]) Sv. Mat. 6, 21.

[9]) Žalm 1, 2.

[1]) Sv. Lukáš. 1, 47.

[2]) Sv. Mat. 26, 28.

Ačkoliv otec neútrpný synáčku velkými dary ducha obdařenému vzdělání vědeckého nezjednal, předc byla řeč sv. Martina velmi důrazná a výmluvná, kázal řečí přesnou, srozumitelnou a dle pravidel řečnických upravenou. Řeč sv. Martina osvěcovala rozum posluchačů, jímala jich srdce půvabnou krásou a jich vůli zmužilou silou všech planých, nalíčených ozdob řečnických se vystřihajíc.[3]) Svaté bylo čtvrté přikázání Boží sv. Martinu: Cti otce svého a matku svou[4]), a protož bál se velice pohněvati otce svého, ale světější mu byla slova Pána Ježíše: Kdo miluje otce neb matku více nežli mne, není mne hoden[5]), a tudíž strachoval se uraziti Boha, Ježíše Krista. Těžký kříž byl vložen na ramena mladičkého katechumena, on však milostí Boží posilněn jsa nesl jej trpělivě dlouhá léta jakožto sladké jho a lehké břímě Pána Ježíže.[6])

II.

Svatý Martin co vojín v Gallii.

(331-336.)

1. Sv. Martin v řadách vojenských.

Císař Konstantin Velký stanovil roku 331, by synové vysloužilých vojínů do řad vojenských vstoupili.[1]) Tehdáž byl sv. Martin 15 let stár.

Císařský rozkaz byl otci sv. Martina vítán, neboť se radoval, že zničena bude veškera zbožná snaha syna jeho, a že zaveden do dalekých krajů v průvodu rozmařilých a opovážlivých vojínů pohan-

---

[3]) M. Lenain de Tillemont, Memoires pour servir à l' histoire ecclesiastique tom. X. Paris 1705. pag. 310. Dílo toto nalezá se v bibliotéce cisterc. kláštera Vyšebrodského v úhledném vydání.

[4]) V. Kn. Mojž. 5, 16.

[5]) Sv Mat. 10, 37.

[6]) Sv. Mat. 11, 30,

[1]) C. Theod. l. 2. de filiis milit.

ských potratí touhu po víře křesťanské. Závistivý otec nepřál zbožnému synu svému blaženého klidu a pokoje, jenž se mu prýštil z pramene sv. víry, a protož učinil, čeho každé srdce otcovské hroziti se musí.

Věda, že zbožný syn se zdráhá vstoupiti do vojska, šel vyzradit úřadům vojenským jména a stáří syna svého. Svatý Martin byl v domě otcovském zatknut, okovy železnými spoután, k vojsku odveden a bez odkladu k přísaze pohnán. Na tuto úzkosť dobrého syna dívalo se necitelného otce oko nenávistné.

Smutně tedy se loučil sv. Martin s domem otcovským. Přidělen jsa k lehké jízdě musil přes strmící hory alpské dalekou cestu nastoupiti do ciziny, do severních krajin Gallie. Ačkoliv byl syn tribuna a co vojín z rodu vznešeného zvláštních práv a předností užiti mohl, nehonosil se tím ale spokojil se jedním služebníkem, který byl průvodčím jeho a kterého nepovažoval za služebníka, ale za rovného soudruha a jemuž sloužil jako pánu svému obuv s nohou jeho snímaje a ji čistě. Se svým soudruhem společně jídal a sám přinášel na stůl jídlo pro něho.

Ve vojsku konal co statečný vojín tři leta věrné služby a nejen bezúhonných a neporušených byl mravů, ale dobrotivostí, láskavostí, pokorou a trpělivostí tolik vynikal, že získal si srdce soudruhů všech, kteří jej ctili a milovali.

Skromnosť a střídmosť jeho byla známa každému v táboru vojenském, tak že se podobal více mnichu než vojínu, a ačkoliv tehdáž ještě v Kristu Ježíši pokřtěn nebyl, předc dobrými skutky dokazoval, že upřímě se chystá a připravuje k svatému křtu, a že žije pro Ježíše Krista.

Pracujícím milerád pomáhal, bídným ku pomoci spěchal, zarmoucené těšil, lačné nasycoval, nahé odíval, a chudým rozdal peníze, které za služby vojenské obdržel, a jen tolik si nechal, čeho na den pro živobytí potřeboval.[2])

Sv. Martin byl vojín vznešený, vojín křesťanský oblečen v odění Boží dle učení sv. apoštola Pavla.[3]) Bedra svá podpásaná měl pravdou, na prsou oděn byl v pancíř spravedlnosti, do rukou bral štít víry a meč ducha, jenž jest slovo Boží.

---

[2]) Sulpicii Severi Vita 5. Martini c. 2.

[3]) K Efesským 6, 14. 16.

2. Sv. Martin oděl polonahého žebráka.

Jak ušlechtilé a dobrotivé bylo srdce sv. Martina, dokazuje skutek dojemného milosrdenství, o němž nuzný žebrák a štědrý boháč, kdykoliv se vypravuje, milerádi poslouchají. Štětec malíře křesťanského s nadšením zobrazuje památku skutku toho, a ačkoliv by umění křesťanské mnoho vznešených obrazů ze života sv. Martina na odivu vystaviti mohlo, přede jen přednost dává zobrazení tomu, jak sv. Martin co vojín nahému žebráku polovici pláště podává.[1]) U brány města Amienského v Pikardii (v krajinách severní Gallie) potkal se sv. Martin za mrazivé zimy s polonahým žebrákem, jenž všecek skřehlý se třásl a okolojdoucí za slitování prosil. Přemnozí pominuli ubohého žebráka a týž by byl jako jiní v tak kruté zimě zmrzl, kdyby byl sv. Martin nad ním se neslitoval. Sv. vojín spatřiv žebráka ihned útrpností jsa hnut pomýšlel, jak by mu milosrdenství prokázati mohl.

Nemaje ničeho, co by mu mohl dáti v té veliké nouzi, a věda, že oděvu nejvíc potřebuje, sňal s ramenou svých bílý plášť vojenský, a mečem, jímž byl opásán, na dvé jej rozděliv jednu polovici žebráku podal, a polovicí druhou sebe oděl. Někteří z okolostojících posmívali se svatému vojínu, poněvadž zohyzděn a znetvořen byl vojenský šat jeho, jiní ale zastyděvše se v duši toho litovali, že bídného žebráka sami neoděli, jelikož mohli snadno tak učiniti, aniž by byli nějak nahoty zakusili.

V noci na to, když sv. vojín usnul, spatřil Krista Pána oděného tou polovicí pláště, kterouž byl nahému žebráku u brány města daroval.

Kristus Pán provázen četným zástupem andělů kázal sv. vojínu, aby popatřil na tvář Jeho, a dobře pohlédl také na plášť, který dal žebráku.

V stanu sv. Martina, přesladkým viděním oblaženého zazněl jasný a milostný hlas Krista Ježíše: Martin, ještě jsa katechumen, tímto oděvem mne oděl.[2])

---

[1]) Viz „Guide du Musée de la Chartreuse de san Martino.“ par François Imparato. Naples 1876.

[2]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 3. V breviaři římském festo s. Martini I. antif. I. Noct. „Martinus adhuc catechumenus hac me veste contexit.“

Potvrdilo se, že pravdivé jest zaslíbení Páně, že ten, jenž jednomu z nejmenších Jeho něco dobrého učinil, Jemu tak učinil.[3])

Sv. vojín přioděl žebráka, a tím přioděn byl i Kristus Pán. Na místě, kde sv. Martin spatřil Krista Pána oděného pláštěm žebráku darovaným, vystavěn byl v pozdější době klášter, a při něm žily zbožné panny řeholní, které chudobu sv. Martina chudobou dobrovolnou oslavovaly.[4])

3. Svatý Martin přijal sv. křest.

To radostné vidění ve snách, když spatřil nebeskou slávou ozařeného Krista Ježíše a ten přelíbezný hlas Páně, jenž zazněl: „Martin ještě jsa katechumen, tímto oděvem mne oděl“ toť obé vzbudilo ve sv. Martinu v nově touhu vroucí po sv. křtu.

Třetí rok služby vojenské chýlil se ku konci a nepochybně byla tříletá služba vojenská stačitelná pro syny veteránů čili vysloužilců vojenských, by za propuštění z vojska žádati směli.

Císařové římští měnili zákony vojenské velmi často, a prodloužili aneb ukrátili některým vojům dobu služby vojenské, zvlášť těm, které byly mimo Italii v táborech provincialních aneb na pomezích říšských.

Nezřídka zbouřily se legie čili voje, a tu dán zvlášťní řád vojenský, mnohá privilegia byla obmezena aneb naprosto odňata.[1])

Sv. Martin byl syn tribuna, jenž velel vojům římským v Panonii, a tudíž možno, že některé obzvlášťní úchylky byly v privilegiích vysloužilců panonských a jich synů v řadách vojenských.

V roce osmnáctém věku svého a v třetím služeb vojenských byl sv. Martin pokřtěn a chtěl hned řady vojenské opustiti, však neučinil toho pro věrné přátelství, jež jej poutalo na tribuna čili nejvyššího velitele vojska, který tou nejčistší láskou jej miloval a snažně prosil, aby ještě dvě leta s ním potrval a sice do toho času, až ze služby vojenské řádně propustěn bude.

---

[3]) Sv. Mat. 10, 42.

[4]) De Tillemont l. c. p. 311.

[1]) Ambrosii Calepini Dictionarium undecim linguarum. Basileae 1679 p. 1537. et. De Tillemont des Notes sur saint Martin t. X. p. 772.

Zbožný tribun slíbil sv. Martinu, že, až vysloužÍ, do zátiší na poušť s ním se odebéře a život svůj Bohu zasvětí.

Sv. Martin vážil si přátelství zbožného tribuna, znaje vznešenou cenu přítele a věda, že přítel věrný a upřímý dlouho hledán, sotva nalezen, a těžko zachován bývá.

Dvě leta tedy pobyl sv. Martin u tribuna svého a připravoval se k životu duchovního boje a služby Boží.[2])

4. Svatý Martin žádá za propuštění ze služby vojenské.

Sv. Martin konal služby vojenské pět let, od roku 331 až do roku 336 za času císaře Konstantina Velkého, jenž v posledních letech vládu vojenskou v Gallii třem synům svým svěřil, kteří se u velení střídali, až jim otec veškeru říši odkázal a rozdělil.[1])

Roku 336 valili se cizí a nevzdělaní národové jako divoký proud přes Rýn do Gallie, plenili hranice a děsili staré obyvatele Gallie tak, že pro odvrácení strachu nepřátelského druhý syn Konstantinův císař Julius Konstans[2]) veškeré vojsko své do města Wormsu (civitas Vangionum) shromáždil a jednotlivým vojínům dary rozdával. V těchto případech bývalo obyčejem, že vojín za vojínem dle řad byl volán a jemu rukou vojevůdcovou dar slíbený byl podán. Řada přišla též na sv. Martina — a hle! on nechce přijati daru nabízeného, ale žádá veřejně u samého císaře za propuštění ze služby vojenské. Praví: Dosaváde bojoval jsem tobě císaři, dovol abych nyní bojoval Bohu — dar tvůj nechť

---

[2]) Sv. Martin co důstojník opustil řady vojenské, neboť byl velitelem dvou praporů čítajících 256 vojínů. Velitel dvou praporů nazýval se *συνταγματάρχης*, což znamenalo tolik, jako spoluvůdce všeho vojska. Lexicon heleniko romaicon. Basileae. 1563.

Sozomenes Histor. eccl. libr. III. c. 14.

[1]) De Tillemont l. c. p. 311. et Notes sur saint Martin p. 772. tom. X.

[2]) Sulpicius Severus jmenuje c. 4. Juliana Caesara co nejvyššího vůdce vojska. Nedá se mysliti, že by Julian s přímím Odpadlík na tomto místě míněn býti mohl, neboť všecky doby sv. Martina musely by se pošinouti a muselo by se míti za to, že sv. Martin až okolo roku 47. věku svého křest sv. přijal. Nejspíš při opisování rukopisu na místě Julius napsáno Julianus. De Tillemont Notes sur saint Martin 772—774.

přijme ten, jenž boj tvůj bojovati chce, já jsem vojín Kristův a nesluší mně jinému bojovati.

Na slova ta odpovídá rozhněvaný císař svatému Martinu, že nikoliv pro nábožnost, nikoliv pro Ježíše Krista řady vojenské opouští ale jediné proto, že se bojí bitvy, která třetího dne svedena bude.

Sv. Martin byl neohrožený vojín, a čím víc císař výčitky mu činil, kleslosť bázlivé mysli veřejně mu vytýkal, tím statečněji a zmužileji si počínal.

Sv. Martin odpovídá: Jestli míníš, že odejíti chci z bázlivosti a ze strachu před bitvou a nikoliv z nábožnosti a pro Ježíše Krista, tedy viz a slyš — zítra postavím se bez zbraně před šiky vojenské a ve jmenu Pána Ježíše toliko obestřen znamením sv. kříže, bez štítu, bez přilby rozrazím těsně sražené voje nepřátelské a to bez své ouhony.[3])

Na to císař rozkázal, aby sv. Martin ve vězení byl stražen a dle dané přípovědi před nepřátelské vojsko bez vší zbraně byl postaven.

Třetího dne poslal nepřítel vyslance, kteří za mír prosíce ohlásili, že veškeré vojsko boje se vzdává a císaři ve všem se podrobuje.

Podivné to bylo vítězství, kteréhož byl hoden svatý rek křesťanský a které bez prolévání krve lidské od Krista Ježíše na modlitbu uvězněného miláčka Božího uděleno bylo.

Po tomto památném vítězství opustil sv. Martin řady vojenské jsa 20 roků stár.[4])

III.

Sv. Martin ve vlasti své.

(336-360.)

1. Sv. Hilarius, učitel sv. Martina.

Sv. Martin toužil od nejoutlejšího mládí po dokonalosti života křesťanského. Hluboko byla v srdci jeho zakotvena slova Páně,

[3]) Sulpicii Severi Vitas. Martini. — Breviar. Rom. festo s. Martini antiph. 3. Noct. I,

[4]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 4.

která v chrámě Ticinenském co katechumen o křestanské dokonalosti slýchal. Znalť slova Krista Pána, jimiž poučen byl mládenec tázající se, čeho nevyhnutelně třeba každému křesťanu, by do života věčného vejíti mohl, a pak, co se radí těm, kteří dokonalými býti chtějí. Také to uvažoval sv. Martin, že Pán Ježíš o dokonalosti křesťanské s mládencem v rozkvětu jeho krásného a nadějného mládí rozmlouval, a že tudíž Nejsvětější Spasitel oběť mladistvého a nevinného srdce miluje.

Svatý Martin prost kázně vojenské učinil pravidlem veškerého života to, co Pán Ježíš mládenci radil: Chcešli dokonalým býti, jdi, prodej vše, co máš, a rozdej chudým, a budeš míti poklad v nebi, a pojď, následuj mne.[1])

Svatý Martin nyní zvolil život dokonalejší, jenž v sobě pojímá trojí vzácnou oběť Bohu milou, dobrovolnou chudobu, ustavičnou čistotu, a bezvýminečnou poslušnost.

Chudým býval již ve vojenskýeh řadách, čistotným býval v táboře vojenském a rovně poslušným býval velitelům vojenským, ochotně se podrobuje jich rozkazům. Poslušnost sv. Martina v řadách vojenských byla ctností, avšak ještě nebyla Bohu věnovanou obětí. —

Sv. Martin chtěl býti poslušen jako pachole otci duchovnímu, jenž by svědomí a veškeru svobodnou vůli jeho řídil, a jemuž by ve všem, bez výminky se podroboval.[2]) Pro tuto oběť Kristu Ježíši nejlíbeznější vyhledal si sv. Martin duchovního vůdce a otce sv. Hilaria, jenž byl později biskupem v městě Piktaviu (Poitiers-Poatié).

Svatý Ambrož vystavuje Nejsvětější Rodičku Boží čistotným pannám za příklad a praví, že nejprvnější podnět k učení se jest slovútnosť učitelova.[3])

Pravdivá jsou slova tato velikého biskupa Milanského, neboť nic nepřivábí a neroznítí učně tou měrou k učení, jako vznešená povaha učitelova a slovútná pověsť jeho. Jeho přívětivé oko, v němž září dobrota, jeho jasná tvář, v níž se jeví vlídnosť, jeho sladká ústa, z nichž vychází medonosný roj upřímých slov, jeho

---

[1]) Sv. Mat. 19, 21. 22.

[2]) Georg Patiss S. J. der Gehorsam. Regensburg 1861.

[3]) S. Ambrosii de Virginibus lib. II. c. 2. edit. Migne p. 220.

veškerá postava, která rozhřata jest láskou v srdci jeho plápolající, vše to mocně a jemně uchvacuje mysli, srdce a rozumu pěstence outlého a učna dychtivého a v něm zakládá přesvědčení, že v řečech pěstouna a učitele spočívá pravda, krása a blaženosť. A co více ještě účinkuje na pěstence, jest pěstounova vážnosť u veřejném životu, jeho slavná pověsť o mravné, vynikavé povaze a o činech záslužných.

Vznešená pověsť sv. Hilaria byla tehdáž daleko široko rozšířena nejen po veškeré Gallii křesťanské, ale i po veškeré západní a východní říši římské.[4])

Všude vypravovalo se o jeho hlubokém vědění věcí božských o živé, osvícené víře a zvlášť o neohroženém vyznávání a hájení základního článku víry křesťanské proti Arianům, že totiž Ježíš Kristus od věčnosti Syn Boží jest, že jest pravý Bůh tétéž přirozenosti, bytosti a podstaty jako Bůh Otec.

Tohoto slovútného a svatého Hilaria zvolil si sv. Martin za učitele a vůdce duchovního a s ním spojil se tak úzce, že nikdy na vrácení se do vlasti své ani nepomyslil.[5])

2. Sv. Martin obdržel jedno nižší posvěcení.

Více než deset let žil sv. Martin se svým vroucně milovaným pěstounem a otcem duchovním Hilariem v blaženém zátiší.

Byly to doby radostí nejčistších, kdy blahoslavená duše sv. Martina rozjímala v zákoně Páně dnem i nocí, a když zbožné srdce jeho láskou Boží jsouc rozníceno kochalo se v blaženostech nebeských.

Však na sv. Martina přišla bolestná a trudná chvíle, neboť měl se rozloučiti se svým otcem duchovním, sv. Hilariem, jenž za biskupa zvolen byl v rodném městě svém Piktaviu (Poitiérs), a neméně těžko a bolestno bylo sv. Hilariu opustiti svého drahého pěstence Martina, jenž byl obdařen velikými dary ducha a jenž v cnostech všech vynikal.

---

[4]) Sulpicii Severi Chronicon II. c. 45.

[5]) R. P. Dom François Chamard Saint Martin et son monastère de Ligugé. pag. 18. Poitiers. 1873.

Sv. Hilarius odvedl sv. Martina do města Piktavia a umyslil si, že na jáhna ho posvětí, by takto posvátnou páskou na sebe jej připoutal.

Dle řádu církevního posluhovali jáhnové při službách Božích biskupu, a bděli nad kázní církevní. Jáhnové byli prostředníci spomocní biskupa a věřících a nazývali se okem biskupovým. Služby jich byly četné a těžké. Jako strážcové chrámů otvírali a zavírali jej, čtli jmena zemřelých křesťanů (dyptycha), předčítali části vyňaté z písma sv. při službách Božích, skládali ruce na ty, kteří duchem zlým byli posedlí, ohlašovali díly mše sv., přijímali z rukou věřících oběti, oddělovali katechumeny na jich čtvero stupňů, kázali slovo Boží, rozdávali Nejsvětější Svátosť, donášeli Ji nemocným do domů, křtili, posluhovali biskupu při mši sv. a vyprovázeli jej z chrámu. Na počátku století třetího byl počet těch, kteří biskupu přisluhovali, rozšířen, a ve čtveru nižších svěcení vykázany byly služby mimo oltář křesťanům vírou a životem prosluIým.[1])

Sv. Martin zdráhal se přijati vznešený úřad jáhenský maje se za nehodna, a po dlouhých prosbách přijal od sv. Hilaria jedině svěcení nižší, a jak zřejmě se praví,[2]) nejdříve úřad zaklínače, exorcisty, v němž mnohonásobná dobrodiní prokázal těm, kteří od ducha zlého byli souženi a trápeni.

Sv. Martin znal slova Páně, dle nichž dábelská moc jen postem, modlitbou a vírou silnou přemožena býti může.[3])

3. Sv. Martin bloudí v horách alpských.

Z Italie vrátili se rodičové sv. Martina a jich příbuzní do Panonie zpět. Sv. Martin byl napomenut ve snách, aby kraje vlasti své, dům rodičů svých navštívil a svým drahým přátelům pohanským víru křesťanskou hlásal. Nejprvé bylo třeba svolení od duchovního otce sv. Hilaria, protož pokorně prosil sv. Martin za propuštění. Jak mile sv. Hilarius přivolil, vydal se sv. Martin

[1]) Dr. Johannes Alzog Universalgeschichte der christlichen Kirche. 7. Aufl. Seite 192.

[2]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 5.

[3]) Sv. Marek 9, 28. I. Ep. sv. Petra 5, 9.

na dalekou a obtížnou cestu. Jako drukdy plakal sv. Martin maje opustiti sv. Hilaria, tak nyní hořce slzel při loučení sv. Hilarius, a úpěnlivě prosil sv. Martina, aby zase do Gallie se navrátil. Sv. Martin slíbil tak hořce slzícímu biskupu.

Též sv. Martin byl velmi smuten, když se svatým Hilariem se loučil a na dalekou pouť do Panonie se ubíral, ujišťoval prý truchlící přátele, že na cestě přemnoho protivenství trpěti bude. Tak se skutečně stalo.

V Alpách pobloudil sv. Martin a upadl mezi loupežníky, jeden z nich chtěl jej do hlavy seknouti a již napřáhnul sekyru, a tu druhý loupežník přiskočiv ještě v čas napřaženou pravici loupežníka zadržel.

Loupežníci jej svázali na rukou a přikazali jednomu, aby ho stražil a oloupil. Lupič odvedl spoutaného do skrýše a jal se ho tázati, kdo by byl? Sv. Martin odpověděl, že jest křesťan — pak se tázal loupežník dále, jestli se bojí? S tou největší neohrožeností praví sv. Martin, že nikdy nebyl tak bezpečen jako nyní, jelikož ví, že Milosrdenství Boží zvlášť v souženích velmi blízké jest, a pak pravil loupežníku: „Nad tebou mám lítost velikou, poněvadž nejsi hoden pro loupežnictví, by Kristus Ježíš nad tebou se slitoval.“ Loupežník zaražen důtklivými slovy těmito zamlčel se.

Sv. Martin jal se dále hlásati nešťastníku sv. Evanděliu. Loupežník uvěřil slovům sv. Martina, rozvázal pouta na rukou jeho a s radostí vyvedl ho na cestu bezpečnou, a pak žádal ho úpěnlivě, by u Pána Ježíše na modlitbách za něho orodoval.

Kající loupežník zvolil život řeholní a vypravoval často o příčině, která ho pohnula, že se obrátil.[1])

Když sv. Martin z krajin alpských ven vyšel a po Milánské rovině se ubíral, potkal na cestě ducha ďábelského, kterýž v postavě člověka se objevil a sv. Martina všetečně se tázal, kam se ubírá? Odpověděl sv. Martin, že tam, kam jej Pán volá. Na to ďábel: Kamkoliv půjdeš a cokoliv podnikneš, ďábla budeš míti odpůrcem. Sv. Martin odpověděl slovy žalmisty Páně: Hospodin jest spomocník můj, nebudu se báti, co by mi učinil člověk.[2])

Hned zmizel nepřítel pekelný před očima jeho.

---

[1]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 5. a viz „Vies des Saints tom XI. pag. 94 Paris 1788.

[2]) Žalm 55, 5. K Židům, 13, 6.

4. Sv. Martin apoštol rodičů svých.

Na té daleké a obtížné pouti, kterou sv. Martin do vlasti své konal, tanula mu na mysli ustavičně ona noc památná a její podivný sen, v kterémž byl napomenut, aby do domu rodičů svých se odebral.

Po dvaceti letech měl zase spatřiti rodné místo své a kolébku svou, po dvaceti letech měl pozdraviti otce svého a políbiti drahou matku svou a měl dle vůle Páně býti apoštolem pohanských rodičů svých.

Ačkoliv nevlídný otec v poutech železných jej vydal v Ticinu úřadům vojenským, nezapomenul sv. Martin povinnosti dětinné, která svatě velí, aby dítky ctily a milovaly rodiče své, a potěšoval se tím, že Hospodin zaslibuje dlouhý a dobrý život dítkám poslušným a vděčným.[1])

Často zabral se duch sv. Martina do vzpomínek na neštastného otce, jenž v pověře pohanské byl pohřížen, a častěji zpomínal dobrý syn drahé matky, která druhdy hořce naříkala nad otcovým rozkazem, jímžto nebohý syn z domu otcovského byl vypuzen a do daleké ciziny odveden. Na perutích modlitby odletoval duch sv. Martina do krajů vlasti Panonské a do domu otcovského.

Zač přečasto se modlil dobrý a zbožný syn v trapné cizině, bylo obrácení rodičů pohanských, a Bůh ho vyslyšel a povolal ho co zdárného syna k úřadu apoštolskému vlastních rodičů.

Jak sv. Martin byl vítán na prahu domu otcovského, kterak byl od rodičů poznán, nevypravuje se. Taktéž tajno, jak se mu dařilo v domě otcovském a jak dlouho v Sabarii setrval. To jediné se vypravuje, že matku drahou, která po něm dlouhá leta toužila, na viru křesťanskou obrátil, kdežto marné byly snahy jeho, by vyprostil ubohého otce z temnosti pohanské nevěry, otec jako dříve tak i nyní zatvrdil své srdce a zůstal až do plné smrti své v nevěře pohanské. Mnozí z příbuzných byvše poučeni horlivým kázáním a příkladným životem sv. Martina přijali víru křesťanskou a dali se pokřtíti.[2])

---

[1]) II. Kn. Mojžíš. 20, 12.

[2]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 6. De Tillemont l. c. p. 311.

5. Svatý Martin vyznavač Kristův v Panonii.

V nejstarších dobách Církve sv. nazývali se Křesťané, kteří pro víru Ježíše Krista utrpení veřejně snášeli a svědectví o sv. víře před soudem pohanským vydali, Vyznavači.

Jestli svědectví sv. víry krví a smrtí svou zpečetili, nazývali se tito svatí vyznavači spolu Mučeníci Páně — řecky Svědkové.

Sv. Martin trpěl také pro víru Ježíše Krista mnohé muky a zasloužil si, jak sv. Paulin praví, jména slavného vyznavače, a byl hoden slávy a koruny svatých Mučeníků.[1])

Toho času, když sv. Martin ve vlasti panonské přebýval a příbuzným víru katolickou hlásal, sužovalo kacířství arianské církev katolickou v Panonii a Illyrii víc než kde jinde. Zvlášť v Illyrii mělo kacířství arianské nejsilnější opory, neboť byli tu tří smělí a zradní biskupové arianšti Ursacius ze Singiduna, Valens z Mursie a Germinus ze Sirmia, kteří základní článek sv. víry křesťanské, že Ježíš Kristus jest pravý Bůh též přirozenosti a bytosti jako Bůh Otec, zamítali, proti sněmu Nicejskému se bouřili, katolické biskupy ze stolců biskupských sesazovali a katolické křesťany utlačovali a pronásledovali.

V Sirmiu (Srěmě), kde Germanus měl sídlo biskupské, činil blud arianský největší nepokoje a bouře.

Sv. Martin dobře vyučen jsa v pravé víře od sv. biskupa Hilaria kázal po veškeré Illyrii o věčném božství Ježíše Krista, a sice těmi slovy, jakáž první všeobecný sněm církevní v Nicei roku 325 pronesl.

Pro tuto víru byl od kacířských Arianů a nejvíce od jich urputných kněží pronásledován, metlami veřejně mrskán a posléz ze Sirmia vyhnán.[2])

Nemoha déle v Illyrii zůstati odebral se svatý Vyznavač z Illyrie do Italie, a když města Milána došel, zvěstováno mu, že sv. biskup Hilarius ustoupiti musil násilí zpurných a krutých kacířů v

---

[1]) Sulpicius Severus epistola II. praví: „Licet ei ratio temporis non potuerit praestare martyrium, gloria tamen martyris non carebit.
Wandelbert praví o sv. Martinu ve svém martyrologiu metrickém z r. 848 „Fide Martyr“ t. j. Vírou mučeník. De Tillemont l. c. pag. 312.

[2]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 6.

Gallii, a že z Piktavia zahnán jest do krajů východních daleko do Frygie.[3]) Také to mu sděleno, že v Gallii bouřlivé pronásledování křesťanů katol. piklemi oulisných a ošemetných Arianů sosnováno jest.

6. Sv. Martin v Miláně, jest pronásledován od arianského biskupa Auxentia.

Do Milána přišel sv. Martin právě tou dobou, když Auxentius, vetřelý biskup arianský katolickým křesťanům chrámy odnímal, vyznavače víry katolické sužoval, a s císařem arianským Konstantiem spojen jsa blud kacířský s nevídanou ošemetností rozšiřoval.

Auxentius byl dobrodružný bludař, který z Alexandrie do Milana se přestěhoval, aby tu arianskému polopohanství v sídle mocného císaře římského stoupence a ochrance nahledal.

Ačkoliv Auxentius jazyka římského nebyl mocen, předc se neostýchal v zemi úplně cizí co biskup vládnouti; vládnul ale jen oulisností, pochlebnictvím a uhlazeností řeckou, čímž císaře Konstantia omámil a oslepil.[1])

V tichosti a v zátiší hlásal sv. Martin v Miláně sv. víru katolickou, učil dychtivé mládence životu mnišskému, a jak vypravuje sv. Augustin,[2]) byl poustevnický klášter sv. Martina vystavěn mimo zdi hradební na severní straně města.

Na svahu stráně lesem porostlé stály chudičké cely zbožných mnichů a za příznivějších dob sv. Ambrože, biskupa milánského velice se rozmnožily, a jeden nejzbožnější kněz je řídil.[3])

Dlouho to netrvalo a Auxentius dověděl se o blahodárném působení sv. Martina, i hned jej vyhledal a začal ho sužovati příkořím rozličného druhu. Když sv. Martin přes všecko trápení z Milána neodcházel a víru sněmu nicejského neohroženě kázal, postaral se zuřivý Auxentius o to, aby svatý mnich a vyznavač z města Milána a diecése milanské byl vypuzen. Svatý Martin nemoha dále snášeti sužování Auxentiova, odebral se s jedním nábož-

---

[3]) Sulpicii Severi Chronicon II. c. 42.
[1]) Baunard, Histoire de saint Ambroise pag. 34.
[2]) Augustini Confess. l. VIII. c. 6.
[3]) Baunard l. c. p. 513.

ným a upřímým knězem na ostrov Gallinaria[4]) a tam věnoval se tichému životu duchovnímu.

Na ostrově tom živil se sv. Martin velmi nuzně, kořínky bylin sloužily mu za pokrm a voda byla nápoj jeho. Vypravuje se, že bylinu jeďovatou při jídle požil, a že otrávení znamenaje ano blízkou již smrt, důvěrnou modlitbou toto náhlé nebezpečí od sebe odvrátil.

Roku 360 přinesli mu přátelé radostnou zvěst, že sv. biskup Hilarius do Gallie z vyhnanství se vrací. Sv. Martin touto zvěstí potěšen opustil ostrov Gallinarský a šel vstříc sv. Hilariu krajinami k Římu. Na cestě však než do Říma došel, uslyšel, že sv. Hilarius již na prestolu svém v Piktaviu sedí, a protož odebral se nyní přímo k drahému otci duchovnímu do Gallie, jenž vlídně a láskavě jej uvítal po mnohých letech.

Sv. Martin vypravoval učenému a znamenitému obhájci sv. víry katolické, sv. Hilariu vše, co v Miláně se děje a jaké tam útrapy od arianů kacířských, zvlášť od arianského biskupa Auxentia katoličtí křesťani snášeti musejí, a byl nepochybně původcem, že sv. Hilarius do Milána se odebral, aby tam Auxentiovu zuřivosť ukrotil, a u císaře římského přízně katolickým křesťanům dobyl.

Arianské kacířství mělo v dobrodružném Auxentiu velikou oporu, dokaváde císař Konstantius na živu byl, později ochablo, a za času sv. Ambrože utrpělo velikou porážku.

Roku 364 zdržoval se v Miláně císař Valentinian (364-375) a touž dobou přišel tam sv. Hilarius, aby Auxentiovo pokrytství před světem odhalil a jeho kacířské semeno vyplenil.

Auxentius byl svatým Hilariem k tak těsné nesnázi dohnán, že vyznati musil, že Ježíš Kristus jest pravý Bůh též přirozenosti jako Bůh Otec.

Sv. Hilarius oznámil toto vyznání Auxentiovo císaři Valentinianu. Císař žádal od Auxentia list, v kterém by katolické vyznání víry napsáno bylo jeho vlastní rukou a stvrzeno jeho podpisem.

Ošemetný Auxentius napsal dle vůle císařovy vyznání víry, ale skroutil je tak obojetně, že císař Valentinian oklamán jsa pokrytce arianského za pravověřícího uznal. Auxentius nabyl posily a odvahy, a vypudil sv. Hilaria z Milána.[5])

[4]) Ostrov ten jmenuje se nyní Isola d' Alberga a blízký jest janovského zálivu. Friedr. Leop. Graf zu Stollberg. XIII. Theil p. 73.

[5]) Wetzer und Welte Kirchenlexikon. Auxentius. De Tillemont l. c. p. 89.

IV.

Svatý Martin jest opatem mnichů prvního kláštera v Gallii.

(363-372.)

1. Sv. Martin staví klášter blízko Piktavia (Poitiers-Poatié.)

Od nejoutlejšího mládí činilo poustevnické zátiší sv. Martinu nejblaženější radosti. Duch sv. vedl jej na místo pusté a tichá pouš byla mu jako nábožným Otcům v Egyptě a Palestině rajským bytem.

Slýchaje o těchto podivuhodných hrdinách křesťanských, o jich evandělickém životu a divotvorných činech tak byl unášen, že je považoval za nejvznešenější a nejblaženější na světě.

Co by mu bylo platno bývalo věděti různé báje o vymyšlených hrdinách řeckých a římských, co by mu bylo prospělo znáti ukrutenství krvolačných vůdců, aneb přiučiti se řečnictví oulisnému a marnomluvnému? Veškeré to vědění bylo by ho neoblažilo, jeho srdci trvalé radosti nepřineslo.[1])

Sv. Martin chtěl raději srdce své Bohu obětovati a na místě od světa vzdáleném veškeren život a veškerou práci svou Jemu zasvětiti. Po dlouhých tedy letech, která co učeník se svatým Hilariem, otcem duchovním na poušti v nejčistších rozkoších byl přežil, a po přečetných zkušenostech vlastních jal se sv. Martin pořádáti život mnichů klášterních v Gallii.

Nejprvé byl sv. Hilarius biskup tázán za radu a požádán za svolení. Když sv. Martin svolení obdržel, shromáždil kolem sebe panické mladíky a založil pro ně školu duchovního života na místě

[1]) Les Vies de ss. Pères des deserts d' Orient. tom. II. Paris 1711.

které bylo dvě hodiny od Piktavia vzdáleno a kteréž se nazývalo Ligugé (Ligiže Locociagum.[2])

Gallie a Italie znaly již před sv. Martinem život mnišský čili poustevnický, neboť sv. Atanáš jsa stražen ve vyhnanství v Gallii hlavně v Trevirách život ten vychvaloval. a podobně sv. Eusebius, biskup Vercellenský rozšiřoval zbožný řád života mnišského v Italii.

Však až posud byli mniši a poustevníci v krajínách křesťanských Evropy západní bez jednotného řádu společného bez jednotné řehole, bez bratrského, vzájemného spojení.

Každý poustevník žil pro sebe, odloučeně dle svého denního řádu a sám si ukládal povinnosti dle evandělických rad Páně a určoval si dobrovolné závazky dle činěných slibů. Život poustevníka byl velmi tuhý a nezřídka až přísný. Chýše jeho stála buď na strmící skále aneb skalní rozsedlině a hustý les byl vůkol ní.

Samota jest roditelka a pěstitelka všech ctností, jestli vyhledána z toho čistého úmyslu, opustiti vše milé pro Boha a věnovati se v pokoře, trpělivosti Bohu; však ona může býti také příčinou velké záhuby, můžeť spůsobiti trapné stesky po rozmaru ve světě, může uvrci člověka v nevhodnou omrzelosť, lenost a otupělosť, a tak zmařiti vše, co dobrého na počátku podniknuto bylo.

Sv. Martin znal veškery stránky života poustevnického, dobré i zlé a vidá, že stránky zlé zhusta převahy nabývají, tedy spojil nábožné poustevníky svazky bratrskými v jednu rodinu duchovní, vykázal všem pole a místo činnosti, podřídil je všecky bez rozdílu společnému řádu svatých pravidel, nad nímž otec duchovní neboli opat bdíti měl a položil za základ kázně mnišské poslušnosť náboženskou, jakož i pospolité bytování mnichů v hradišti uzavřeném (klášter).

Každá duchovní rodina měla ve svém hradišti čili klášteře vlastní kněze, kteří služby Boží konali a svatými Svátostmi bratřím mnichům posluhovali. Pravdě podobno, že sv. Martin v klášteře Ligugé od sv. Hilaria na kněžstvi byl posvěcen a za opata ustanoven.

---

[2]) Název toho místa, kde první klášter Gallie od sv. Martina byl vystavěn, činí badatelům starožitností jazyka francouzského velikou tíž, oni nemohou etymologie slova Ligugé přes všecky snahy nijak určiti. Možno jest, že Ligugé souvisí se slovanským „luhem“ — Lužice. Srov. Šembery Západní Slované v pravěku str. 236. a 72 a jinde.

O sv. Martinu platí tentýž výrok, jejž učinil sv. Řehoř Nazianský o sv. Atanáši, biskupu Alexandrinském. Může se říci, že uměl sv. Martin spojiti zátiší života poustevnického se zaměstknáním života kněžského, že jakožto kněz měl vznešené vědění, a jako duchovní (mnich) pravou moudrost.[3]) A neméně platí o životu sv. Martina, co sv. Ambrož píše o sv. Eusebiu, Vercellenském biskupu, jenž byl současník sv. Martina a taktéž v severní Italií život řeholní rozšiřoval.[4]) Na sv. Martinu spojovala se důstojnost kněžská a kázeň mnišská. Nic nemohlo zraky křesťanů věřících tak jímati a poutati, jako spojení jeho dvojí činnosti, kněžské a mnišské. Činností kněžskou posvěcoval lid věřící, činností mnišskou sám cvičil se v duchovním životě. Činností kněžskou byl patrný zrakům lidí, činností mnišskou byl skryt před nimi. Co kněz byl pastýřem lidu věřícího,[5]) byl bojovníkem Kristovým,[6]) byl divadlem lidu.[7]) Co mnich byl strážcem duše své,[8]) žil skrytý život Kristův,[9]) byl učiněn divadlem andělům.[10]) Život sv. Martina jakožto mnicha a kněze byl život anděla nebeského a život člověka svatého.

2. Divotvorná moc sv. Martina, opata v Klášteře Ligugé (Ligiže.)

Do kláštera v Ligugé byl od sv. Martina přijat katechumen, jenž toužebně žádal, aby v životu duchovním cvičiti se mohl.[1]) Za několik dní roznemohl se katechumem na zimnici právě v té době, když sv. Martin z kláštera na tři dny se vzdálil, a než se

---

[3]) Gregor. Naz. Orat. XXI., 19. 20.
[4]) M. l' abbé Baunard, Histoire de saint Ambroise pag. 53.
[5]) Sv. Jan Ev. 10, 2.
[6]) II. Tim. 2, 3.
[7]) I. Kor. 4, 9.
[8]) Přísloví 16, 37.
[9]) Koloss 3, 3.
[10]) I. Kor. 4. 9.
[1]) Na východě byly od dřívějších časů kláštery spolu též školami pro katechumeny. Opat řídil klášter a školu a křtil katechumeny, když náležitě byli připraveni. Tak bylo i v klášteře Ligugé. R. P. Dom. François Chamard Saint Martin et son monastère de Ligugé. pag. 42. Dr. A Stöckl Lehrbuch der Geschichte der Pädagogik. pag. 108.

vrátil, byl katechumen již mrtev. Smrt byla tak náhlá a nenadálá, že bez sv. křtu zemřel.

Bratří mniši velice zarmoucení položili tělo zemřelého na máry a modlili se vedle něho, chtějíce je ku hrobu vynésti. V tom přišel sv. Martin do kláštera a uzřev mrtvého katechumena hořce nad ním plakal a naříkal. Brzo však pocítil v sobě účinek božského vnuknutí a přikázal jako druhdý prorok Eliseus,[2]) aby všickni bratří z cely mrtvého katechumena odešli. Nyní zavřel dvéře sv. Martin, vrhl se na kolena u bezdušného těla a modlil se tak dlouho nad ním, až znamenal skrze Ducha Páně, že zázračná síla přichází; pak se zpřímil sv. opat a hleděl do obličeje zemřelého čekaje, co dále učiní Milosrdenství Páně.

Uplynula doba dvou hodin a aj! mrtvý počíná hýbati všemi oudy, oči jeho prvé v sloup obráceny na všecky strany se otáčejí, silný chvalozpěv ozývá se v cele, sv. Martin chválí a velebí Hospodina. Bratří, kteří vně stáli, slyšíce tyto chvalozpěvy rychle spěchají do cely zemřelého — a jaké to udivení! spatřili živého, jehož oplakávali mrtvého.

Vzkříšený katechumen přijal hned sv. křest a byl potom ještě mnoho let živ a vydával svědectví o divotvorné moci sv. Martina, opata, přečasto vypravoval, že duše jeho, jak mile z těla vyšla, uvedena byla ku stolici soudné, a že měla odsouzena býti na místa temná, a že výrok soudcův ohlášen byl ústy zástupů hřmoticích.

V této bolestné chvíli ale bylo zvěstováno soudci od dvou andělů, že za duši jeho sv. opat Martin se modlí a prosí. Soudce slyše zvěst tu rozkázal hned andělům, by duši člověka souzeného nazpět uvedli a sv. Martinu ji odevzdali.[3])

Po krátkém čase šel sv. Martin kolem obydlí a živnosti Lupicina, člověka vůbec váženého a slyšel naříkavé vzdychání bědujícího zástupu; zastavil se a tázal se, co naříkavý pláč ten znamená, a tu mu oznámeno, že jeden služebník rodiny Lupicinovy provazem se oběsil.

Sv. Martin vstoupil do příbytku, v němž mrtvé tělo leželo, kázal všem shromážděným, aby odešli a modlil se nad mrtvým.

Netrvalo to dlouho a tvář nebožtíkova oživla, oči jeho pro-

---

[2]) IV. Král. 4, 35

[3]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 7.

hlédly, on se zpřímil a snažil se znenáhla vstáti, pak uchopil pravici sv. Martina, postavil se na nohy a opřen jsa o sv. Martina vyšel až do předsíně domu, kdež jej veškerý zástup udivený spatřil.[4])

Tito dva zázrakové rozhlásili jméno sv. Martina nejen ve vůkolí kláštera Ligugé, ale po veškeré Gallii a na všech stranách vypravovalo se o jeho divotvorné síle, kterou mu Hospodin jako sv. apoštolům udělil.[5])

Sv. Martin vzkřísil tři mrtvé, jak Sulpicius Severus vypravuje, dva než biskupem byl učiněn a jednoho když biskupem se stal.

O jiných načitých zazracích nečte se v životě sv. Martina co mnicha, ač s právem souditi se může, že ten, jenž od Boha obdařen byl mrtvé vzkřísiti, též jiné divy a zázraky činil.[6]) Sv. Martin skrýval zázračnou moc před světem, by pokora jeho netrpěla, aby do marnivosti neupadl, jakož i by daru božského nebylo zneužíváno a týž nebyl znesvěcen.

Sv. Martin vyznával, že divotvorná síla byla větší v něm co v mnichu nežli v biskupu.

3. Svatý Martin opat posvěcen na biskupa Turonského.[1])

Církev Turonska nabyla slávy po veškeré Církvi svaté tím, že sv. Martina za biskupa si zvolila.

Od toho času nazván jest sv. Martin příjmím Turonský.

---

[4]) Sulpicii Severi Vita Martini c. 8.

[5]) Guilielmi Duranti Rationale divinorum officiorum l. VII. columna I. p. 141. Venetiis 1491. V biskupské bibliotéce v Budějovicích jest toto dílo znamenité zachováno v rukopisu od Václava z Rosenbergu, jenž nepochybně co kněz v těžkou práci tu se uvázal.

[6]) Níže se ukáže, že činnost apoštolská sv. Martina co biskupa byla provázena divotvorností. De Tillemont l. c. pag. 313.

[1]) Poláci říkají: S. Marcin Turonenský — řídíce se latinským „S. Martinus Turonensis.“ Zdá se nám, že „Turonský“ v jazyku našem lépe zní a že také přednost míti může před „Tůrský,“ pamatujíc na starou Gallii, která měla město Turones, z čeho Frankové později učinili zkrácené Tours (Tůr.)

Turones lat. a francouzské Tours (Tůr) znamená tolik jako město věžité. Kolem města bylo vystavěno mnoho vysokých věží. V nejstarších dobách nazývalo se Caesarodunum (císařské mýto).[2])

Tůr leží na stoku řek Loire (Loar) a Cher (Šer).

Loire dává městu levý břeh a Cher pravý břeh. Od Paříže jest Tůr vzdálen 60 mil jihozápadně.

Sv. Martin jest v řadě biskupů Turonských třetí biskup. První sv. biskup v Tůru byl Gatian, jenž za času císaře římského Decia okolo roku 250 z Říma do Gallie přišel a zde 50 let víru Ježíše Krista kázal. Po smrti sv. Gatiana zůstal prestol biskupský 37 let uprázdněný, poněvadž lid pohanský křesťanům Turonským v cestě stál a přípravy k zvolení biskupa nového pokaždé jim překazil.

Po dlouhém namáhání podařilo se křesťanům Turonským roku 338 zvoliti si za biskupa sv. Litoria, jenž narozen a vychován byv v Tůru církev Turonskou 33 let až do roku osmého císaře Valentiniana X. to jest až do roku 371 svatě řídil.

Sv. biskup Litorius byl proslulý zbožností, pokřtil značný počet pohanů a vystavěl první shrám křesťanský v Tůru; dosaváde scházívali se křesťané Turonští k službám Božím v domě jednoho znamenitého senatora, neboť byli pronásledováni od pohanů. Chrám Turonský byl od vděčných křesťanů zván dle jména sv. Litoria, jenž v něm byl pohřben.

Do chrámu sv. Litoria přenesl sv. Martin tělesné ostatky sv. Gatiana a pohřbil je vedle hrobu sv. Litoria.[3])

Po smrti sv. Litoria byla stolice biskupská v Tůru deset měsíců osiřelá.

Křesťané Turonští přípravovali se k volbě nového biskupa. Dle řádu církevního, který ze století třetího postoupil do století čtvrtého, vládla ještě při obsazování stolic biskupských „stará volba kanonická“ v základních rysech, jak ve Skutcích apoštolských se čte o vyvolení sv. Matěje za apoštola.[4])

Sněm Nicejský stanovil c. 4., že biskup má býti hlavně od všech biskupů, kteří k provincii náležejí, ustanoven, pakli že by obtíže byly veliké a nebylo by možno všecky svolati (čas krátký

---

[2]) Dictionaire universel des sciences ecclesiastiques tom. V. p. 377. Paris 1762.

[3]) Stoliční chrám arcibiskupský v Tůru jest zasvěcen sv. Gatianu, prvnímu biskupu.

[4]) Skutk. apoštol. 1, 15—20.

a cesta daleká), tož aspoň tří biskupové že volbě přítomni býti, ostatní pak písemně své hlasy zaslati musejí. Potvrzení, že vše řádně při volbě se dálo, že sluší metropolitu.“[5])

V zmíněném kánonu nečiní se arcit zmínky o vlivu věřících při volbě a při ustanovení nového biskupa. Však v listu téhož sněmu Nicejského daném církvím v Egyptě, Lybii a Pentapoli zřejmě se praví, že věřící za souhlasné srozumění požádáni byli.

Lid věřící, biskupové téže provincie a kněží osiřelého chrámu biskupského měli účast ve volbě nového biskupa také i po sněmu Nicejském.

Pro veliké úchylky nedá se snadno určiti, na čí straně byl vliv těchto tří podílníků při jednotlivých ustanoveních biskupů víc rozhodující. Volbou sv. Martina za biskupa Turonského se dokazuje, že byl vliv lidu věřícího rezhodující při jeho volbě.[6])

Křesťané Turonští znali divotvornou moc a znamenitou svatosť sv. Martina, opata v klášteře Ligugé, a věděli, že by byl nejhodnějším biskupem, ale též nebylo jich tajno, že ze svého zamilovaného zátiší snadno vypraviti se nedá. Jednalo se tedy o to, jak by sv. opat v den ustanoveného posvěcení, když biskupové krajinští do Tůru se sejdou, tam přiveden býti mohl.

V Tůru byl věhlasný muž jmenem Rusticius a ten vzal útočišťě ku lsti. Vymyslil si totiž, že bude prositi sv. opata, aby přišel uzdravit nemocné manželky jeho, která v pravdě nemocná nebyla. Na kolenou prosil Rusticius sv. Martina, a divotvorce Boží ničeho lstivého netuše, vyšel ven z hradiště klašterního. Zatím byli rozestaveni zástupové na cestě, po které sv. Martin do Tůru ubírati se měl a ti hned zavřeli cestu za sv. opatem, stražili ho a doprovodili ho do města v průvodu slavném. Nikdo nepamatoval, že by kdy v Tůru tolik lidu bývalo, jako tehdáž když volen býti měl nový biskup.

Jedna byla vůle všech, a jedno všeobecné přání a jeden

---

[5]) Sv. Leo Velký ep. X. c. 6. praví: „Biskup má býti představeným všech, ať tedy ode všech jest volen.“ Dr. Johann Alzog, Universalgeschichte der christlichen Kirche p. 315.

[6]) Reddere testimonium, petere, optare et praesentem esse tím bylo účasten. ství lidu naznačeno v starých dobách. Lid mohl dáti svědectví, mohl žádati, přání své vyjádřiti a při volbě přítomen býti, když volba se děla-

ozýval se hlas, že sv. Martin jest důstojnosti biskupské nejhodnějším, a že šťastna bude církev Turonská, dostane-li jej za biskupa.

Někteří přítomní biskupové reptali proti tomu, že křesťané Turonští žádají za biskupa mnicha z kláštera Ligugé říkouce, že jest to člověk, jenž není důstojnosti biskupské hoden pro neúhlednou tvář, ošumělý oděv a neučesaný vlas.

Toto nemoudré a liché posuzování sv. Martina bylo v posměch uvedeno od lidu zdravého rozumu. Neprozřetelní biskupové, kteří sv. Martina pohanili, mimoděk ho oslavili, neboť přinuceni byli sv. opata na biskupa posvětiti.

Mezi biskupy přítomnými nejvíc jeden jmenem Defensor[7]) (Mstitel) tomu se opíral, aby sv. Martin za biskupa zvolen byl — byl však velice potrestán tím, co právě tehdáž z písma sv. se předčítalo.

Lektor čili předčítatel, jenž toto dne povinnen byl čísti v chrámu, nemohl pro veliký zástup lidu k oltáři se dostati. Sluhové církevní, kteří kolem oltáře netrpělivě čekali, byli nevrlí ohlížejíce se, brzo-li určený lektor přijde.

Jelikož čekání bylo až příliš dlouhé a mrzuté, vzal jeden z přítomných do rukou položený tu žaltář, rychle ho otevřel a začal lidu čísti na tom listu, kdę kniha v rukou jeho se otevřela.

Četl se tehdáž žalm osmý, jenž takto zní: Hospodine, Pane náš, jak předivné jest jméno Tvé po vší zemi! nebo vyvýšena jest velebnosť Tvá nad nebesa. Z úst nemluvňátek a požívajících prsy dokonal jsi chválu pro nepřátely své, abys zkazil nepřítele a Mstitele (Defensor aneb Ultor.[8])

Sotva že tato poslední slova dozněla, začalo hlučné a nadšené volání veškerého lidu v chrámě, neboť zástupové shromaždění spatřili při slovech" Hospodine dokonal jsi chválu, abys zkazil nepřítele a mstitele zřejmý trest Boží, který na nešlechetně soudícího biskupa Defensora poslán byl.

Nemoudrý Defensor byl „ústy nemluvňátek a prsy požívajících", to jest ústy lidu nábožného, nevinného, marností světskou neporušeného zahanben, a musil volbu sv. Martina bezděky schváliti[9])

---

[7]) Nejspíše biskup z města Angers, neboť jinde se nenalezá biskup tohož jmena. De Tillemont l. c. p. 315.

[8]) Žalm 8, 2. 3. De Tillemont l. c. pag. 314.

[9]) De Tiliemont l. c. pag. 315.

Dne 4. července roku 372 byl sv. Martin na biskupa posvěcen, a církev Turonská slavila tento památný den každoročně s velkým plesáním.

4. Vzezření sv. Martina zevnější.

V Turonském chrámu Paně, který od sv. Litoria byl vystavěn a úctě sv. Mauricia mučeníka byl zasvěcen stál sv. Martin u oltáře co nově zvolený biskup, a čekal na posvěcení a odění rouchem biskupským. Vzezření jeho zevnější bylo oku čistému, náruživostmi nezkalenému jímavé. vznešené a velebné.

Ačkoliv veškera krása sv. Martina byla vnitř,[1]) předc i zevnější vzezření nebylo prosto všeliké vnady, krásy a spanilosti. Tvář jeho bylo zářná a milostná a po ní rozprostíraly se klidnosť, upřímnost a vážnosť. Oči jeho byly jasné a ohnivé, a v nich zrdcadlila se láska a dobrota; Vlásy tmavohnědé přikrývaly hlavu jeho tak, že velemoudrý výhost dávaly marnosti světa.

Tělo panické sv. Martina bylo oděno od hlavy až k patě drsným bílým oděvem, jak tehdáž v Gallii obyčejem bylo všech Božích bojovníků a jak se ve zbožných rodinách sv. Bernarda, v řádu cisterciackém a sv. Norberta, v řádu premonstrátském až doposud zachovalo.

Tento prostičký oděv sv. Martina byl přepásán pasem tuhým,[2]) který měl hluboký význam a připomínal slov Páně: Buďtež bedra vaše přepásaná.[3])

Nebylo ani divu, že sv. Martin v chudém a prostičkém oděvu mnišském se nelíbil biskupům, kteří sličnou a plnou tvář, lesklý, uhlazený vlas, řásné, skvostné roucho spatřiti chtěli při tom, na něhož ruce složiti a svatým olejem na biskupa Turonského posvětiti měli.

Vidouce dle vzezření zevnějšího chudičkého a pokorného mnicha zapomenuli na veliké a před Bohem platné skutky jeho, nevšímali si důmyslného ducha jeho aniž divotvorné síly, kteráž mezi věřícími rozšířenou měla pověsť a která zázračnou býti se ukázala.

---

[1]) Žalm 44, 14.

[2]) Sulpicii Severi Epist. II. c. 1.

[3]) Sv. Lukáš 12, 35.

A však co platno jich usilování! Nejvýš prozřetelný Pán nebeský vyhledal si služebníka sv. Martina vedlé srdce svého a přikázal mu, aby byl vůdce nad lidem jeho.[4]) Hospodin vyzdvihl ze země nuzného a z bláta povýšil chudého, aby posadil ho s knížaty, s knížaty lidu svého.[5])

Církev Turonská nalezši pastýře dobrého chválila a velebila Hospodina volajíc: Hospodine, Pane náš, jak předivné jest jméno Tvé po vší zemi.[6])

Řízením Božím položeno na ramena sv. Martina jho apoštolatu Ježíše Krista a břemeno evangelia Jeho.

Sv. Martin jest důstojný náměstek svatých apoštolů.[7])

5. Sv. Martin biskup nevzdává se kázně mnišské.

Sv. Martin byl biskup dle příkazu apoštola národů sv. Pavla bez ouhony, jako rozdavač Boží, nebyl pyšný ani hněvivý, nebyl pijan vína ani bijec (milovník různic), ne mrzkého zisku žádostivý, ale byl přivětivý k hostem, dobrotivý, střízlivý, spravedlivý, svatý, zdrželivý, pilně se držící věrného slova, které jest podle učení (apoštolského).[1]) Však on byl ještě víc, neboť zůstal mnichem a tudíž věren byl učiněným slibům svatým a mnišské kázni.

Biskupská důstojnosť nepřeměnila jeho prvé živobytí, neboť jen chudý a prostý oděv, oděv bratří mnichů nosil na těle svém, skrovného pokrmu a nápoje požíval, chlebem a vodou obyčejně se občerstvoval. Vedle kostela vystavěl si celu, která se rovnala cele v Ligugé a s kostelem souvisela.

Kdo svatého biskupa hledal, nalezl ho buď v chrámu, kde pro lid služby Boží konal, aneb ve své cele, kde soukromně se modlil a o pravdách věčných rozjímal.

Klášterní skrytosť sv. Martina nebyla nijak biskupskému úřadu jeho na závadě, neboť věděl, že povinnosti úřadu biskup-

---

[4]) I. Král. 13, 14.
[5]) Žalm 112, 78.
[6]) Žalm 8, 10.
[7]) Sv. Martin byl 12 let opatem kláštera v Ligugé.
[1]) Tit. 1, 7. 8.

ského položeny jsou na základě spravedlnosti a že vyžadují od pastýře věrného mnoho přísných pravních činů, a že přednost mají před každou osobní a dobrovolně uloženou povinností.

Sv. biskup znal řád pravý u milování bližního a nikomu neodepřel, čeho láska přikazovala; toho však co činný a pracovitý biskup nechtěl trpěti, aby častá návštěva a rozmluva čas drahocenný mu odnímala, kterýžto by nábožné modlitbě a užitečné práci věnovati mohl.

Jelikož přemnozí jen z blažené radosti u něho prodlévati a s ním se baviti chtěli, nehledajíce ani útěchy v zármutku aniž rady a pomoci v bídě a nouzi, umínil si, že svou celu na vzdálenějším místě vystaví, a že do chrámu Turonského k službám Božím docházeti bude. Úmysl svůj brzy uskutečnil. Od města Tůru v dáli dvou mil byla poušť a tu si sv. Martin zvolil za nové sídlo své.

Poušť tato proslavila se tolik, že pozdější věkové nebyli by ji poznali, kdyby památky dějepisné zřejmě toho nevypravovaly, jak divoká a hrůzná druhdy bývala.[2])

V.

Založení kláštera v Marmoutieru (Marmutié.)

(Okolo r. 375.)

1. Svatý Martin jest zakladatel a první opat kláštera v Marmoutieru.

Sv. Martin byl od prozřetelnosti Boží povolán, aby křesťanské zbožnosti, vzácným vědám a blaživému umění v Gallii vystavěl klidný stan a utočistný hrad, aby založil školu křesťanské osvěty a vzdělanosti v západní Evropě.

---

[2]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 10.
Dom François Chamard, Saint Martin et son menastère de Ligugé p. 75.

Marmoutier[1]) nazývalo se slavné místo, na němž sv. Martin vystavěl klášter, jenž po 15 set let byl štěpnicí věd a umění a z něhož vyšli četní mužové, kteří o Církev a o blaho člověčenstva nesmrtelných zásluh si dobyli. Marmoutier bylo s levé strany obehnáno strmící skálou a s pravé strany roubila je klikovatá řeka (Loire) tak, že do místa jen jedna schůdná ač úzká cesta vedla.[2])

Povrch místa toho byl dílem pustý suchopár, kamením pokrytý, dílem planina, staletými stromy porostlá. Na suchopárné pustině a porostlé planině objevila se za krátkou dobu utěšená zahrada. Ze stoletých kmenů bylo hojné stavivo k příbytkům (celám) zbožných mnichů, jichž počet den ode dne rostl tak že sv. Martin kolem sebe spatřil osmdesát bratří, kteří křesťanům svaté Církve Jerusalemské se podobali majíce jedno srdce a jednu duši, a jsouce spojeni všickni svazkem dokonalosti, jenž jest láska.[3])

Marmoutier bylo mnichů duchovní, posvátné hradiště. Cela sv. Martina byla vystavěna ze dřeva a rovně některých bratří mnichů,

Větší počet mnichů upravili si příbytky z děr vyhloubených ve skále, z doupat, a tam spali buď na holé zemi aneb půdu postlali slamou.

Žádný z bratří neměl jmění aníž vlastnictví, vše, cokoliv měli aneb čeho nabyli, snesli dohromady a též nikomu nebylo dovoleno něco o své vůli zaměniti, prodati aneb koupiti.[4])

Jediné umění spisovatelské pěstovalo se v Marmoutier, a to od mladších bratří, kdežto starší víc na modlitbách trvati museli. Z cel směli jen málokdy vyjíti. V určitou dobu konali společné

---

[1]) Marmoutier zkráceno ze slov Martini monasterium, aneb Monasterium majus. Bohužel! slavný klášter svatomartinský byl v minulém století tolik roztroskotán, že nezůstala než jen jedna brána v celosti. Montalambert, die Mönche des Abendlandes tom. I. p. 220.

[2]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 10.

[3]) Skutk. apoštolští 4, 32. Ke Koloss. 3, 14.

[4]) Nikdo neříkal, co jest Tvé jest Mé, ale každý říkal, co jest Mé jest Tvé, a toť křesťanský kommunismus, jenž nekřesťanskému se protivuje. Křesťanský kommunismus z lásky rozdává a udílí ze svého jmění, nekřesťanský ze závisti odcizuje a zlodějně béře cizí jmění. Křesťanský kommunismus šetří spravedlnosti a práva vlastnického, nekřesťanský porušuje spravedlnost a ničí vlastnictví. Křesťanský kommunismus hájí vůli svobodnou člověka pořizujícího o věcech vlastních, nekřesťanský násilím odnímá člověku vlastníku, co právem jeho jest.

modlitby v oratoriu, společně požívali pokrmů na místě vykázaném. Dlouho se postili a nic spojného nepili. Vína okusil jen nemocný. Oděv byl stejný všem, a sice žíněný a tvrdý. Kdo měkkým rouchem se odíval, neušel pokárání; přemnozí synové z rodu vznešeného pokorně a trpělivě zachovávali tuhý řád posvátné kázně.

Klášter měl svůj chrám zasvěcený úctě svatých apoštolů Petra a Pavla, v němž sv. Martin služby Boží konal, když ho do chrámu Turonského povinnost biskupská nevolala.

Poněvadž tedy v Marmoutieru svaté vědy se pěstovaly a křesťanské mravy se šlechtily, nikdo nebude se diviti, že přemnohé Církve v Gallii vyžádaly si ze školy sv. Martina zbožné mnichy za biskupy.[5])

2. Sv. Martin poučuje mnichy bratry.

V klášteře Marmůtierském byl sv. Martin všem bratřím vzorným příkladem nejzákladnějších ctností života řeholního, tichosti a pokory,[1]) nikdy se nerozhněval a nepobouřil, nikdy hrdě a tvrdě neposuzoval bratří, a jelikož vždy pamětliv byl slov Páně: Kdo z vás větší jest, bude vaším služebníkem,[2]) byl ke všem bratřím láskavým a pokorným služebníkem. Na všech místech, kdekoliv trval, kolem sebe shromáždil bratry své a poučoval jich.

Dle příkladu Ježíše Krista poučoval sv. biskup učeníky své v podobenstvích, aby tím snáz vznešené pravdy svatého náboženství v jich mysli a paměti utkvěly. Vše co spatřil, poskytlo mu látku bohatou k nábožnému rozjímání a užitečnému poučení.

Jedenkráte spatřil ostříhanou ovečku a hned zvolal: Vizte bratří! jak ovečka tato naplnila zákon sv. Evandělia. Mělať dvě sukně, a jednu dala tomu, jenž žádné neměl.[3])

Jindy uzřel, jak pastýř hnal stádo vepřů a skotů po zelené louce, na níž byly krásně rozvité květinky. Zvířata se rozběhla po louce, a každé vyhledalo si místečko dle chuti rozkošné. Skotové pásli se tiše tam, kde zelená tráva hustě narostla, vepřové

---

[5]) De Tillemont pag. 316.

[1]) Sv. Matouš 11, 29.

[2]) Sv. Matouš 23, 11.

však na louce zelené rozrývali půdu a odhrnujíce živý pažit překusovali kořínky pestrobarevných květinek.

Sv. biskup vida toto různé stádo pravil učeníkům svým: Bratří patřte na tuto louku! Tam kde skotové se pasou, není žádného barevného kvítka, jen pažit a tráva svěží jest tam a toť obraz manželství, které křesťanu arciť neodnímá milosti Boží ale béře mu záři, lesk a půvab krásy panické. Místo, kde vepřové nečistí půdu rozrývají a květinky něžné pošlapují, jest obrazem hříšných rozkoší tělesných, které člověku nejen krásu a půvabnosť panickou odnímají, ale také milost Boží v duši z kořene vyvracejí a tělo člověka, jež jest chrám Ducha sv. poškvrnují.

Pohleďněte bratří! konečně na tu ostatni část louky, která netknuta zůstala a kam se žádné zvíře nedostalo — tam bujná tráva se zelená, tam jsou pestrobarevné a něžné květinky, které jako záře drahokomů se míhají — a toť obraz svatého panictví, které Bohu velice se líbí a jemuž nic se nevyrovná.[4])

Jindy zase uzřel sv. Martin stádo a pastýře; Starý pastýř byl oděn bídným oděvem. Tu pravil sv. biskup: Složmež starého člověka a oblečme člověka nového podlé Boha stvořeného.[5])

3. Sv. Martin radí v podobenství poustevníku, jenž pokušením jest trápen.

Jakýsi vojín odložil zbraň a učinil Bohu slib života mnišského při chrámu kláštera v Marmůtieru před svatým opatem a biskupem.

Nedaleko kláštera vystavěl si celu poustevnickou, v kteréž na počátku přísný život žil. Nepřítel nešlechetný a oulisný závistník, jenž jako lev řvoucí obchází, hledaje koho by pohltil[1]), počal bodré a snaživé srdce náboženského poustevníka znepokojovati rozličnymi myšlénkami, a sice, aby manželku svou, která dle rozkazu

---

[3]) Sv. Lukáš 3, 11.
[4]) Sulpicii Severi Dialogus I. c. 10.
Kniha Moudrosti 4, 1.
[5]) K Efesským 4, 22. 24.
[1]) I. epist. sv. Petra 5, 8.

sv. Martina přijata byla do kláštera pannen posvátných, k sobě do poustevny vzal a s ní společně bytoval.

Pokoušený poustevník šel pln důvěry k sv, Martinu a z toho, co na srdci měl, upřímě se vyznal. Sv. Martin slyše slova poustevníkova nechtěl nijak přivoliti, aby ženu opět k sobě vzal, jelikož již nebyl manželem ale Bohu zasvěceným mnichem.

Když pak vojín na svém stál a všemožně dokazoval, že bytování s manželkou nijak nebude na závadě posvátnému úmyslu mnišskému, a žen v trudných dobách chce míti útěchu a společnosť, když svatě sliboval, že nikdy se nevrátí do stavu manželského, jelikož jest vojín Kristův a manželka jeho přisahou svatosvatou k čistotě věčné jest zavázána: když posléz snažně a úpěnlivě prosil, aby sv. biskup aspoň tolik dovolil, by stejným řádem život poustevnický žíti směli, tu přemoudře odpověděl sv. biskup takto: Rci mně, jestli jsi byl kdy ve válce, a jestli jsi stál na bojišti proti nepříteli? Vojín odpověděl, že často na bojišti bojoval. Na to sv. Martin: Pověz mně tedy, jestli na onom bojišti, kde každý vojín ozbrojen byl zbraní svou a mečem vytaseným na nepřítele doražel, také žena bojující s mužem se ukázala?

Vojín nyní umlkl a studem se zarděl, a pak vzdal díky sv. biskupu, že z bludu jest vytržen; a že nikoliv plísněním káravým ale vhodným podobenstvím jest napraven.

Když sv. Martin účinku žádoucího dosáhl, přidal poučení toto: Ženě nenáleží býti na bojišti, nýbrž ona má žiti v tichu a úkrytu domacím. Máť i ona slávu svou, když se zachová ve stydlivosti. Ať muž bojuje statečně na bojišti, a žena sama doma ať mu věrna jest v čistotě a v nevinnosti. První ctnosť ženy a též nejskvělejší vítězství její jest nebýti viděnu.[2])

4. Svatý Martin vychvaluje panickou čistotu na poustevnici.

Není půvabnější cnosti nad čistotu. Tato ctnost chová v sobě krásu andělskou, nebeského světla odlesk, libého lilia vůní, křišťálu průsvitného záři, křehkého těla neporušenost.[1])

---

[2]) Sulpicii Severi Dialog. II. c. 2.

[1]) Saint François de Sales Introduction à la vie de vote Tours 1867 p. 243.

Čistota vyniká nad jiné ctnosti, onať nejen v duši ale i v těle shledána bývá, a všickni smyslové musejí sloužiti jí. Proto, že čistota nejen srdci, ale i veškerému tělu sluší, třeba jest, aby byla před úrazem chraněna a pevnou hradbou ohražena. Jako barvy na slunci blednou, tak čistota světu se ukazujíc slábne, bledne a chudne. Kde tedy svatá čistota v neporušenosti zachovati se má, tam třeba pevné závory a ohrady srdce a smyslů. Srdce nejlépe se ohradí bděním a pokornou modlitbou ustavičnou — smyslové pak, když vzdálejí se světa, zapírají sebe a milují úkryt.

Za tou příčinou svatí mniši a poustevníci, jakož i svaté panny klášterní s tou největší pílí a péčí ochraňovali dvéře příbytku svého, bojíce se, aby nikdo nepovolaný nevstoupil před oči jich a neodňal jim krásy a vnady andělské, zvlášť svaté panny závojem panickým (velum) zastíraly tváře své, zamřižovaly celu svou a ohražovaly poustevny své, z nichž ani nevycházely.

Sv. Martin biskup procházeje krajiny diecése své velmi rozsáhlé přišel do jednoho místa, kde stála poustevna jedné nábožné panny, která mnohá leta na samotě bydlela a vírou a ctností veliké pověsti ve vůkolí se těšila.

Sv. biskup chtěl tu nábožnou poustevnici navštíviti, aby ji ve zbožnosti utvrdil a k setrvání až do konce povzbudil. Každý z průvodčích sv. Martina blahoslavil nábožnou pannu za to, že od sv. biskupa pozdravena a rozmluvou o věcech nebeských potěšena bude.

Však zbožná panna dověděvši se, že sv. biskup do její ohražené poustevny vstoupiti míní, rozpomenuvši se na svůj sv. slib, že totiž vždy věrně neporušenou zachová čistotu, a že do cely své nikoho nepustí; odepřela sv. biskupu otevříti poustevnu a vzkázala po jiné panně, že se vzdává té radosti sv. biskupa spatřiti a od něho pozdravena býti.

Sv. Martin nebyl pohněván příkrostí poustevnice a pokojně odešel od poustevny, těše se, že tak statečnou pannu nalezl ve své diecési, jejíž panenství z dalekých a posledních končin cenu má,[2]) věděl z vnuknutí Božího, že svatá panna ho nezamítá z pýchy a samolibosti, nobrž že z přečistého úmyslu a pro nejoutlejší svědomí sama se zbavuje radostí dovolených. Aby však svatá a čistá panna

---

[2]) Přísloví 31, 10.

dokázala, že sv. Martinu jen pro věčný a v okolnostech zvláštních učiněný slib čistoty panické neotevřela dvéří poustevny své a že svatého biskupa, nejvyššího pastýře duchovního ctí a pokorně miluje, poslala mu do blízkého místa připravené pokrmy a dary. Sv. Martin přijal obé s radostí, ač jindy a jinde od nikoho by byl nepřijal věcí podobných, a přítomným bratřím mnichům a kněžím položil na srdce znamenitý příklad panické čistoty a vyzval je, aby v tom ohledu nedali se předstihnouti od panny této.[3])

5. Sv. Martin byl vroucím ctitelem Rodičky Boží.

V životě každého Svatého, kdyby nám zevrubně byl vypsán, potkali bychom se vždy s obzvláštním způsobem, jak každý vyvolený miláček Boží nejsvětější Matku Páně ctil a vzýval. Od prvních apoštolských ctitelů Marianských počínaje, v jichž čele stojí panický apoštol Páně sv. Jan Evangelista, který Rodičku Boží na hoře Kalvarii přijal k sobě[1]), byla nejblahoslavenější Panna a Matka Ježíše Krista ode všech svatých mučeníků, vyznavačů, panen ctěna a vzývána řádem obzvláštní něžnosti. Láska k Rodičce Boží byla u každého Svatého velmi výmyšlená a vynalezavá.

V století čtvrtém oslavovali Rodičku Boží svatí biskupové a učitelové církevní tím, že psali k úctě Matky Páně knihy a chvalozpěvy, jako sv. Ambrož biskup Milanský[2]), aneb o blahoslaveném životu nejsvětější Matky Boží rozjímali a kázali.

Sv. Martin, jehož duše Rodičku Boží ráda velebila, a jehožto duch v Matce Páně plesal, často rozjímal o vznešenosti a důstojnosti Marie Panny, čítal v životě jejím jako v opravdivé knize moudrosti, a učil se ctnostem Marianským, pokoře, tichosti, čistotě a trpělivosti. Rozjímání o Rodičce Boží bylo mu nejmilejší, a za odměnu dostalo se mu nevypravitelné blaženosti, že, jak Sulpicius Severus vypravuje, Rodičku Boží v kráse její spatřil a s ní rozmlouval.[3])

---

[3]) Sulpicii Severi Dialog. II. c. 12.

[1]) Sv. Jan 19, 27.

[2]) Baunard l. c. p. 149.

[3]) Sulpicii Severi Dialog II. c. 13.

Rodička Boží byla sv. Martinu od jeho nejoutlejšího mládí Matkou a pečovala o něho víc než pohanská vlastní matka, která ho v Sabarii zrodila a v kolébce ošetřovala. Na prsou Nejsvětější Matky Páně nasycoval se sv. Martin, co sirotek v cizině sladkou útěchou v hoři a zármutku, Rodičku Boží vzýval jakožto požehnanou mezi ženami, když víru křesťanskou rozšiřoval, prose, by potřela hlavu hada pekelného, jenž jedovatou pověrou otravoval syny a dcery Keltů po rozsáhlé Gallii, pozdravoval Marii milostiplnou, aby mu dala sílu proti nepřátelům Božství Ježíše Krista a jejího nejčistšího Mateřství. Nejsvětější Matka Páně požehnala pracím jeho a blaženým zjevením ho potěšila.[4])

6. Svatý Martin vzýval svaté panny Anežku a Theklu.

Kde v životě sv. Martina o té blažené rozmluvě s Rodičkou Boží se vypravuje, tam zároveň se praví, že přítomny byly svaté panny Anežka a Thekla.

Tyto slavné světice Boží byly buď průvodkyně Matky Páně, aneb sv. Martinu se zjevily, proto, že o jich životě požehnaném rád rozjímal.

Sv. Martin potřeboval k poučení nábožných mnichů a panen známostí nevšedných z duchovního života těch duší, které Ježíši Kristu se zasvětily.

Za tou příčinou utíkal se sv. Martin k orodovnictví těch Svatých a Světic, kteří čistým srdcem Bohu se líbili a dvojí koruny panenské a mučenické si dobyli. Mezi svatými pannami, jichž jmena na začátku Církve sv. veliké slávy nabyla, byly svatá Anežka a sv. Thekla.

Sv. Thekla byla korunou křesťanských panen na východě v krajinách řeckých, a sv. Anežka korunou panen na západě v krajinách římských.

Svatí Otcové církevní vychvalují jich panickou a mučenickou korunu nad ostatní světice Boží.

---

[4]) De Tillemont l. c. pag. 332.

Sv. Thekla jest ono krásné, sněhobílé lilium, jež vyrostlo v době apoštolské, a jež vypěstěno bylo od panického apoštola sv. Pavla, když víru křesťanskou v Isaurií a Lykaonii hlásal.

Sv. apoštol Pavel nejen sv. Theklu na víru křesťanskou obrátil ale též v čistém srdci jejím lásku k Ježíši Kristu, božskému ženichu panen tak roznítil, že všeko opustila, co jí na světě nejmilejší bylo, a slibem věčného panenství se zavázala.

Za tento slib ustavičné čistoty byla sv. Thekla od vlastních rodičů pronásledována a pak od mládence, který ji za manželku od rodičů žádal, a posléz od pohanského soudce.

Svatá panna byla s šatu svlečena, potupena a pak lité zvěři předhozena k shlcení. Lvi a tygři, kteří řvaním hrůzným diváky poděsili, s neočekávanou krotkostí na zem se vrhli a nohy čisté a svaté panny líbali, koříce se, jak praví sv. biskup Ambrož té čistotě, které divokosť lidská neušetřila.[1])

Podruhé byla svatá panna zázračně zachráněna u prostřed hořících plamenů a dále z mnohých jiných nebezpečí smrti.

Ústní podání vypravovalo velmi mnoho o požehnaném životě sv. Thekly a v století čtvrtém měly panny nábožné znamenitý příklad, před nímž jako před věrným zrdcadlem upravovaly život svůj — a Otcové duchovní měli hojný zdroj svatého poučení u vedení duší nábožných.

Svatý Martin znal též tuto rekyni statečnou, která svět a tělo přemáhala a nad ďábelskou lstí a zlostí vítězila, on života jejího často sí připomínal ba i účasten byl blaženého rozmlouvání s oslavenou pannou a mučenicí Boží.[2])

Ve víře křesťanské jest mnoho tajuplného a nepochopitelného, oko vidí podivuhodné zjevy, a do jich hlubokých a skrytých příčin nemůže vniknouti, aniž jich sil vyzpytovati. Bezbranosť vítězí nad smrtonosnou zbraní, mdloba nad silou, slabosť nad mocí, chudoba nad hohatstvím, mládí nad stářím, pohanění nad slávou, smrť nad životem.

Obraz tohoto nepochopitelného zjevu patříme při svaté Anežce, panně a mučenici, která za času císaře Diokletiana sťata byla. Její kratičký třináctiletý život byl sv. biskupu Turonskému hojným

---

[1]) S. Ambrosii de Virginibus l. II. c. 3. edit. Migne pag. 223.

[2]) Sulpicii Severi Dialog. II. c. 13.

pramenem, z něhož vznešené rady a vhodná poučení pro sv. panny vážil,

Outlé mládí svaté a nevinné dívenky bylo zasvěceno Ježíši Kristu, a od té lásky nic ji nerozloučilo. Všecko lákání, lahození a slibování soudcovo bylo marné, aby sv. Anežku od úmyslu panické neporušenosti odvrátil, marné byly všecky jeho hrozby, děsné plísnění a proklínání, marné vystavování ukrutných mučidel — svatá panna neviděla jiného před očima svýma než nejmilejšího Ježíše Krista, a Jemu jedinému obětovala se s tělem i duší.[3])

Století čtvrté nemělo vznešenějšího příkladu panické čistoty a vroucí lásky k Ježíši Kristu nad sv. Anežku.

Sv. Martin ctil tuto svatou pannu, rozjímal o korunách jejího panictví a mučenictví v cele své a u svatém vytržení rozmlouval s oslavenou světicí Boží.[4])

7. Svatý Martin biskup koná nejsvětšjší Oběť nového zákona.[1])

Z Marmoutieru vyprovázeli kněží svatého biskupa do chrámu Turonského, kdykoliv služby Boží o slavnostech v neděli a ve svátek v městě konati se měly.

V chrámu za oltářem měl sv. biskup své místo osamělé, které se nazývalo secretarium.

Před oltářem byla prostora, presbyterium, vykázaná kněžím, jáhnům a jiným sluhům církevním, kteří sv. biskupu při službách Božích přisluhovali.

Mezi tím, co sv. biskup v nábožném rozjímání k nejdražší oběti mše sv. se připravoval, bděli kněží nad kázní v chrámu, vítali, pozdravovali přichozí věřící, přijímali jich oběti, vyslýchali rozličné záležitosti duchovní, oznamovali shromážděné církvi, kdy budoucně služby Boží se konati a které památky svatých mučeníků v témdní se slaviti budou. Když hodina odbila, v kterou služby Boží začíti měly, odebral se arcijáhen do secretaria a ohlásil sv. biskupu, že lid připravený stojí v lodi chrámové a čeká na služby Boží.

[3]) S. Ambrosii de Virginibus l. I. c. 2.

[4]) Sulpicii Severi Dialog. II. c. 13.

[1]) Krásné porovnání může býti učiněno mezi Šimonem, synem Oniašovým, knězem velikým a sv. Martinem biskupem. Viz kapitolu 50. Siracha.

Sv. biskup vystoupil ze secretaria, rozpjal ruce své a přívětivým hlasem pozdravil lid v chrámě shromážděný. Zbožný zástup plesal posvátnou radostí, že biskup svatý obětovati bude Oběť Nejsvětější a že bude prositi Hospodina, aby spasil lid svůj a požehnal dědictví svému.[2]) Nikdo nespatřil, že by byl sv. Martin v chrámu, když i slušelo důstojnosti biskupské, na skvostné a ozdobné stolici seděl, ale vždy tu stála jen neúhledná a prostičká stolice ze dřeva, a ani na tu se neposadil.[3])

Když nejsvětější oběť mše sv. konal, při tom nejvelebnějším okamžiku v době posvěcení sv. hostie čili při pozdvihování byla hlava jeho překrásným ohněm ozářena, a jeho přečisté ruce, které nejsvětější Tělo Páně držely, byly osloněny nevypravitelnou spanilostí a zdálo se, jako by byly těmi nejvzácnějšími drahokamy v barvách nejpestřejších posety.

A nejen oko bylo slíčností nejněžnější potěšeno, ale také ucho bylo pobaveno, neboť, jak mile něžné ruce sv. biskupa se setkaly, slyšelo přelíbeznou ozvěnu, která při velebném tichu tak po chrámu zaznívala, jakoby zářné drahokamy o sebe se byly třely.

Každý přisvědčí, že jen duše čisté, jichž oko nebylo zamženo mlhou tělesné žádosti a rozkoše, a jichž ucho nenaslouchalo kluzkým řečím dráždivým účastny býti mohly toho rajského zjevu tajuplného, a té sladké ozvěny přelíbezné.

Jakým řádem sv. Martin věřícím křesťanům při službách Božích v chrámu Páně slovo Boží hlásal, nevypravuje se, za to ale mnoho v dějinách života jeho zaznamenáno ohledně rozšiřování víry křesťanské mezí pohany v Gallii.[4])

---

[2]) Žalm 27, 9. Hymnus Ambrosianus.

[3]) Sulpicii Severi Dialog. II. c. I. „In ecclesia nemo unquam illum sedere conspexit.“

[4]) Sulpicii Severi Dialog. II. c. 1.

VI.

Svatý Martin veliký apoštol pohanské Gallie.

(375-397.)

1. Povaha pohanských Gallů.

Gallie nazývala se v starém věku rozsáhlá země, která na jihu pohořím pirenejským, mořem středozemním a nebetyčnými alpami, na východě řekou Rýnem, na severu a západu atlantickým okeánem hrazena byla.

V Gallii sídlil mohútný a silně rozvětvený kmen Keltů, které vítězoslavný vůdce římský Caesar obětovav skoro jeden million lidu podmanil, a k říši římské roku 53 před narozením Krista Pána přivtělil.

Gallové byli dle povahy chytří, čilí, učelíví, veselí, zvědaví a také lehkomyslní, měniví, dráždiví a náruživí, v štěstí zpupní a hrdí, v neštěstí málomyslní a skleslí.[1])

Před tím, než se dostali do svazku římského, byla u nich vzdělanost na velmi nízkém stupni, neměli ani příbytků, střechou pokrytých, ale odpočívali pod širým nebem v bídných stanech.

Život rodinný byl až příliš smutný. Žena a děti byly pod mocí a libovůlí mužovou, jenž za oprávněna se považoval jich usmrtiti. Děti mužského rodu nesměly bydleti v příbytku otcově. Muž oddával se opilství a surový obyčej lebky zavražděných nepřátel zavěšovati na hřívu koní aneb na dvéře příbytků, aneb jich co nádob k pití užívati, vytratil se, až když římská vzdělanosť mezi Kelty zavládla. Města Keltů pohanských byla chatrná bez všech hradeb a náspů.

Kněží jich nazývali se Druidové a řídili nejen záležitosti ná-

---

[1]) Dr. Anselm Ricard, Manuel de la litterature francaise. Prague. 1872. Caesar de bello gallico libr. IV. c. 5.

boženské ale také právní a soudní.[2]) Druidové byli vychovatelové a vzdělavatelové Gallů, a učení náboženské chovali u tak veliké tajnosti, že nesmělo nijak vyzrazeno býti, aniž o něm směl kdo knihy psáti.

O zemřelých učili, že žijou na věčnosti. Mrtvá těla jich pálili na hranici dříví a vše, co mrtvému náleželo, hodili do ohně. Oběti Gallů byly velmi krvavé a hrůzné. Nezřídka obětovali lidi dospělé. Knězi obětujícímu předveden byl člověk co oběť. Kněz se přiblížil k obětovanému, a zasadil mu po straně smrtelnou ránu ostrým mečem. Dle toho, jak raněný se sřítil, se potácel a kroutil, jak krev jeho stříkala, jak údy těla sebou trhaly a škubaly, věštil kněz obětník vůli Bohů aneb budoucí osud člověka obětujicího. Někdy byl člověk obětovaný do chrámu uveden, zde ku sloupu přivázán a šípy ostrými usmrcen.

Obětí lidských padlo velmi mnoho při rozličných příležitostech. N. p. vítězové obětovali zajaté nepřátely, boháči své otroky, pěstounové svěřence. Někdy koupila se oběť a o slavnosti národní a ve svátky bohům zasvěcené byla po všech ulicích města vedena středem lidu se veselícího a pak za městem ukřižována.

Zákony římské zakázaly tyto oběti hrůzné, avšak Keltové a a jich kněží položili tajně člověka obětovaného na oltář, natrhli mu kůži a obětovali krev tekoucí bohům rozhněvaným.

Pověra u Keltů byla vůbec rozšířena tak n. p. bylině jmejlí, která na stromech se usazuje, přičítali divotvornou sílu, a užívali jí co božského daru, jímžto veškerá nemoc vyléčena a každému tvoru plodnosť dána býti může.

Velikou čest vzdávali Keltové pověrečnému vejci hadímu, které sami Druidové přechovávali co tajemný poklad, a komu bylo zapůjčeno, ten prý v každé rozepři byl vítězem. Původně měli Keltové v Gallii tři bohy domácí a jednu bohyni.

Římané jim přinesli nové bohy, které z počátku s domácími ctili, později však musili dáti výhost bohům tuzemským a ctíti přinesené a vnucené bohy římské. Keltové ctili bohy své v hájích, v hustých lesích aneb ve zvláštních chrámech. Ze stromů měli za posvátné, dub, jedli, borovici.[3])

---

[2]) Dr. Georg Weber, Allgemeine Weltgeschichte Band III. pag. 763.

[3]) Döllinger, Heidenthum und Judenthum pag. 506.

Pohanská modloslužba byla mimo města po krajinách na venkově v lidu hluboce zakořeněna.

Venkované nazývali se v řeči latinské pagani, a slovo to v křesťanském pojmenování znamenalo spolu tolik jako modloslužebníci.[4])

V městech snažili se biskupové a kněží utvrzovati křesťany u víře a přijímali příchozí pohany do katechumenatu, který v sídle biskupském zřídili, kdežto na venkově v místech odlehlých úpěl lid nevzdělaný v mrákotách pověry pohanské.

Sv. Martin slitoval se nad ubohým lídem venkovským a procházeje daleké krajiny po cestách neschůdných a nebezpečných hlásal všude svatou víru křesťanskou.

Tu právě ukazuje se nejrozsáhlejší činnosť a nejzáslužnější práce svatého biskupa Turonského.

Hlásáním svaté víry křesťanské po vesnicích a odlehlých chýších dobyl si sv. Martin, jak sedmero znamenitých biskupu Gallie ku sv. řeholnici Radegondě v století šestém vyznává, tolik slávy že Apoštolem Gallie se vším právem zván býti může.[5])

Modloslužba a pověra pohanská zrostly značně v Gallii za času císaře Juliana odpadlíka, který pohanům v městech udílel mnoho dobrodiní, poskytoval přední práva, úřady a důstojnosti, pak u lidu venkovského všemožně podporoval jeho zděděnou pověru, chrámy mu stavě a kněze posýlaje.

Také zmáhalo se pohanství v Gallii za času křesťanských císařů Joviniana († 364) a Valentiniana I. († 375), jenž pohanům úplnou svobodu náboženskou dovolili. Pohané konali slavnostní průvody s bůžky a modlami do polí, lesů a hájů, a mnoho pošetilých obřadů náboženských konali pod šírým nebem.

Tuhý a přetěžký byl to boj, kterýž sv. Martin Apoštol Gallie proti modlám a bohům pohanským bojoval, neboť v nich se skrývala moc knížete temností.[6])

---

[4]) Ze slova paganus utvořeno jest české pohan.

[5]) S. Gregorii Turon. hist. IX. 39. Kirchenlexikon von Wetzer und Welte Band VI. pag. 905.

[6]) Na důkaz pravdivosti posledních slov, může uvedena býti mythologická bohoslužba starých Řeků a Římanů pohanských, která má zjevy pro

2. Svatý Martin kácí posvátnou sosnu pohanských vesničanů.

Kázáním apoštolským, příkladem svatým a silou divotvornou obrátil sv. Martin na víru křesťanskou mnoho pohanů vesnických.

Sv. biskup šel od vísky k vísce, na cestě a ve vsi bořil chrámy pohanské a modly, přeměnil háje lešní, kde sošky bůžků stály v hradiště mnichů, a zanechal tam kněze bratry, kteří mezi lidem svatou víru utvrzovali a upevňovali.

Jedenkráte přišel sv. biskup do vísky, která měla prastarý chrám, báječný háj a vedlé háje posvátnou sosnu, o kteréž mnoho pověrečného ve veškerém vůkolí se vypravovalo. Svatý Martin zbořil chrám lehce a brzy, a chtěl touž dobou posvátnou sosnu skáceti. Dokaváde sv. Martin chrám boural, lid vesnice té hrubě se neprotivil, až když sekyrou podetíti chtěl věku bohatou sosnu památnou, tu veškeren lid vesnický se rozlítil a na sv. biskupa se obořil.

Svatý Martin vida veliké jítření snažil se pobouřený lid ukojiti a o tom poučiti, že v sosně té posvátné jako v každém jiném stromu a dřevu není nic božského aniž divotvorného, konečně pravil, že sosna ta, kterou ďáblu věnovali, musí skácena býti, aby se ukázalo, že lichý to blud a klam, jakož i pošetilá pověra, když by někdo v dřevu tom sílu divotvornou hledal.

Po těchto slovech vystoupil ze zástupu lidu jeden vesničan všetečnější a opovážlivější než ostatní a jal se takto volati: „Máš-li v Boha svého, kterému se klaníš tolik důvěry, slyš tedy: my podetneme sami sosnu, a až k zemi padati bude, ty ji zachyť, jestli

---

člověka nepochopitelné, jeho síle nepoměrné a které teprvé duchu nad člověka vyššímu přičteny býti musejí, n. p. odpovědnice a věštba delfická. Krátce pravdu tu potvrzuje žalmista Páně, a sv, apoštol Pavel: „Všickni bohové národů jsou ďábelství.“ Žalm. 95. 5. Co obětují pohané, zlým duchům obětují. I. Kor. 10, 20. Toť svatých Otců tvrzení. Sv. Cyprian Karthaginský praví v kníze „De idolorum vanitate“ takto: „Duchové (ďábelští) skrývají se v sochách a obrazích modlářských, vdechují do prsou věstců dech svůj, oživují žilky vnitřností, řídí let ptáků, spravují losy, činí odpovědi, smětují lež s pravdou, klamou, a klamají se, oudy roztrhují, nemoce zostřují a donucují člověka, aby jim úctu božskeu vzdal.“ Dr. Ernest Müller Theologia moralis libr. II. pag. 318. Görres, die christliche Mystik III. Band pag. 319 et seq.

s tebou jest Bůh tvůj, jak sám pravíš, šťastně vyvázneš z nebezpečí smrti.“

Svatý biskup důvěřuje se v dobrotivého a všemocného Hospodina slíbil, že tak učiní. Veškerý zástup byl spokojen, že tato podmínka byla dána a přijata, a milerád chtěl oželeti ztrátu posvátné sosny, jen když nepřítel pohanských jeho obřadů a bořitel chrámů zahyne.

Lid jásal již napřed nad zdarem svým a aby si zabezpečil dosažení svého úmyslu, ustanovil, by svatý biskup na nohou byl svázán a tam na místo, kam sosna by se sklonila a kam dle výpočtu by se sřítila, postaven byl.

Vesničané sekali a řezali radostně a vesele mohútnou sosnu, aby jen brzo se skácela na hlavu sv. Martina a jej usmrtila. Veliký zástup zvědavých diváků díval se z dále, co se stane, ač každý soudil, že sv. biskup zahynouti musí.

Již se nahýbala mohútná sosna na stranu, kde stál svázaný sv. biskup, již brzký byl nehorázný sráz její. Mniši bratří, kteří přišli se svatým biskupem k háji tomu, úzkostí trnuli, strachem se třásli a hrůzou se chvěli. Veškeru naději ztratili a nikdo z nich neočekával, že by život sv. Martina, drahého otce duchovního a dobrého pastýře zachráněn býti mohl.

Svatý Martin důvěrou v Hospodina posilněn stál trpělivě na tom místě, kde jej pohanští vesničané postavili. Již praskaly na pařezi poslední tříště pádné sosny, již již se řítila na sv. biskupa — a aj v okamžiku tom rychle zdvihl svatý biskup ruku svou, zažehnal sosnu znamením sv. kříže a ona jakoby vichrem byla uchvácena obrátila se na druhou stranu a sřítila se do těch míst, která přítomným divákům bezpečná byla, a jen málo chybilo, byl by býval veškeren zástup pohmožděn a usmrcen.

Nyní strhl se veliký křik a jásot a daleko široko se rozléhal.

Pohané divili se přepodivnému zachránění sv. biskupa, mniši bratří slzeli radostí a nejsvětější Jméno Ježíše Krista bylo ode všech velebeno a oslaveno.

Všickni pohané vísky té žádali na sv. biskupu, aby na ně vložil ruce své na důkaz, že se podávají jeho stráži, a že se odříkají bludu a pověry pohanské.[1])

[1]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 13.

3. Svatý Martin pálí pohanský háj.

Hlásání víry křesťanské v městech bylo poměrně lehké a snadné, neboť tam byl vyšší stupeň vzdělanosti, a pověra pohanská se svou pošetilostí znenáhla mizela. Na venkově ale, kde byl lid prost duševního vzdělání a ku zděděné pověře s velikou vroucností lnul, aniž od ní poučováním odloučiti se dal, bylo zapotřebí, měla-li i tam víra božská zapustiti kořenů, účinnějších prostředků, divů a zázraků.

Jako sv. Apoštolové od Ježíše Krista moc obdrželi divy a zázraky činiti, aby mnozí rychle uvěřili jich slovům, rovněž tak i sv. Martin divotvornou mocí byl od Boha obdařen, by pohanským Gallům s větším úspěchem víru křesťanskou hlásati mohl.

U jedné vesnice stál prastarý a velmi pověstný háj, v němž bohům pocta se vzdávala. Sv. Martin nemoha káceti jednotlivých stromů, na tom se ustanovil, že háj zapálí. Učinil tak. Oheň vzňal se s takovou rychlostí a prudkostí, že v kratičké době všecken háj jedním plamenem hořel, a jelikož větrem byl oživován, zachytil i střechy příbytků blíž háje postavených.

Jakmile sv. Martin nestěstí to užřel, rychle pospíšil na střechu a tam proti rozzuřeným plamenům se postavil. Jakoby plamenové potratili síly své, obrátili se zpět proti vlajícímu větru, tak že nastal boj mezi ohněm a větrem, mezi živly, kteří z počátku se zpřátelili, a oheň poslouchal tak, jak sv. Martin velel.

Příbytkové vesničanů byli zachráněni, háj pohanský však v prach a popel obrácen. Lid přítomný patře na divotvornou moc svatého věrověsta křesťanského, nekladl v cestu již více žádných překážek kázaní jeho, opustil márné bohy a začal ctíti Boha pravého.[1])

4. Sv. Martin vrací matce pohanské vzkříšené dítko.

Třetí zázrak, jímž se zjevila divotvorná moc sv. Martina, bylo vzkříšení syna jedné matky zarmoucené v městě Carnotum[1]), kde bytovali vesměs pohané.

---

[1]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 14.

[1]) Carnotum nyní Chartres (Šartr), město od Paříže na straně jihozápadní ležící.

Sv. Martin kázal tam velikému zástupu lidu, kterýž z daleka přišel poslechnout učení nového a více ještě spatřit divotvorného muže Božího.

Hlásání sv. víry působilo blahodárně na posluchače, a přemnozí žádali za sv. křest. V městě byla matka přetrápená, která hořce naříkala nad tím, žé jí zemřel jediný synáček. Slyšíc o divotvorné moci sv. biskupa vzala mrtvého synáčka do náručí a donesla ho k nohoum sv. biskupa prosíc úpěnlivě, by jej k životu vzkřísil.

Zarmoucena matka pravila důvěrně: Vim, že jsi přítel Boží, prosím, dej život mému synáčku jedinému. Tyto úpěnlivé prosby slyšeli zástupové a k slzám pohnuti prosili s matkou usouženou za vzkříšení synáčka mrtvého.

Vida sv. Martin, že by prospěšno bylo pro pohany, kdyby Bůh se slitoval a mrtvé dítko vzkřísil, vzal je na lokty své, poklekl na kolena a vzýval vroucí modlitbou Nejsvětější Trojici a Nejsvětější jméno Ježíš. Když dokonal modlitbu, oživl v rukou jeho mrtvý synáček. Sv. biskup odevzdal nyní živého matce radostí slzící. Lid pohanský, jenž zázrak ten spatřil, plesal radostí a velebil Ježíše Krista. Všickni spěchali padnout k nohoum jeho a prosit, by je učinil křesťany. Na širém poli poklekl veškeren zástup, a sv. Martin vztáhl nad ním ruce své a přijal všecky do katechumenátu.

Sv. Martin byl velice potěšen v srdci svém patře před sebou ten zbožný zástup na kolenou a rozvažoval, že na tomž poli mohly téci proudy krve mučenické, že však předobrotivý Hospodin beze všech útrap naklonil srdce všech pohanů, aby víru křesťanskou rádi a ochotně přijali.[2])

5. Sv. Martin biskup zažehnává sv. křížem průvod pohanský.

Svatým křížem nejen se vyznává živá víra ve spasitelnou působnost smrti Kristovy na kříži, ale také bojuje se jím jako vítěznou zbraní proti branám pekelným.

---

[2]) Sulpicii Severi Dialog II. c. 5.

Sv. Martin biskup nosil v podobě sv. kříže berlu na všech cestách apoštolských, aby znamením sv. kříže proti úkladům ďábelským brániti se mohl.

Jako druhdy David proti Goliašovi nesa hůl pastýřskou a posilněn jsa důvěrou v Hospodina se ozbrojil[1]), tak sv. Martin proti mocnému knížeti temností drže v rukou znamení sv. kříže a důvěrou v Ježíše Krista utvrzen do boje se pustil, a dílo ďáblovo, pošetilou pověru modlářskou překazil.[2])

Jednoho času měl potkati sv. Martin pohanský průvod, při němž pohané vesničtí mnoho pověry, jak obyčejem bylo, provozovali. Z dále na 500 kroků nemohl sv. Martin dobře rozeznati, co lid ten koná za obřad.

Zůstal tedy státi a pozoroval zástup ten a shledal, že lid nese na nosítkách něco prostěradly ovinutého.

Soudil, že nesou do polí bůžka bílým rouchem oděného a protož vztýčil vzhůru kříž Páně a přikázal zástupu, by zůstal na místě státi a složil s ramenou nosítka s bůžkem.

Veškeren zástup, jako by byl zkameněl, zůstal státi, a když dále jíti chtěl, začal se potáceti a na všecky strany se zvrhati.

Všickni byli ustrašeni a nevěděli, co s snimi se děje. Když pak se presvědčil sv. Martin, že jest to průvod pohřební, zdvihl opět ruku svou a dovolil jim dále jíti.[3])

6. Svatý Martin boří chrámy pohanské.

Lid pohanský lnul s velikou zbožností k svému staroslavnému a ozdobnému chrámu v městě venkovském Loroux (Lorů).[1]) Bylot to dědictví, jež otcové odkázili synům svým a protož láska k předkům vybízela vděčné potomky, aby odkázané dědictví stražili a chránili.

Sv. Martin přišel do místa jmenovaného a chtěl chrám, sídlo přílišné pověry rozbořiti. Vidouce to pohané obořili se na něho a vyhnali jej ven z města. Sv. Martin odebral se na blízké místo

---

[1]) I. Král. 17, 39. 40.

[2]) S. Augustini Sermo 197. de tempore.

[3]) Sulpicii Severi Vita Martini c. 12.

[1]) Blízko Mantelanu v Turainsku. De Tillemont l. c. pag. 319.

o samotě, žíní se oděl, posypal hlavu svou popelem, postil a modlil se tři dny, pak Hospodina vroucně prosil, aby chrám ten, jenž rukou lidskou vyvrácen býti nemůže, mocí Božskou sbořen byl.

Mezi modlitbou ukázali se sv. Martinu dva andělové, držící kopí a štít v rukou, oděni jsouce oděvem vojska nebeského řkoucí, že posláni jsou od Hospodina, aby zástupy vesničanů odehnali, a sv. biskupu k pomoci přispěli, by nikdo se neodvážil, jemu se protiviti, až chrám bourati počne.

Sv. Martin potěšen a posilněn byv pomocí s nebe vrátil se do města a začal bourati chrám.

Zástupové uzřevše ochrance andělské zarazili se a s udivením hleděli na ně, kdežto sv. biskup bez překážky boural chrám, kácel oltář a zporážel bůžky — a když středistě modloslužby vyvraceno bylo, začal kázati četnému lidu, jenž velebě Pána Ježíše vyznal veřejně, že Bůh sv. Martina jedině pravý jest, a že bohové pohanští jsou marné modly, které ani sobě ani ctitelům pomoci nemohou.[2])

Také v krajinách Burgundských a Aeduiských žilo mnoho pohanů a protož i tam se vydal sv. apoštol Gallie, a začal bořiti pohanské chrámy.

Na jednom místě začal bořiti chrám, ale lid velice se rozlítil. Člověk jeden odvážlivější než všickni ostatní vytasil meč a obořil se jím na sv. Martina, chtěje ho probůsti.

Svatý biskup důvěrou v Boha jsa posilněn odhodil rychle plášť a nastavil mu šiji svou, a právě v tom okamžiku, když rozkacený pohan se rozpřáhl a sv. biskupa udeřiti chtěl, padl náhle na znak a strachem uděšen jsa chvěje se prosil za odpuštění.

Podobně stalo se na jiném místě, kde sv. Martin modly kácel. Toho nemohl snésti jakýsi člověk, a protož vzal nůž a hnal se jím po sv. Martinu.

A však v tom okamžiku, když smrtelnou ránu sv. biskupu zasaditi usiloval, vypadl mu z ruky nůž a zmizel před očima jeho.

Nejen zázračně pomáhal Hospodin vyvolenému apoštolu svému ale i slovům jeho dával tolik přesvědčivé síly, že pohané uslyševší jen jednou pravdy sv. víry křesťanské z úst sv. biskupa, sami vlastní rukou háje, chrámy a modly káceli.[3])

---

[2]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 14.

[3]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 15.

7. Svatý Martin staví křesťanské chrámy a zakladá kláštery.

Ve vesnici Amboise (Amboas), kde již mnozí byli křesťané a též mniši bytovali, stála z dob dávných veliká a nádherná modla, která z kámene byla vytesána a na vysokém podstavci stojíc jako věž vyčnívala.

Kolem té modly dálo se příliš mnoho pověry a protož nařídil sv. Martin knězi Marcellu, by věž pověrečnou sbořil. Po čase přišel sv. Martin do Amboise a spatřil modlu neporušenou ještě státi. Domlouval tedy Marcellu, proč se nepřičinil, by modla skácena byla.

Kněz Marcellus vymlouval se, že sotva silným vojskem a četným zástupem lidu poražena býti může, a neřku-li aby slabí a bídní kněží mniši rukama ji sbořiti mohli. Protož sv. Martin vzav útočiště k modlitbě modlil se celou noc, a ráno na úsvitě strhla se strašná bouře a na vysokou modlu obořila se tak, že blesk ji na prach roztříštil.[1])

Jinde stál převeliký sloup, na němž postavena byla modla. Lidskou rukou nedaly se ani sloup ani modla převrhnouti; protož modlil se sv. Martin a prosil Boha za pomoc. Nad modlou snesl se s oblaků sloup, padl na modlu a pádnou tíží sdrtil úplně modlu i sloup jí podložený.

Chrámy pohanů byly skorem všudy chatrné a skrovné a tedy snadno bylo je bořiti a káceti, jakmile jen se lid pohanské modloslužby zřekl. Za to stavěly se chrámy křesťanské s velikou pílí a důkladností i v těch nejchatrnějších vískách a obyčejně na sbořeništi chrámů pohanských.

Sv. Martin zůstavíl na každém místě kněze a mnichy, kteří o vystavění ozdobného chrámu Páně péči měli, a k službám Božím, k poslouchání slova Božího a k společným modlitbám katechumeny a věřící do svatostánku svolávali.

Sv. Martin založil v rozsáhlé diécesi své mnoho osad křesťanských.

Chrámy Páně v Langet (Lanžé) Sonne (Son) Amboise (Amboas) Chisseau (Šisó) Tournon (Turnon) a Cande (Kand) a jiné mnohé blahoslaví památku svého svatého zakladatele.[2])

---

[1]) Sulpicii Severi Dialog. III. c. 8.

[2]) R. P. Dom François Chamard, Saint Martin et son monastère de Ligugé p. 56. et seq.

Vedlé kostela stálo bydliště kněží mnichů, kteří věrni zůstali řádu řeholnímu.

Za krátkou dobu proměnila se tvář té které vísky pohanské, začaly se světiti doby roku církevního, střídaly se neděle a svátky, počítaly se týdny dle nedělí, měsíce dle hodu Božího vánočního. Zbožní správcové duší uváděli do rodin v pokřtěné vísce mrav a řád křesťanský, propůjčili lidu svému veškeru sílu svou. Byliť kněží mniši tam, kde druhdy mohútné stromy posvátného háje stály, co živé palmy a cedry skytající vesničanům útěchy, rady, pomoci ve všech potřebách důležitých.

Lid se u nich učil zaříditi si světnici křesťanskou, posvětiti ji svatým křížem, vykrášliti ji obrazem Matky Páně, Anděla Strážce a obrazy svatých miláčků Božích.

U zbožných mnichů učil se lid řádné usedlé živnosti, počestnému řemeslu a vzácnému umění. Dle vybídnutí svatých kněží posvěcoval lid veškeru práci svou na poli pod širým nebem a v příbytku pod střechou modlitbami, spřátelil se se soudruhy, pomáhal laskavě sousedu v nehodách, přijímal cizího pocestného do domu svého a dával bohatě chudým almužnu.

Nový řad života se zjevil v každé vísce na víru křesťanskou obrácené, a všecky obyvately spojil jeden svazek bratrské lásky, z níž plynul všem blahý a sladký pokoj, a tak vzrostl v obcích požehnaný blahobyt.

VII.

Svatý Martin, co biskup století IV.

1. Soud biskupa století IV.

Rozsáhlé byly práce biskupa století čtvrtého, neboť on křtil, zpovídal, kázal, stanovil pokání soukromé aneb veřejné, přijímal vyobcované do lůna Církve, aneb tvrdošijné z Církve vyobcoval, navštěvoval nemocné, zaopatřoval umírající, pochovával mrtvé, vysvobozoval zajaté, nasycoval chudé, vdovy, sirotky, zakládal špi-

tály a nemocnice, spravoval jmění svého kněžstva, soudil jakožto soudce míru jednotlivé křesťany aneb města o právo se rozpírající.

Biskup vyučoval mravu, kázni a vědám posvátným, psal proti kacířům a bludařům, zabýval se s vědami a dějinami, posýlal listy těm, kdo za radu se tázali, udržoval vzájemné spojení s církvemi a s biskupy, s mnichy a poustevníky, zasedal na církevním sněmu a na synodách, byl rádcem císařů, svěřeny mu záležitosti obecní, byl posýlán ke knížatům aneb k vůdcům vojska, kteří násilím vládu si osobovali, by je přiměl, by složili zbraň a ustáli od dalšího násilnictví.

Trojí moc, náboženskou, politickou a filosofickou každý biskup století čtvrtého v úřadě a v důstojnosti své nosil.[1])

Nejvíce vynikalo u biskupa století čtvrtého tak zvané „Slyšení biskupské," čili soud biskupský.

Slyšení biskupské vytvořilo se potřebou nutnou, neboť křesťanství, jež nabylo za císaře Konstantina Velkého pokoje a přízně, vneslo v pohanský řád soudní, jenž tehdáž v říši římské vládl, jiné vznešené pravdy, zásady a zákony sv. víry křesťanské.

Křesťanství hlásajíc pokoj, svornosť, mír a lásku vespolnou přemněnilo bezohlednou a železnou soustavu soudní starých Římanů v povolný, důvěrný a shovívavý řád soudní a nadchnulo ho duchem lásky bratrské.

Vlivem křesťanským způsobeno, že brzy síně pretorů (soudců) římských prázdny ostaly, a že stolec biskupa byl obklopen zástupy právo a radu hledajícími. Biskup byl považován za zástupce práva Božího, a o něm se soudilo, že od Boha ustanoven jest v úřadu soudním, aby pokoj a svornost šířil a rozepře dle zákona Páně rozsuzoval. Základem soudu biskupského byl soud, který dle napomínání sv. apoštola Pavla křesťané Korintští zříditi měli v Církvi své.[2])

Právomocnost soudu biskupského velice se rozšířila v století čtvrtém tak, že biskup nejen věci náboženské soudil, ale o těch nejdůležitějších věcech práva občanského, o pozůstalosti dědiců, o rozdělování majetku, o smlouvách a těm podobných platné výroky

[1]) Chateaubriand, Etudes historiques II. partie. Suite des Moeurs chretiens. t. III. pag. 13, edit. 1823.

[2]) I Kor. 6, 1. Dr. August Bisping, Erklärung des ersten Briefes an die Korinther. pag. 83, 84.

aneb nálezy činil. Rozsudky vynešené nabyly plného práva a platnosti od toho času, co Konstantin Velký zákonem veřejně je schválil.

Soud biskupský měl ráz školy křesťanské, v které se vzdělávala ctnost, posvěcovala nábožnosť, hlásala sv. láska k pravdě, k svornosti a upřímosti, a vykládalo se žalovanému a žalujícímu o soudu Božím, o věčnosti radostné aneb žalostné.

Možno tudíž viděti, že křesťanství jako kvas proniklo veškeren společenský život, a že člověka na jiný svět z pohanství přeneslo. Nedá se tak snadno odděliti v životě obor mravnosti od oboru práva, ač obory ty rozdílné jsou. Přísnější jest obor práva, za to obor mravnosti mírnější jest.

Jelikož posvátný soud biskupa století čtvrtého tolik vážnosti a právomocnosti u věcech světských požíval, čím více musilo tak býti u věcech náboženských a naprosto církevních, a poněvač biskupu mnoho předností u věcech světských se dopřálo, tak vzájemně císaři od Církve dopřáno mnohých práv a předností u věcech k duchovnímu životu těsně příslušných.

Že snadno císař dále jíti se odvážil, a právomocnosti též u věcech naprosto náboženských a církevních sí osoboval, přečasto se ukázalo. Biskupu nastala tedy povinnost hájiti, co Božího jest a Církve svaté.[3])

Tu bylo třeba rekovné síly opříti se tomu, jemuž se veškera říše kořila a jenž v rukou měl život člověka, kdyžby se protivil mocné vůli císařské.

Svatý Martin byl biskup století čtvrtého, a jemu náleží sláva všech věhlasných biskupů toho století, neboť byl trpělivý v protivenstvích jako sv. Atanáš Alexandrinský, neohrožený a vytrvalý jako sv. Ambrož Milánský, vážný a u řízení věřících a kněží věhlasný jako sv. Hilarius Piktavský. S velikou statečností, vážností a neohroženosti pronesl sv. Martin ta velepamátná slova v dějinách církevních, když před trůnem císaře Maxima stál: Nová a neslýchaná jest to nepravost, když záležitosti církevní soudí světský soudce.[4])

---

[3]) M. l' abbé Baunard, Histoire de saint Ambroise II. edit. p. 128.

[4]) Sulpicii Severi Chronicon II. c. 50.

2. Svatý Martin na dvoře císaře Valentiniana I. v Trevirách.

Začátek úřadu biskupského sv. Martina padá do času vlády císaře Valentiniana I., jenž v západní části říše římské od roku 364—375 vládl, a Treviry za sídlo círařské, jako předchůdcové jeho si zvolil.

Treviry, zvány druhý Řím[1]), byly staroslavné město, kde víra křesťanská velmi záhy se ujala, a kde svatý Atanáš, biskup alexandrinský, nejpřednější obhájce článku sv. víry sněmu Nicejského ve vyhnanství držán a stražen byl.

Císař Valentinian I. lhostejně hleděl na pošetilou pověru a modloslužbu lidu venkovského. To vida sv. biskup ustrnul se nad ubohým lidem a odebral se ke dvoru císařskému do Trevir, aby císaře křesťanského pohnul, by obmezil rozmáhající se pohanství.

Dověděv se hrdý císař, zač sv. biskup žádati bude, a nechtěje mu toho uděliti, kázal, aby mu vstup do síně císařské byl odepřen a zamezen. Jest-li snad Valentinian takto nerozkázal o své vůli, učinil tak dojista dle vůle císařovny arianské, neboť bylo vůbec známo, že sv. biskup Turonský jest horlivý věrověstec sv. víry katolické, a že poráží blud arianský, a též patrno bylo, že círařovna arianské bludaře podporuje a přízeň u svého chotě jim vymáhá.

Jelikož sv. Martin opětně císaře za slyšení prose nijak do síně císařské dostati se nemohl, ustanovil se na tom, že v žíni a popeli postě se a k Bohu dnem i nocí se modle Ježíše Krista vzývati bude, aby On prosbám jeho srdce círařovo naklonil.

Pobožnosť vroucí konal celý týden. Sedmý den zjevil se mu anděl a kázal mu, aby šel do paláce císařského beze vší starosti a bázně, že dvéře síní císařských ač uzavřeny samy se otevrou, a že srdce císařovo obměkčeno bude.

Slovem anděla jsa posilněn a v Boha pevnou skládaje důvěru šel sv. biskup do paláce císařského. A aj! Náhle do kořán dvéře se otevrou a nikdo v paláci nebrání mu jíti dále. Sv. biskup kráčí nyní zmužile dále a dále komnatami císařskými, až přišel k samému císaři. Císař Valentinian zočiv sv. Martina začal skřípati zuby a rozlíceně zuřiti a vyhrožovati tomu, kdož Turonského biskupa do

---

[1]) M. l' abbé Baunard, Histoire de saint Ambroise. pag. 4.

komnat císařských připustil, a vášní jsa zaslepen ani nepovstal ze stolice své, ano hrdě zasedl si na stolici svou, by ukázal, že pohrdá důstojným biskupem.

Najednou však vzňal se oheň pod stolicí jeho a začal ho páliti, rychle tedy se vzchopil ze stolice a běžel vstříc sv. biskupu, objal ho a líbal ho pokorně vyznávaje, že pocítil moc a sílu Boží vida, jak sv. biskup pohanění a příkoří trpělivě a klidně snáší.

Poněvač císař již napřed věděl, čeho si sv. biskup žádá, nečekal tedy na přednášení snažných proseb, nýbrž hned bez všeho otálení je vyplnil, potom pak častěji se sv. Martinem rad rozmlouval, k svému stolu jej zval a přemnohé dary jemu nabízel, kterých ale sv. biskup, co mnich pamětliv jsa Bohu zaslíbené chudoby pokaždé zamítnul.[2])

3. Svatý Martin jde k dvoru císaře Maxima prosit za milosť vojínům.

Roku 383 zbouřil se Maximus, vůdce vojska císařského v Anglii proti Gratianu, panovníku svému. Z Anglie přešel Maximus s vojskem do Gallie a tu Gratiana přemohl, Gratian byl v Lionu zavražděn a Maximus stal se vladařem v Gallii, Anglii a ve Španělích zvoliv si za sídlo jako jeho předchůdcové císařští památné Treviry.

Veškeři biskupové Gallie přicházeli občas do Trevir prosit křesťanům rozličných milostí, n. p. zločincům života, věznům svobody, chudým podpory, z vlasti vypovězeným prominutí trestu, a podobných.

Příčiny tyto byly velmi důležité a vznešených obhájců svatého práva důstojné. Horliví biskupové dobyli si zásluh nevšedních o svěřený lid diecési svých.

Však někteří biskupové popustili ze své snahy dřívější, neujímali se utištěných a soužených ale libovali si u dvora císařského v lichocení a pochlebování, čímž sebe a zvlášť úřad svůj k službám císařkých dvořenínů snížili.

---

[2]) Sulpicii Severi Dialog. I. c. 5.

Jinak jednal sv. Martin, on vždy byl pamětliv své důstojnosti a vznešenosti úřadu apoštolského, vždy hájil tyto církevní přednosti velkodušností slušnou, povahou ráznou a řečí vážnou.

Čehokoliv na císaři žádal, žádal toho spůsobem šlechetným a důsledným tak sice, že se zdálo, že Turonský biskup neprosí, nýbrž že tlumočí, co povinnost káže a velí.[1])

Císař Maximus přesvědčil se, že sv. Martin jest nejvzácnější perlou mezi biskupy veškery Gallie, že jest muž Boží Duchem Páně osvícený.

Po zavraždění císaře Gratiana nastala v Gallii veliká rozervanost a zděšenost v lidu a ve vojsku a u biskupů katolických, neboť kdo z poddaných zavražděného císaře miloval a želel, byl nepřítelem výbojného Maxima, aneb kdo nechtěl přísahati co vojín v řadách vojska jeho, měl statků všech zbaven, a z vlasti vypovězen býti; také biskupové, kteří v nejlepším srozumění byli s Gratianem, báli se Maxima domnívajíce se, že od Arianů obelstěn vyznavače katolické víry pronásledovati bude.

Nejvíce ale strachovali se před Maximem věrní vojínové Gratianovi, a protož dva znamenití vojevůdcové Narses a Leucadius prosili sv. Martina, aby u císaře milosti jim dobyl.

Svatý Martin učinil tak, a na jeho přímluvu dána byla milost statečným vůdcům a ostatním vojínům.[2])

4. Sv. Martin jest hostem císaře Maxima.

Císař Maximus velice si vážil vznešeného a věhlasného biskupa Turonského. Dověděv se té příčiny, za kterou sv. biskup dvoru císařskému se vyhýbá, snažil se o ní vysvětlení dáti a sebe před sv. Martinem ospravedlniti.

Veřejně se mínilo, že mladistivý Gratian od Maxima co surového a zpupného vojvůdce úkladně zavražděn byl, a taf byla hlavní příčina, za kterou sv. Martin se vzdaloval dvoru císařského. Když pak Maximus dokázal, že vlády nikterak samochtě na sebe nevzal, nýbrž že od vítězných vojínů z vnuknutí Božího na něho

[1]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 20.

[2]) M. l' abbé Godescard, Chanoine de S. Honoré. Vies des Péres, des Martyrs et des autres principaux Saints. tom. III. Paris. 1788.

vložena byla,[1]) uvěřil sv. Martin slovům císařským byv přesvědčen a přislíbil, že bude hostem u dvora císařského.

Přislíbení tomu císař Maximus velice se těšil, a pozval k slavnosti nejvznešenější dvořeníny, bratra svého Marcellina, strýce svého a prefekta pretoria Evodia, jenž později konsulem se stal.

Sv. Martin seděl za stolem vedlé císaře s jedné strany a vedlé Paulina[2]) s druhé strany. Svatý biskup přivedl k hostině také svého průvodčího kněze, jenž byl posazen uprostřed přátel císařských. Na stůl přinešeno bylo víno a číše první podána od číšníka císaři. Císař vzal číši do rukou, podal ji úctivě nejvznešenějšímu hostu sv. biskupu, žádaje si touživě, by po něm z posvěcené číše vína okusil. Vsak stalo se, čeho se nikdo z přísedících nenadál, že totiž sv. biskup vína okusiv číši podal knězi svému, nikoho za ctihodnějšího nepovažuje, jenž by po něm z též číše píti mohl nežli svého průvodčího kněze. Toto jednání vzbudilo y císaři Maximu a ve všech přítomných hodnostářích nemalé udivení a způsobilo rozjítření jich hrdé mysli, brzo však se zpamatovali vespolek si praviče, že důstojnost kněžská vyniká nad veškerou důstojností světskou, a tím se ukojili. Pro císaře Maxima bylo též poučením památným, by dával Bohu, co jest Božího, a by svatý mu byl každý zákon Boží, který jest nad zákony lidskými, spolu by práva Církve sv. násilím neohrožoval.

5. Sv. Martin jest ctěn od císařovny.

Jako Maximus zbožnou úctu k sv. biskupu Turonskému choval, tak i choť jeho, jejíž jméno není známo.

Možno však evandělickou Marií nazvati ji a zároveň Martou, které Pána Ježíše do domu svého v Bethanii přijaly.[1])

Císařovna milovala sv. Martina láskou čistou a posvátnou, znajíc jeho důstojnost biskupskou, jeho veliké zásluhy apoštolské, jeho nevšední svatost a milost, která rozlita byla na rtech jeho.[2])

---

[1]) Život Gratianův nestal se obětí lsti a zrády Maximovy, nýbrž najatých vrahů, když u Andragatha co host za stolem seděl. Baunard l. c. p. 248.

[2]) Snad biskupa Trevirského.

[1]) Sv. Lukáš 10, 41.

[2]) Žalm 44, 3.

Slova sv. Martina proudila se jako přečistý křišťálový pramen z hlubin moudrosti Boží a napojovala duši císařovny žížnící po spravedlnosti a nábožnosti. Císařovna pokorná podobajíc se Marii evandělické smáčela slzami lásky nohy sv. biskupa a blahoslavila se, že patřiti může na velebnou tvář jeho.

Důkazů té čisté lásky nezamítal sv. Martin u věku kmetství ctihodného, čítal tehdáž sedmdesát let, dovolil, by nábožná císařovna u nohou jeho sedíc rozjímala o světa marnosti, o vezdejších věcí pomíjejícnosti a o blažené radosti nebeské.

Zbožná císařovna chtěla býti i pečlivou Martou žádajíc si, by aspoň jednou posluhovati mohla sv. Martinu co hosti vznešenému. Protož prosila císaře, by dovolil, aby sv. biskupu posluhovati směla při hodu, který by sama vystrojila. Císař Maximus milerád přivolil.

Příčiny mnohé vedly sv. biskupa k dvoru císařskému, předůležité rady, jichž Maximus od sv. biskupa potřeboval, nábožnost císařovny, jejíž outlé svědomí duchovního vůdce snažně si žádalo, prostřednické orodování sv. biskupa za uvězněné křesťany u dvora císařského, a jiné podobné. Při jedné příležitosti umínila si císařovna, že sama sv. biskupu co nejvzácnějšímu hosti posluhovati bude. Zapomenuvši na všecku nádheru císařskou upravila vlastníma rukama vše, čeho třeba bylo k stolování, přichystala stolici, pokryla stůl, podala vodu k umytí rukou a předkládala hosti biskupskému pokrm, kteréhož byla sama uvařila.

Když sv. biskup pokrmů požíval, stála podál tam, kde sluhové stávali, zachovávajíc při všem úslužnost, pokoru služebníků upřímých, nápoj nalévajíc a svatému hosti jej podávajíc. Po jídle sebrala císařovna drobty a považovala jich požití za větší rozkoš, nežli hodování při skvostném večeřadle císařském.[3])

6. Sv. Martin jest rádcem císaře Maxima.

Od té doby, co Maximus z veškeré viny u sv. biskupa se očistil, nezdráhal se víc sv. Martin do paláce císařského vstoupiti. Císař Maximus žádal sv. biskupa za radu u věcech důležitých a

[3]) Sulpicii Severi Dialog. IV. De Tillemont l. c. p. 324.

milerád vykonal, co mu poraděno bylo. Dle povahy a obsahu rozmluv možno tvrditi, že sv. Martin byl duchovním rádcem císaře (zpovědníkem), neboť se vypravuje, že o věcech budoucích, o slávě věřících a věčné radosti Svatých se rozmlouvalo.[1])

Dokaváde císař Maximus u věcech důležitých za radu se tázal, a dle moudré rady sv. Martina jednal, vždy byl šťasten a před nehodami chráněn, když však pohrdl radou jeho, byl ztracen a bídně zahynul.

Sv. Martin radil císaři Maximu, by netáhl krajinami alpskými do Italie, anoť mu tam zahynutí jisté hrozí. Výstražných a upřímých slov těch neposlechl Maximus, nýbrž sebral vojsko a vydal se s ním do Panonie, a tam v pevném táboru proti Theodosiu se zahradil.

Po namáhavém a těžkém boji vytlačil Theodosius vojsko Maximovo z tábora a počal je pronásledovati. Maximus dal se na útěk do Italie a v Aquileji se skryl. Theodosius ale táhl za ním a nalezl stopy jeho v Aquileji. Nešťastný Maximus byl tu od vlastních vojínů, zrádců chycen, rouchem a odznaky císařskými oděn a v okovech k císaři Theodosiu přiveden.[2]) Dobrotivý císař Theodosius vida zrazeného Maxima litoval ho a kázal, aby pouta sňata byla z rukou a nohou jeho, a aby na svobodu byl propuštěn. Rozlícení vojínové neučinili tak, nýbrž odtahše Maxima do zákoutí sťali mu hlavu. Stalo se vše, jak svatý biskup Turonský byl předpověděl.

7. Svatý Martin béře do ochrany Priscillianisty.

Svatý biskup Turonský byl nepřítelem bludu a přítelem bloudících. Pravda ta ukázala se patrně při hájení Priscillianistů, jichž litoval a při zavržení jich kacířství, které porážel. Priscillianus, dle jehož jmena stoupenci a stejnověrci Priscillianisté se nazývali, obnovil za času sv. Martina ve Španělích staré bludy Gnostiků a Manicheovců.[1])

---

[1]) Sulpicii Severi Dialog I. c. 6.

[2]) C. Baronii Annales Ecclesiast. tom. IV. ad annum 388. n. 52.

[1]) Gnostikové byli kacíři za časů apoštolských, kteří se vychloubali, že mají vědění vyšší nad zjevené pravdy křesťanské a kteří z učení filosofů po

Priscillianisté přičítali početí a původ věcí stvořených duchu zlému, o bytosti Boží a podstatě člověka učili příliš nerozumným věcem, pak šířili pošetilou pověru, že každému člověku při narození osudná hvězda vychází a při jeho smrti zachází. Jich bohoslužba byla noční dobou velmi neslušná a hnusná. Zásada Priscillianistů byla: „Přísahej, křivě přísahej, tajemství nikomu nevyzrazuj.“ [2])

Jelikož počet těchto nebezpečných kacířů víc a víc se množil, a veškeré poučné rozmlouvání s nimi bylo bez všeho dobrého účinku, svolána do Saragossy ve Španělích r. 380 synoda. Na této synodě žalovali na Priscillianisty biskupové Idacius ze Saragossy a Ithacius z Meridy.[3]) Synoda vyloučila Priscilliana a stoupence jeho z Církve a zavrhla jich bludařské učení, však kacíři se zatvrdili, stali se odvážlivějšími a zvolili si za biskupa Priscilliana v městě Abula, a tím pobouřili krajiny Španělské. Biskupové Idacius a Ithacius vidouce, že synodální zavržení bludu kacířského nemá důrazného účinku, obrátili se k císaři Gratianu a vymohli na něm rozkaz, jímžto kacíři priscillianští z měst byli vypuzeni a chrámy jim odňaty.

Císař Gratian později rozkaz ten odvolal, neboť Priscillianistům se podařilo získati Macedonia nejvyššího úředníka císařského, jenž je do ochrany přijal, jsa za ochranu penězi odměněn.

---

hanských a z evandèlia Ježíše Krista učinili směsici nového vědění, kteréž hluboké důvody a tajné příčiny věcí náboženských vysvětliti mělo. Hlavním předmětem jich bádání bylo udati příčiny těchto zjevů ve světě? Odkud zlo? Odkud hmota? Jak povstal svět? Jak se stalo spojení ducha s tělem? Jak duch z těla se vysvobodí, by do krajů božských vrátiti se mohl?

Podobné otázky rozřešoval v století třetím Peršan Manes čili Manichaeus. Ku svému bludařskému učení zvolil za prameny mnohé výsvětlivky z názoru pohanských filosofů východních a západních, ze židovského náboženství a z učení křesťanského. Poněvač ke všem záhadnějším otázkám náboženským Manichaeus mnohoslibné a velmi mámivé rozřešení přidával, stal se brzy oblíbeným utěšitelem, a získal si mezi duchaplnými učenci stoupence, jako byl sv. Augustin.

Dr. Johann Alzog, Universalgeschichte der christlichen Kirche VII. Auflage S. 148 et 163.

[2]) Dle sv. Augustina: Jura, perjura, secretum prodere noli. Dr. Johann Alzog l. c. p. 353.

[3]) M. l' abbé Baunard l. c. pag. 386.

Po smrti císaře Gratiana obrátil se Ithacius, biskup z Meridy nejpřísnější žalobník a nejjízlivější sužovatel Priscillianistů k mocnému císaři Maximu právě tou dobou, když co nový císař s vojskem Britanským do Trevir vítězoslavně přitáhl, a žádal od něho, by sektu priscillianskou mocí násilnou a ostřím meče pohubil.

Císař řečí pochlebenskou jsa omámen hned rozkázal, aby znamenitější Priscillianisté na synodu do Bordeaux (Bordó) přivedeni byli. Na synodě této byl biskup Instantius z Baetiae, který bludem priscillianským byl nakažen, z úřadu biskupského sesazen a blud Priscillianů opětně zavržen. Priscillianus nevšímaje si soudu synodálního odvolal se k císaři a donesl odvolání své do Trevir, kamž v zápětí pospíšili mstiví žalobníci Idacius a Ithacius s usnešením synodálním strojíce se, že císaře k tomu pohnou, aby Priscilliana k smrti odsoudil.

Ze všech pronásledovatelů Priscillianských byl Ithacius nejkrutější, člověk příliš odvážlivý, mnohomluvný, nestydatý, nádhery milovný a labužník rozkošnický, jenž tak daleko ve své slepé náruživosti se odvážil, že svaté muže církevní, kteří s ním nesouhlasili, a kteří bedliví byli při čtení knih nábožných a přísný zachovávali půst, z bludu priscillianského vinil. Bídník ten veřejně tož tvrdil o sv. biskupu Turonském, jenž životem se rovnal sv. apoštolům, a nepravdu tuto rozšiřoval hlavně proto, že sv. Martin v Trevirách tehdáž meškaje Ithacia káral, by ze msty na Priscillianisty nežaloval.

Sv. Martin boje se, aby císař nebyl po vůli ošemetného Ithacia odebral se ke dvoru císařskému a prosil Maxima, by neproléval krve nešťastných a radil mu, že postačí, aby soudem biskupů za kacíře vyhlášeni a z chrámů katolických vypuzeni byli.

Tehdáž pronesl sv. biskup památná slova: Ukrutná a neslýchaná byla by to nepravosť, aby soudce světský záležitost církevní soudil.[1])

Veškeru dobu, co sv. biskup v Trevirách se zdržoval, bylo vyšetřování kacířů před soudem světským zastaveno. Poněvač však povinnosti úřadu biskupského sv. Martina do Tůru volaly, musil záležitost Priscillianistů v rukou císaře Maxima zůstaviti.

---

[1]) Saevum esset et inauditum nefas, ut causam Ecclesiae judex saeculi judicaret. Sulpicii Severi Chronicon II. 50.

Odcházeje z Trevir měl svatý Martin blažený pokoj svého svědomí a důvěřoval, že dané slovo císařské neštastné Priscillianisty chrániti bude.

8. Svatý Martin prosí za Priscillianisty u císaře Maxima.

U sv. Martina v Tůru byl blažený klid a pokoj, jeho srdce mělo blaživé pocity, že tolik dobrodiní ubohým kacířům Priscillianským vymohlo a těšilo se, že kruté jich pronásledování zastaveno jest. Však sotva že sv. biskup z Trevir odešel, Ithacius a stejně smýšlející biskupové Magnus a Rufus lichocením aneb jinou pikelnou pokoutností odvrátili císaře Maxima od moudré rady sv. Martina, a lstivě ho přinutili, aby jen přivolil, že nutno vyšetřiti soudně bludy kacířské, a protož přikázal císař, aby Evodius prefekt, člověk přísný a surový, kacíře k soudu svému předvolal a jich bludy a nepravosti vyšetřoval.

Evodius předvolal si nejdříve vůdce Pirscillianů samého Priscilliana před soud, a vyslýchal ho tak dlouho, až se Priscillianus k nestoudnostem a zločinům přiznal. Po tomto vyznání uvrhl Evodius Priscilliana do žaláře a poslal zprávu císaři Maximovi o velikém provinění Priscillianově. Za tou příčinou usoudil roku 385 císař, aby Priscillian s ostatními stoupenci byl popraven.

Netrvalo to dlouho, a sv. Martin dověděl se o nemilosrdném jednání mstivých Ithacianů, kteří sami nemohouce krve prolévati, za nástroj si vyvolili Evodia a skrze něho Priscilliana odpravili.

Svatý Martin patře na hrůzu pronásledovaných vinných a nevinných a pomýšleje na spravedlivou pomstu, která od Boha na vylitou krev přijde, odebral se k císaři Maximu a prosil ho úpěnlivě, by pronásledování Priscillianistů zastavil a to tím více, jelikož velmi snadno od neprozřetelných vyšetřovatelů a soudců přemnozí křesťané katoličtí pro zevnější vzezření, vybledlou tvář, přísný život za kacíře považováni býti by mohli.

V pravdě bylo tak, neboť kdož mohl poznati dle tváře křesťana pravého a Priscillianistu, jehož zásada byla: Přisahej, křivě přisahej, tajemství nikomu nevyzrazuj.

Sv. Martin jednal tak, jak se tomu byl naučil ve škole sv. Hilaria, poučoval přemrsťěné biskupy o tom, že Církev svatá není založena na moci a síle světské, že nevisí na moci a síle císaře, a že chce-li trvati a se rozšířiti, nesmí uživati meče, aniž prolévati krve. Církev sv. neužívala nikdy násilí aniž prolévala kdy krev při hlásání sv. víry křesťanské; násilnictví, pronásledování a krve prolévání musela přečasto zažíti.

Sv. Martin znal dobře ta obhájná slova, která sv. Hilarius, biskup z Piktavia, arianskému císaři Konstantiovi pravil, když katolíci od Arianů krutě byli pronásledovaní: „Běda těm časům, kde božská víra útočiště své béře k světské moci a ochraně, kde jmeno Kristovo o sílu svou jest oloupeno, kde církev, která měla tolik vyznávačů vyhnaných a uvězněných, nyní odpůrce své vyhání a věžní (tak činili Ariáné) a násilím je donucuje k vyznání víry. Běda těm časům, kde Církev, jenž posvěcení dostala od mučitelů ukrutných, nyní posvěcení své zavěsuje na moc a slávu svých obranců.“ [1])

9. Svatý Martin jest sužován od Ithacianů a od císaře Maxima.

Sv. biskup Turonský hájil právo, svobodu a nezávislosť Církve sv. proti císaři Maximu a tím popudil proti sobě nejen mocného císaře ale i biskupy, jemu pochlebující.

V Trevirách zemřel biskup Briton a vůkolní biskupové shromáždili se, by Felixe za biskupa a nástupce sv. Britona posvětili. Císař Maximus vyjádřil biskupům shromážděným přání své v ten smysl, že by mu milo bylo, kdyby Ithacia vyhlásili za nevinného ohledně všech snah a činů proti Priscillianistům. Biskupové slabí a přízně císařské žadostiví sklonili šíji svou před císařem a učinili po vůli jeho. To se stalo r. 386.

Toho roku a času přišel sv. Martin do Trevir za tou příčinou, ahy neštastným vojevůdcům Narsesu a Leukadiu, kteří v řadách zavražděného císaře Gratiana bojovali, u Maxima milost vyprosil.

Jakmile biskupové v Trevirách shromáždění se dověděli, že sv. biskup Turonský do města přišel, ztrnuli poděšeni, neboť proti

---

[1]) S. Hilarius contra Auxentium II. 4 Montalembert l. c. pag. 219.

vůčividným důkazům zrádně stanovili a vyhlásili, že Ithacius vší viny jest prost, a velice se strachovali, že za toto pochlebenské a pokrytské jednání od věhlasného biskupa sv. Martina zaslouženě pokáráni, a z obcování církevního vyloučeni budou. Strach ještě větší je pojal, když na to pomněli, že před dvěma dny řečí nekřesťanskou císaře přemluvili, aby proti Priscillianistům do Španěl ozbrojené vojsko vyslal, které by jim všecky statky pobralo a bez dlouhých výslechů vinníky usmrtilo.

Zlé svědomí strašilo biskupy tolik, že ani tváři sv. biskupa spatřiti nechtěli a protož usmyslili si, že císaře Maxima požádají, by sv. Martinu buď nedovolil v Trevirách prodléti, aneb by aspoň ho donutil, aby se všemi biskupy v Trevirách shromážděnými v pokoji a přátelském spojení trval.

Císař učínil po vůli biskupů a poslal ku bráně stráž vojenskou, by ho zadržela.

Vojínům, kteří zbraní nespoutatelnému duchu velikého biskupa hrozili, odpověděl sv. biskup krátce a sice, že ze srdce rád zachovati chce pokoj Ježíše Krista se všemi biskupy. Na slova ta byl sv. Martin pustěn do brány města, a odebral se rovnou cestou do chrámu Páně, aby Ježíši Kristu se pokořil a na modlitbách Jemu se odevzdal. Bylo to dobou noční, když bývalý rádce duchovní císaře Maxima jako zločinec u brány města byl vyslýchán; nastal den a sv. biskup modlitbou se posilniv šel do paláce císařského, by neštatným vojínům milosť vyprosil a pak, aby císaře od krutého úmyslu odvrátil, by vojsko do Španěl nezbrojil. Maximus nesplnil hned proseb sv. biskupa, a sice snad proto, aby ukázal, že v rukou jeho spočívá moc, aneb aby biskupům shromážděným po vůli učinil aneb posléz, aby svému lakomství, které jeho slabou stránkou bylo, nové hody ze statků povražděných připravil.

Od té doby přetrhl sv. biskup vše další církevní obcování s biskupy Trevirskými, a oni tím rozhořčeni jsouce šli přímo k císaři opět si stěžovat a žalovat, že jednání sv. Martina pro mnohé biskupy bude předsudkem svůdným, a že oni co vyobcovaní nebudou moci udržeti se v úřadě biskupském, posléz ukazovali na biskupa Theognita, jenž veřejně je zavrhnouti se odvážil.

Zaslepení biskupové vrhli se před císařem na kolena, plakali a naříkali sepjatýma rukama prosíce, by se jich ujal a proti Tu-

ronskému biskupu, jenž vážností svou u jiných biskupů by jim ublížiti mohl, je ochránil.[1])

10. Sv. Martin jest přítomen shromáždění Ithacianů.

Císař Maximus byl ošemetnými slovy oulisných biskupů, kteří nejen kacíře Priscillianské ale též sv. biskupa Turonského pronásledovali, tolik omámen a podrážděn, že by byl bez mála sv. biskupa násilně a s příkořím ode dvora svého vypudil a co kacíře priscillianského sužoval, však ještě v čas se zpamatoval a počal rozvážně o stavu věcí souditi a na mysli přemítati víru, zbožnost, horlivost, spravedlnost a ostatní vynikající ctnosti sv. Martina.

Veškerých úvah byl ten účinek, že si umínil mluviti se sv. biskupem po taji sladce a láskavě, a nikoliv jak biskupové pochlebničtí ho sváděli, tvrdě a hrdě, pak žádal od sv. Martina, aby obcování církevní s Ithaciem a ostatními biskupy nepřerušoval, aby se jich nevzdaloval, ale s nimi účastenství bral v chrámu Páně Trevirském.

Žádost císaře nelíbila se sv. Martinu, neboť on se bál bráti účastenství v hříchu cizím, a nechtěl si vzíti na svědomí rozhlašování nevinnnosti Ithaciovy a jeho stoupenců. Císař se rozlobil a odešel od sv. biskupa, pak rozkázal, by do Španěl ozbrojené vojsko se poslalo. Jakmile sv. Martin toho se dověděl, že skutečně vojsko do Španěl posláno bude, ještě té noci pospíšil do paláce císařského a slíbil, že církevní obcování s biskupy obnoví, budou-li rozkazy císařské zpět vzaty.

Maximus všecko povolil. Kéž by byl býval sv. Martin Treviry hned opustil.

Druhého dne mělo se díti posvěcení nového biskupa Trevirského Felixa a svatý Martin ač s těžkým srdcem vstoupil do chrámu a zvolal: „Pokoj Vám“ Bratří! „Pán s Vámi“ a bral účastenství v posvátném obřadu církevním a službách Božích, domnívaje se, že tím smíření s biskupy docíleno bude a že císař od proná-

[1]) Sulpicii Severi Dialog. III. c. 11. 12. O biskupech těch možno říci. Skoumali ncpravosti a zemdleli. Žalm. 63, 7.

sleďování kacířů naprosto upustí. Po vykonaných službách Božích odvážil se ošemetný Ithacius a jemu podobní biskupové na sv. Martina doléhati, aby vlastnoručně podepsal, že církevní obcování přijímá a na biskupech ukrutenských žádné viny nenalezá! Toho nemohl učiniti sv. Martin a protož rychle odebral se ven z chrámu Trevirského. Tíže bolestná spočívala na jeho stísněném srdci, nyní spatřil skrytou léči a poznal úskočné jednání ithacianských biskupů, kteří církvím vyhlásiti chtěli, že mají biskupa Turonského ve společenství svém, a že jich jednání vždy bylo bezúhoné a šlechetné, což jich odpůrce od počátku, nyní vlastnoručně dosvědčil a dotvrdil.

Rychle prchal sv. Martin z císařského města, Treviry nešťastné Treviry zmizely před očima jeho, a on vzdálen víc než tři míle od města toho a umdlen jsa hledal odpočinek. Všecek utrápený přišel sv. biskup do města Andelthama zvaného,[1]) kde mu hustý les poskytoval tiché pobytí osamotné, a tu usedl přikázav průvodčím, aby napřed šli, a sám rozjímal o svém zármutku a o nepokoji svědomí svého.

Dvojí pramen myšlének proudil hlubinami duše jeho, jednou valily se myšlénky, které ho těšily, podruhé přišly myšlenky děsné, které mu výčitky činily. V srdci sv. biskupa byl boj těžký, bylo tam víc žalosti než radosti, víc vzdychání než plesání víc bědování než radování.

Bez rady, síly a útěchy sedí tu sklíčený ten druhdy neohrožený hrdina, velemoudrý rádce a hledaný utěšitel chybujících a zarmoucených.

Přetrápenému biskupu zjevil se najednou anděl a pravil: „Martine! ty se trápíš a ne bez příčiny, však jinak nemohl jsi odejíti. Obnov sílu a buď statečný, abys neupadl do nebezpečí spásy — přílišným zármutkem — jakož jsi upadl do nebezpečí slávy.“[2])

11. Sv. Martin činí pokání za poklesnutí.

Soudy Páně jsou vždy spravedlivé a též vždy dobrotivé, byť by Bůh s milostí svou od milačků svých maličko odstoupil a jich síle lidské ponechal.

[1]) V krajině Luxemburgské, kde nyní znamenité jest opatství Benediktinské. De Tillemont l. c. pag. 329.

[2]) Sulpicii Severi Dialog. III. 18.

Pokora sv. Martina byla veliká a vynikavá. V pokoře a tichosti měl se hrdinský duch a rekovná síla jeho vyznačiti, za pokoru měl obdržeti v nebesích korunu záslužnou, a protož třeba bylo, aby zkušena byla. Pokušení nebylo daleko svaté pokoře. Bůh obdařil svého miláčka dary zázračnými, které rozšiřovaly jako letoucí zvuk, větrem na všecky strany ponášený jeho pověst úžasnou a chválami naplňovali kraje nejen Gallie, ale veškerého světa křesťanského.

Sv. Martin byl též oblíbený rádce a mocný biskup u císaře Maxima, jenž se ochotně podroboval slovům jeho. Nižádný biskup ve veškeré Gallii nemohl se honositi tolikerou věhlasnou slávou jako sv. Martin. Nejvýš moudrý Pán v radách svých nestíhlý usoudil, by svatý biskup navštíven byl pokořením, aby se osvědčila síla pokory jeho, aby protiváha položena byla té slávě, která ho na výši moci nadlidské povznášela. Bůh připustil ono ovšem ne tolik těžké poklesnutí svého miláčka, aby každému byl příkladem upřímé kajicnosti, kdož by do podobných hříchů aneb do mnohem větších upadl a na pokání zapomněl.

Svatý Martin litoval kroku svého neprozřetelného, který jej tam přivedl, že skutkem svým (jsa přítomen při službách Božích) odvážlivou urputnost Ithacianů proti Priscillianistům schválil a jich chyb pohoršlivých s důrazem vážným na nich nepokáral.

Od toho času vystříhal se sv. Martin všeho církevního obcování s thacíany a co živ byl, a sice ještě 16 let, nešel nikdy k žádnému sněmu biskupskému, vzdálil se veškerého společenství. Také znamenal, že neúčinkuje jeho síla u vymítání duchů zlých tak mocně a rychle jako dříve a že nemůže uzdraviti nemocných okamžitým způsobem divotvorným.[1])

Se slzami vyznával, že pro neštastné obcování s Ithaciany bývalá divotvorná síla jeho ochabla, a protož dlouhé a tuhé činil pokání a to za hřích, který pro okolnosti polehčující místa a též času, a pro veliké nesnáze, v kterých se nalezal, ani těžkým nazván býti nemůže.

Ačkoliv sv. Martin té bývalé síly divotvorné v hojnosti pozbyl, předc po krátkém čase osvěžila se v něm opět a dost znamenitě, jak přerozličné činy zázračné dokázaly.[2])

[1]) Baronius t. IV. ad annum 386 n. 29.

[2]) De Tillemont l. c. p. 380.

12. Sv. Martin vyprošťuje lid křesťanský z pověry.

Nad hrobem svatých mučeníků, v němž uloženy byly jich ostatky tělesné, stavěli první křesťané oltáře a chrámy, konali tam služby Boží a poroučeli se orodování a přímluvě svatého Mučeníka, kterého svým ochráncem u trůnu Božího nazývali. Věřící znali požehnaný život sv. Mučeníka, patrona svého a hlavně to, jakými mukami víru v Ježíše Krista vyznal a jakou smrtí pravost její dosvědčil.

Nedaleko kláštera Marmutierského bylo místo, o němž pověst se roznesla, že tam svatí mučeníci pohřbeni jsou, také tam byl od jakéhosi biskupa vystavěn oltář, však velmi podezřelé a pochybné bylo to, že nikdo pověděti nemohl, jak mučeníci ti se jmenovali, kdy a jakou smrtí mučenickou zemřeli. Jen o místě se vědělo.

Sv. Martin počínal si hned z počátku velmi prozřetelně a opatrně, nešel na místo pověstné a vyhýbal se mu dílem za tou příčinou, aby neublížil nábožnosti lidu, kdyby předc pravé ostatky tam pochovány byly, dílem aby vážností svou neutvrdil v pověře lid obecný, kdyžby nepravým ostatkům sám úctu vzdával.

Po nějakém čase vypravil se na místo zmíněné v průvodu několika bratří. Když k hrobu přišel, modlil se, by Hospodin ukázal, kdo tu jest pochován a od koho jest pochován.

Mezi modlitbou spatřil sv. biskup na levé straně hrobu stín šeredné obludy a kázal jí, by pověděla jmeno a ohlásila zásluhy své. Ohyzdná obluda řekla jmeno své a ze zločinu spáchaného se vyznala.

Vyznání obludy bylo toto: „Loupežník jsem byl, pro zločiny byl jsem ubit až do smrti. Lid mne oslavoval mylně co sluhu Božího. Nikdy jsem neměl podílu se sv. mučeníky ve slávě věčné, jsem mezi zavrženými.“

Přítomní bratří slyšeli hlas mluvícího, ale osoby jeho neviděli. Nyní poučil sv. Martin lid křesťanský o pošetilosti pověry a rozkázal, by z místa toho nesvěceného odstraněn byl oltář[1])

[1]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 11.

13. Sv. Martin co přítel sv. Ambrože, biskupa Milánského.

Křesťané Milánští žádali roku 386 od sv. Ambrože biskupa, by jim posvětil nový chrám, kterýž proto vystavěli, aby památku svého svatého biskupa uctili. Milerád učiním, pravil sv. Ambrož, budu-li jen moci naleznouti ostatky svatých Mučeníků.[1])

Dle řádu církevního kladly se ostatky svatých Mučeníků do oltářů, což mělo význam úzkého spojení mučeníka Páně s Ježíšem Kristem, a protož staral se sv. Ambrož, jest-li by odněkud sv. ostatky dostati mohl. Sv. biskup měl vidění, duch jeho octnul se na místě, kde ostatky svatých mučeníků Gervasia a Protasia, dvou bratří uloženy byly. Svatí Gervasius a Protasius byli pro víru křesťanskou za času císaře Nerona sťati.

Veliká radost byla v Miláně, když svaté ostatky nalezeny a u slavnostním průvodu do nově vystaveného chrámu vneseny byly.

Sv. Řehoř Turonský vypravuje, že celou dobu, když slavnosť trvala, krev v hojném proudu z hlavy sv. mučeníků tekla, a že mnoho posvátného roucha krví svatých mučeníků smočeno bylo.[2])

Milán neměl vzácnějšího pokladu, a sv. biskup Ambrož neměl vznešenějšího daru, jejž by přátelům a bratřím biskupským poslati mohl nad roucha bohoslužebná, která krví sv. mučeníků skropena a posvěcena byla.

Drahému a srdečně milovanému příteli do Tůru[3]), poslal sv. Ambrož části ostatků svatých mučeníků co důkaz nejen církevního obcování, ale té veliké lásky a úcty, kterou choval k statečnému obhájci sv. víry katolické proti kacířům arianským.

Sv. Martin a sv. Ambrož hyli znamenití biskupové v století čtvrtém, a o ně jako o skálopevné sloupy rozrážely se veliké bouře, které tehdáž církví svatou otřásaly. Byly to bouře ošemetností arianských, těch rouhačů polopohanských, kteří základní víru v Božství Pána Ježíše vyhladiti usilovali, a pak bouře násilné pýchy císařů, kteří u věcech církevních práva si osobovali a ducha křesťanského zotročovali.

---

[1]) Ambrosii Epistol. XXII. ad Marcell. n. 1.

[2]) S. Gregor. Turon. lib. I. Miracul. c. 47.

[3]) Učený Baunard l. c. p. 493. praví „Saint Ambroise etait en communion de coeur avec Martin, le grand évêque de Tours.

Před Alpami v Miláně a ve veškeré východní části Evropy stál mocný obhájce sv. víry, svatý Ambrož, za Alpami v Tůru a v Trevirách ve veškeré Gallii hájil sv. víru neohrožený biskup sv. Martin.

Možno, že svatí biskupové několikráte v Trevirách se objali, se políbili, a o tíži úřadu biskupského v síních císaře Maxima vespolně si vypravovali.

Do Trevir přišel sv. Ambrož roku 383 a 387, což současně býti mohlo, když též sv. Martin za důležitou příčinou tam trval.

14. Poslední cesta sv. Martina z Tůru do Trevir.

Sv. Martin ubíral se dalekými krajinami po čtvrté z Tůru do Trevir, aby prefektu císařskému, jenž jmenem císaře Gallii spravoval, potřebné a důležité věci ve prospěch Církve přednesl.

Od roku 387 již nesídleli císařové v Trevirách, nýbrž v Miláně. V městě Claudiomagus[1]) mezi Berií a Tourain (Turén) byl klášter posvátných panen, a vedlé kláštera stál chrám Páně. Svatý biskup obešel klášter a vstoupil do svatyně, zde se modlil před oltářem, a pak v sakristii se ubytoval.

Panny řeholní dověděvše se o vznešeném hosti, přinesly sv. biskupu co pocestnému vše, co na křesťanskou pohostinnost se sluší.

V tichých celách klášterních nastalo bohumilé plesání, a kdož by byl si nepřál uvítati toho svatého muže a věhlasného biskupa, jenž všudy, kamkoliv zavítal, památku divotvorné moci a dobroty své zůstavil, jenž všudy radil, těšil a každou ránu hojil.

Okolo sv. biskupa sešly se panny zbožné a jako Marie evandělické u nohou jeho sedíce poslouchaly s vroucností, co medotekoucími ústy jeho o království Božím, o radostech nebeských, o stonásobné odplatě panen moudrých a služebnic věrných praveno bylo.

Snad již mnozí biskupové krajinami těmi se ubírali a do kláštera panen velebných zavítali, ale nikdo tak tklivě, upřímě, přesvědčivě a unášivě nemluvil jako svatý biskup Turonský.

---

[1]) Nyní se nazývá Noyon (Noajon).

Všecky panny byly radostí opojeny slyšíce, jak srdce lidské na rozličných cestách ve světě pokoj, odpočinek a blaženost hledá, a jak všude sklamáno, pobouřeno bývá, jak nikdež pod širým nebem, žádným dobrem měnivým oblaženo nebývá, kdežto srdce v zátiší klášterním Bohu zasvěcené a odevzdané pravého, blaženého pokoje nejvíce nalezá, anoť v Bohu, jediném nesmírném dobru se kochá.[2])

Sv. biskup blahoslavil obětivé povolání posvátných panen, které jim trojí korunu vítězoslavnou na nebi přinese, až boj nad tělem, světem a ďáblem šťastně dokonají, a vybízel je, by u vespolné lásce věrné byly svatým slibům chudoby, čistoty a poslušnosti, jimiž božskému Spasiteli Ježíši Kristu se zalíbí.

Při tomto sladkém poučení probděly posvátné panny dlouho u sv. biskupa Hospodina velebíce a v Bohu Spasiteli svém plesajíce.[3])

Není známo, jak dlouho sv. biskup v Claudiomagu potrval, to však jisto jest, že přes jednu noc tam odpočíval. Zbožné panny upravily sv. Martinu lůžko chudičké, přinesly slámu, ustlaly ji na zem, a sv. biskup položil se k spánku. Obyčejně byla lůžkem jeho země tvrdá a holá, a žíní se přikrýval. Každé místečko, kde svatý biskup buď stál aneb seděl, bylo ctihodným pannám drahé a památné, s něžnou uctivostí a s posvátnou radostí je líbaly, ano i lůžko slaměné, na němž odpočíval, bylo jim tolik vzácné, že stébla si rozebraly na památku, a jichž do modliteb sv. Martina se poroučejíce užívaly k zhojení nemocí, a Bůh všemohoucí přečasto oslavil vyvoleného miláčka svého tím, že pro jmeno jeho mnozí nemocní a neduživí uzdraveni byli.[4])

---

[2]) Sv. Augustin ve Vyznáních I. knih. 1. kap.

[3]) Sulpicii Severi Dialog. II. 8

[4]) Sulpicii Severi Dialog. II. 8.

VIII.

Veliká mocnosť modlitby sv. Martina a divotvorné dary jeho.

1. Svatý Martin zachránil se modlitbou před uhořením.

V modlitbě spočívá tak veliká síla, že opravdu se říci může, že zemi ze stěžejí vyzdvihuje a nesmírnými nebesy pohybuje. Modlitba proráží oblaky[1]), podrobuje si světa živly, činí divy a zázraky.[2])

Jestiť ona ten pevný bod na výšině nebeské, na němž srdce lidské se zavěsiti a ze země až k trůnu velebnosti Boží zdvihnouti se může.

Na sv. Martinu zřejmo jest, jak mocná a silná jest modlitba. Jedenkráte dobou zimní byl sv. Martin na cestách, v diecési konaje povinnosti úřadu biskupského, prohlížeje chrámy a řád mravný kněží a věřících na osadách, a udíleje sv. biřmování.

V jednom místě, jak obyčejem bývalo, připravili sv. biskupu kněží, kteří ho vítali, v sakristii chrámu obydlí pohostinské, a jelikož veliký mráz byl, rozdělali mnoho ohně v peci, jejíž povrchní část tvořila půdu sakristie. Pec tenká byla prudkým ohněm rozpraskána. Lůžko vystlali kněží sv. biskupu hromadou slámy, aby volně odpočívati mohl. Sv. Martin položil se na toto volné slaměné lůžko, ale netrvalo to dlouho, vstal z něho a odházel všecku slámu stranou, aby dle bývalého obyčeje jen na tvrdém lůžku nocovati mohl.

Sláma, již sv. biskup odhodil, padla blízko peci rozpraskané, a ohněm vyšlehnutým uchvácena okolo půl noci se chytila. Sv.

---

[1]) Sirach 35, 21.

[2]) Sv. Jakob. epišt. 5, 17. Sv. Matouš 17, 19.

Martin probudil se ze spaní a spatřil to rychlé nebezpečí života, a pomyslil, že to bude dílo, při němž asi ďábel účastenství má.

Utíkal ku dveřím a všemožně odstrkoval závoru. Ale nemohl uniknouti plamenů, které ho u dveří uchvátily, a šat na něm popálily. Nyní vzal utočiště ku víře a modlitbě, a vzýval Hospodina, aby ho vytrhl ze soužení. Bůh se slitoval nad ním tou měrou, že oheň tělu jeho neškodil.

Sv. biskup uprostřed plamenů vůkol vše shlcujících se modlil a Hospodina velebil.

Mniši, kteří před dveřmi vně spali, probudili se praskotem ohně; poděšeni vylomili dvéře a spatřili dým a oheň valící se ze sakristie. Rychle hasili oheň, aby sv. Martina z plamenů vysvobodili, v němž by byl dávno již na prach shořel, kdyby byl Bůh zázračně ho nezachránil.

Sv. Martin vyznával, že v tom byl ďáblem oklamán, že jakmile ze spaní se probudil, nevzal útočiště k modlitbě a k důvěře v Boha, a protože roucho jeho popáleno bylo; dále vyznával, že plamenové od něho odstoupili, když přestal před ohněm utíkati a k modlitbě důvěrně se obrátil.

Křížem sv. žehnal sv. Martin plameny, a modlil se v soužení svém, a odňal jim pálčivou moc a sílu; a jako z prvu plamenové ho pálili, tak nyní byli mu jako rosa, která ochlazuje horkem vypráhlou bylinu.[3])

2. Sv. Martin oroduje u Boha za dívku mrtvicí raněnou.

V Trevirách byla dívka na celém těle mrtvicí raněná; dlouhý čas nemohla žádným oudem pohnouti, a též dech v ní jakožto na polo mrtvé již se tajil.

Zarmoucení přátelé a příbuzní čekali na poslední hodinu smrti té dívky ubohé.

Rychle roznesla se pověst, že sv. Martin do města přišel. Jakmile toho se dověděl otec dívky nemocné, pospíšil vyhledat sv.

[3]) Sulpicii Severi epistola I. ad Eusebium.

Martina a prosit za nemocnou dceru svou. Sv. Martin vstoupil právě do chrámu, kde byl četně shromážděný lid věřící a někteří biskupové.

S hlasitým pláčem šel starý otec ku sv. biskupu, vrhl se k nohoum jeho, objal je, a začal takto vzdychati: „Otče! dcera má umírá, nemoc hrozná ji trápí, a hrůznější ještě to jest, že na ni pohlížeti musím, a že ji smrt z bolestí ani vysvoboditi nechce. Jest v ní jen duch, tělo její již mrtvé jest. Prosím, bys k ní vešel a jí požehnal. Důvěřuji v Boha, že skrz tebe zdraví vráceno jí bude.“

Slovy těmito úpěnlivě vzdychajícího otce byl zaražen sv. biskup, a odešel z místa, kde dříve stál a pravil: Toho učiniti nemůže moc a síla má, o Starče! soudíš bludně, já nejsem hoden, aby skrze mne ukázal Hospodin zázračnou moc svou.

Přetrápený otec setrval hořké slzy prolévaje u sv. biskupa a tím úpěnlivěji prosil, aby aspoň dceru jeho navštívil. Přítomní biskupové, kteří slyšeli naříkání zarmouceného otce, nutili sv. Martina, aby učinil po vůli jeho.

Sv. Martin tolikerými prosbami pohnut byv vypravil se do domu, kde nemocná dívka byla.

Lid u velikém zástupu šel za sv. Martinem až ku dveřím příbytku a čekal, co asi sv. Martin učiní.

Jediná zbraň sv. Martina proti smrti nepřátelské bývala vroucí, důvěrná a skroušená modlitba k Bohu. Tak učinil sv. biskup též v domu u nemocné dívky.

Po modlitbě žádal sv. Martin, aby přinešen byl olej. Olej sv. Martin posvětil a požehnal, a vlil jej do úst dívky, která hned řeči nabyla. Pak oživly jednotlivé oudy těla jejího, nohy její tak se posílily, že sama z lůžka povstala a pevným krokem sv. biskupa vyprovodila; — tohoto zázračného uzdravení svědkem byl veškeren lid, který přede dveřmi na svatého biskupa čekal.[1])

---

[1]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 16.

3. Sv. Martin oroduje u Boha za odvrácení krupobití.

Obyvatelé krajiny Senonské[1]) naříkali bolestně, že každoročně zhoubné krupobití ničí veškeré jich osení polní. Bída, nouze a hlad počaly je velice mořiti. Nemajíce jiné pomoci vzali útočiště své k sv. biskupu Turonskému, a poslali k němu poslance, v jichž čele byl nejvyšší soudce Auspicius, prosíce ho, by u Boha za odvrácení bouře a krupobití orodoval.

Sv. Martin vyslyšel prosby nešťastných obyvatelů Senonských, modlil se pokorně, aby Bůh chránil jich úrodu zemskou a zachoval ji.[2]) Že byla krajina tato jen modlitbou sv. biskupa před krupobitím chráněna, ukázalo se ten rok po smrti sv. Martina.

Dvacet let, co sv. Martin byl biskupem Turonským, měli Senonští vždy hojnou a bohatou žeň, která nižádné pohromy neutrpěla, však po smrti sv. Martina přišlo zase krupobití, a zničilo všecku úrodu na polích, zahradách a vinicích. Obyvatelé krajin Senonských oplakávali svého dobrodince, jehož modlitba u milosrdenství Božího velmi mnoho vyprosila.

O tomto mocném orodování sv. Martina roznesla se pověst na všecky strany, a lid vesní, jehož veškerá živnost závislá jest na úrodě polní, vzýval s velikou nábožností a důvěrou sv. Martina co patrona úrody zemské.[3])

4. Sv. Martin modlitbou odvracuje nakažlivou nemoc.

Že mnoho může modlitba spravedlivého ustavičná,[1]) dokázalo se nezřídka na sv. Martinu.

Lycontius, nábožný a věrný křesťan, byl navštíven v domě svém nakažlivou nemocí tak, že všickni domácí v příbytcích jeho

---

[1]) Na obojím břehu řeky Seine (Sén) jížně od Paříže. Dle mínění profesora Šembery byli Senones slovanští zemané, přední dle krve v národu Svevském (slovanském). Západní Slované v pravěku str. 71.

[2]) Co obzvláštní patron živnosti polní byl vždy sv. Martin vzýván.

[3]) Sulpicii Severi Dialogus II. c. 7.

[1]) Epištola sv. Jakuba 5, 16.

těžce na smrt se roznemohli. Přetrápený Lycontius nevěda žádné pomoci, napsal list sv. Martinu, a prosil ho za přímluvu u Boha, by Hospodin nad domem jeho se slitovati ráčil. Sv. Martin v duchu znamenal, že pomoc bude přetěžká, jelikož Bůh na dům ten metlu spravedlivou poslal; předc ale sedm plných dnů a tolik nocí se modlil a postil, aby od Boha toho vyžádal, zač od Lycontia byl prošen. Netrvalo to dlouho, přišel Lycontius k sv. Martinu zvěstovat a díků vzdat za to, že dům jeho ze všeho nebezpečenství jest vysvobozen, a přinesl také sto liber stříbra, a věnoval je svatému Martinu. Sv. biskup nezamítnul stříbra věnovaného, aniž ho přijal, nobrž dříve než přes práh kláštera překročilo, ustanovil, by za cenu jeho vykoupeni byli ti, kteří ve válce zajati byli,[2]) — když pak sv. biskupu bratří mniši domlouvali, že by část stříbra klášteru zůstati mohla, anať výživa všech bratří jest velmi skrovná, a mnohým oděvu se nedostává, odpověděl jim sv. biskup: Nás ať živí a šatí církev, (věřící) již v duchovních potřebách sloužíme, a ať každý zví, že ničeho nehledáme pro časný zisk.[3])

5. Sv. Martin uzdravuje osoby od ducha zlého posedlé v Trevirách.

Mnoho darů divotvorných měl sv. biskup Turonský. Jeden z darů těch byl ten, že zázračně uzdravoval nemocné a od ducha zlého posedlé osoby. Neduživí, nemocí stížení přicházeli z daleka hledat důvěrně u sv. Martina pomoci. Kdo nemocný přišel, vrátil se uzdraven domů. Také zjevovala se divotvorná moc tato v žíni a oděvu sv. Martina, a nábožní křesťané posílali sv. Martinu olej, prosíce, by ho posvětil. Olej od sv. biskupa požehnaný a posvěcený pomáhal nemocným ku zdraví. Často byl nemocný uzdraven, když k Bohu se utíkal a při tom sv. Martina vzýval.[1])

Když sv. biskup v Trevirách se zdržoval, byl služebník Tetradia místodržitele císařského od ďábla bolestmi nesmírnými mu-

---

[2]) V prvních dobách Církve sv. byl ten nejčelnější skutek milosrdný vykupovati zajaté křesťany z poroby a otroctví. Sv. Ambrože o povinnostech sluhů církevních kn. II. k. 28.

[3]) Sulpicii Severi Dialog. III. c. 14.

[1]) Memoires de Tillemont l. c. p. 320.

čen. Tetardius viděl hrůzné, křečovité svíjení ubohého služebníka, a neznaje jiné pomoci šel k sv. Martinu a prosil ho, by na nešťastného služebníka ruce složil. Sv. Martin kázal, by služebník soužený k němu přiveden byl. Avšak duch zlý držel násilně služebníka ve světnici a zuřil proti každému, kdožkoliv do ní vstoupiti chtěl.

Protož vrhl se Tetradius k nohoum sv. Martina, prosil ho, aby vstoupil do té síně, kde služebník ďáblem posedlý bytoval. Sv. Martin zpěčoval se vkročiti do domu pohanského, neboť Tetradius byl tehdáž ještě ve tmách pověry pohanské — když ale Tetradius svatě slíbil, že bude-li ďábel ze služebníka vymítěn, víru křesťanskou přijme, odebral se do domu jeho, vložil ruku na služebníka, a vymítil z něho ducha nečistého.

Jakmile spatřil Tetradius, že duch zlý vypuzen jest z těla služebníka, uvěřil v Ježíše Krista, dal se vřaditi do počtu katechumenů, brzy přijal křest sv., a zachoval vždy u veliké vážnosti a vděčnosti jmeno sv. Martina, původce spásy své.[2])

V jedné rodině soužil duch zlý všecky domácí rozličnými strastmi. Když sv. Martin do domu toho vstoupil, vjel duch zlý do otce nešťastné rodiny, který počal zuřiti a zuby vzteklými vše v domě trhati. Každý se bál soptícího otce a utíkal před ním. Sv. Martin šel ale zuřivému duchu vstříc, a přikázal mu, aby z místa se neuchýlil.

Rozlícený duch začal skřípati zuby, otvíral dásně a chtěl vše trhati. Sv. Martin vložil do otevřených úst jeho prsty své a pravil: „Můžeš-li, shltiž prsty tyto. Jakoby řeřavé železo dotklo se otevřených úst člověka posedlého, hned je zavřel a neodvážil se nijak dotknouti se prstů sv. biskupa. Pak zaříkal sv. biskup ducha zlého, jenž vymítěn zanechal mnoho zápachu v příbytku rodiny, kteráž nad zázračným uzdravením nebohého otce nevypravitelnou radostí plesala.

Též to bylo v Trevirách, kde člověk ďáblem posedlý město veškeré postrašil pověstí, že nepřátelé na obyvately útok z nenadání učiní. Přemnozí uvěřili slovům člověka tohoto, a tím způsoben v celém městě veliký strach a zmatek. Hledána pomoc a rada u svatého biskupa. Sv. Martin přikázal, aby člověk duchem

---

[2]) Sulpicii Severi Vita s. Martini. c. 17. Tetradius, cognita Dei virtute, ad baptismi gratiam pervenit. Ant. 2. Noct. II. festo s. Martini.

zlým posedlý byl k němu přiveden, a když se tak stalo, tázal se ho, zdali jest pověsť, již rozšířil, vymyšlená aneb pravdivá? Posedlý člověk spatřiv tvář sv. biskupa ulekl se, a vyznal třesa se, že s ním jiných deset též ďáblem posedlých pověsť po městě rozhlásili, aby sv. Martina zastrašili, a z Trevir vypudili. Tak vyznal člověk ďábelskou mocí poňoukaný v chrámu před shromážděným lidem.

Nastalo v Trevirách radostné veselí, a utvrzena pověsť o divotvorné moci svatého biskupa Turonského.[3])

6. Svatý Martin uzdravuje málomocného v Paříži.

Není hrůznější a ošklivější nemoci nežli málomocenství, které jest jedovatá hniloba rozežírající se jako vřed hnusný po těle člověka málomocného. Málomocenství odnímá člověku zdravé oudy, pokazí v žilách jeho krev, anať tolik kvasící se hnilobou páchne, že každý málomocného z daleka se štítí. Znenáhla hyne veškeré tělesné ústrojí člověka málomocného, a on dlouho umírá. Bolestnější a úzkostnější nemoci nedá se ani mysliti.

Sv. Martin vraceje se z císařského města Trevirského do svého biskupského sídla Turonského, přišel do města Pařížského. Zástup lidu veliký valil se za ním, a v zástupu byli přemnozí nemocní a neduživí, kteří si žádali dotknouti se jen roucha jeho, důvěrou se posilujíce, že uzdraveni budou.[1])

U veliké úctě chovali a nosili nábožní křesťané ostřižky z oděvu sv. biskupa a částky z cilicia jeho, a nezřídka všemohoucí Pán pro veliké zásluhy svého věrného služebníka ctitelům těchto posvátných ostatků rozličné milosti udělil.

Kdo však k zástupu, jenž sv. Martina po místech Pařížských provázel, připojiti se nesměl, a takřka ze společnosti lidské vyobcován stranou úpěti musil, byl Pařížský málomocný, který slyše o divotvorném sv. biskupu k bráně města se postavil. Bylo až hrozné pohlednouti na ubohého člověka. Sv. Martin z daleka viděl jej a šel rovnou cestou k němu. Nad čím všickni velice strnuli, bylo

---

[3]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 18.

[1]) Sulpicii Severi Dialog. III. c. 9.

to, že sv. Martin málomocného obejmul, políbil a požehnal. Však větší ještě byl jich úžas, když málomocný zázračně uzdraven druhého dne s krásnou zářící tváří do chrámu vstoupil, a tam hlasem velikým před četným zástupem Hospodinu za zázračné uzdravení díky vzdával.[2])

Na tom místě, kde málomocný od sv. biskupa Turonského zázračně uzdraven byl, vystavěna byla na památku kaple. Za času krále Klotara II. (584—628) byla kaple tato zázračně zachráněna před ohněm, jenž až k ní se dostal, a všecky příbytky vůkol ní v prach a popel obrátil, jí však nijak neublížil[3]).

7. Sv. Martin uzdravuje svého přítele sv. Paulina a pak dceru římského prefekta Arboria.

Sv. Paulin, biskup Nolanský narozen roku 353 v Bordeaux (Bordó) byl cvičen u vědách a řečnictví od znamenitého básníka Ausonia, jenž byl učitelem u dvora císaře Valentiniana I. Učeností velikou proslavil se sv. Paulin v Římě, a dosáhl hodnosti konsula.

Konaje v západních krajinách Evropy daleké cesty seznamil se s nejznamenitějšími biskupy Gallie, Španěl a Italie. Také přišel spatřit velikého biskupa Turonského, poslechnout jeho vznešených kázání, a ctit velebné tváře tohoto velikého světce Božího. Milým byl hostem sv. Paulin v Tůru, a mnoho cti mu tam prokázáno. Stalo se, že sv. Paulin na jedno oko oslepl. Silné bělmo potáhlo se po oku jeho, a při tom převeliké bolesti pocitoval. V bolestech vzal útočiště k sv. Martinu a prosil ho, by u Boha za jeho uzdravení orodoval. Sv. Martin se modlil vroucně za osleplého Paulina, potřel pírkem oko jeho, a v okamžiku zmizelo bělmo, a pominuly bolesti[1]).

Sv. Martin účinkoval co apoštol Páně výhradně slovem živým. Po krajinách vesních kázal lidu pohanskému, kterýž nemaje vzdě-

---

[2]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 18.
[3]) De Tillemont l. c. pag. 320.
[1]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 19.
De Tillemont l. c. p. 321.

lání v písmě jen uchem pojímati mohl svaté učení víry křesťanské, a protož nenalezáme spisů a kněh, v kterých by byla uložená hluboká učenost jeho.

Když sv. biskup psal, musilo tak býti vždy za příčinou velmi důležitou, a při těch jeho převelikých starostech na apoštolských cestách, které dnem i nocí konal, mohlo jen velmi skrovné býti.

Vše, co kdy v rukou sv. Martina bylo, aneb z rukou jeho vyšlo, bylo vzácné, drahocenné a památné, lid křesťanský velikou a něžnou důvěrou lnul k všemu tomu, co blízko sv. Martina bylo.

V Římě choval se u veliké cti list sv. Martina. Arborius prefekt, muž povahy svaté a upřímné, miloval a ctil velmi sv. biskupa Turonského, a maje dceru, která krutou zimnicí každý čtvrtý den trápena byla, vzpomenul si na vzácný list sv. Martina.

Arborius položil list ten na prsa nemocné dívky právě, když zimnice a hořečka ubohou lomcovala Sotva že se tak stalo, zmizela zimnice.

Toto neočekávané, rychlé uzdravení účinkovalo na prefekta Arboria tolik, že pozdravenou dceru Bohu zasvětil, a ustavičnému panenství ji věnoval. Odebral se totiž k sv. Martinu do Tůru, obětoval mu dceru svou, na níž se osvědčila divotvorná síla jeho i v dalekých krajinách, a prosil ho, by ji oděl rouchem posvátných panen, a zastřel panickým závojem. Sv. Martin milerád to učinil. Zbožný otec byl pak sladkou radostí opojen, že nevinná dcera jeho z rukou sv. biskupa posvátný oděv řeholní přijati mohla, a že sv. biskup tak dobrotivě ji žehnal a s Kristem Ježíšem ji zasnoubil.[2])

8. Sv. Martin má dar Ducha svatého „rozeznání duchů.“

Sv. apoštol Pavel jmenuje[1]) zvláštní dary Ducha sv., jak v prvních dobách církve sv. u některých vyvolených křesťanů se nalezaly. K těmto zvláštním darům počítá apoštol národů také dar „rozeznání duchů.“ Tímto darem obdařený křesťan rozeznal, zdali

[2]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 20.

[1]) I. Korint. 12, 8. Erklärung des ersten Briefes an die Korinther von Dr. Aug. Bisping. II. Auflage. pag. 212.

řeč z úst proroka vycházející, božská, ďábelská aneb lidská jest — zdali mluví člověk co prorok duchem Božím nadchnutý, aneb co vytřeštěnec přeludy ďábelskými omámen, aneb posléz co důmyslný, moudrý člověk bohaté zkušenosti mající.

Tím vznešeným darem Ducha sv. byl sv. biskup Turonský nadělen, a rozeznal, co dobrého z Ducha Božího, a co zlého z ducha ďábelského původ bralo.

Clarus, mládenec z rodu vysokého a proslulého, na kněžství posvěcen byv opustil vše, a odebral se k sv. Martinu, aby byl učeníkem jeho. Za krátký čas povznesl se Clarus na velikou výši víry a ctnosti. V pravdě byl Clarus proslulý stkvělými zásluhami. Nedaleko kláštera sv. Martina vystavěl si stan, a přemnozí bratří přidružili se k němu, a brzo stálo tu nové duchovní hradiště mnichů zbožných, jichž otcem a opatem byl sv. Clarus.

Přišel také mladík jmenem Anatolius ku sv. Claru, a učinil veřejně sliby života mnišského, a zavázal se žiti s bratry dle svatých pravidel.

Anatolius byl všecek ošemetný, na odiv stavěl pokrytskou pokoru a nevinnost vylhanou. Bydlel nějakou dobu s ostatními mnichy, ale později se jich vzdaloval, podávaje se mamům a přeludům pýchy své. Po čase začal vypravovati, že u něho v cele andělové rozmlouvají, a když nikdo slovům jeho uvěřiti nechtěl, snažil se některé bratry zpozdilé a lehkověrné získati divnými zjevy a úkazy. Později odvážil se tak daleko, že začal kázati o tom, jak mezi ním a Bohem poslové vzájemné poselství konají. Již chtěl býti jedním z proroků Božích. Sv. opat Clarus slyše podivné věci o Anatoliu nechtěl uvěřiti, že by z Ducha Božího byly. Za toto zdráhání začal Anatolius svatému opatu hroziti hněvem Božím a tresty Božími. Aby Anatolius sv. Clara získal, začal před shromážděnými bratry nadšeně volati: Aj, bratří! této noci dá mně Hospodin bílé a zářné roucho s nebe, a rouchem tím oděn bydleti budu u prostřed vás. Roucho to bude vám znamením, že jest ve mně moc a síla Boží, neboť rouchem Božím budu obdařen.

Veliké očekávání nastalo, zdali se slova Anatoliova vyplní. O půl noci bylo viděti, jak klášter se pohybuje, a slyšáno bylo chechtavé lání a zuření jako tancujících — v cele Anatoliově míhalo se časté světlo, a slyšáno strašné vytí děsných hlasů. Najednou vše umlklo. Anatolius

vyjde ven, a volá na jednoho bratra jmenem Sabatia, a ukazuje mu roucho, jímž oděn jest.

Udivený bratr svolal ostatní spolubratry, aby spatřili div na Anatoliu zjevený. Sám opat Clarus slyše ten hrůzný hřmot v hradišti veškerém přišel podivat se na Anatolia. Pečlivě prohlížejí bratří roucho Anatoliovo. Jest velmi hebounké, měkké, a barvy rozličné hrají odleskem půvabným na rouchu tom zářném. Nikdo nemohl pověděti, z jaké látky aneb z jakého rouna jest zhotoveno. Kdo se na roucho to díval, tomu oko pravilo, že jest to jen roucho a nic jiného, taktéž kdo se toho roucha dotekl, musil říci, že jest to roucho.

Sv. opat Clarus napomenul bratry, aby se modlili a Hospodina prosili, by ukázal odkuď jest roucho Anatoliovo. Od půl noci zpívali bratří mniši žalmy a nábožné písně. Anatolius pyšnil se v rouchu předivném — on se nemodlil. Když nastal den, uchopil sv. opat bratra Anatolia za ruku a chtěl ho vésti ku sv. biskupu Martinu, dobře věda, že sv. divotvorce rozezná, co se s Anatoliem děje, a zdali tu není ďábelský klam a mam. Jakmile Anatolius uslyšel, že k sv. Martinu jíti musí začal se zpěčovati a zdráhati, křičel zuřivě, že jest mu zapovězeno ukázati se sv. Martinu. To vidouce bratří poháněli Anatolia a táhli ho za ruce z cely, aby jen se ukázalo, odkuď veškeré ty předivné klamy obludné jsou. V tom zmizelo roucho s těla Anatolia — všickni bratří viděli, že ďábel boje se moci sv. biskupa roucho to odnesl.[2])

9. Sv. Martin vítězí nad ďáblem vírou v Ježíše Krista.

Přečasto ukazoval se kníže temnosti sv. Martinu v postavách nejrozmanitějších nazvíce bohů pohanských, jako: Joviše, Merkura, Venuše a Minervy. Sv. Martin poznal z vnuknutí Božího ďábelskou tvář, a ozbrojil se proti nešlechetníku pekelnému znamením sv. kříže a pokornou modlitbou.

Slyšáno bylo rouhavé lání, kterým ďábelská četa zuříc sv. biskupa pronásledovala. Sv. Martin málo sobě všímal ďábelského

[2]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 24.

chechtotu a rouhavého klení, zachoval klidnou mysl, která v Ježíše Krista a v moc sv. kříže důvěřovala. Vypravovali bratří mniši, že slyšeli, jak ďábel hlasem strašným sv. biskupu lál a klnul za to, že do kláštera přijal za bratry některé provinilce, kteří po křtu sv. hříchů těžkých se dopustili. Sv. Martin odpověděl ďáblu zřejmě a statečně, že provinění dřívější se očišťují životem kajícím a napraveným, a že milosrdenstvím Božím obmyty jsou hříchy těch, kteří hřešiti přestali.

Slovům těm opíral se ďábel, jenž potratil veškeru naději v milosrdenství doufající, a pravil, že nemají prominutí ti, kteří zločinů se byli dopustili, a že těm, kteří jednou klesli, nemůže prominutí dáno býti od Hospodina. Na to zvolal sv. Martin: „Kdybys ty bídníče! ustál od pronásledování člověka, a kdybys, dokaváde čas trvá, než soud Páně přijde, želel hříchů svých, já doufaje v Ježíše Krista slíbil bych ti milosrdenství a slitování od něho.“ [1])

Útrpné a dobrotivé srdce sv. Martina ukazuje se vždy v podivuhodné něžnosti, a i tu kde srdce člověka každého nenávistí se rozpaluje proti ďáblu, nerozpaluje se srdce jeho.[2])

Vida ďábel víru živou sv. biskupa a jeho naději pevnou v Ježíše Krista, zmizel před očima jeho. Jednoho dne, když svatý biskup v cele se modlil, zjevil se mu ďábel v zářném světle, roucho jeho bylo královské, na hlavě měl korunu z drahokamů a ze zlata, obuv na nohou jeho byla zlatem vyšívaná, ústa se usmívala, a tvář byla slíčná a veselá, tak že by nikdo vida postavu tuto na ďábelské zjevení ani nepomyslil.

Sv. Martin spatřiv před očima postavu kouzelnou byl zaražen, a dlouho ani slova nepromluvil.

Nastalo v cele sv. biskupa napjaté mlčení.

Ďábel odvážil se přerušiti mlčení a pravil: Martine! poznej, koho vidíš. Já jsem Kristus. Sestoupiv na zem chtěl jsem tobě nejprvé se zjeviti. K slovům těm mlčel sv. biskup a ani slova neodvětil. Tu se odvážil ďábel podruhé na sv. Martina dorážeti útočně: Martine, proč se zdráháš uvěřiti, an mne vidíš? Já jsem Kristus.

---

[1]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 22.

[2]) Sv. Martin chtěl vyjádřiti, že nestíhlé jest milosrdenství Páně, a nikoliv, že ďábel by vykoupen býti mohl.

Nyní vnuknutím Božím poučen pravil sv. biskup: Kristus Ježíš nepředpověděl, že přijde v královském rouchu a s korunou na hlavě s nebe na svět. Já věřím, že Ježíš Kristus v té postavě se zjeví, v které trpěl, a že rány bolestné, které na kříži měl, na sobě ukáže, až přijde soudit živých i mrtvých.[3])

Po těchto slovech zmizel ďábel a zůstavil v cele sv. biskupa nelibý zápach co důkaz, že přišel z krajů pekelných a nečistých.

IX.

Hrdinská trpělivost sv. Martina a blažená smrt jeho.

(† 397.)

1. Sv. Martin jest trpělivý při zlolání.

V trpělivosti vládnouti budete dušemi svými, praví Pán Ježíš.[1]) Dle slov Páně cvičil se sv. biskup v trpělivosti, aby mohl býti vlastníkem a vladařem duše své, aby měl vladařskou sílu a moc vlastní, která by obhájila jeho duši v době, když proti pokušení hříšnému bojovati se musí. Trápení a soužení přemnohé stíhalo sv. Martina, bolesti a zármutky přečetné skormoutily srdce jeho. Jho těžké a břímě přeobtížné rozličných starostí spočívalo na ramenou svatého biskupa, nesl těžký kříž za mistrem Božským, Ježíšem Kristem od nejoutlejšího mládí svého až do vysokého stáří. Při všem ale byl statečný, trpělivý a tichý jako beránek. Stkvělý důkaz trpělivosti byl tento: Jedenkráte seděl sv. biskup na stolici dřevěné nedaleko svého příbytku. Tu přiběhl k němu s napřaženýma rukama zvrhlý jeden kněz, všecek rozlícený a rozkacený, a chrlil na sv. biskupa tisíceré hany a přezděvy, neslýchané a

[3]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 24.

[1]) Sv. Lukáš 21, 19. a 9, 25.

nestoudné útržky, a to vše z nenávisti a ze záští, že sv. biskup ho káral pro nehodné a neslušné mravy. Jméno zlolajného utrhače bylo Brictius.

Lehkovážný Brictius zanedbával povinnosti kněžské a žil život rozmařilý, n. p. choval pro kratochvíle koně, a nakoupil sobě hochů barbarských a slíčných dívek ku svým posluhám. Ačkoliv tak drzými slovy na sv. Martina dorážel, zůstal sv. biskup tichý a klidný, a odpovídal rozlícenému slovy mírnými a láskavými.

Brictius vášní tak byl oslepen, že se opovážil vyčítati sv. biskupu přede vším to, že co vojín v mladistvých letech službu vojenskou v rozmařilostech konal, a pak že co biskup v pověrách zpozdilých, v bláhových a směšných viděních sestárnul.

Když Brictius haněním dost se nasytil, a veškeru mstu na sv. biskupa vylil, odešel úprkem nazpět.

Sv. Martin pohlížel outrpně za ním, a odpouštěje mu, modlil se za něho. Netrvalo to dlouho, a Brictius se vrátil všecek přeměněný, a vrhl se k nohoum sv. biskupa, prosil za odpuštění, vyznal své pochybení a přiznal se, že ďábelstvím ponoukán jsa k takové nepravosti přiveden byl. Ačkoliv Brictius přemnohými zločiny sv. biskupa soužil a trápil, a toho zasloužil, by s úřadu kněžského složen byl, neučinil tak sv. Martin, a sice proto, by se nezdálo, že za osobní ublížení a křivdy nesvědomitého kněze Brictia samochtě trestá. Byloť pořekadlem sv. biskupa: Kristus Pán strpěl Jidáše, proč bych já nestrpěl Brictia. Brictius byl ale nástupce sv. Martina, a co biskup Turonský byl navštíven od Boha rozličnými strastmi a bolestmi, které v duchu kajicném, s trpělivou a pokornou myslí snášel.

Praví se, že sv. Martin modlitbou svou kajícnost a zbožný život Brictiu u Boha vyprosil.[2])

2. Sv. Martin jest trpělivý při ubití.

Když sv. biskup Turonský konal cesty po diecési, vždy ho sprovázeli zbožní mniši co svědkové života.

Jedenkráte opozdili se průvodčí, a sv. Martin šel do ustanoveného místa sám napřed. Přioděn byl sv. biskup černým pláštěm.

---

[2]) Sulpicii Severi Dialogus III. c. 15.
Tillemont l. c. pag. 688 et seq.

Naproti přijížděl vůz, na němž seděli vojíni. Koně vojínů ulekli se sv. Martina, a splašení utíkali přes šíré pole a nedali se nijak zadržeti. Vojínové všickni byli s vozu shozeni na zem. Rozlícení vrhli se na sv. biskupa a stloukli ho tak nelítostně, že v krvi polomrtvý na místě zůstal ležeti. Zuřivci nemohli toho snésti, že sv. biskup tak trpělivě a tiše snáší jich rány, a tedy tím víc sv. Martina ubíjeli, čím trpělivěji, bez reptání a zlořečení se choval. Když se nasytila zuřivosť vojínů, šli zasednout na vůz, aby dále jeti mohli. Přišli mniši průvodčí sv. Martina a ustrnuli, jak sv. biskup ztrýzněn jest. Hned rány jeho omyli a ovázali, a vsadili sv. biskupa na oslátko a dovedli ho do místa blízkého. Mezi tím vojínové zpupní a rozpustilí namáhali se, aby své koně donutili, by táhli vůz dále. Všecko ubíjení a mrskání koní bylo marné, oni nechtěli se z místa hnouti, stáli jakoby z kamene byli. Nevěděli, co by bylo přičinou, že plašní koňové jich nyní tak nehybní jsou. Rozpomenuli se na zločin, který na člověku pocestném ve své rozpustilosti surové zpáchali a tázali se, kdo by asi pocestný ten byl. Praveno jim, že jest to biskup Turonský. Nyní želili zločinu svého a poznali, že to spravedlivý trest Boží za jich bezbožnost velikou.

Běželi za sv. biskupem a prosili úpěnlivě, by jim provinění přetěžké odpustil. Vyznávali, že velice sv. biskupu ublížili, a že trest, který na jich koních se ukázal, je vlastně stíhnouti měl. Sv. Martin odpustil vojínům a modlil se za ně. Když se vojíni ke koním svým vrátili, spatřili, že jsou rychlonozí, a ubírali se dále cestou svou.[1])

3. Sv. Martin jest trpělivý v bolestech.

Bůh nejvýš prozřetelný dopouští na své miláčky rozličná protivenství z příčin nezpytatelných, někdy také pro ty příčiny, by jim trpělivé snášení strastí a běd zásluhou bylo, spolu též, by jim dokázal, že nad životem jich oko vševědoucí bdí.

Sv. Martin ubíral se z večeřadla, kdež s bratry mnichy společně za stolem seděl, do své cely. Když vysoko dostoupil po

[1]) Sulpicii Severi Dialogus II. c. 3.

schodech kamenných, pošinuly se nohy jeho, a on padl tak nešťastně, že se potácel o každý schod se raně až dolů. Oděv bílý sv. opata byl krví zbarven, a obličej jeho byl všecken zakrvácený. Bratří mniši polekáni jsouce s pláčem odnesli svého duchovního otce do cely, kdež bez vědomí dlouho do noci ležel. Při bolestech a kruté pálčivosti byl sv. Martin tolik trpělivý, že ani jednoho slova naříkavého nebylo slyšeti. V tichosti se modlil a do vůle Boží se poroučel. Ještě té noci ukázal se mu anděl Páně, očistil rány jeho a léčivou mastí pomazal pohmožděné tělo jeho. Druhého dne vstal sv. Martin úplně zdráv, jakoby ničeho bylo se nestalo. Blízký byl tedy anděl strážný, jenž přinesl zázračnou mast a uléčil svého svatého svěřence, kterýžto trpělivým snášením bolestí zásluh si dobyl, a bratřím mnichům příklad trpělivosti hrdinské zanechal.[1])

4. Smrt a pohřeb sv. Martina.

Víc než osmdesáte let žil sv. Martin na tomto světě, a prozřetelný Pán života a smrti prodloužil věrnému služebníku svému doby života hlavně proto, aby v Gallii sv. víra křesťanská se zakořenila.

Přiblížila se poslední doba života jeho. Dávno již předvídal sv. Martin hodinu smrti své, a předpověděl bratřím mnichům, že blízké jest rozloučení duše jeho od těla. Zbožný Sulpicius Severus napsal epištolu o smrti a pohřbu sv. Martina, která takto zní:

„Biskupský úřad volal svatého kmeta do města Condace (Cande v Touraine[1]), kdež vyskytla se nesvornosť a roztržka mezi kněžími při tamním chrámu přisluhujícími. Sv. Martin ze srdce si žádal smír a pokoj mezi nimi obnoviti. Cesta byla daleká a pro jeho vysoké stáří obtížná — avšak záležitosť ta byla mu předůležitou, a dříve než by umřel, chtěl vše urovnati a co biskup svěřenému stádci svému pokoj zůstaviti. V průvodu jeho byl veliký počet zbožných bratří, kteří svého svatého učitele milerádi na

[1]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 19.

[1]) Město Cande leží na výtoku řeky Vieny do řeky Loire, a má chrám kolegiatní, kde se památka sv. Martina slaví velkolepě. — 4. července a 11. listopadu.

všech cestách sprovázeli. Neboť v srdci sv. biskupa bylo vždy mnoho moudrosti a lásky Boží složeno, a on všudy své milované bratry poučoval, všudy láskou otcovskou o ně se staral. Na cestě přišel se zbožným zástupem svým k řece, na níž poletovali vodní ptáci, kteří se potopovali a ryby kořistili. Tento zjev byl mu příležitostí vhodnou bratry, mnichy podobenstvím poučiti, že ďábel podobá se ptákům těm, neboť neopatrným lidem strojí úklady, nevědomé polapuje a polapené zhlcuje.

Již došel sv. Martin města Condace, kde byly roztržky a nepokoje. Smířil rozhněvané, utišil pobouřené, a v církvi tamní rozhostil se opět blažený pokoj.

Po krátkém čase chtěl se vrátiti do svého klášterního zátiší, však najednou počala se tratiti síla těla jeho. Zavolal milované bratry své a oznámil jim, že již se s nimi rozloučiti musí. Tu nastalo bědování a naříkání přežalostné, a jeden jen byl hlas truchlících: „Otče, proč nás opouštíš? Komu nás opuštěné zanecháš? Vlci draví vrhnou se na stádo tvé, kdož nás obrání před roztrháním, vždyť nebudeme míti pastýře? Víme, že žádáš si býti s Kristem, však zásluha tě nemine; přijde-li později, nebude menší. Smiluj se nad námi a neopouštěj nás.“

Tímto naříkáním a usedavým pláčem svých věrných bratří velice byl pohnut sv. biskup, a jelikož milosrdenství Páně v útrobách srdce jeho v hojných proudech se rozlévalo, vylily se potoky outrpných slzí z očí jeho. Duchem a srdcem obrátil se k Hospodinu a odpověděl plačícím bratřím takto: „Hospodine, Pane můj! jestli jest mě ještě třeba lidu tvému, nezamítám práce, staň se vůle Tvá!“ U prostřed naděje a zármutku postaven nevěděl skoro, co by žádati měl, nechtěl přetrápené bratry opustiti, aniž chtěl od Krista Ježíše déle odloučen býti. Však ničehož nechtěl učiniti dle vůle své, ale s celou vůlí svou odevzdal se vůli Páně a modlil se takto: „Těžký jest, o Pane, boj v těle, a dost jest té doby, v které jsem až dosaváde v boji potrval; však jestli mně velíš, abych v táboru tvém déle ještě zůstal, nezdráhám se, aniž vymlouvati se budu, že věku jsem sešlého; úřad, jenž jsi na ramena má položil, pokorně ponesu; pod korouhví Tvou tak dlouho bojovati budu, jak se Tobě líbiti bude. Ačkoliv milé jest starci, dočká-li se úlevy a odpočinku po práci, jest předc ve mně mysl, která vítězí nad lety a nepodá se starobě. Jestli, Pane, ušetříš stáří mého, dobře

mně bude, staň se vůle Tvá. Ty však, o které se bojím, sám zachovej.“

V pravdě veliký to muž — prací nepřemožený a smrtí nepřemožitelný, na žádnou stranu se nekloní, nebojí se umříti a nezdráhá se živu býti. Ačkoliv zimnice jej soužila několik dní, nepřestal předc pracovati o díle Božím; v noci se modlil, a omdlévající oudy podroboval duchu bdícímu; odpočíval na vzácném lůžku svém, v žíni a v popeli, a když jej prosili učeníci, aby aspoň bídnou slamou lůžko vystlati si dal, odpověděl: „Nesluší se, aby křesťan jinak umřel než v popeli; — kdybych vám zůstavil jiný příklad, hřešil bych.“ Vždy byly k nebesům oči jeho obráceny, a ruce jeho zdviženy, ducha nepřemoženého nespouštěl z modlitby. A když jej kněží, kteří přišli navštívit ho, prosili, aby tělu pohověl, a na stranu se položil, odpověděl: „Nechte mne, nechte mne bratří! — chci raději pohlížeti k nebesům než k zemi, aby duch, až svou cestu počne konati, k Hospodinu přímo se ubírati mohl.“ To když pravil, spatřil po blízku ďábla stojícího a zvolal: „Co tu stojíš, krvolačná šelmo? na mne nenajdeš nic děsivého, lůno Abrahamovo mne přijme.“

Při těchto slovech vypustil ducha roku 397[2]) Po smrti zastkvěla se tvář jeho jako slíčného anděla, tělo jeho bylo bílé jako sníh, tak že každý z přítomných tomu se divil, a nikdo by ani nevěřil, že to tělo žíní bývalo pokryto, a že v popeli odpočívalo. Tak slíčné bylo mrtvé tělo sv. biskupa, jakoby již v slávě budoucího vzkříšení bylo se ukázalo.

V ten den, když tělo sv. biskupa pochováno býti mělo, sešlo se převeliké množství lidu na pohřeb. Celé město bralo účast, mnoho přespolního lidu a zástupové z vůkolních měst. Jaké to smutné naříkání všech a zvlášť zarmoucených bratří opuštěných, kteří toho dne tak četně se shromáždili, že jich na dva tisíce počítáno bylo. Přítomní bratří působili velikou čest a slávu sv. Martinu, neboť za jeho příkladem tak mocné větve na stromě života mnišského se rozložily. „Jako pastýř vedl stádo své, byli to bílí

---

[2]) V chrámu Milánském jest vyobrazení sv. Ambrože biskupa Milánského, jak roku 397 při oltáři sladkým spánkem opojen snil o blažené smrti sv. Martina, a jak jej do hrobu doprovázel. Vyobrazení to jest pochybené, neboť sv. Ambrož zemřel 4. dubna roku 397, a sv. Martin tohož roku dne 11. listopadu. Beaunard l. c. pag. 590.

zástupové onoho svatého Shromáždění, byly to voje zahalené v plášti bílé buď starců, kteří prací zásluh si dobyli, aneb mladíků, kteří svatými sliby Kristu Ježíši sloužiti se zavázali.

Také posvátných panen věnec měl účasť při pohřbu sv. biskupa. Ze stydlivosti zdržely se pláče, a radostí posvátnou přikrývaly zármutek svůj — víra zakazovala jim, aby neplakaly, láska ale zase nutila je, by naříkaly — neboť jako bylo radování zbožné nad slávou jeho, tak zbožný byl zármutek nad smrtí jeho. Odpustiti musil každý těm, kdož jej oplakávali, a radovati se musil s těmi, kdož se radovali, neboť každý přál sobě zaplakati, a přál také druhému se radovati. Veškeren zástup ten zvučným hlasem prozpěvoval zbožné písně, až se přišlo na místo, kde vykopán byl hrob, a kde svaté tělo uloženo býti mělo. Nebyl to smutečný průvod, byla to vítězosláva, a vznešenější nežli každá jiná. Nebyli vedeni v okovech před vozem vítězovým do zajetí ti, kteří přemoženi byli. Tělo mrtvé sv. Martina provázejí sami vítězové, kteří za jeho vedením svět přemohli. Ať světské vítěze provází opojeného lidu rozčílenost a jásot, sv. Martina vyprovází zbožná píseň lásky vroucí. Sv. Martin písní svatou jest uctěn. Světští vítězi mohou se dostati po své vítězoslávě do hrůzného a nešťastného zavržení — sv. Martin ale vzat jest do radostného lůna Abrahamova.

Sv. Martin pokorný a chudý do nebe bohatý vstupuje.[3])

Jakmile smutná zvěsť po vůkolí se roznesla, že sv. Martin v Candace zemřel, vypravili se na cestu zástupové lidu z Piktavia a bratří mniši z Ligugé, kdež sv. Martin opatem býval, jakož i obyvatelé Turonští s bratry mnichy z kláštera Marmoutierského, majíce v úmyslu tělo blahoslavené sv. biskupa v středu svém pochovati.

Obě strany, mniši z Ligugé s lidem z Piktavia, a mniši z Marmoutieru s lidem Turonským odvolávali se na své domnělé přednosti, aby jen pohřbíti mohly tělo sv. Martina v chrámu svém, považujíce hrob sv. biskupa za veliký zisk před Bohem. Bylyť to dva sesterské kláštery, které sv. Martina Otcem, opatem nazývaly — starší byl klášter v Ligugé, a mladší v Marmoutieru, láska byla obou stejná, vděčná.

Praví se, že trvalo hádání o pohřbení sv. Martina dlouho do noci. Noc učinila konec, chrám v Candace, kde svaté tělo odpo-

---

[3]) Sulpicii Severi Epištola III. „Martinus hic pauper et modicus, coelum dives ingreditur.“ Antif. 5. ad Laudes festo st. Martini, Episc. Conf.

čívalo, se uzavřel, a mniši z kláštera Ligugé s lidem z Piktavia majíce se za vítěze, počítajíce na větší množství lidu z Piktavia domnívali se, že po blahém odpočinku a spánku z rána ostatky tělesné sv. Martina z chrámu vyzdvihnou, a domů v radostném průvodu donesou. Zatím se stalo, že Turonští bdíce v noci okno kostela v Candace otevřeli, a rakev oknem vynesli, rychle ji na loď vložili, a s ní po řece Loire nábožné písně prozpěvujíce do biskupského chrámu Turonského putovali, kdež svaté tělo co nejdražší poklad pochováno bylo.[4])

X.

Oslavení sv. Martina po jeho smrti.

1. Brzké vypsání života sv. Martina.

Nejprvnější oslavení sv. Martina bylo brzké vypsání jeho života od současníka Sulpicia Severa, jenž co hodnověrný, očitý svědek mnoho slavných činů sv. Martina viděl, a mnoho pamětných událostí zaznamenal.

Sv. Martin u veliké pokoře skrýval se před světem, by jeho zvláštní dary divotvorné neučinily ho marnivým a honosivým. Tato pokora líbila se Bohu, a protož oslavil jej nejprvé tím, že vzbudil znamenitého dějepisce Sulpicia Severa, jenž upřímou, nelíčenou řečí hned záhy po smrti věrného služebníka Páně skrytý život odhalil, a do veškerého světa křesťanského rozhlásil.[1])

Vedlé znamenitých spisů, kterými se Sulpicius Severus velice

---

[4]) Saint Martin et son Monastére de Ligugé l. c. p. 79.

[1]) Sulpicius Severus byl kněz z provincie Aquitanské. Narodil se roku 363 a zemřel 410. Rodem a písemnictvím byl proslulý, u milování pokory, chudoby a života v Kristu Ježíši skrytého znamenitý. Sv. biskupům, sv. Martinu Turonskému, a sv. Paulinu Nolanskému byl milým a drahým přítelem. Napsal díla ceny nevšední slohem lehkým a plynným, a za to nazván od dějepisců církevních Sallustiem křesťanským.

proslavil,[2]) bylo vypsání života sv. Martina, mnicha z Ligugé a biskupa Turonského nejrozšířenějším a nejoblíbenějším dílem.[3])

Sulpicius Severus napsal je s velikou zaníceností, upřímností, jakož i s opravdivostí a věrností historickou. Považuje vypsání života sv. Martina za důležité, odebral se, ač bohatý a zámožný do klidného poustevnického zátiší, propustiv dříve již z vazby otrocké všecky otroky své, kteří role jeho vzdělávali, a žil na poušti život přísný v úplné chudobě, maje jedinou rozkoš v nábožném rozjímání.[4])

Jak si Sulpicius Severus počínal u vypisování života, vyznává těmito slovy: „Jelikož již dávno jsem slyšel o víře sv. Martina, o jeho životu a jeho divotvorné síle, zahořel jsem toužebně dychtivostí pouť konati milou a navštíviti sv. biskupa. Spolu proto na cestu jsem se vydal, abych vypsal život jeho, a tu jsem chtěl dílem se otázati sv. biskupa na mnohé věci, a od něho samého jich se dověděti, dílem slyšeti vypravování těch, kteří přítomni byli a o skutcích jeho věděli.

Nemůže ani uvěřeno býti, jak pokorně a láskavě mne do příbytku svého přijal, jak se radoval a veselil v Pánu, že ho v také vážnosti chovám, a že jsem k němu připutoval — ó já nehodný skoro se neodvážím to vyznati, že co hostě za stůl mne posadil, vodu na ruce mně sám přinesl, a u večer nohou mých umyl. Všemožně jsem se zdráhal, a zdráhání mně nepomohlo. Vůlí a vážností jeho byl jsem tak přemožen, že bych za hřích to byl pokládal, kdybych byl neuposlechl. Rozmluva naše byla o tom, jak bychom opouštěti měli vnadidla a břemena světa, abychom svobodně a volně následovati mohli Pána Ježíše. Při rozmluvě připomenul mně sv. biskup z doby naší znamenitého Paulina, jenž byl bohatý a velikými statky oplýval, však dle rady Páně[5]) vše prodal, a chudým rozdal, a tak na sobě vykonal, co nesnadno se vykoná, a příklad po sobě zůstavil.

[2]) Chronikon čili dějiny biblické a církevní.

[3]) Sulpicii Severi Vita s. Martini čítá 27 kapitol.

[4]) Ve svém vysokém stáří byl prý Sulpicius Severus od kacířských Pelagianů ošizen a do jich bludu zapleten. Když pak ale poklesnutí své byl poznal, jakož i příčinu jeho, totiž neopatrnou mnohomluvnost, uložil si přísné mlčení až do smrti, aby hřích, kterého se mluvením dopustil, mlčením napravil. Zemřel za času císaře Arkadia. Corpus scriptorum ecclesiasticorum latinorum editum consilio et impensis Academiae litterarum caesareae Vindobonensis vol. I. praefat. pag. 13.

[5]) Sv. Matouš 19, 21.

V slovech a rozmluvách byla vážnost, vznešenost a velebnost, duch jeho byl důmyslný, bystrý a činný, a rozřešoval otázky z písma svatého rychle a hbitě.[6])

Dále na konec knihy své praví Sulpicius Severus: „Knihu svou mám zakončiti ne proto, že o sv. Martinu nic více praveno býti nemůže, ale za tou příčinou, že jsem tíží bohaté látky přemožen, a že jsem co neumělý písatel na konec ochablý.

Ačkoliv události ze života sv. Martina povrchně jen vypočísti by se daly, vniterní život jeho, denní obcování, ustavičná upjatost ducha k nebesům žádným jazykem vyjadřeny býti nemohou. Setrvalost jeho u střídmosti, přísnost v postech, bdění v noci, ustavičná modlitba, nepřetržité práce ve dne v noci, věrné užívání času a každé chvíle nedá se vypsati. Nikdy nezahálel, aniž čím jiným se zaměstknával, co by na Boha bylo nesměřovalo. Pokrmů požíval jen, když potřeba toho žádala, a též jen z potřeby spánkem se posiloval.

Neuplynula ani jedna hodina, a nebylo ani jednoho okamžiku, aby nebyl se modlil, aneb aby nebyl cos nábožného četl. Jestli četl aneb něco jiného konal, z modlitby ducha svého nepropouštěl. Jako činí kováři, kteří, kovají-li železa, na kovadlinu kladivo spouštějí, aby při těžké práci sobě pohověli, tak sv. Martin ačkoliv práci jinou konal, vždy a vždy se modlil.

O blahoslavený muž ten, v němž nebylo lsti; — žádného neposuzoval, žádného nezavrhoval, nikomu zlým za zlé nesplácel, a tak velikou trpělivost při všem ubližování a při vší křivdě jevil, že ač byl kněz nejvyšší, biskup, netrestal nižších sluhů církevních, kteří ho uráželi, a pro urážky nesložil jich s úřadu a místa, aniž jich z dobročinné lásky vyhostil[7]).

Nikdo neviděl sv. Martina rozhněvaného, rozlobeného, nikdo smutného aniž se smějícího. Byl vždy tentýž; jeho obličej zářil nebeskou radostí. V ústech jeho byl Kristus Ježíš, v srdci jeho vroucí zbožnosť, mír, klid, pokoj a milosrdenství. Přečasto oplakával hříchy těch, kteří ho pomlouvali, tupili a haněli, kteří tichého a nepřítomného jedovatými jazyky a hadovitymi ústy trhali[8]).

[6]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 25.

[7]) Biskupové století IV. sami rozdávali kněžím a všem sluhům církevním chrámu stoličného peníze na výživu, spravujíce sami veškeré jmění církevní.

[8]) Sulpicii Severi Vita s. Martini c. 26 et 27.

V pravdě milý Bohu i lidem byl sv. Martin, jehožto památka v požehnání jest. Pro víru a tichost jeho svatým učinil ho Hospodin.[9])

2. Jméno sv. Martina bylo v dalekých krajích ctěno.

Sulpicius Severus skrýval na počátku knihu, v které život sv. Martina vypsal, neboť choval na konec přesvědčení, že nevypsal vhodně a důstojně přeblažený život sv. biskupa, a o sobě soudil, že nebyl ani schopen ani hoden, aby vypsal ten požehnaný život, v němž tolik divotvorných činů se shledává. Bylať to až přílišná pokora zbožného Sulpicia Severa, která se ostýchala životopis sv. Martina na světlo vydati, neboť brzy se ukázalo, že Sulpicius Severus knihou svou potěšil daleké kraje a oslavil takto svého milovaného otce duchovního.

Již sv. Paulin, biskup Nolanský, velice chválil Sulpicia Severa za to, že oslavil sv. biskupa Turonského, a to tak, jak se slušelo, výmluvně a vroucně. Jakmile kniha Sulpicia Severa na světlo vyšla, s radostí a s plesáním byla všudy po veškeré Církvi svaté přijata. Kniha ta byla nejoblíbenějším čtěním té doby, a nebylo krajiny křesťanské, kde by nebyla čtěna. Sv. Paulin, jemuž nepochybně Sulpicius Severus knihu o sv. Martinu poslal, donesl ji sám nejprvnější do Říma, a tu každý si žádal ji míti, a prodavači kněh vyznávali, že žádná jiná kniha neměla tolik kupců, a že ze žádné jiné tolik výtěžku nebylo, jako z knihy o sv. Martinu. A nejen v Římě, ale i po veškeré Italii byla kniha o sv. Martinu rozšířena hlavně pomocí sv. Paulina. Také do Illyrie a Panonie, vlasti sv. Martina brzo se dostala, což se asi stalo přičiněním biskupa Dackého sv. Nicety, jenž přišel do Noly ku sv. biskupu Paulinu, a tu o knize Sulpicia Severa slyšel, a do Illyrie vlasti své ji odnesl. Touž dobou připutovala sv. Melanie, zbožná vdova ze vznešeného rodu římského do Noly, vracejíc se ze sv. země, a blahoslavila se slyšíc od sv. Paulina o vypsání duchovního života sv. Martina[1]).

Postumian, důvěrný přítel Sulpicia Severa konaje cestu z Gallie do krajin na východě, přišel až do Alexandrie, kdež mu oznámeno,

[9]) Sirach 45. 1, 4.

[1]) Memoires de Tillemont l. c. p. 591.

že přemnozí mniši a poustevníci od patriarchy alexandrinského Theofila roku 402 pronásledovaní, do daleké pouště zahnáni byli[2]), a protož odebral se Postumian do pustých krajin Nitrie, Thebais a Memfis, by tam rozptýlené bratry mnichy navštívil, a pozdravem mnichů z krajin západní Evropy potěšil. Postumian nosil při sobě na všech cestách knihu Sulpicia Severa, a nemálo se potěšil, když shledal, že bratří mniši znají jméno slavného arciotce mnichů na západě, a že čítají v životu jeho. Také v staroslavném městě Karthaginském byly opisy knihy Sulpicia Severa.

Sv. Augustin měl nepochybně v rukou knihu tuto, a byla mu podnětem, že Paulina jahna chrámu Milánského vyzval k podobnému dílu, totiž k vypsání života sv. Ambrože, biskupa Milánského.

Kniha Sulpicia Severa donesla jmeno sv. Martina až do Indie, k Parthům, Peršanům, do Armenie, do krajin vedlé černého moře a daleko na ostrovy okéanu tichého[3]). Velikého povšímnutí zasluhuje tato okolnosť: Sozomen, řecký dějepisec století čtvrtého vypravuje, že jmeno sv. Martina u Řeků zvláštním řádem slaveno bylo, ač Řekové málo ctili muže znamenité z krajin Evropy západní, a málo se snažili zvěděti cos památného z jich života. Jelikož Sozomen oslavuje sv. Martina připomínaje zázračné moci a bohumilých činů sv. biskupa Turonského, zřejmo jest, že nevšední úcta sv. Martinu hned záhy v Církvích na východě se vzdávala, a že jmeno sv. Martina po veškeré Církvi katolické bylo ctěno a chváleno.[4])

3. Nejstarší vyobrazení sv. Martina.

Křesťanští umělci obrali si z bohatého života sv. Martina události, a oslavili je uměním svým v ozdobném a dojemném zobrazení aneb vylíčení.

Blahoslavený život sv. Martina byl v písních a velebných básních od přemnohých ctitelů tohož Světce líčen a opěvován, n. p. od Paulina z Perigueux, jenž v století pátém v šesteru kněh bá-

[2]) Universalgeschichte der christlichen Kirche von Dr. Johann Alzog. 7. Aufl. pag. 268.

[3]) Sulpicii Severi Dialog. I. c. 23, 26.

[4]) Cf. Memoires de Tillemont l, c. pag. 342.

snickým způsobem život sv. Martina, jak ho Sulpicius Severus vypravuje, duchaplně vylíčil.[1]) Veliký biskup Nolanský sv. Paulin, jenž na počátku století pátého po veškeré Církvi byl slaven, znal co očitý svědek přemnoho památných událostí ze života sv. Martina, a lnul nevšední láskou ku sv. biskupu, svému otci duchovnímu, a rozjímal často o jeho ctnostech hrdinských. Maje obrazotvornosť velmi výtvornou a vznešenou, odhodlal se též opěvovati sv. Martina písněmi, a dal památný nápis ve verších Sulpiciu Severovi, jenž sv. Martina štětcem a barvami na křtitelnici svého chrámu zobrazil, by stálou měl památku svého otce duchovního.

Až posud byla každá křtitelnice dle starodávného obyčeje jen obrazem sv. Jana Křtitele zdobena, ale Sulpicius Severus, veliký ctitel a oslavovatel sv. Martina ozdobil křtitelnici chrámu svého obrazem sv. Martina, jenž na křtu svatém znovu zrozen na sobě nosil obraz člověka nebeského, a tak život duchovní žije dokonale Ježíše Krista následoval.

Sulpicius Severus také nemálo ctil sv. Paulina, biskupa Nolanského, milovaného přítele sv. Martina, a sv. Paulin zasloužil si té cti, neboť ukázal velikou lásku k Ježíši Kristu, an hojné bohatství své chudým rozdal, a v dobrovolné chudobě Ježíše Krista následoval.

Tyto veliké Světce zobrazil Sulpicius Severus na křtitelnici své, a sv. Paulinu, jenž na živu byl, to ohlásil, a spolu prosil, by sv. Paulinus obrazy tyto vhodnými podpisy opatřil. Paulinus čta prosbu Sulpicia Severa zarazil se, a zdráhal se z veliké úcty ku sv. Martinu přivoliti, by obraz jeho vedlé obrazu sv. Martina postaven byl, řka: „Jaké může býti spojení mezi dnem a nocí, mezi světlem a tmou, mezi vlkem a beránkem, mezi holubicí a hadem, mezi Martinem a mnou! Jedna myšlénka však dává mně útěchy, že jsi blahoslavenému Martinu neukřivdil tím, že jsi mne vedlé něho postavil, neboť vznešená tvář jeho více se zastkví majíc blízko sebe mne bídného, ve tmách pohříženého. Kdožkoliv uzří tvář sv. Martina, mnou pohrdne a povrhne, a mně posmívati se bude.“ A když konečně sv. Paulin přivolil, by Sulpicius Severus obraz jeho na křtitelnici zavěsil, poslal tato slova, by za podpis pod obrazy slou-

---

[1]) Oesterreichische Vierteljahresschrift für katholische Theologie. VII. Jahrgang. 1. Heft. Wien 1868. pag. 10.

žila: „Vy všickni, kteří v této koupeli duši a tělo obmyjete, patřte na ty cesty, které jsou vám vykázány, abyste v dobrém pokračovali. Zde jest Martin pravidlem života dokonalého. Co se Paulina tkne, on vás poučiti může, jak dojíti můžete odpuštění hříchů. Hříšníci patřte na Paulina. Spravedliví na Martina. Martin jest příklad Svatým. Paulin hříšníkům.“[2])

Vyobrazení sv. Martina štětcem Sulpicia Severa musilo býti věrné, neboť vídal Sulpicius Severus často sv. biskupa, patřil na velebnou tvář jeho, rozmlouval s ním, a duchem svým prošel veškerý blahoslavený život jeho.

4. Sv. Benedikt oslavuje svatého Martina.

Kdo dějiny řádů řeholních od počátku sleduje, vidí, jak prozřetelnost Boží řídí a udržuje v jednotě veškeré dílo duchovní svatých zakladatelů řádů řeholních, vidí, jak svatí otcové rodin řeholních páskou posloupnosti mezi sebou úzce spojeni jsouce, dědicům podávají pravidla svaté kázně řeholní.

Sv. otcové duchovních řádů v Církvi katolické jsou jako umělí učitelové a jako dobří hospodáři, dávajíce ve svaté řeholi umělá naučení učeníkům svým, a vynášejíce jim ze skladu nové i staré věci.[1]) Muži milosrdenství jsou, jejichž milosrdní skutkové nepřestali. Se semenem jejich zůstávají dobré věci.[2]) Ze semena zůstaveného od sv. Martina, z úrody jeho, které Hospodin milosrdný tak hojně požehnal, těžil v století pátém sv. Otec Benedikt, jehož zásluhy nedají se sečísti aniž oceniti.

Kázeň klášterní a práce mnichům kláštera Marmoutiérského vykázané byly vzorem a pravidlem sv. Benediktu, když na velebné hoře Monte Casino zakládal hlavní sídlo všech klášterů evropejských.

Sv. Martin byl učitelem sv. Benedikta a připravil mu mnoho úrodné půdy, na níž utěšeně vyrostla šťastná štěpnice křesťanské vzdělanosti evropské.

---

[2]) Histoire de Saint Martin évêque de Tours par M. l' abbé Achilles Dupuy III. edit. p. 262.

[1]) Sv. Matouš 13, 52.

[2]) Sirach 44, 10. 11.

Že sv. Benedikt se řídil dle řádu v Marmoutiéru vládnoucího, patrno jest, neboť jmeno sv. Martina bylo mu vzácné a ctihodné, a on oslavil tolikéž památku sv. patriarchy mnichů Gallie tím, že v klášteře svém prvním podlé kaple sv. Jana Křtitele vystavěl druhou kapli, již posvětil úctě sv. Martina, opata Marmoutiérského a biskupa Turonského.[3])

Dle toho měl sv. Martin hlásati synům duchovním sv. Benedikta o chudobě, čistotě a poslušnosti, kolikrátkoliv do kaple úctě jeho zasvěcené vstoupili.

Mělť život duchovní sv. Martina mnichům na Monte Casino za příklad vystaven býti, a je všecky k horlivému následování hrdinských ctností, trpělivosti, pokory sv. Martina vybízeti, a to tím více, jelikož mnozí do kláštera sv. Benedikta jen z příčin soběckých a z úmyslů až příliš nízkých se hlásili, aby unikli chudobě, otrocké službě, a nalezli bezpečné zaopatření, zvlášť pak, aby dobrodružství v oděvu mnišském po dědinách se potulujíce prováděti mohli.[4])

U všech bratří na hoře Monte Casino znikal a jevil se blahodárný účinek života dokonalého, neboť zobrazený život sv. Martina poučoval je v radách evandělických. Známo bylo všem, že sv. Martin od svého nejoutlejšího mládí zátiší klášterní miloval, a že v něm moudrosti a síly Boží hodným se stal. Taktéž věděli bratří mniši, že do kláštera Ligugé a Marmoutiéru vstoupili synové z těch nejvznešenějších a nejslavnějších rodin Gallie, a že tam žili tuhý život po světa rozkoši a lahodě nikdy víc netoužíce.[5])

5. Svátek sv. Martina.

Sv. Perpetuus, biskup Turonský, svolal roku 461 některé biskupy z Gallie do Tůru, by s nimi se radil o záležitostech církevních. Byl to první sněm Turonský, jenž tehdáž stanovil třináct zákonů, týkajících se hlavně církevní kázně.

U hrobu sv. Martina sněmovali zbožní biskupové a poručili veškeru práci svou sv. Martinu.

---

[3]) Saint Martin et son Monastère de Ligugé par le R. P. Dom François Chamard. Poitiers 1873 p. 108.

[4]) Die Mönche des Abendlandes vom hl. Benedikt bis zum hl. Bernhard. Vom Grafen v. Montalembert. Uebersetzt v. P. Karl Brandes 1. Band pag. 275

[5]) Die Mönche des Abendlandes l. c. p. 22. II. Band.

V 13. kanonu prosí biskupové sněmující sv. Martina, by u Boha se přimlouval za tu milosť, s kterouž veškerá nařízení sněmovní od veškerého kněžstva věrně by zachovávána byla[1]).

Když sv. Perpetuus basiliku prostrannou nad hrobem sv. Martina vystavěl, scházeli se poutníci četní do Tůru zvlášť ve výroční den smrti sv. Martina[2]). Toť první počátek svátku čili dne, úctě sv. Martinu zasvěceného. Netrvalo to dlouho, a začal se slaviti svátek sv. Martina obvyklým řádem církevním, posvátným obřadem liturgickým. Sv. Řehoř, biskup Turonský, vypravuje, že ve svátek sv. Martina veřejně se čítal v chrámu Páně život tohož svatého, že se obětovala Mše svatá, že se činila spomínka jeho divů a slavných činů, a že lid shromážděný, jakmile v prefací chvála trojjedinému Bohu vzdána byla, zpívati začal: „Svatý, Svatý, Svatý!“ Dle tohoto vypravování byl svátek sv. Martina již slaven před svatým Řehořem, jenž byl biskupem Turonským od roku 572—595.[3])

Svátek sv. Martina nebyl jen slaven v Tůru, ale v století pátém již také se slavil v jiných sídlech biskupských Gallie, a byl to 11. den listopadu, den jeho blažené smrti.

Na prvním církevním sněmu Masonském, jenž se slavil roku 581., mluvilo se o slavení svátku sv. Martina, a jak důležitý byl svátek ten, patrno, že od svátku sv. Martina začínal v Gallii přísný půst, který až do svátků vánočních trval. Na některých místech počítala se doba adventní od 11. listopadu, od svátku sv. Martina.

Jméno sv. Martina Vyznavače a Biskupa bylo velmí záhy zapsáno do posvátných kněh liturgických, sacramentaria a kalendaria zvaných, a čítaly se věřícím při službách Božích úryvky z požehnaného života sv. Martina[4]).

---

[1]) Dictionnaire universel, dogmatique, canonique, historique, geographique et chronologique des sciences ecclesiastiques tom. V. pag. 381 Paris 1762.

[2]) V Gallii slavily se tři veliké svátky sv. Martina. I. byl 11. listopad, II. byl 12. květen, III. byl 13. prosinec.

[3]) Historia Francor. Libr. X. Cap. 31. Sv. Řehoř Turonský zachoval Francii mnoho nejstarších památek křesťanských, a upřímí spisovatelé francouzští chválí a velebí jej. Dr. Anselm Ricard, profesor řeči francouzské, při universitě Pražské nazývá sv. Řehoře Turon. ve svém Manuel d'historie de la littérature française „Le gracieux et vertueux Grégoire de Tours.“ pag. 4.

[4]) Učený kardinál Bona míní, že sv. Martin mezi všemi svatými Vyznavači byl ten nejprvnější, jenž co Vyznavač v Církvi sv. zvláštním svátkem

V těch nejstarších modlitbách církevních (breviarium) nalezá se v seznamu Svatých všudy oslavování a vzývání sv. Martina, což dotvrzuje, že sv. Martinu nejen v Gallii, ale po veškeré Evropě západní, a brzo také na východě k úctě posvěcen byl den blahoslavené smrti jeho dle řádu slavnosti církevní, kdežto den smrti jiných svatých vyznavačů jen při tom chrámu se slavil, v kterém byl svatý vyznavač pohřben.

Jediný svatý Mikuláš, biskup Mirenský byl v mnohých krajích východních ctěn a vzýván, odkudž úcta jeho na západ dále postoupila, však úcta sv. Martina rozšířila se po veškerém západu a východu s neobyčejnou rychlostí, a skorem větší byla na východě než na západě.

Na východě, kdež veliká panovala záliba v životě duchovním, veleben byl sv. Martin co vznešený asketa, a na západě byl oslavován co svatý, horlivý biskup.[5])

Největší slávy dostalo se sv. Martinu v rozsáhlé říši Karla Velkého, kterýž mnoho chrámů úctě sv. Martina založil, a mezi národy podmaněnými jméno sv. Martina rozšířil.[6])

XI.

Basiliky nad hrobem sv. Martina, a nepřátelé u hrobu jeho.

1. První Basilika nad hrobem sv. Martina v Tůru.

Po smrti sv. Martina zůstala stolice biskupská v Tůru uprázdněna dvacet dnů, až pak dle předpovědění sv. Martina kněz Brictius za biskupa zvolen byl. Nebyl to ten Brictius, jenž dříve tak

byl poctěn. Dosavade slavily se jen svátky svatých Mučeníků. Die vorzüglichsten Denkwürdigkeiten der Christ-Katholischen Kirche v. Anton Joseph Binterim B. V. Th. I. p. 497.

[5]) Cf. Memoires de Tillemont l. c. p. 349.

[6]) Histoire de Saint Martin évêque de Tours l. c. pag. 357.

rozmařile žil. Všecek byl změněný, tuhé činil pokání a upřímě plakával provinění svá. Aby učinil dosti za urážky a křivdy sv. Martinu činěné, putoval často do cely sv. biskupa, a tu samoten prodlévaje slzami smáčel to místo, na němž svatý jeho předchůdce bytoval a za něho se modlil. Chtěl také Brictius postaviti trvalý pomník své vděčnosti, úcty a lásky ku sv. Martinu, a protož umínil si nad hrobem sv. Martina chrám vystavěti. Když blahoslavené Tělo sv. biskupa z Candace po řece Loiru přivezeno bylo do krajů Turonských, postaveno jest na břehu řeky zmíněné a sice na místě, jež se od té doby nazývalo „Štace Těla blahoslaveného Martina.“ Tu pak brzo na to vystaven byl malý kostelíček, jenž se nazýval „Malý svatý Martin.“ (Le Petit Saint Martin.[1])

Na jmenovaném místě odpočívalo tělo sv. Martina několik dní, a nebylo do žádného hrobu uloženo. Mniši, kněží a lid zbožný stražili ve dne v noci blahoslavené tělo sv. biskupa až do neděle. V neděli pak u veliké slávě a v průvodu zástupů donešeno bylo do hrobu, který vykopán byl v malém kostele zasvěceném sv. Štěpánu prvomučeníku.

Nyní přicházeli četní poutníci ku hrobu sv. Martina s velikou důvěrou, neboť známo bylo, že Bůh svého věrného služebníka oslavuje, a že modlitby těch, kteří se k orodování a k přímluvě sv. Martina utíkají, slyší a jich neoslyší. Koho strasť, bída a nemoc soužila, ten připutoval k hrobu svatého Martina a nalezl pomoci. Kostelíček, v němž Tělo svatého Martina odpočívalo, byl malý, a mohl tedy jen malý počet poutníků v sobě pojati. Za tou příčinou pomýšlel Brictius na to, aby nad hrobem svatého Martina chrám větší a prostranější byl vystavěn. V jedenáctém roku po smrti sv. Martina r. 408 dostavěl Brictius nový chrám Páně a odevzdal jej dvěma stům mnichů, které vyvolil z těch dvou tisíc mnichů, kteří účastenství měli při pohřebním průvodu sv. Martina. To byli první začátkové znamenitého chrámu sv. Martina v Tůru, jenž tolik slávy po veškerém světě křesťanském nabyl, že za krátkou dobu se rovnal těm nejslavnějším svatyním v Římě a v Jerusalemě.

Svatyně sv. Martina stála u prostřed háje, který půvabně se táhl na jedné straně k hrobu sv. Gatiana, prvního biskupa Turonského, a pak na druhé straně k chrámu, od sv. Litoria, druhého biskupa vystavěnému.

---

[1]) Monsuier, Hist. basil. S. Martin. pag. 2. Maan, eccl. Tur. p. 19 et 20.

Basilika sv. Martina vévodila nad tímto dvojím chrámem, a měla slušné prostory kolem sebe, aby zbožní poutníci vystřídati se mohli u hrobu sv. biskupa. Sám Brictius, který co biskup mnoho pomluvy, osočení a útržek zakusil, putoval často k hrobu sv. Martina, a hledal tam útěchy, síly proti jízlivým jazykům utrhačným. V basilice sv. Martina byl Brictius co svatý kajícník po 47 letech biskupských pohřben, a po smrti sladce bytoval se sv. biskupem Martinem, jehož přátelství druhdy za živa zavrhoval.[2])

2. Druhá Basilika nad hrobem svatého Martina v Tůru.

Sv. Perpetuus, jenž byl v roku šedesátém šestém po smrti sv. Martina za biskupa Turonského zvolen, viděl mnoho zázraků, které se udály u hrobu sv. Martina. Touž dobou ukázalo se, že basilika, kterou sv. Brictius byl vystavěl, jest nestačitelna k pojatí těch zástupů, kteří přišli ctit hrobu sv. Martina. Odhodlal se tedy sv. Perpetuus r. 461, že dřívější basiliku odnese, a na tomž místě novou basiliku postaví, která by důstojná byla vznešenému uctívání sv. Martina.

Stavěla se tedy basilika nová bez přetržení sedm plných let. Sv. Perpetuus osvědčil nejen zbožnou horlivosť, ale též věhlasnou důmyslnosť a umělosť při stavbě basiliky svatomartinské. Basilika tato byla 160 stop dlouhá a šedesát široká. Výška od země až ku klenutí obnášela čtyřicet pět stop. Basilika měla dva a padesát oken, sto dvacet sloupů a osmero dvéří.

Klenutí nad hrobem sv. Martina, jak je vystavěl sv. Brictius, nebylo strhnuto, nýbrž zůstalo netknuto, však sv. Perpetuus místo sklenuté zasvětil úctě sv. apoštolů Petra a Pavla.

Toužebně očekávaná doba nadešla, a sv. biskup Perpetuus mohl basiliku novou posvětiti, a do ní blahoslavené Tělo sv. Martina přenésti. Sv. Perpetuus pozval k slavnosti této mnoho biskupů,

---

[2]) Histoire de Saint Martin évêque de Tours par. M. l' abbé Achille Dupuy III. edition pag. 265 et seq.

opatů, kněží a mnichů. Lid věřící sešel se ze všech končin Gallie. Po celou noc trval lid s kněžími na modlitbách v nové basilice raduje se, že na usvítě spatří velikou slavnosť v tomto chrámu Páně.

Druhého dne shromáždili se biskupové a opati v nové basilice, a každý držel lopatku v ruce, neboť bylo umluveno, že společně odhrnovati budou zem, která přikrývala hrob a schránku Těla sv. Martina.

Nalezše hrob sv. Martina pospíchali, by brzy jen svaté Tělo spatřili. Ač celý den až do večera pracovali, nemohli předc nijak dostati se ku schránce, v které bylo Tělo sv. Martina uzavřeno. Divné bylo všem, že práce jim se nedaří, a soudili, že tak zvláštním řízením Božím se děje. Aby nepracovali nadarmo, řekli si vespolek, že druhou noc opět na modlitbách v chrámu probdí. Uplynula noc, nastal den, a s ním opět včerejší práce. Ale opět bylo marné vše hrabání a kopání. Zaražení a postrašení biskupové nevěděli nyní, co mají učiniti. Tu jeden mezi nimi pravil: „Známo jest, že za tři dni slaviti se bude památka posvěcení sv. Martina na biskupa, snad chce nám ukázati, abychom počkali, a až v ten den sv. Tělo jeho přenesli.“ Rada tato byla přijata, a všecky tři dny konaly se modlitby společné až do čtvrtého dne, kdy se slavila památka posvěcení sv. Martina na biskupa. Však i čtvrtý den nebylo možno k rakvi sv. Martina se přiblížiti. Nastalo nyní zděšení všeobecné, a s velikým zármutkem pokládali biskupové zem vyhrabanou zpět do hrobu sv. Martina. — V tom zármutku objevil se nenadále stříbrovlasý kmet mezi biskupy a opaty, a pravil, že jest opat, a žádal, by mu též dovoleno bylo na hrobu sv. Martina kopati. Netrvalo to dlouho a rakev se ukázala. Kněží vyzdvihli ji ze země a donesli ji k oltáři v čele chrámu zbudovanému. Pak se dálo posvěcení chrámu, a toho dne obětovala se na oltáři posvěcené basiliky prvněkrát nejsvětější Oběť Mše sv. Po vykonaných obřadech pohostil sv. Perpetuus shromážděné kněžstvo. Mezi kněžími neobjevil se slíčný kmet opat, jehož rukou sňata byla země s hrobu sv. Martina. Každý jej hledal, a nikdo nemohl ho naleznouti. — Stěny basiliky nové byly vykrášleny písněmi, které znamenití pěvci a ctitelové sv. Martina, Paulinus z Perigueux, a Sidonius Appolinaris z Clermontu na oslavu sv. biskupa byli složili. Sv. Eufronius, biskup Autenský, poslal desku mramorovou na hrob svat. Martina.

U hrobu sv. Martina nařízeno bylo tři sta mnichů, kteří ve

dne v noci střídavě stráž konati měli u svatého Těla, žalmy prozpěvujíce a služby Boží poutníkům konajíce[1]).

3. Třetí Basilika nad hrobem sv. Martina v Tůru.

Krásná a velkolepá basilika sv. Martina, již sv. biskup Perpetuus byl vystavěl, utrpěla veliké pohromy požárem třikrát po sobě zuřícím.

Jak krásná a velkolepá byla svatyně Turonská patrno ze slov sv. Odona[1]), jenž pravil, že ještě na začátku desátého století basilika sv. Martina v sluneční záři jako zlatá hora se stkvěla, majíc stěny vykládané pestrobarevným mramorem, střechu pokrytou plotnami cínovými, a okna barevná, v nichž zlaté lupeny drahokamy byly roubeny. Mnoho krásného bylo zpustošeno od Normanů již roku 853 a zase 856 na basilisce svatomartinské, ale ještě větší bylo pustošení barbarů danských, když roku 903 do Tůru se dostali, majíce v čele dva vůdce Eritha a Batheta.

Město sv. Martina mělo tehdáž 28 kostelů, a ty všecky padly s basilikou staroslavnou za oběť po kořisti se shánějícím Danům, a když je byli vydrancovali, zapálili je. Jen klášterní příbytkové mnichů byli zachováni. Bolestné bylo pohlížení na ty zříceniny, které přikryly to posvátné místo, v němž druhdy blahoslavené Tělo sv. biskupa Martina sta let v pokoji odpočívalo. Díky Bohu, že byl ten drahocenný poklad na jiné místo zavezen a tam před nepřátely zachráněn.[2]) Byla to přesmutná novina, která každého vroucího ctitele sv. Martina k pláči pohnula. A nejen lid plakal a naříkal, ale králové, knížata a vojvodové v dalekých krajích oplaká-

[1]) Histoire de Saint Martin évêque de Tours par M. l' abbé Achille Dupuy III. edition. pag. 283 et seq.

[1]) Svatý Odo byl opatem slavného kláštera benediktinského v Clugny (924—941) a dle nábožné pověsti přičinil se, by památka Všech Věrných Dušiček hned po svátku Všech Svatých všeobecně se konala 2ho listopadu, aby tím vyjádřeno bylo učení víry katolické o Svatých Obcování. Alzog. l. c. pag. 485.

[2]) Zavezeno bylo blahoslavené Tělo sv. Martina do Auxeru, jak později bude se vypravovati.

vali rozbořenou staroslavnou basiliku Turonskou. Zbožný lid a kněží při chrámu sv. Martina odnesli nejprvé rumy a kamení z místa toho, kde se nalezal hrob sv. Martina. Poutníci opět přicházeli do Tůru, líbali nábožně to posvátné místo, a vroucně se modlíce hojnými slzami je pokropovali. Všecko co blízké bylo hrobu sv. Martina, bylo zbožným poutníkům drahocenným ostatkem — hroudu země, kámen, roucho tam položené, a podobné věci nesli do daleké otčiny ku svým domácím.

Slovútný Hervé, jenž pocházel ze slavné rodiny království franckého, maje úřad klenotníka u sv. Martina, řídil důchody s velikou moudrostí, a jsa velmi zbožný umožnil, že třetí basilika nad hrobem sv. Martina sklenuta byla. Vida, že basilika od sv. Perpetua vystavená, nemůže opravena býti důstojně, ustanovil se na tom, že všecky zbytky staré basiliky rozboura a rozsáhlejší basiliku vystaví. Aby blahoslavené Tělo sv. Martina při stavění od zedníků nebylo zneuctěno, dal je přenésti do opatství sv. Venantia. Nová basilika byla pokryta cínem, jako stará dřívější basilika.

Dříve nežli nová basilika posvěcena býti měla, odebral se Hervé do zátiší, a tu na modlitbách ve svatém rozjímání a v pokání čas dlouhý trávil. Také prosil tehdáž sv. Martina, by mu vyjevil, zdali dílo jeho přijímá. U vytržení radostném zvěsováno bylo zbožnému Hervéovi, že dílo jeho, které dokonal, Bohu velmi příjemno jest.

Nyní přineseno bylo blahoslavené Tělo sv. Martina, vloženo do hrobu, nad nímž byla klenba ze stříbra, a nová basilika byla posvěcena. Hervé zemřel v pověsti svatosti, a spisovatelé jeho věku jmenují ho Svatým. Byl pohřben v basilice svatomartinské na tom místě, kde dříve odpočívalo blahoslavené tělo sv. Martina[3]).

4. Hunové u hrobu sv. Martina.

Okolo polovice pátého století opustil vůdce Hunů Attila, jinak Metla Boží zvaný, sídlo své v Panonii, a táhl s četným vojskem do

[3]) Histoire de saint Martin évêque de Tours par M. l' abbé Achille Dupuy l. c. p. 393. et seq.

krajů západní Evropy, aby na Rýnu, v Gallii a ve Španělích říši římskou stroskotal a kořisti bohaté dobyl. Kdekoliv Attila se ukázal, bylo vše spustošeno, popleněno a v popel obráceno. Pořekadlem bylo, že nikdy víc nenaroste tráva na té půdě, která podkovou koně Attilova utepena byla. Hunové pálili a bořili města staroslavná na Rýnu a v Gallii, a klestili si cestu nejkratší z krajin severních až k řece Loiru pálením lesů a měst, vražděním obyvatelů. Obyvatelé ve vesnicích slyšíce o té hrůze opustili všecku živnost svou, a utekli buď do západních měst, silnými hradbami opevněných, aneb do hor nepřístupných, a skryli se tam v doupatech skalních. Pomořané vsedli na lodě a rychle opustili vlasť svou, by zachránili život svůj a rodiny před ostrým mečem divých Hunů. Biskupové, kněží a lid křesťanský vidouce, že silou svou nemohou nikterak odolati aniž se ubrániti vojům Attilovým, vzali útočiště své, jak dějepiscové světští vypravují, k modlitbě, a prosili své svaté patrony za přímluvu u Boha.

Kruté voje Hunů dostaly se jako velká voda, která rychlým tokem se valíc, vše kácí a odnáší, až blízko k hrobu sv. Martina. U posvátného hrobu nalezly voje Attilovy nepovolnou skálu, na níž proud rozzuřený zpět se odrazil. Byliť Hunové již blízko Tůru, neboť město Auxerre, (Ozer) Antissiodurum bylo v jich rukou, a zdě Orleanu začali již oblehati. Biskup Anianus povzbuzoval obyvatele města k vytrvání, a důvěřuje sám v Boha přimlouval jim, by jen dále brány města stražili, že pomoc od Boha poslána bude. A hle! k Orleanu přitáhlo od strany jižní z krajů Turonských sebrané vojsko římské v čele majíc vůdce Aétia, a s ním Gothové, jichž vůdcem byl na bojišti sestárlý král Theodorich. Dověděv se o tomto dvojím voji Attila vzdal se oblehání Orleanu, a vrátil se zpět do krajů severních přes řeky Seinu a Marnu až k rovině Katalaunské, kde spojil veškerá spomocná vojska Bastavnů, Scyrů, Gothů východních, Gepidů, Herulů, a jiných národů, a čekal na vojska římská Aétia a Theodoricha. Na cestě přistoupili k vojsku římskému mnozí národové, jako Frankové, Burgundové, Allemani, Sarmaté a jiní, tak že na rovině Katalaunské, kde r. 451 krutá svedena byla bitva, nejen různí národové Evropejští se potírali, ale též v té veliké směsici národů vlastní národ na dva tábory rozdělen vespolně se vraždil a ubíjel. Dlouho byla bitva nerozhodnuta. Attila bojoval jako silný lev, Theodorich král Gothů západních padl na bojišti. Statečný syn jeho Thorismund postavil

se nyní v čelo vojska a bojoval tak rekovně, že Attila v noci ustoupiti musil z bojiště. Attila kryl zadní voje hradbou vozovou, a bránil se i tu jako lev silný. Spolu kázal snésti na hromadu sedla nalezající se na koních poražených, maje úmysl, že v plamenech na hromadě hořících sedel umře, kdyby do rukou nepřátel nevyhnutelně padnouti musil. Attila se zachránil, ač vojsko jeho na hlavu poraženo bylo, a táhl zpět do Pannonie.[1])

Že Hunové blízko byli hrobu sv. Martina r. 451, a že jim posvátný byl hrob biskupa Turonského, o tom svědčí vypravování následující: Vojín z tábora Hunenského vstoupil do chrámu sv. Martina, a postavil se všetečně na oltář nad hrobem sv. biskupa, by korunu nad oltářem zavěšenou strhnouti mohl. Okamžitě byl vojín ten raněn slepotou, a musil od jiných z chrámu vyveden býti. Byl tázán, kterak se to stalo, že oslepl, a tu vyznal, že jest to trest, že zneuctil hrob a oltář sv. Martina opovážlivou svatokrádeží, spolu prosil, by opět k oltáři tohoto světce Božího byl přiveden, že tam korunu vrátí, a za slitování modliti se bude. Stalo se tak, a když vojín učinil skroušené pokání a navrátil korunu, nabyl opět zraku dřívějšího.

Jiný vojín Hunenský odvážil se bezbožně máchati a tlouci mečem proti chrámu sv. Martina. Sotva že tak učinil, pominul se, začal zuřiti, vytáhl z pochvy meč svůj, a vrazil si jej do srdce.[2])

5. Saracenové u hrobu svatého Martina.

Abderáman vůdce Saracenů čili Mohamedánů překročil co vítěz hory pyrenejské, a vedl divoké vojsko své do křesťanských provincií Gallie. V Gallii měla víra křesťanská a s ní všecka vzdělanosť vyhubena býti, a lid nepohubený měl přijati učení koránu. Další úmysl Abderámanův byl pustiti se, až Gallie vypleněna bude, přes Alpy do Italie, a zmocniti se Říma.

Jestli strachem a hrůzou se chvěli národové křesťanští v západních krajinách Evropy před ukrutenským Attilou, vůdcem Hunů,

---

[1]) Allgemeine Weltgeschichte von Dr. Georg Weber. IV. Band. pag. 643 et 644.

[2]) Histoire de saint Martin évêque de Tours. Par M. l' abbé Achille Dupuy. III. edition. Tours 1873.

čím více nyní třásti se museli křesťané před fanatickým Abderámanem, jenž s vojskem loupežechtivým pole a role pustošil, vesnice a města pálil, chrámy křešťanské a kláštery bořil, a života lidského nešetřil.

Ta veliká kořisť, která již padla Saracenům do rukou, v přemnohých ozdobených chrámech křesťanských ve Španělích a jižní Gallii, rozpálila chtivosť jich zvlášť, když sobě vzpoměli na bohatství, které složeno bylo u hrobu sv. Martina v Tůru.

Abderáman, jenž loupežnou kořisť vítězícím vojínům za odměnu sliboval, chtěl najednou velikým bohastvím veškeré vojsko své poděliti. Rychle do Tůru! tak zněl hlas jeden u veškerém jeho vojsku. Tam jest dost zlata a stříbra, tam jest dost drahokamů a skvostů.

Nyní táhl tolikerým vítězstvím opojený Abderáman s veškerým vojskem do Tůru, by tam skácel posvátný chrám svatého Martina, oloupil hrob sv. biskupa, a drzou nohou pošlapal místo křesťanům posvátné. Však prozřetelný Pán vyslyšel úpěnlivé modlitby křesťanů Turonských, kteří na hrobě sv. Martina ve dne v noci ochraně svého mocného strážce se poroučili.

Nalezen jest chrabrý vůdce, jenž se postaviti měl proti urputnému Abderámanu s požehnaným mečem vítězným. Sv. Martin veliký orodovník lidu svého, vyprosil u Boha vítězství meči vůdce Karla Martela, vévody Franků křesťanských.

Bylo to roku 732 a tedy od smrti Mohameda, zakladatele osudařského učení po stu let, když stoupenci jeho fanatičtí mečem rozhodnouti usilovali na rovině mezi Piktaviem a Tůrem, kdo v Evropě západní má býti spasitelem, jestli Kristus Pán aneb Mohamed, které znamení spásné ctěno býti má, jestli kříž křesťanský aneb půlměsíc pohanský, — co pravdou býti má blaživou, jestli to, co hlásá písmo sv. v bibli, aneb pošetilé báje v koránu.

Sedm dní plných trval boj tuhý a zoufalý, mnoho krve teklo na rovině Turonské. Šest dní bojovali Mohamedané šťastně, křesťané proti nim však nešťastně, ale rekovně. Sedmý den rozhodnuta byla bitva, a vítězem byl Karel Martel (Kladivo), vůdce vojů křesťanských. Abderáman všecek zoufalý padl na bojišti, a nespatřil té žádané kořisti Turonské. Vojsko jeho poplašeno a zděšeno dalo se na útěk přes hory pyrenejské, a od té doby neměli Saracenové téže zuřivosti, která je prvé vedla do krajů Turonských. Vítězství

tak znamenité naplnilo jásáním veškeren svět křesťanský, a vypravovalo se o boji blízko Tůru mnoho divuhodných událostí. Zbožný lid vítězství přičítal sv. Martinu.

Karel Martel měl prý sám 375.000 Saracenů kladivem usmrtiti. Poněvadž Karel Martel nepronásledoval na hlavu poražených Saracenů, možno souditi, že neměl vojska dostatečného, a že na bojišti Turonském mnoho vojínů, pravých to mučeníků křesťanských, krev pro sv. víru vycedilo[1]).

6. Normané u hrobu svatého Martina.

Za času Karla Holého vtrhli do Gallie Normané čili Danové, a plenili severní kraje Gallie. Kamkoliv se dostali, všude zůstavili po sobě poušť a zříceniny. Když kraje severní dost vydrancovali, táhli dále do střední Gallie, a sice přímo k staroslavnému Tůru. Město Amboise na řece Loiru rozbili a strojili se, že Tůr oblehnou. Obyvatelé města upevnili rychle staré zděné hradby, upravily válečné věže a náspy, a opatrně metali šípy proti blížícím se Normanům. Však válečné stroje Normanů brzy otřásly hradbami města Turonského, a na mnohých místech je prorazily. Nastala úzkosť a zděšenosť veliká mezi obyvatelstvem, jež vidělo smrt tak blízkou před očima svýma. Brzy se zpamatovali nešťastní obyvatelé Turonští, a vzali útočiště k sv. Martinu, a prosili ho úpěnlivě za pomoc. Kněží a ti, kdož zbraň držeti buď nemohli, buď neuměli, odebrali se k hrobu sv. Martina, a tu všickni kněží, starci, ženy a děti se slzami a na kolenou prosili sv. Martina, aby nedal jim zahynouti. Volali takto: „Svatý Martine! Proč dřímáš tak dlouho? Probuď se a popatř na naši ouzkosť! Padneme do rukou nepřátel pohanských, odvedou nás do zajetí, jestli nás mečem nepovraždí — a Ty o Svatý náš! ničeho o tom nevíš? Slituj se a ukaž nám své milosrdenství, přispěj nám ku pomoci. Ty jsi učinil cizincům tolik dobrodiní, učiň též něco pro nás, kteří jsme tvoji. Vysvoboď nás a město své z nebezpečenství, v kterém se nalezáme.

---

[1]) Geschichte des Mittelalters v. Dr. Georg Weber. Erster Theil p. 120. Saint Martin et son monastère de Lugugé par le R. P.ᵉ Dom François Chamard p. 112.

Po této modlitbě otevřeli kněží hrob sv. Martina, vyzdvihli z něho schránku se svatými ostatky, a s pláčem a nářkem velikým donesli ji ku bráně té, která nepříteli nejprvé do rukou padnouti měla. Sotva že se tak stalo, boj se obrátil. Důvěrou v Boha posilnění obyvatelé Turonští bránili od toho času město své tak udatně a rekovně, že Normané se diviti museli, a jelikož Normané všecko usilování své viděli marné, odtáhli od města, a zanechali je bez vší pohromy.

Nyní nastalo plesání v Tůru, a chvalozpěvy prozpěvovaly se ke cti sv. Martina, jemuž přičítáno neočekávané vítězství, a jehož Tělo u veliké slávě zpět do chrámu bylo nešeno. Na památku vítězství radostného r. 859 vystavěn byl od obyvatelů Turonských chrám na tom místě, kde stálo blahoslavené Tělo sv. Martina, a chrám ten zasvěcen byl sv. Martinu s tímto názvem: „Chrám sv. Martina na bojišti. (Ecclesia Sancti Martini belli.)“

Arcibiskup Turonský, Ursmarus svolal vůkolní biskupy na synodu, na kteréž se ustanovilo, že po veškeré diecési Turonské památný den osvobození města přispěním sv. Martina co svátek slaviti se bude, a sice vždy 12. května každého roku. Uplynulo 15 let od té doby, co Hastings, vůdce Normanů utíkati musil před statečnými obyvately města Turonského. Rollo, vojín to neohrožený a křesťanům nepřítel ouhlavní, byl na jeho místo postaven. Ve Flandrii, v Neustrii a v Bretagni bořil Rollo města a chrámy, a krev lidskou krutě proléval. Zpupný Rollo oblehaje město Mans poslal vojsko do Tůru, aby města se zmocnilo, poklady tam pobralo, a obyvatele v okovech spoutané k němu přivedlo.

Klášter sv. Martina v Marmoutieru byl úplně zbořen od barbarských Normanů, kteří mečem sto šedesát mnichů povraždili. Opat kláštera jmenem Héberne a čtyři a dvacet mnichů spasili se útěkem. Po šesti měsících dověděli se kanovníci chrámu sv. Martina, že Rollo sám přijíti chce dobyt města Tůru, a protož uradili se s obyvately, že tělo sv. Martina v Tůru nenechají, nýbrž že je do Orleanu odvezou. Co strážcové blahoslaveného těla ustanoveni byli mniši z kláštera sv. Martina v Marmoutieru, a pak dvanáct kanovníků stoličného chrámu sv. Martina v Tůru. Tito strážcové musili ve dne v noci ochraňovati blahoslavené tělo sv. Martina a konati při něm modlitby. S mnichy a kanovníky spojilo se dvanáct měšťanů Svatomartinského Města (Martinopol), kteří na cestě potřebné

věci obstarávali. Na cestě uslyšeli zbožní strážcové svatých ostatků, že se přiblížil Rollo k městu Orleanu, a protož bojíce se o drahocenný poklad obrátili se směrem k Auxerru. Jakmile se toho dověděl biskup města tohoto, pozval hned lid věřící, aby ostatky sv. Martina slavně byly uvítány a pak důstojně uloženy v chrámu sv. biskupa Germana.[1])

Sv. Martin dostal se do ciziny, ale Turonští žádali zpět svého svatého ochránce, jakmile Normanů divokých se zbavili.

7. Přenešení blahoslaveného Těla sv. Martina z Auxerru do Tůru.

Od toho času, co přinešeno bylo blahoslavené Tělo sv. Martina do města Auxerru (Oseru), stalo se tam mnoho zázraků, a veškeré město se blahoslavilo, že předrahý poklad v lůně svém chovati může.

Za to osiřelé město Turonské želelo velice, že dlouho již pohřešovati musí bolestnou ztrátu svého svatého biskupa, a pomýšlelo na to, jakby opět Tělo svatého biskupa do středu svého dostalo.

Ve veškeré Gallii rozhostil se pokoj, a utišily se bouře Normanů divokých, a tudíž nastala příhodná doba, v kterouž svaté Tělo ze zajetí do vlastního domu připutovati mohlo.

Poslanci z Tůru přišli do Auxerru a žádali biskupa tamního, by jim Tělo milovaného biskupa sv. Martina vydal. Biskup z Auxerru odpověděl, že jim poklad ten nevydá, jelikož chrám biskupský jest majitelem blahoslaveného Těla, a jelikož ono již za časů biskupských jeho předchůdců tam odpočívalo. Turonští obrátili se s prosbou ku králi Karlu Jednoduchému, pravíce, že již tu čas, aby město Turonské odložilo roucho smuteční, do něhož tak dlouho jest zahaleno želíc a tesknic nad ztrátou svatého patrona svého. Král jim odpověděl, žeby to nespravedlivé bylo, aby odejmul obyvatelům města v Auxerru poklad, který se dostal řádným způsobem do jich rukou, a že Turonští ztratili vlastnictví za tu dlouhou dobu, co blahoslavené Tělo v chrámu sv. Germana odpočívalo.

---

[1]) Histoire de saint Martin évêque de Tours par M. l' abbé Achille Dupuy. III. edit pag. 360, 361 et sequ.

Poslanci ničeho nevyřídivše vrátili se s bolestným srdcem do Tůru. Na to arcibiskup Adaland svolal do Tůru sněm církevní, a mnozí kněží a laikové brali účastenství v něm.

Hlavní účel sněmu toho byl, v poradu vzíti, co by se státi mělo, aby blahoslavené Tělo sv. Martina zpět do Tůru přenešeno bylo. Jednohlasně uzavřeno, by záležitosť ta položena byla do rukou hraběte Ingelgera, jenž byl příbuzný arcibiskupa Turonského.

Ingelger byl znamenitý vojín, a věhlasný svou vážností a zbožností. Od krále byl jmenován vladařem královským v Anjou (Anžů), a měl také v městě Auxerru palác a ve vůkolí města rozsáhlé pozemky. Ingelger, ač nebyl přítomen na sněmu, byl ode všech sněmovníků vyhlídnut co poslanec, a jemu svěřeno býti mělo přenešení blahoslaveného Těla sv. Martina do Tůru.

Na sněmu byla zvolena deputace, kteráž by k němu se odebrala a za to jej prosila, by vážností svou blahoslavené Tělo sv. Martina Turonským vymohl. V tom právě, když o sestavování deputace se jednalo, přišel Ingelger do chrámu sv. Martina, by tu, jak obyčejem jeho bývalo, u hrobu sv. Martina se pomodlil. Sotva že do basiliky vstoupil, nastalo mezi sněmovníky veliké jásání a plesání, a Ingelger zástupy obklopen jsa přiveden k povýšenému místu, na něž zasedl a zástup věřících takto oslovil: Obyvatelé Turonští! bohatí a duchaplní, kteří obdařeni jste moudrostí a zmužilostí, — já v hlubinách srdce svého se divím, že necháváte tak dlouho již v zajetí toho, kterýž jest vaše chlouba a světlo vlasti, a že nepřenášíte svého biskupa, svatého Martina zpět do chrámu svého.

Díky Tobě! volali shromáždění ku slzám pohnutí, díky ale přede vším Bohu, jenž Tebe poslal, abys předešel naše toužebné a vroucí přání.

Nyní vypravovali Turonští o tom, jak marné byly jich snahy u trůnu krále a u biskupa Auxerrského. „Tebe, milostivý pane, jenž spojuješ šlechetnosť s udatností, zbožnosť s mocností zapřisaháme pro Boha, a pro sv. Martina prosíme, ujmi se nás, zjednej nám sv. Martina, a s ním tu bývalou naší radosť.“

K slzám pohnut jsa slíbil hrabě Ingelger, že vší silou se přičiní, aby svaté Tělo do Tůru přinešeno bylo.

Co hrabě a královský vladař v Anjou měl Ingelger své vlastní vojsko. Také basilika sv. Martina v Tůru měla své zvláštní ochranné vojsko, jemuž obyčejně hrabě z Anjou velel. Dvojímu voji tomuto

velel právem Ingelger. Mezi tím, co táhl Ingelger se 6000 mužů k Auxerru, ustanovil arcibiskup Turonský věřícím týdenní půst a časté modlitby prosebné v basilice sv. Martina.

Ingelger přitáhl jednoho večera s vojskem svým do Auxerru, čehož nikdo se nenadál, a pobouřil veškeré město. Na ulicích bylo plno vojska. Druhý den z rána šel Ingelger do chrámu, a vrhl se na kolena před hrobem sv. Martina, modlil se tu vroucně v slzách radosti a žalosti se rozplývaje, že vykonal šťastně pouť s vojskem svým. Po vykonané pobožnosti u hrobu sv. Martina, kdež nalezl sílu a statečnosť, šel k biskupu a pravil mu neohroženě: „Jak jsi se mohl státi stádci svému vzorem úskoku a šalby? Proč zastíráš pobožností pravdu a právo, a nechceš vydati poklad, který tobě byl k uschování svěřen v dobách nešťastných a nebezpečných? Voliž nyní, ale lépe bude, bys navrátil hned Turonským svatého patrona, aneb odpověděl zřejmě, že toho neučiníš.“

Biskup nemohl utajiti své rozzlobenosti, ale předc se mírnil a slíbil, že zítra vše poví. Ještě toho dne tázal se biskupů z Autunu (Oténu) a z Troyes, (Troa,) coby činiti měl. Biskupové oba jednomyslně radili, aby blahoslavené Tělo vydal v dobrotě, neboť násilím by byl donucen, a uvalil by na sebe velikou skvrnu a hanu.

Rady této poslechl biskup z Auxerru, a vydal bez všeho zdráhání se a zprotivení Tělo sv. Martina hraběti Ingelgerovi a svatomartinskému opatu Hébernovi, kterýž do Auxerru také připutoval.

Nebylo tu ale těch čtyři a dvacet průvodčích, kteří s blahoslaveným Tělem sv. Martina před třiceti lety do zajetí spěchali. Všickni byli v Bourgogni[1]) důstojnostmi obdařeni. Co strážcové blahoslaveného Těla sv. Martina v Auxerru získali si jméno, důvěru a slávu ve vůkolí, a tak se stalo, že všickni buď na biskupy byli posvěceni aneb co opati byli požehnáni.

Hebérne poslal k nim posly, a požádal je, aby přišli oslavit přenešení ostatků sv. Martina, aby jako druhdy co jednoduší mniši truchlili a slzeli při stěhování sv. Těla do ciziny, nyní radostí plesali a jásali co biskupové a opati, vidouce jak blahoslavené Tělo do svého bývalého hrobu se vrací.[2])

Veliká radosť nastala v Tůru, když blahoslavené Tělo přinešeno bylo. Arcibiskup a jiní biskupové, kněží a nesčetný zástup lidu

---

[1]) Jinak v Burgundii.

[2]) Histoire de saint Martin évêque de Tours, l. c. p. 371 et seque.

vyšli vstříc svatým ostatkům, zpívali nábožné písně, a provázeli se svícemi rozžatými k vykrášlenému hrobu drahocenný poklad, kteréhož přes 30 let neviděli. Na památku toho radostného přenešení blahoslaveného Těla slavil se v měsíci prosinci 13. den „Navrácení se svatého Martina.“[3])

XII.

Pouť k hrobu sv. Martina, a úcta sv. Martina v století šestém, sedmém a osmém.

1. Pouť do Tůru k hrobu sv. Martina v století šestém.

Biskupové Gallie a věřící lid putovali každoročně o Velikonoci na lodičkách po řece Loiru k staroslavnému klášteru Marmoutierskému tam, kde stála památná cela, v níž sv. Martin se posvěcoval modlitbou, postem a nábožným rozjímáním, a kde z divotvorné moci bídným a nemocným pomáhal. Svatá byla všecka místa, kde noha sv. Martina kdy kráčela, a zbožní poutníci slzami něžné lásky je porosili. Na oslavu sv. Martina bděli nábožní poutníci na těchto místech přes celou noc, společně se modlíce a chvalozpěvy prozpěvujíce.

Tato výroční pouť do Marmoutieru nepřestala ani tenkráte, když sv. Perpetuus nad hrobem sv. Martina prostrannou basiliku v Tůru vystavěl, a slavné služby v památné dny s četným kněžstvem v ní konal. Znenáhla však byly poutě do Tůru k hrobu sv. Martina četnější a slavnější nežli do cely v Marmoutieru, ač nepřetržitě až do století osmnáctého znamenitým místem poutním Marmoutierský klášter zůstal, a mnoho poutníků každoročně vítal. Do

---

[3]) Histoire de saint Martin évêque de Tours. l. c. p. 377.

Tůru přicházeli poutníci vznešení nejen z Gallie ale též z dalekých zahraničných krajin,[1])

Okolo roku 507 za biskupa Licinia, jenž byl šestý nástupce sv. Martina na stolci biskupském v Tůru, připutoval k hrobu sv. Martina Chlodvig, první král křesťanský národa francouzského, ubíraje se krajinami levého břehu řeky Loiru k Piktaviu s vojskem proti arianskému králi gothskému Alarikovi.

Když vojsko Chlodvigovo vstoupilo na půdu pokrajiny Turonské, přikázal král z úcty k sv. Martinu všem vojínům, by se žádný z nich neopovážil sáhnouti po cizím majetku, a tolik jen vojínům dovolil, by koně trávou zelenou na louce pokrmili a vodou z potoka je napojili.[2]) Vojín jeden odvážil se bráti chudému člověku seno již posekané a usušené. Člověk chudý bránil vojínu všetečnému, odvolávaje se na slovo královské, však vojín nedbal zákazu královského, vymlouvaje se, že seno také tráva jest, a násilně mu vzal tolik sena, co potřeboval. Toho král se dověděv, dal hned vojína na místě usmrtiti. „Kterak bychom mohli míti naději ve vítězství, když bychom urazili svatého Martina“ — pravil král.[3])

Potrestání vojína stalo se příkladem všem vojínům, a nikdo od toho času se nedotknul věcí cizích.

Nyní poslal Chlodvig poslance k hrobu sv. Martina, aby se tam modlili za vítězství, a taktéž Boha, v jehož rukou vítězství jest, za to prosili, by jim znamením zvěstoval, zdali vítězství se nadíti mohou.

Když poslancové do chrámu sv. Martina vstupovali, konány jsou od kněží a mnichů obvyklé modlitby, a v tom zapěl nejstarší mnich tato slova: (antifonu) „Přepásal jsi Hospodine bedra má sílou k boji, položil jsi k nohoum mým ty, kteří proti mně se po-

---

[1]) Královna Bertha, choť krále Ethelberta v Kentu (Anglii) jsouc z rodu králů Francie byla veliká ctitelkyně sv. Martina Turonského, a postarala se o to, by sv. Augustinu a jeho misionářům, kteří r. 597 od sv. Řehoře Velkého, papeže římského k Anglosasům co věrověstové posláni byli, dán byl chrám sv. Martina Turon. jejž před dávnými časy vystavěli křesťanští Britové. Wetzer und Welte. Kirchenlexikon I. Band p. 245.

[2]) De l' herbe et de l' eau. Histoire de Saint Martin évêque de Tours l. c. p. 287.

[3]) „Où sera l' espérance de la victoire, si nous offensons le grand saint Martin?“ Histoire de Saint Martin l. c. p. 288.

zdvihli, zaplašil jsi nepřátely mé před očima mýma, a zahladil jsi ty, kteří mne nenáviděli.“

Poslové královští slyšíce tento zpěv vzdali díky Bohu a složivše k hrobu sv. Martina dary královské, odešli plni zanícené radosti. Za krátkou dobu porazil Chlodvig arianské Gothy u Vouillé, kde král Alarik na bojišti mrtev padl, a zničil veškeré jich vojsko.

Po dobytém vítězství odebral se Chlodvig do Tůru, aby tu u hrobu sv. Martina za vítězství Bohu díky vzdal.

Právě tou dobou, když král Chlodvig v Tůru u hrobu sv. Martina meškal, přinešen mu list velmi důležitý a vzácný. Císař byzantický Anastazius (491—515) pozdravil listem vlastnoručním Chlodviga, a jmenoval jej konsulem císařským. Hned byl Chlodvig do šarlatu královského oděn, a na hlavu jeho vstavena byla koruna, a zván jest konsulem a augustem. Po smrti Chlodvigově roku 511 odebrala se choť jeho sv. Klotilda co vdova do Tůru, a u hrobu sv. Martina svatým slibem se zavázavši, zasvětila veškeré doby života svého Bohu, a žila při chrámu sv. Martina v zátiší a úkrytu až do smrti. Její příklad následovala sv. Radegonda, královna a manželka Klotara, syna sv. Klotildy, kteráž vedlé chrámu sv. Martina dala vystavěti klášter řeholním pannám, a všecky své královské drahokamy a poklady hrobu sv. Martina darovala. Jak velice ctila sv. Martina, zřejmo jest z listů, v kterých chvalnou zmínku o svatém biskupu Turonském činí: „Ač nežil v dobách co apoštol, nebyl proto zbaven milosti apoštolské. Byť byl neměl té důstojnosti, měl předc odměnu jako apoštol. On ničehož neztratil tím, že na nižším stupni stál, neboť až na výši apoštolův zásluhami svými se povznesl.[4])

2. Poslanci krále Svévského Chararika u hrobu svatého Martina.

Chararik, jinak také Theomir nazvaný, byl roku 560 králem Svévů v Galicii ve Španělích. Svévové a jich král byli kacířskými ariany, a kacířství toto bylo u Svévů víc než u kteréhokoliv jiného národa rozšířeno. V národu svévském objevil se mor nakažlivý.

[4]) Rationale divinorum officiorum, editum per Guilielmum Duranti. libr. VII. columna I. pag. 141.

Také královský syn onemocněl těžce, a na všech stranách hledaly se léky a lékařské uzdravení. Všecko snažení bylo marno, tu najednou rozpomenul se přesoužený král, že v Gallii, v Tůru mnoho zázračných uzdravení se stalo u hrobu sv. Martina. Tázal se král, smí-li tam poslati poslance, a jakého byl náboženství sv. Martin? Odpověděl lid králi, že byl sv. Martin biskup, jenž ctil Nejsvětější Trojici, tři osoby božské, Otce, Syna a Ducha svatého, a jenž se klaněl Synu, majícímu podstatu a bytosť Božskou, rovnou Otci a Duchu svatému, a že tento veliký Svatý i synu královskému pomoci může, a že ačkoliv nyní na vyšinách nebeských přebývá, předc nepřestává udíleti dobrodiní lidu svému.

Jest-li to, co tvrdíte, pravdivé jest, pravil král Chararik, tedy ať se vypraví moji věrní přátelé u vší rychlosti do jeho chrámu, a obětují tam bohaté dary. Jestli vymohou uzdravení synu mému, pravil Chararik, zavolám učitele, aby mně naučili té víře, již věřil sv. Martin. Tolik zlata a stříbra poslal Chararik do Tůru, mnoholi vážil jeho syn nemocný.[1])

Poslancové královští důvěřujíce v divotvornou moc sv. Martina vyprosili u hrobu jeho, že královský syn, ač nebezpečí smrti blízké bylo, neumřel — však nebyl ještě zúplna vyhojen, jelikož třeba bylo, aby otec král dříve kacířství svého se odřekl, a do lůna sv. Církve katolické vstoupil. Chararik byl u vyznání svaté víry váhavý a liknavý. To však učinil, že vystavěl velkolepý chrám úctě sv. Martina, a pak s velikou toužebností toho sobě žádal, aby do oltáře nového chrámu dostati mohl ostatky z hrobu sv. Martina.

Položím-li ostatky z hrobu sv. Martina do oltáře, pak uvěřím v Boha Ježíše Krista, pravil Chararik.

Za tou příčinou poslal Chararik nové poslance do Tůru s dary znamenitými. Když přišli poslancové do Tůru, prosili nejprvé za ostatky sv. Martina. Strážcové hrobu sv. Martina položili na hrob malý ostřižek lněné látky, a pak po nějakém čase dali ji poslancům co ostatek z hrobu sv. Martina. Poslancové přinesli také z Galicie do Tůru pokrývku z hedvábí, aby ji položili na hrob sv. Martina, neboť neočekávali, že jim co jinověrcům od strážců hrobu sv. biskupa nějaký ostatek dán bude. To jim dovoleno bylo, že na hrob sv. Martina pokrývku přinešenou vlastní rukou položiti směli.

---

[1]) **Pensato ergo auro argentoque ad filii pondus.**

Pokládajíce na hrob pokrývku lehkou prosili sv. Martina, by na znamení, že nalezli milosť u Boha a že požehnaná jest jich cesta, pokrývka tato tíže a váhy větší nabyla.

Probděli celou noc u hrobu, a na úsvitě zdvihli pokrývku a vážili ji, a hle! ona ukázala se velmi těžkou a vážnou. Posilněni důvěrou v orodování sv. Martina a vzdavše díky vroucí, odebrali se poslancové do své vlasti zpět. Když se dostala námořní loď, na níž šťastně plouli do přístavu Galicie, objevil se tu nenadále člověk cizinec, kterýž rodem byl z Panonie jako sv. Martin biskup Turonský, a který jak se později ukázalo, právě v ten den, když poslancové krále Chararika v Tůru, ostatky sv. Martina vyzdvihovali, vlasť svou opustil a po dlouhém cestování s poslanci královskými v přístavu Galicie šťastně se setkal.

Bylo veliké plesání v národu Svévském, když se roznesla pověsť, že ostatky sv. Martina jsou přinešeny. Také syn královský nyní zcela uzdraven jsa, šel vstříc průvodu, a vítal zbožně svaté ostatky.

Cizinec, kterýž od prozřetelnosti Boží do Galicie přiveden byl, jmènoval se Martin, a byl všemu národu Svévskému velmi milý, později byl na důstojnost biskupskou povýšen.[2]) Král Chararik učinil s veškerým domem svým slavné a veřejné vyznání víry v Trojjediného Boha, zavolal sobě a lidu kněze katolické, kteří hlásali ten svatý článek víry, že Ježíš Kristus jest pravý Bůh, podstatou a přirozeností rovný Bohu Otci a Duchu svatému.

Od toho času byli Svévové tak velikou láskou ku Kristu Ježíši rozníceni, že odhodláni byli, když by nastala bouře pronásledování, krev svou vyceditì pro Ježíše Krista. Nový biskup národa Svévského jménem Martin sídlel v městě Braga (Praha?) zvaném, a uctil sv. Martina Turonského tím, že poslal do jeho basiliky nápisy veršované. Nápisy, které se zachovaly po sv. Martinu biskupu z Bragy, byly určeny pro nově vystavenou basiliku v Galicii ke cti sv. Martina Turonského. Sv. biskup napsal na chrám tato slova: „Svévové obdivují se o Martine! Tvým zázračným skutkům, a naučili se tomu, v jaké víře kráčeti mají. Aby uctili zásluhy Tvé, vystavěli tuto svatyni a ty překrásné síně její. Gallie plesá, že jsi vyvolený pastýř její, Galicie, že Tebe má za ochránce.“

---

[2]) Svatý Martin Bragarenský putoval nepochybně do Tůru vykonav dříve pouť do svaté země a do Říma.

Na hrob vlastní učinil si svatý biskup ještě za živa tento nápis; V Panonii zrozen a po širokém moři se plaviv uveden jsem byl vůlí Boží do Galicie, posvěcen na biskupa v chrámu, kterýž náleží Tobě, svatý vyznavači Martine, uspořádal jsem opět bohoslužbu a řád při Nejsvětější Oběti. Pak o můj patrone svatý Martine! Tvůj jsem byl služebník, měl jsem tož jméno jako Ty, neměl jsem ale těchže zásluh, odpočívám tu v pokoji Ježíše Krista.“[3])

3. Úcta svatého Martina v století sedmém a osmém.

Ku konci roku 640 dostal se na stolec biskupský v Tůru znamenitý biskup sv. Eligius, jenž byl věhlasným umělcem u zhotovování okras ze zlata a drahokamů.

Dagobert I. král franský,[1]) byl současník sv. Eligia[2]) a ctitel vroucí sv. Martina. Dagobert dal sv. Eligiovi hromadu zlata a drahokamů, aby v ozdobných schránkách ostatky sv. Martina uložil, a zvlášť blahoslavené Tělo do zlatého, drahokamy posetého roucha oděl. Nábožný umělec vykrášlil také to místo, kde dříve ještě před časy sv. biskupa Perpetua býval hrob sv. Martina. Město Turonské bylo hlavním městem v Turénském kraji, a odvádělo daně do berny obecné (státní).

Král Dagobert přál sobě uctíti památku sv. Martina, a na důkaz toho přípisem královským ustanovil, že město to všecky poplatky odváděti má chrámu sv. Martina. Od toho času měla basilika Turonská všecka práva u vybírání daní, a hrabě Turonský byl nařízen od biskupa.

---

[3]) Histoire de Saint Martin évêque de Tours pag. 297 et seq. Wetzer und Welte Kirchenlexikon Band 6. pag 900. Dle hypothese profesora Šembery o Slovanech v pravěku byli Svévové Slovani, a svatý Martin, biskup z Bragy byl jim hlavně proto vítaný, poněvadž znal jich řeč, původní jich sídla, a byl jich bratrem slovanským z Panonie.

[1]) Syn Klotara II. Začátkové panování jeho byli slavní, později vrhl se do víru života rozmařilého, a ztratil lásku a vážnost u poddaných. Zemřel roku 638.

[2]) Sv. Eligius byl biskup Noyonsky nar. 588: vynikal znamenitými vlohami při upravování skvostů ze zlata a drahokamů. Tím se zalíbil králům Klotaru II. a synu jeho Dagobertovi I. Zemřel r. 659.

Králové a knížata Francie skládali u hrobu sv. Martina slavnou přísahu. Na znamení závazku z přísahy zanechali u hrobu sv. Martina buď hůl aneb rukavičku. Mezi poklady v klenotnici nalezala se až do posledních dob rukavička s nápisem ze století sedmého aneb osmého.

Basilika sv. Martina dostala záhy novou ratolesť mnichů benediktinských, jež řídil opat, který vládl rozsáhlými pozemky od králů štědře darovanými.[3]) Crotpert, biskup Turonský 652 vzdal se veškeré právomocnosti, která mu přislušela nad kostelem a pozemky sv. Martina, a přivolil, aby byla basilika sv. Martina z veškeré jeho právomocnosti biskupské vybavena, a aby sebe sama spravovala. Stal se tedy opat basiliky sv. Martina plně samostatným a zcela nezávislým.

Biskupové Gallie podepsali toto mimořádné zařízení, podávajíce tímto důkaz zvláštní úcty sv. Martinu, a králové Francie schválili je svými vynešeními, a Stolice Apoštolská, na níž seděl papež Adeodat,[4]) je potvrdila.

Roku 720 Ibbo, biskup Turonský privilegium toto zvláštním diplomem na novo potvrdil, a požádal mnohé biskupy, aby je podepsali.

Jelikož poutníci u hojném počtu do Tůru přicházeli, bylo třeba, aby nedaleko kláštera přístřeší pohostinné jim se přichystalo. Prodávači rozličného zboží a potravin měli tu veliký odbyt, a protož usadili se kolem kláštera, a vystavěli při svých příbytcích také příbytky pro poutníky. Sami mniši vystavěli víc než dvacet domů pro poutníky kolem kláštera svého. Tím povstalo město martinské (Martinopolis). Za času papeže Hadriana okolo roku 775 dostala basilika sv. Martina tu zvláštní přednost, že měla vlastního biskupa, jenž byl podřízen opatu, a v basilice sv. Martina svátostmi posluhoval a slovo Boží hlásal.

V století osmém osvědčil se Karel Velký znamenitým ctitelem sv. Martina. Vlastnoručně napsal listinu, kterouž se stvrditi mělo, že basilice sv. Martina v Tůru náleží kolej kanovnická v Pavii a jeden chrám s mnohými poddanými farami kolem města tohoto. V jiné listině dal Karel Velký Turonské basilice sv. Mar-

---

[3]) Defense des privil. de Saint Martin. Patrologia Migne t. 87, col. 1141. tom. 88, col. 1264. et Histoire de saint Martin évêque de Tours pag. 355.

[4]) Vládl od roku 672—676.

tina kostely v krajinách porýnských v Německu. Také mluví Karel Velký ve svých kapitulariích[5]) o znamenitém svátku sv. Martina[6]), a jmenuje svátek ten „Missa sancti Martini“.[7])

První sněm Mâsonský jmenuje svátek sv. Martina „feria“, což znamenalo odpočívání od práce, a Jan, arcibiskup Rouenský (Ruan) praví, že v jeho diecési svátek sv. Martina se rovná dle řádu bohoslužebného svátku svatého Jana Křtitele, a sv. apoštolů Petra a Pavla.

Karel Velký uctil sv. Martina Turonského nejen darovanými kraji u Pavie, kde sv. Martin byl vychován, ale také prý vystavěl v městě Sabarii, kde sv. Martin byl zrozen, kostel úctě sv. biskupa, a to z vděčnosti, že nad divokými Avary stkvělého vítězství dobyl.[8]) Králové Francie ctili zbožně hrob sv. Martina a putovali do Tůru často, by pomoci si vyprosili v potřebách důležitých, zvlášť před bitvou přišli uctit ostatků sv. Martina, posilnit sebe modlitbou u hrobu jeho a rozvinout válečné korouhve jeho.

Příkrov, který pokrýval hrob sv. Martina a na němž byl vyobrazen sv. Martin, býval též korouhví vojska do boje táhnoucího. Příkrov ten nazýval se „cappa“ aneb vexillum (korouhev). Kapu čili vexillum ochraňovali a stražili na bojišti kněží, a sice ve stánku, a odtud nazývali se kaplani. Stánek pak, kde kapa se nalezala, sloul kaple.

Pojmenování kaple přešlo později vůbec na ta místa posvátná, kde králové Francie se modlili, a ti kněží, kteří při dvoře královském služby Boží konali, nazývali se kaplani.

Slavný učitel Karla Velkého, učený Alkuin psal roku 795 mnichům sv. Martina v Tůru takto: „Jakmile jsem poznal váš blažený život, zatoužil jsem býti mezi vámí. O šťastná rodina, která má takového pastýře a strážce, takového ochránce v den Páně!

---

[5]) Kapitularia byla sbírka královských zákonů a nařízení.

[6]) La fête du passage de Saint Martin. Svátek tržní a obchodní.

[7]) Slovem „Missa“ označoval se tehdáž přikázaný zasvěcený svátek. Po službách Božích byl trh a obchod v den tento.

[8]) Novější spisovatelé francouzští, kteří psali o sv. Martinu, dostavše ze staroslavného kláštera benediktinského na posvátné Hoře Pannonské chovanou tradici o rodném místě sv. biskupa, zbavili se starořímské Sabarie, a odnesli na úpatí Hory svatomartinské, kolébku apoštola Gallie. Tillemont l. c. p. 310.

Šťastný ten, jenž z celého srdce následuje jeho šlepějí a činí dle příkazu jeho. Ten zaslouží sobě místo mezi oslavenci jeho . . . . Máte milost Boží, která vám pomáhá a mocného orodovníka sv. Martina, jenž se modlí každodenně za vás. Ten, jemuž sloužíte, jest vždy váš ochránce a orodovník v nebesích.“

Žádost a vroucí touha zbožného učence Alkuina se vyplnila — byl‘ od Karla Velkého tam poslán, a stal se opatem basiliky sv. Martina, již povznesl na velikou výši slávy a utěšeného rozkvětu.

Roku 800 přišel Karel Velký do Tůru modlit se u hrobu sv. Martina. Zdržel se tu několik dnů, anať nemocná byla manželka jeho Luitgarda. Luitgarda zemřela v Tůru a byla tu též pohřbena.

Před Karlem Velikým roku 768 dal se nemocný král Pépin Krátký donésti k hrobu sv. Martina do Tůru, důvěřuje že na přímluvu jeho uzdraven bude.

Roku 541 pravilo se na prvním sněmu Orleanském: Pouť Gallie, to jest ta, která se koná k hrobu sv. Martina, nestojí za poutí do Jerusalema a Říma[9])

Roku 813 druhý sněm Châlonský,[10]) na němž byli shromáždění všickni biskupové Gallie Lyonské, mající v čele svém papeže Lva III. a Karla Velkého, vyhlásil, že ta nejznamenitější místa poutní tehdejší doby jsou: „Svatého Petra v Římě, a sv. Martina v Tůru.“

V kanonu 44. praví sněm: „Ať kněží nekonají pouti do Říma aneb do Tůru, leč s přivolením svého biskupa.“ „Jest mnoho nepořádku při poutích, které se konají do Říma a Tůru a do jiných míst . . . . Velmožové předstírají, že konají pouť do Říma aneb do Tůru, chtějíce při tom mnoho peněz na lidu dobyti.

Všecky zlořády se zavrhují, a chválí se pobožnosť těch, kteří z kajícnosti, jak jim kněz byl poradil, pouť konají a při putování se modlí, almužnu dávají a v mravech se polepšují.“

Karel Velký zůstavil basilice památku své zbožnosti. Daroval‘ jí zlatou číši v ceně 27 marků, z které obyčejně píval.[11])

---

[9]) Le pèlerinage de Gaule . . . . . qui se fait au tombeau de saint Martin, ne le cède pas a ceux de Jérusalem et de Rome.

[10]) Châlon — sur Saône (Cabillonum).

[11]) Histoire de Saint Martin évêque de Tours par M. l’ abbé Achille Dupuy. III. edition. pag. 354. et sequ.

4. Pouť biskupa z Litichu do Tůru.

Heraklius, biskup z Litichu, slyšel o zázracích, které se dály u hrobu sv. Martina.[1]) Zbožný biskup byl navštíven nemocí přetěžkou — na těle jeho rozežíral se tak zvaný rak, a lékaři vzdali se vší naděje, žeby Heraklius kdy uzdraven býti mohl. V tomto beznadějném stavu obmyslen byl politování hodný biskup tou blahou spomínkou, že v Tůru u hrobu sv. Martina, přemnozí poutníci pomoc v potřebách a uléčení v nemocích nalezli, a protož umínil si, že k hrobu sv. Martina poputuje, a tam za uzdravení prositi bude. Rychle se vypravil Heraklius s mnohými poutníky znamenitými z kněžského stavu na pouť Turonskou, také vojíni putovali s ním, a veškerý Tůr byl udiven, když spatřil tak vznešeného poutníka, kterýž s velikou důvěrou k hrobu sv. Martina se ubíral, a tam vroucně a dlouho do noci se modlíval.

Heraklius bral ve své přetěžké nemoci účastenství při všech slavnostech církevních, které se konaly k úctě sv. Martina. Ač bolesti veliké trpěl, předc vždy vytrval u prostřed kněží, kteří u hrobu sv. Martina dlouho chvalozpěvy prozpěvovali a nábožné modlitby konali.

Nejen za dne ale i v noci modlil se Heraklius u hrobu sv. Martina, a jelikož stoje cítil nesmírné bolesti, padl na tvář a dlouho leže se modlil, a nezřídka celou noc na modlitbách trval. Sedmé noci unaven jsa dlouhým bděním a oslaben bolestným utrpením, sladce usnul u hrobu sv. Martina, a byl potěšen radostným vytržením a patřením dvou svatých biskupů, Martina a Brictia, kteří mezi sebou rozmlouvali.

Brictius přimlouval se u sv. Martina, aby uzdravil Heraklia, jenž hoden jest důstojnosti biskupské, a jenž důvěrou silnou u hrobu jeho uzdravení hledá. Sv. Martin slitoval se nad Herakliem, a učinil dle slov svatého Brictia, nejprvé poznamenal křížem nemocného Heraklia, pak dotknul se berlou pastýřskou těla jeho, a potom zmizel.

Když Heraklius se probudil, cítil ještě velikou sladkosť, kteráž ve snách jej blažila. Hned chtěl spatřiti to místo, kde smrtelnou měl ránu, a jelikož tma byla, žádal od služebníků, aby přinesli světlo.

---

[1]) Mnoho zázraků uvádí profesor při semináři Turonském Achille Dupuy ve své „Histoire de Saint Martin“ p. 270. 279. 388. 888.

Služebníci myslili z počátku, že Heraklius ze sna mluví a blouzní — a protož přimlouvali mu, aby jen na místě zůstal a obvazku na ráně se nedotýkal. Heraklius však nedal se déle držeti, a pravil, by hned s ním šli do síně kapitolní. Tu rychle odložil obvazek, kterým přikryta byla rána, a ukázalo se, že cupanina, kterou služebníci každého večera pokládali na ránu se kvasící a dále se rozžírající, není nijak zmočena. Spatřili všichni přítomní, že rána se úplně zacelila a že zůstala jen červená proužka, která byla co jízva na památku kruté a bolestné rány. Nastalo divení, užasínání a nekonečné plesání. Kanovníci byli při modlitbách jitřních a uslyševše radostné volání, přestali se modliti a spěchali tam, odkud to plesání veliké přicházelo. Hned začalo se sezváněti všemi zvony na věži a kanovníci zapěli chvalozpěv: „Tebe Bože chválíme.“ Druhého dne sešli se kanovníci do síně zasedací a poradní a jmenovali biskupa Heraklia čestným kanovníkem sv. Martina, a Heraklius konal za přítomnosti velikého zástupu lidu a kněží slavnou mši sv.

S potěšením velikým vrátil se uzdravený Heraklius do sídla svého biskupského do Litichu.

Na důkaz vděčnosti poslal basilice sv. Martina skvostné roucho hedbávné a nádoby oltářní ze zlata a stříbra. Též jednotlivým kanovníkům sv. Martina vzácné poslal dary. A na osvědčení veliké úcty sv. Martina vystavěl v stoličném místě biskupském chrám sv. Martina, a odevzdal mu důchody bohaté pro padesát kanovníků, kterým přikázáno, by sv. Martina biskupa oslavovali. V chrámu sv. Martina v Litichu byl první počátek slavnosti Božího Těla[2]).

Heraklius chtěl, aby kanovníci chrámu Páně sv. Martina v Litichu, byli rovni kanovníkům sv. Martina v Tůru ohledně oděvu a klášterního života, a oslavování svatého Martina. Když vše tak spořádal, vypravil se s velkou vroucností na pouť do Tůru, aby kanovníkům Turonským oznámil, co k úctě sv. Martina byl vykonal. Jako bylo druhdy obyčejem jeho v nemoci probdíti celou noc na modlitbách u hrobu sv. Martina, tak i tentokráte těše se zdraví

---

[2]) Sv. Juliana, panna klášterní v Litichu, dala první podnět k slavení svátku Božího Těla. Biskup v Litichu Robert zavedl na prosbu svaté panny slavnosť svátku Božího Těla pro diecési svou r. 1246. Když pak Jakob z Troyes (Troa) archidiakon při chrámu sv. Martina v Litichu za papeže zvolen byl, vydal co Urban IV. bullu r. 1264 a přikázal zasvěcený svátek po veškeré Církvi katolické.

radostnému, ze soboty na neděli bdě celou noc tam se modlil. Heraklius byl radostným zjevením sv. Martina potěšen a dostal rozkaz, by se o to postaral, „by bratří kanovníci Turonští, přijali do bratrského kruhu bratry kanovníky v Litichu a též všecky nástupce jeho, biskupy v Litichu. Kanovníci ti, jak jim kdy možno bude, ať se navštěvují vespolek, ať jim vykázáno jest místo v chóru, a každý ať obdrží podíl určený na den za modlitby v choru konané.“ Tak se stalo, jak Heraklius u sladkém vytržení z úst sv. Martina byl slyšel. Od té doby byl mezi kláštery Turonským a Litišským bratrský svazek vzájemný, bylať to jedna rodina svatého Martina. Kanovníkům z Litichu byl vždy dán na památku penízek zlatý, na němž zobrazen byl sv. biskup Turonský, sedící na koni, kdykoliv přišli navštivit hrobu sv. Martina v Tůru a brat účastenství ve slavných službách Božích[3]).

XIII.

Papežové římští a králové Francie chovají u veliké úctě hrob sv. Martina.

1. Papežové římští jsou bdělí strážcové basiliky sv. Martina.

Nejskvělejší důkaz, jímž se osvědčiti může, že úcta sv. Martina od století ku století víc a víc po církvi katolické se šířila, a že mezi všemi národy křesťanskými zobecněla, podává vznešená péče římských papežů, kteří se před světem křesťanským objevili co strážcové a ochranci basiliky sv. Martina.

Papežové římští horlivě a neunaveně pracovali o tom, by řád a kázeň, tyto silné základy života duchovního, v Tůru trvaly, a za

[3]) Histoire de Saint Martin évêque de Tours l. c. p. 379 et sequ.

tou příčinou buď sami do Tůru přišli shlednout řádu a kázně, aneb své legáty apoštolské tam poslali. Často byli přítomni důležitým poradám kanovníků a přispěli štědře na zachování aneb obnovení basiliky. Této obzvláštní lásky ukázala se hodnou a za ni vděčnou basilika sv. Martina, neboť chovala ku Stolici Apoštolské nejupřímější oddanost po více než tisíc let.

Roku 1096 přišel do Tůru slavný papež Urban II., kterýž v Clermontu sám kázal o první válce křižácké a k ní vybízel, a dal si u hrobu sv. Martina ověnčiti hlavu vavřínem dle starého obyčeje římských papežů. Urban II. svolal synodu do Tůru a zůstal tu 7 dní v klášteře s kanovníky, by zařídil vše potřebné ohledně kázně a řádu mezi nimi.

Kanovníci basiliky sv. Martina měli veliké privileje tak n. p. nebyli povinni všickni v průvodu společném vyjíti vstříc žádnému jinému než jen papeži, králi a arcibiskupu Turonskému, a tomu jen jednou za živobytí. Protož zamítli slavné vítání apoštolských legatů Řehoře VII., předchůdce Urbana II. Jeden z legatů papežských Amat, arcibiskup z Bordeaux (Bordó) vedl sobě stížnosť proti kanovníkům svatomartinským na sněmu Issoudunském[1]), a vymohl toho na biskupech tam shromážděných, že kanovníci dáni byli do klatby. Také papež Urban II. rozzlobil se na kanovníky basiliky Turonské. Však kanovníci vykázali se s privilejí zaručenými, a papež Urban prozkoumav znamenité přednosti jich, vydal bullu v Tůru na zámku sv. Martina, a v ní uznal všecka práva a přednosti kapitoly svatomartinské. Týž papež přesvědčil se, že basilice sv. Martina náleží bezpečně právo míti při kapitole biskupa vlastního, jenž při slavných poutích konal služby Boží — a právo to trvalo čtyry sta let.

Poněvadž kázání války křižácké samo sebou obracelo zraky poutníků k svaté zemi, začaly řidnouti řady poutníků do Tůru, a nebylo již také třeba, by u jednoho kostela biskup slavné služby Boží konal, a protož zrušil papež Urban biskupství Turonské, za to ale posvětil nový chrám v Marmoutiéru úctě sv. Kříže, Matky Boží, sv. apoštolů Petra a Pavla a pak sv. Martina.

---

[1]) Issoudun (Isudén) město v kraji Indre diecése Bourges (Burž) stalo se v novější době světovým, slavným místem poutním kde se ctí ozvláštním vzýváním Nejsvětější Rodička Boží co Paní Nejsvětějšího Srdce. Annales de Notre Dame du Sacré-Coeur. Issoudun (Indre).

V století dvanáctém obnovila kapitola sv. Martina stanovu, která za podmínku kladla, že jen ten může býti kanovníkem kapitoly sv. Martina, kdož ze stavu svobodného jest. Tuto stanovu potvrdil papež Alexander III. bullou, kterouž vydal v městě Anagni. Praví papež Alexander III., že péči má o všecky chrámy vůbec, předc však s radostí věnuje péči svou basilice sv. Martina v Tůru, kterou za svou vlastní považuje. Dále praví papež Alexander: Chrám svatého Martina jest vzácný a slavný mezi všemi chrámy Gallie, a má ty nejznamenitější privileje nezávislosti a svobody.

Do Tůru svolal papež Alexander III. r. 1163 sněm a potvrdil vše, co papež Urban II. a jiný papežové ve prospěch basiliky sv. Martina zařídili a stanovili, také v basilice sloužil slavnou mši sv. v Den Spomoci Jour de la Subvention.[2]) Od tohoto času, co papež Alexander III. v Tůru přebýval, začali kanovníci sv. Martina nositi roucho červené a fialové odloživše oděv bílý, a basilika dostala název: „Chrám patriarchalní.“ Veliký zlatý kříž se třemi menšími kříži, který až do šestnáctého století se dochoval, byl znamenitým klenotem basiliky sv. Martina, a jmenoval se kříž patriarchalní sv. Martina.

Za času papeže Lucia III., který nastoupil po papeži Urbanu II. vzbouřili se měšťané Nového Města (Martinopolis) proti kanovníkům basiliky sv. Martina, jichž poddaní byli, a násilně vtrhli do basiliky a z části ji zbořili. Jakmile toho se dověděl papež Lucius III., poslal do Tůru bullu a v ní ohlásil, že původcové vzpoury a jich přívrženci z Církve sv. jsou vyobcováni, a že lid pokání činiti musí za provinění a za veliké urážky, které učiněny byly sv. Martinu na posvátném místě. Vzpoura se utišila, lid činil pokání, a původcové učinili náhradu za vše, co byli na basilice sv. Martina pokazili.

Roku 1281 byl Martin IV. kardinál římský, jenž druhdy býval kanovník a klenotník basiliky sv. Martina v Tůru, zvolen za papeže římského. Z veliké úcty a vděčnosti k basilice sv. Martina, kde účasten byl mnohých dobrodiní, vyznamenal slavný chrám Turonský tím, že dovolil kapitole, by směla církevní tresty na ty vložiti,

---

[2]) Památka toho dne, když mniši kanovníci Turonští blahoslavené Tělo sv. Martina před ukrutnými Dany zachráněné opět do hrobu uložili, slavila se výročně dne 12. května s názvem „Svátek Spomoci.“ Viz „Glossarium manuale ad scriptores mediae et infimae Latinitatis.“ tom. VI. pag. 404 Halae. 1784. Oddělení XI. Číslo 6. Normané u hrobu sv. Martina.

kteří by jí jmění a statky odkázané násilně brali, a pak že mohla trestů sprostiti vinníky, když náhradu byli učinili.[3])

2. Králové Francie ve středověku jsou zbožní dobrodincové basiliky sv. Martina Turonského.

K staroslavné basilice Turonské putovali přemnozí vznešení poutníci ze všech krajů křesťanských v století jedenáctém, dvanáctém až do čtrnáctého, tak že ze středu Evropy zbožní poutníci buď na západ do Tůru k hrobu sv. Martina, aneb na východ do svaté země Palestiny pouť konali. Kdož co vůdcové na výpravě křižácké z krajů Francie podíl brali, vzali si na cestu hůl poutnickou u hrobu sv. Martina, aneb z Palestiny se vrátivše poděkovali Bohu za šťastné navrácení se u hrobu sv. Martina v Tůru.

Až do století 14. byly veškery ostatky blahoslaveného Těla sv. Martina pohromadě, a nikdy se neukazovaly lidu v basilice přítomnému. Král Karel příjmím Krásný, bratr Filipa Dlouhého ze zvláštní zbožnosti ku sv. Martinu ustanovil se na tom, že o to se postará, by hlava sv. Martina do zlaté nádoby přeložena, a veřejně k úctě zbožného lidu občas vystavena byla. Protož poslal dva vysoké úředníky k Stolici Apoštolské do Říma, by tam žádali, aby směla se vyzdvihnouti hlava sv. Martina, a spolu římskému papeži ohlásili, že by se tak stalo za tou jedinou příčinou, aby uctěn byl ozvláštní patron králů Francie. Papež Jan XXII. svolil, aby hlava sv. biskupa přenešena a lidu věřícímu v chrámu dvakrát za rok ukázána byla, a sice prvního prosince, když se slaviti bude výroční památka přenešení tohoto, pak 4. července.

Jakmile se navrátili poslanci královští z Říma a zvěstovali papežské svolení, hned se vypravil král s četným komonstvem svým do Tůru, a byl tu velmi skvěle uvítán tak, jak se na královskou důstojnosť slušelo. Nejen mnoho šlechty ale i biskupů shromáždilo se k tomuto dni slavnostnímu.

---

[3]) Histoire de Saint Martin évêque de Tours par M. l. abbé Achille Dupuy. III. edit. 403. sequ.

Všickni, kdož účastenství měli ve slavnosti, divili se velice zbožnosti krále a královny, kteří sv. Martina vroucně vzývali a ctili.

Dne 3. prosince vstoupili na úsvitě do basiliky král, královna a jich komonstvo, pak veškeré kněžstvo.

Lid nebyl připuštěn. Kněží prozpěvovali chvalozpěvy na oslavu sv. Martina a ti, kdož určeni byli otevříti hrob sv. Martina, dali se do práce. Začali zdola otvírati hrob, ale pokusy jich byly všecky marny, a každý byl zaražen nad nezdarem úsilného kopání. Odložili své nářadí, poklekli na kolena a vzali útočiště k modlitbě, prosíce sv. Martina, by jim sám ku pomoci přispěl.

Nyní začali kopati z hora, a brzy byl hrob otevřen ku radosti všech přítomných. Kněží přistoupili k hrobu a nalezli v něm rakev stříbrnou. V této rakvi byla jiná z vrby zhotovená, celá nová a bílá jako sníh. To byla ona rakev, do níž bylo položeno Tělo sv. Martina od biskupa Perpetua, a v níž odpočívalo asi osm set padesát let, aniž by bylo kdy komu ukázáno.

Robert, biskup z Carnotu (Chartres) byl vyvolen, by otevřel víko na rakvi sv. Martina. Učinil tak s velikou zbožností a úctou, a první spatřil blahoslavené Tělo, zavinuté v rouchu červeném a svázané pentlemi jako svázané bývá zavinuté nemluvňátko. Připevněna byla na něm cedulka, na níž psáno bylo: Hic est corpus beatissimi Martini, episcopi Turonensis. Zde jest Tělo blahoslaveného Martina, biskupa Turonského.

Když pak mnohým jiným popřáno bylo do hrobu se podívati, nastalo veliké a velebné plesání v basilice sv. Martina. Biskup Robert odhaloval znenáhla ovazky bílé, na nichž spatřil pečet sv. Perpetua, a když celé Tělo bylo prosto všech ovazků, zavolal krále, aby vzal hlavu sv. Martina a položil ji do nádoby zlaté; však král neosmělil se dotknouti hlavy svaté, a prosil biskupa, aby sám do rukou ji vzal a na určené místo přenesl.

Při tomto okamžiku prosili kněží v basilice prozpěvující, by jim král a biskup dovolili, by směli hlavu svatou spatřiti. Stalo se tak, a Robert biskup podal hlavu svatou králi a královně ku políbení. Kněží u radostném zanícení zapěli „Te Deum“ a provázeli svatou hlavu k hlavnímu oltáři, kde byla postavena, a kde zůstala až do devíti hodin. Pak byl slavný průvod, v chrámu činěna byla řeč posvátná na oslavu sv. Martina, a konány slavné služby Boží, a věřícím uděleny odpustky.

Jako hlava sv. Martina do zlaté nádoby přičiněním zbožného krále Karla Krásného vložena byla, tak i celé blahoslavené Tělo uloženo bylo do překrásné zlaté rakve, kterou dal zhotoviti král Karel VII. s kapitolou basiliky Turonské. Nástupcové jeho na trůnu ve Francii dali mnoho vzácných a drahých okras k hrobu sv. Martina.

Tak víc a víc od století ke století vykrášloval se hrob sv. Martina, a zbožnost králů a mocných vojvodů Francie závodila u vykrášlování toho útočistného místa poutního. Jaké to změny od toho času, když bylo Tělo sv. Martina prvně do hrobu, jen v zemi vykopaného uloženo, pak do velebného oltáře položeno a posléz na oltář postaveno k uctění veřejnému!

Ludvík XI. osvědčil zbožnou štědrostí velikou úctu sv. Martinu, patronu králů Francie, neboť dal uliti r. 1446 ze zlata sochu sv. Martina v lidské velikosti, a kázal ji postaviti před hrobem sv. Martina, aby na věčné časy hlásala o té zbožné vděčnosti, kterou choval ku sv. patronu svému. Socha vážila 130 marků (tolik našich bývalých liber.) Roku 1476 vedl Ludvík XI. válku s vévodou Burgundským. Důvěra v pomoc sv. Martina přivedla krále Ludvíka XI. do Tůru, zde se modlil vroucně na hrobě sv. Martina, a právě když mu arcibiskup Vienenský přinesl „pozdravení pokoje“, sděleno mu, že nepřítel jeho vévoda Burgundský jest na bojišti přemožen a na hlavu poražen. Král zvěstem tímto zaražen jsa učinil slib u hrobu sv. Martina, že potvrdí-li se novina ta co pravdivá, okolo hrobu sv. Martina na místě železné mříže dá postaviti celou stříbrnou mříž. Pravdivá byla novina, že Ludvíkovo vojsko u Nancy zvítězilo, a protož roku 1479 postavena druhá mříž stříbrná okolo hrobu sv. Martina, kteráž vážila 6776 marků.[1]) Ludvík XI. osvědčil zbožnou úctu sv. Martinu ještě dojemnějším pomníkem, který postavil roku 1472.

Ludvík XI. chtěl v stálé paměti na budoucí časy zachovati ten památný skutek milosrdný, který vykonán byl u brány města Amienského rukou svatého vojína Martina.

Listem královským daným roku 1472 učinil Ludvík XI. toto dojemné, památné pořízení, kteréž úplně takto zní: „My Ludvík z

[1]) Allgemeine Geschichte des Mittelalters von Caesar Cantu. Nach der VII. Auflage des italienischen Originals bearbeitet von Dr. J. Mor. Brühl. IV. Band. p. 327.

Boží Milosti král Francie vyhlašujeme tímto všem přítomným a budoucím, — že z veliké zbožnosti a vroucnosti, kterou chováme ku sv. Martinu, k němuž jsme se ve všech potřebách vždycky utíkali, a dále na památku toho skutku, kterým oslavený sv. Martin uctil našeho Spasitele Ježíše Krista, dada chudému polovici pláště svého, jak jest vyobrazeno na bráně našeho chrámu a Turonského chrámu, při kterémžto jsme opatem — jsme založili na věčné časy při témž chrámu sv. Martina v Tůru místo pro chudého žebráka, jenž tam bude vyživován, šacen, ošetřován a vším potřebným zaopatřen až do smrti z důchodů jmenovaného chrámu, a že žebrák ten bude bytovati na místě slušném vedle kostela u dvéří, na nichž vyobrazen jest sv. Martin, jak dává polovici svého pláště, jak svrchu jest řečeno. Oděv žebráka bude tak zhotoven, že jedna polovice pláště bude bílá a druhá červená, a žebrák sv. Martina bude v každý svátek zasvěcený seděti vedle kropěnky se svěcenou vodou u vchodu do chrámu, a před ním bude na tobolce nápis jeho, aby vstupující do chrámu zvěděli, že jest to žebrák blahoslaveného svatého Martina.“

Král Ludvík XI. odkázal veliké roční důchody na vyživení, ošetření a slušné zaopatření žebráka svatomartinského ku chrámu Turonskému.

Roku 1475 po šťastném uzavření míru s králem anglickým Eduardem v městě Amienském, daroval Ludvík XI. chrámu Amienskému na památku toho znamenitého skutku milosrdného, jímž se sv. Martin u brány jmenovaného města proslavil, drahocenný reliquiář, který byl velmi důmyslně a uměle zhotoven. Reliquiář měl podobu brány městské, která vysoká byla dvě stopy, a vedlé níž stály dvě věže vyčnívající. Na bráně postaven byl sv. Martin, an na koni sedí a mečem plášť řeže pro chudého žebráka. V reliquiáři byla část pláště sv. Martina do průhledného kristalu vložená, kterou každý spatřiti a políbiti mohl. Na krku sošky sv. Martina byl veliký démant v ceně pěti set tolarů na zlatém řetízku zavěšen, a činil s okrasami zlatými a pestrobarevnými půvabnou růži. Na tom místě v Amienu, kde se zjevil Pán Ježíš sv. Martinu ve snách, vystaven byl chrám farní nejvíce z milodarů věnovaných od obchodníků a kupců, kteří se tam modlili, dříve nežli dalekou cestu do ciziny nastoupili.[2])

[2]) Histoire de Saint Martin évêque de Tours l. c. pag. 417.

Veškeré doby středověku hlásají o veliké úctě sv. Martina, již králové Francie svému svatému patronu vzdávali. Úcta ta zbožná docházela veliké odměny, neb králové Francie byli slavní a vznešení na bojišti proti nepřátelům, a v dobách pokoje moudrým vladařením rozšiřovali blahobyt lidu poddaného. Francie měla uvnitř pokoj a mír, a za hranicemi slavilo se pověstí nevšední jméno její. Však v století 16. zavanul ve Francii mrazivý vítr kacířký, a zničil kvetoucí zbožnosť a dávnověkou úctu sv. Martina. Přišly smutné a bolestné časy na posvátný hrob sv. Martina[3]).

XIV.

Úpadek na bývalé úctě svatého Martina.

1. Všetečnosť krále Františka I.

Král Francie František I. (1515—1547) přísahal jako slavní a zbožní předchůdcové jeho u hrobu sv. Martina co kanovník a opat basiliky svatomartinské, že chce býti strážcem a ochrancem hrobu sv. Martina.[1])

Také z počátku ctil hrob sv. Martina, a dal basilice Turonské slavný název chrámu patriarchálního. Najednou mu namluvili úředníci, že v potřebách nutných, jako v čas války, přijde-li totiž státní pokladna do nouze, možno upotřebiti mříže stříbrné, která roubí hrob sv. Martina. Roku 1522 přišli úředníci královští do Tůru a ohlásili kanovníkům, že král nařizuje, aby mříži drahou, již před

[3]) To jest úkaz nepopíratelný v staletých dějinách Francie, že smutno bylo veškeré zemi, když smutno bylo u hrobu sv. Martina, a že blaho se rozhostilo po širých krajích, když blaze bylo hrobu sv. Martina.

[1]) Hugo Capet (r. 987), zakladatel královského rodu Capetingů byl co král Francie spolu opat a první kanovník kapitoly Turonské, která čítala 11 dignitařů a 51. kanovníků. Vies des Saints. tom XI. p. 118, Paris 1788.

padesáti lety postaviti dal Ludvík XI. okolo hrobu sv. Martina, vydali. Kanovníci Turonští odpověděli: „Jsme pokorní a poslušní kaplané[2]) milostivého krále, a nesluší nám, abychom stížnosť si vedli proti jeho Veličenství králi, jej kárali a s ním se soudili; avšak bojíce se uraziti Pána Boha a blahoslaveného sv. Martina neopovážíme se, a nesmíme také přivoliti, aby mříž od hrobu sv. Martina odňata a odnešena byla.“ Úředníci královští nedbali tohoto ohražování kanovníků a dali mříž na kusy rozbiti.

Skutek ten, jehož nikdo neočekával, zarmoutil všecky zbožné ctitele sv. Martina.

Lidé, kteří měli mříži roztroskotati, styděli se za to a nechtěli přivoliti, aby o tom drancování svatokrádežném sepsána byla listina. Kanovníci, kteří přišli, aby popsali toto násilnictví, byli zahnáni, a když oknem do chrámu se dívali, mrštili pozvaní lupiči kameny do oken za nimi, tak že se skrýti museli.

Mříž rozbitá donesena byla na vozy, které před chrámem stály a od vojínů straženy byly, pak odvezena, byla do královské mincovny. Tam z ní razily se peníze na jedné straně obraz králův, a na druhé obraz mříže sv. Martina. Za krátkou dobu po tomto svatokrádežném zneuctění byl král František I. v bitvě u Pavie od svých vlastních vojínů opuštěn, a na útěku nebezpečně raněn, pak chycen co zajatec právě na té půdě, kterou druhdy Karel Velký, jeho slavný předchůdce, kostelu sv. Martina Turonského daroval. On nyní se rozpomenul na slova památná krále Chlodviga: „Kde bude naděje vítězství, jestli urazíme velikého sv. Martina.“

Tak bylo potrestáno svatokrádežné zneuctění hrobu sv. Martina. Královna Eleonora, princezna Rakouská, a královna matka Luise Savojská považovaly zajetí krále Františka co spravedlivý trest, a protož vypravily se na pouť do Tůru k hrobu sv. Martina, a přinesly tam na usmíření vzácné dary. Král František byl ze zajetí vykoupen penízem značným, a k tomu kanovníci Turonští nemálo přispěli. Dříve než se František I. do sídla královského odebral, přišel do Tůru slavně a veřejně odprosit sv. Martina.

Původcem nejhlavnějším svatokrádežného zneuctění byl znamenitý šlechtic Jakob Fournier (Furnié). Tento odvážlivec došel také velikého potrestání. Pět let uplynulo od toho dne, co svato-

---

[2]) Kněží, kteří se zváti mohli kaplané, byli od krále vysoce uctěni a vyznamenáni.

krádež u hrobu sv. Martina jeho návodem se stala. Přišel osmý srpen, výroční den děsné svatokrádeže, a právě v ten den byl Jakob Fournier, ač křivě, obžalován, ku smrti odsouzen, a několik dnů na to v Montfaucon, kde bylo leno proboštství sv. Martina na šibenici pověšen. Zdálo by se, že tímto zjevným potrestáním všetečných hanobitelů posvátného hrobu sv. Martina jest dosti učiněno spravedlnosti rozhněvaného Boha, a důstojnosti jeho vyvoleného miláčka. Však zašly ty radostné a blažené doby, kdy sv. Martin v lidu svém uctěném vkořeněn zázračně pomáhal, těšil a radil. Již jen řídké byly zázraky, a také řídnuly řady poutníků z ciziny do Tůru putujících.[3])

2. Tajné spojení rádců a občanů města Turonského s Kalvinisty a Luterány.

Kalvin a Luter, tito původcové kacířského učení, které si zuřivě počínalo proti úctě Svatých na nebi a proti ostatkům Svatých na zemi, poslali stoupence své tajně do Tůru, aby tu mezi lidem rozsévali bludařské símě, a zošklivili uctívání ostatků blahoslaveného sv. Martina. Učení nové líbilo se rádcům města Turonského a vnadilo jich chuti, anit se strojili, že z bohatých pokladů u hrobu sv. Martina snešených, mnoho získají.

Nemohli však veřejně vystoupiti se záměry svými, neb stál jim v cestě zbožný katolický král František II., kterýž v Tůru u hrobu sv. Martina přísahal, a mocné ochraně sv. patrona se poroučel. Však mladistvý král František II. rozžehnal se brzo po pouti Turonské s tímto světem, a po jeho smrti vyšlehla utlumená odvaha kacířů. Lid obecný nebyl ještě nasáklý novým bludem, za to ale vůdcové lidu v městech tajně byli příznivci a podpůrcové nového učení. Města chovající ti většině ráz ducha katolického vyzbrojila vlastní vojsko své a položila v čelných místech, jako byly kláštery, posádky vojenské k ochraně své. Tak i město Turonské položilo vojsko své do kláštera, a dalo obsaditi basiliku s více stran, ponechajíc ale volný přístup zbožnému lidu do basiliky.

Zástupové četní přicházeli vzývat sv. Martina a prosit za od-

---

[3]) Histoire de Saint Martin évêque de Tours. Par. M. l' abbé Achille Dupuy. pag. 422.

vrácení kacířského bludu. Také kacíři odvážili se několikráte v noci vniknouti do svatyně svatomartinské a do kláštera, však posud byly jich pokusy marny.

Po taji kuly se zrady, a mezi občany zavládla nedůvěra, neboť jeden druhého se bál a každý skrýval víru svou.

Za to síla kacířů rostla, a brzo nachytali do osidel svých mnoho vážených přívržencu v každém městě, až pak připravili ty chmurné oblaky, s nichž se snesla strašná bouře nad hrobem sv. Martina, ačkoliv také se říci musí, že město Turonské nejdéle ráz katolický chovalo.[1])

3. Hugenoti zmocnili se basiliky sv. Martina.

Jako v životě lidském střídá se radosť a žalosť, a člověk se raduje v den jasný a smutní v den pošmourný, a jako duch jeho jednou plesá vzhůru se povznášeje, a zas teskní dolů klesaje, tak se potkáváme s podobnými zjevy při úctě sv. Martina. Spatřili jsme dříve slávu, radosť, zář, a nyní vůkol nás tma, žalosť a hrobové lkání.

Úcta sv. Martina měla svůj začátek a zrůst požehnaný, stkvěla se v záři jasné mnoho set let, pak ale nastal bolestný úpadek a žalostné vadnutí. Co bol ten umírňuje, jest to, že oko lidské daleko nedohledne, a věk lidský mnoha se nedožije, a že ještě naděje blažená zůstává, an Pán nejvýš prozřetelný může opět zavesti záři slávy tam k hrobu sv. Martina, kde nyní temná noc se rozprostírá.

Kýž to dá Pán, by miláček jeho sv. Martin v zásluhách byl opět poznán od národu toho, jemuž z krajů našich co apoštol přinesl osvětu křesťanskou, by byl ctěn opět v těch krajích, kde svatokrádežná ruka kacířů a nevěrců ho zneuctila.

Roku 1561, když stoupenci učení Kalvínova Hugenoti zvaní, násilím vnucovali blud kacířský městům Francie, shromáždili se kněží všickni, kteří příslušeli basilice sv. Martina Turonského, a učinili přísežné vyznání katolické víry tak, jak je sněm Tridentský

---

[1]) Histoire de Saint Martin évêque de Tours. l. c. p. 425.

vyhlásil.[1]) Toť nejvíce rozhořčilo zuřivé Hugenoty, a protož hnali se vší silou do Tůru, aby klášterníky, jestli se jim v cestu postaví, pobili, a jim statky pobrali. Aby se zdálo, že vše cestou zákonitou se koná, vzali si od prince z Condé, vůdce Hugenotů, listiny, které zněly na radní zastupitele města Turonského, a donutili je, by jim bez zdráhání ukázali poklady basiliky svatomartinské. Lupiči prohledli si všecky poklady a dovolili, že poklady ty dvojím klíčem zavřeny býti mají, toho však si vymínili, že jeden klíč v rukou svých podrží, a druhý že bude odevzdán klenotníku, jemuž svěřeno bylo ošetřování klenotnice. Klenotník však byl Bohu žel, jidášský zrádce; Hugenoti jej podplatili. Jelikož všecky poklady byly vyznačeny na listině, věděl princ z Condé, kde je hledati, a také jakou cenu mají. Sepisování drahých klenotů v basilice sv. Martina trvalo od 16. května až do 7. června, a bylo tu nejen mnoho nádob oltářních ze zlata a stříbra, a vzácných rouch uměle vyšívaných, ale také mnoho drahokamů, jež se tam dostaly z krajů cizích v době dvanáctera století.

Bolestné to bylo pohlížeti na tu staroslavnou svatyni, v které utichly velebné písně a chvalozpěvy, a v které zlodějové svaté kradli věci, a po jichžto odchodu na místě Božím zůstavena ohavnosť zpuštění.[2]) Bezbožníci strhali dolů všecky lampy, které tu před hrobem sv. Martina ve dne v noci hořely, otevřeli rakev sv. Martina, porazili na zem zlatý kříž v lodi a neušetřili ani toho Nejsvětějšího.

Den, v kterém měla spáchána býti ta nejhrůznější svatokrádež, srotili se Hugenoti u dveří chrámu, a povolností klenotníka zrádného zmocnili se pokladu basiliky svatomartinské. Hned si tu postavili pec, aby v ní poklady ze zlata a stříbra, posvátné to nádoby rozlili. Bohužel! basilika sv. Martina utrpěla převeliké ztráty za krátkou dobu, avšak ztráta tato mohla vždy snadno nahražena býti, neboť zkušenosť ukázala, že vždy po velikých trapných ztrátách opět se přihlásili štědří dobrodinci, kteří u větší míře posvátnou basiliku obdarovali.

Čeho ale na věky želeno býti musí, jest, že od zuřivých Hugenotů svaté ostatky blahoslaveného Těla sv. Martina, patrona Francie, rozmetány a spáleny byly. Lakota a slepá šílenost spojily se u hrobu sv. Martina.

---

[1]) Což stanovenou formou Concilia se ještě nestalo, nýbrž jen slavným vyznáním článků víry svaté, které byly od protestantů zavrženy.

[2]) Sv. Marek 13, 14.

Tělo sv. Martina, kterého posud ani ti nejsurovější barbaři se nedotkli, a jehož ušetřili nepřátelé cizí i domácí, bylo uvrženo od zběsilých Hugenotů do peci, v pondělí dne 25. května roku 1562 na odpolodne, a to se stalo před očima klenotníka, který snad se toho nenadál, že zrada jeho tolik zármutku a hoře způsobí.

Díky Bohu, že z ostatků sv. Martina předc části se uchovaly. Kněz Saugeron (Sožeron), jenž byl nejvyšším strážcem hrobu sv. Martina, pustil se mezi zlopověstnou rotu Hugenotů, by možno-li, některou část ze svatých ostatků zachránil.

V tom okamžiku, co Hugenoti hodili Tělo sv. Martina do peci, přiskočil Saugeron, a uchopil část skráně a jedno rameno, a tyto ostatky zachránil, a k tomu dostalo se do rukou jeho též roucho z Těla sv. Martina, které od Hugenotů stranou na zem bylo pohozeno.

S těmito vzácnými ostatky pospíšil hned ku kanovníkům, kteří v Tůru zůstali. Kanovníci ztvrdili, že jsou to ostatky pravé z Těla sv. Martina, a zhotovili o tom listinu dne 26. května 1562. Kacíři Hugenotští ještě nenasytili své zuřivé hltavosti spálivše ostatky sv. Martina, neboť ani popel neměl býti zachován, a protož vybrali z peci popel a do větru jej rozházeli za bránou města. To místo, kde popel posvátný byl rozmetán, ohraženo bylo od zbožných ctitelů sv. Martina železnou mříží, a na ní byl postaven ozdobný nápis v latinských verších toho obsahu, že jako byl sv. Martin ctěn a vzýván po 12 set let co svatý vyznavač, nyní ctěn a vzýván bude co svatý mučenník.

Byl v pravdě sv. Martin mučenník pro ten článek sv. víry katolické, že dobré a užitečné jest ctíti ostatky Svatých, neboť dle jednání Hugenotů může se souditi, že nebyli ničeho tolik dychtiví, jako pustošení svatých ostatků blahoslaveného Těla sv. biskupa, těch drahocenných ostatků, které stoletím hlásaly článek sv. víry katolické o blahodárné moci ostatků Svatých.

Katolíci Turonští a z vůkolí uslyševše o těch hrůzných skutcích Hugenotů sebrali zbraň, vrhli se na svatokrádežné lupiče, a vyhnali je ven z města. Kněží basiliky sv. Martina, kteří se rozprchli před zuřivými Hugenoty, pospíšili hned zpět, aby se zneuctěnému hrobu sv. Martina nového posvěcení dostalo. Dne 14. července r. 1562 konala se slavnosť Usmíření. Byla to bolestná slavnosť — neboť nebylo tu ani potřebných bohoslužebných nádob aniž oděvu mešního. To vše musilo odjinud vypůjčeno býti. Sloužila se mše o

Duchu Svatém, a po ní zpívalo se „Te Deum“ na poděkování, že Bůh na přímluvu sv. Martina kněze rozptýlené opět do síní klášterních svolal.[3])

4. Rozboření basiliky sv. Martina od atheistických revolucionářů.

Hugenoti vyplenili naprosto basiliku sv. Martina, a zpustošili svatokrádežně hrob jeho. Staroslavná basilika stála tu o veškerou krásu oloupena a bolestně čekala, ažby ji dobrodincové zbožní rouchem novým oděli, a byla by snad brzy v nové záři se objevila, kdyby atheisté revolucionářští nebyli káceli vše, co kdy zbožná ruka vystavěla, a Boží úctě a památce Svatých věnovala. Čeho jícen hltavý stoupenců Kalvinových v století sedmnáctém nezachvátil, to zuřivost revolucionářů bezbožských v rum a popel obrátila.

Král Ludvík XVI. chtěje vděčnou úctu sv. Martinu osvědčiti, daroval na vykrášlení kůru v basilice Turonské roční příspěvek. Již začala oprava kůru, byla však přerušena bouří revolucionářskou, která na mnohých místech Francie vypukla, a také v Tůru náhle se objevila. První začátky zkázonosné bouře ukázaly se v basilice sv. Martina. Když jednoho dne z rána služby Boží se konaly, a posvátná píseň při zvuku varhan se zpívala, strhl se v basilice najednou povyk a pískot rozpustilé luzy, která pokřikováním[1]) přerušila služby Boží. Počet bezbožných revolucionářů se množil, a poklady basiliky sv. Martina měly býti jich kořistí. Co zbylo po Hugenotech, sebrali revolucionáři a odnesli. Však nejen svatokrádežnou loupež páchali, ale také v úmyslu měli basiliku úplně ztroskotati a vyvrátiti.

Kněží zbaveni jsouce vší výživy útěkem zachránili si život, a basilika zůstavena neznabohům vše kácejícím a plenícím.

Bořiti zdi pevné bylo obtížno, a na bořitele přicházel strach, by lid rozhněvaný proti nim se neobořil, a jich v rozlícenosti nepovraždil. Protož vymyslili si revolucionáři prostředků k dosažení cíle svého méně křiklavých a do očí bijících. Nejdříve měla basi-

[3]) Histoire de Saint Martin évêque de Tours l. c. pag. 425 et seq.

[1]) „Ça ira.“ „Tu to půjde.“ Histoire de Saint Martin, par M. l' abbé Achille Dupuy pag. 454.

lika sv. Martina sloužiti revolucionářům za tábor, v němž by se volně rozložili a ohradili, pak učiněna z basiliky konírna pro vojsko jízdecké. Vypravuje se, že na klenutí basiliky po několik nocí zář se ukazovala, kteráž koně poplašila, a jich strážce poděsila.

Tímto způsobem byla basilika sv. Martina zohavena, a nebylo na ní podoby, že by chrámem Božím byla bývala. Toť pak bylo zámínkou, že roku 1792 krajský úřad vydal rozkaz, aby část basiliky se prodala. Odůvodněn byl rozkaz ten okolností, že by oprava chrámu 30.000 franků stála. Roku 1797 sřítila se dne 2. listopadu část klenutí. Brzy potom dán byl nový rozkaz od úřadu krajského a sice, aby basilika sv. Martina hned se rozbourala, a stavivo se rozprodalo. Dne 13. měsíce listopadu dán třetí rozkaz, aby také hradby kolem basiliky prodány byly.

Jeden z vykonavatelů rozkazu úředního posmíval se bořitelům a pravil, že sám podá pestrobarevnou kytici sv. Martinu, mysle na to, že prachem do povětří vyhodí celou basiliku a ostatní co zbude, zapálí. Učinil tak, ale byl v zápětí pro bezbožnou všetečnosť potrestán, neboť v rumu byl zasypán. Zbořeniště bylo na 16 dílů rozděleno a rozprodáno.[2])

5. Poslední zbytky basiliky a ostatků sv. Martina.

Kdo vídal starosławnou basiliku Turonskou v té velebné kráse, kdo v duchu si zobrazil vyzdobený hrob sv. Martina, u něhož klečeli slavní papežové, biskupové, králové a tisícové vznešených poutníků z veškeré Evropy, kdo uvažoval to vše, co sv. Martin v pohanské Gallii vykonal, ten musí nyní bolně vzdychati patře na zneuctěná a zaniklá místa, kteráž zbavena jsou veškeré slávy, útěchy, posvátnosti a památnosti. Z rozsáhlé basiliky svatomartinské nezůstaly než dvě věže. Věž na severu, nazývá se věž Karla Velkého, a na západě věž klenotní.

Jeden zámožný občan koupil pozemek, kde druhdy stála ohrada bývalé basiliky, a vystavěl na něm řadu nových domů a chtěl, by tato čtvrť města nového dle jeho jmena se nazývala. Honosivý člověk ten dal zlatými literami na zdech napsati jméno své. Tomu

---

[2]) Histoire de Saint Martin l. c. p. 457.

však opřel se veřejný hlas lidu, a lid důrazně žádal, by místo to jmenováno újezdem sv. Martina. Na jednom starém pilíři vytesán byl obraz sv. Martina, an rouchem odívá žebráka polonahého u brány Amienské.

Řečeno svrchu, že když Hugenoti do peci uvrhnouti chtěli blahoslavené Tělo sv. Martina, Saugeronovi knězi a strážci hrobu sv. Martina se podařilo zachrániti, skráň a jedno rameno z blahoslaveného těla sv. Martina. Zachráněné ostatky byly úředně ohledány, a do zlata a hedvábí uloženy. Roku 1793 dne 21. listopadu byl občan Ondřej Fournier, zlatník poslán od úřadu městského, by vybral všecko zlato a stříbro z basiliky sv. Martina. Do rukou jeho dostaly se též sv. ostatky. Schránku, v nížto uloženy byly svaté ostatky, rozbil Fournier, a co tu stříbra a zlata nalezl, sebral. Přítomen byl také Martin Lhommais, zvoník basiliky Turonské, se svou příbuznou Carré zvanou. Zvoník ten vyprosil si na dvou úřednících ostatky sv. Martina, uložil je do skříně a choval je v skrytosti až do roku 1795.

Toho roku šel Martin Lhommais ku kanovníku Bizotovi, a ukázal mu ostatky sv. Martina. Bizot a jiní kanovníci Turonští poznali ostatky ty, vyhlásili je za pravé, a navrátili je, pečetí opatřené Lhommaisovi a příbuzným jeho.

Roku 1805. Jan Raymund z Boisgelinu, kardinal a arcibiskup Turonský poslal svého vikáře generalního a faráře nové osady sv. Martina, která zřízena byla při kathedrálním chrámu, ke zvoníku Lhommaisovi, by opět prohledli ostatky sv. Martina, a nové písemné svědectví o nich podali. Lhommais ukázal ve schránce ostatky sv. Martina, a kanovník Bizot, zlatník Fournier a jiní kanovníci potvrdili pravosť ostatků těchto, pak byly ostatky svaté vloženy do drahocenného reliquiáře ze zlata, a na reliquiáři postavena soška sv. Martina. Při té příležitosti přistoupili kanovníci Turonští ku kardinálu arcibiskupu a přednesli mu vroucí prosbu u vší důvěře v Boha, žádajíce, by se o to postaral, aby opět v Tůru, jelikož ve veškeré Francii svatá víra utěšeně se rozmahá, nový chrám úctě sv. Martina byl vystavěn, a pak aby při novém chrámu tom přisluhovali kněží, kteří by čest a chválu sv. Martinu vzdávali.

Dále prosili kanovníci, by novému chrámu odevzdány byly zachráněné ostatky sv. Martina, aby kněží je střežili.

Kardinál arcibiskup přivolil, avšak vyžádal si část sv. ostatků

z hlavy sv. Martina, a nařídil, by v kathedrálním chrámu přechovávána byla.

Dne 19. listopadu roku nadřečeného přikázal kardinál, by ostatky sv. Martina ku veřejnému uctění byly vystaveny. U večer konal se slavný průvod, a neseny byly ostatky sv. Martina u prostřed velikého zástupu věřícího lidu do chrámu kathedrálního, a tam postaveny byly na oltář sv. Martiná, za tím účelem zvlášť zbudovaný. Slavný den 20. listopadu 1805 byl jako druhý svátek „Návratu sv. Martina do Tůru.“ [1])

6. Počátek nové úcty sv. Martina.

Když ku konci osmnáctého století revoluce neznabožská ve Francii vychrlila veškeru spoustu svou, a když nevěrci se ukojili tou domněnkou, že náboženství křesťanské, bohoslužba křesťanská, a s ní úcta Svatých naprosto vyhubeny jsou, z nenadání vyšlehl v opuštěném Tůrů nový plamen zbožné úcty a vroucí lásky ku sv. Martinu. Jakoby šedé doby dávné minulosti zpět byly se navrátily, a počátky prvotné úcty sv. Martina se objevily, přeměněn byl v Tůru jeden malý nepatrný domek v kapli sv. Martinu zasvěcenou. Útočištná kaple ta vítala brzy mnoho zbožných ctitelů sv. Martina, kteří tu vroucně sv. Martina vzývali. Jeden ze zbožných ctitelů sv. Martina pojal ten úmysl, na tomž místě vystavěti velebný a prostranný chrám, jenž by úctě sv. Martina byl zasvěcen. Té myšlénky ujal se roku 1817 arcibiskup Turonský Chilleau (Šilo); a přispěl vlivem svým velmi mnoho k uskutečnění úmyslu zbožného.

Veliký krok byl učiněn, když slavný advokát Jacquet (Žaké), napsal roku 1822 knihu tohoto názvu: „Znovuzřízení chrámů ve Francii za příležitosti nového vystavění chrámu sv. Martina v Tůru,“ a v knize se dovolával přízně krále Ludvíka XVIII., jenž byl vroucí ctitel sv. Martina. Se stavbou však se otálelo, neboť obraceli se zrakové k těm místům posvátným, kde hrob sv. Martina se nalezal, a kde nyní veřejná cesta otevřena byla. Ctitelové sv. Martina kráčejíce touto cestou, vždy vzpomínali, že tu před časy stála prostranná svatyně sv. Martina, a toužili v Boha důvěřujíce opět na tomž místě vystavěti nový chrám, jenž by úctě sv. Martina byl věnován. Vroucnosti a úcty sv. Martina přibývalo den ode dne víc,

[1]) Histoire de Saint Martin, évêque de Tours l. c. p. 461 et sequ.

a co v posledněǰších dobách v zapomenutí vešlo, to od horlivých ctitelů sv. Martina na světlo vynešeno bylo, jakož i větší a hojnější česť sv. ostatkům se vzdávala, které roku 1828 od arcibiskupa Turonského Montblanka do skvostnějších schránek uloženy byly.

Ve Versaillesu založen byl v posledněǰším čase nový spolek vojenský ku podpoře starých vojínů, vdov a sirotků. Patronem spolku toho jest sv. Martin.

Druhý spolek pod ochranou sv. Martina byl zřízen v Tůru a měl za účel: „Odívání chudých.“ V Paříži vystavěn byl v nejnovějším čase kostel sv. Martina na předměstí svatomartinském. Roku 1855 vzýval vojsko sardinské u Krimu sv. Martina, a po šťastném vítězství vystavěna byla kaple úctě sv. Martina zasvěcená, majíc na průčelí tento nápis: „Bohu Nejdobrotivějšímu a Nejvyššímu, Neposkvrněné Panně Marii, Svatým, Mauriciu a Martinu věnovalo vojsko sardinské dne 8. září 1855.“

Jako před padesáti lety hořký bol v srdci každého upřímného a zbožného ctitele sv. Martina se rozléval, an patřil ty pusté zříceniny staroslavné basiliky Turonské, tak nyní, Bohu díky, umírněna jest bolesť tato tím, že nalezen jest starý plán stavební v archivu kraje Indreského, na němž vyznačeno jest místo hrobu sv. Martina. Dle tohoto plánu hledán byl hrob sv. Martina, a šťastně byl nalezen dne 11. listopadu 1850 uprostřed zřícenin a ssutin, nezasypaný a neporušený. Nalezení hrobu zavdalo příčinu k radostnému slavení nového svátku, a nyní s pomocí Boží budou se snažiti ctitelové sv. Martina, by velebná basilika nad hrobem sv. apoštola Gallie opět sklenuta byla, a doufáme, že dobrotivý Hospodin dá milost nynějšímu nejdůstojnějšímu arcibiskupu Turonskému, by nový prostranný chrám sv. Martina posvětil.[1])

[1]) Richard Viot. Vie de s. Martin, traduite de Sulpice Sévère. Préface, p. 7. Minulého roku 1877 byla ohlášena v listech francouzských národní pouť k hrobu sv. Martina od 3ho listopadu až do 19ho, a poutníkům udělil sv. Otec Pius plnomocné odpuštky na žádost 24 biskupů, kteří o obnovení bývalé úcty sv. Martina, apoštola Gallie se postarali. Annales de N. D. du Sacré-Coeur. Issoudun. 12. année. November 1877.

XV.

Úcta svatého Martina Turonského ve vlastech česko-slovanských.

1. Úcta sv. Martina v Čechách od nepamětných dob.

V Čechách byla již za dob pohanských v století osmém a na počátku devátého nevšední vzdělanosť domácí, a tať byla příčina, že křesťanství co nová osvěta v snaživém národu českém velmi úrodnou půdu nalezlo.

Staří Čechové dobře byli zpraveni o tom, kde křesťanství nejutěšeněji rozkvetlo, a věděli, že Francie jedině vzdělaností křesťanskou na vysoký stupeň slávy evropské se povznesla. Odtuď dá se vysvětliti, že Čechie zraků svých k Francii obracela, a že z Francie přes kraje německé velmi mnoho ze života křesťanského do Čech záhy převedeno bylo.

Ačkoliv vlast česká s právem vším sv. Cyrilla a Methodia prvními apoštoly svými nazývá, kteří od východu spásonosné světlo svaté víry křesťanské do Čech přinesli, předc také pravda jest, že víra křesťanská od západu ze sousedních krajin do Čech záhy se dostala, a že na pomezí šumavském služby Boží nejprvé dle římského ritu slaveny byly.

Roku 845 bylo 14 českých lechů (pánů) za panování knížete Hostivíta v Řezně pokřestěno. Lechové tito měli nepochybně sídla svá na hranicích bavorských, v krajinách pošumavských. S lechy českými přišli z Bavor kněží, jazyka českého mocní, a stavěli chrámy, a zakládali při nich osady křesťanské.[1])

V sakramentariích psaných,[2]) která ze století sedmého a osmého

---

[1]) Wetzer und Welte, Kirchenlexikon III. Band p. 62.

[2]) Sacramentarium byla kniha obřadní (liturgická) obsahující spolu podstatné části nynějšího misalu a ritualu. Ant. J. Binterim, die vorzüglichsten Denkwürdigkeiten der Christ-Katholischen Kirche. IV. Band 1. Theil. p. 248. Mainz 1838.

se zachovala[3]), připomíná se v řadě svatých mučeníků, též jméno sv. Martina, Vyznavače a Biskupa, což jest velmi důležito.

Církev svatá neměla v západních krajích Evropy v století devátém slavnějšího jména mezi svatými Vyznavači nad jméno sv. Martina, apoštola Gallie (pozdější Francie), jehož život bohatý na ctnostech a divech, ve všech krajích křesťanských se líbil, a jehož hrob v Tůru omilostěný, slavným byl místem poutním, kamž zbožní poutníci ze všech křesťanských krajů Evropy putovali.

Jelikož svatý Martin nejen ve Francii, ale i po veškeré říši německé v století devátém byl ctěn a vzýván, a jelikož kněží Bavorští přes lesy šumavské do Čech volně přejíti mohli, by tu víru křesťanskou hlásali, možno souditi, že oni z krajů svých jméno a úctu velikého biskupa Turonského do země české přinesli, a to již dříve, nežli sv. Vojtěch co biskup Pražský, víru křesťanskou v Čechách utvrzoval.

Důkazem by býti mohl „chrám sv. Martina v Klenči“, starobylém městě šumavském. Nepravíme, že chrám Klenečský dle nynější úpravy z dob před sv. Vojtěchem nám se dochoval, toliko tvrdíme, že to bylo v dobách dávné a šedé minulosti, když Kleneč pokřestěná sv. Martinu chrám vystavěla, a svatého Martina co patrona svého vzývati počala.[4])

Úcta sv. Martina rozšířila se víc v Čechách, když svatý Vojtěch z prestolu biskupského mateřským jazykem českým víru křesťanskou hlásal, a služby Boží v nově vystavených chrámech konal.

2. Svatý Vojtěch šíří úctu sv. Martina v Čechách.

K slavným biskupům středověku náleží náš svatý Vojtěch, druhý biskup Pražský (982—997), jehož jméno ctěno bylo po ve-

[3]) V bibliotéce svatovítské kapitoly Pražské nalezá se jedno psané sakramentarium ze století osmého.

[4]) Kleneč a Domažlice jsou ta nejstarší města v krajinách šumavských, a mohou se vykázati dějinami dávných věků. Krajinami vůkolí Klenečského a Domažlického okolo Staré Kdýně ubíral se často sv. Wolfgang († 994), biskup Řezenský až k utěšeným Chudenicům. Cf. Johann Trajer, Historisch-statistische Beschreibung der Diöcese Budweis. pag. 838.

škeré říši německé, a jenž nezřídka dlel u dvora císařského, a přečasto u znamenitých biskupů Italie, Německa a Francie bytoval.[1])

Svatý Vojtěch lnul zvláštní zbožnou láskou k svatému Martinu, vykonal pouť do Tůru, a modlil se tam u hrobu jeho. Této zbožné úctě svatého Martina naučil se svatý Vojtěch dílem v Německu, dílem ve Francii, a přinesl ji do své vlasti české. V Německu slyšel mnoho chvály o sv. Martinu z úst Adalberta, biskupa Magdeburského. Adalbert velice miloval sv. Vojtěcha pro jeho vznešené nadání a vzácnou povahu, udělil mu svátost svatého biřmování, a vštípil mu lásku k životu duchovnímu. Dříve než Adalbert se stal arcibiskupem Magdeburským, byl mnichem v klášteře Trevirském, kdež mnoho památek z požehnaného života sv. Martina se zachovalo.

Avšak nejen v Magdeburku od Adalberta, ale také v Mohuči od Willigisa mnoho slyšel sv. Vojtěch o blahoslaveném životu sv. Martina. Arcibiskup Willigis velice miloval sv. Vojtěcha, posvětil ho ve Veroně roku 983 na biskupa, a později na to vítal ho co předrahého hosta do Mohuče, kdež náš věhlasný světec některý čas meškal, a odtuď do Francie vybíhal.[2])

Příčina, za kterou sv. Vojtěch z Mohuče do Francie časté cesty konal, byla ta, že co zbožný poutník navštíviti chtěl tamní proslavená místa poutní.

K poutním místům ve Francii počítala se tehdejší dobou nejhlavněji ona, kde veliký apoštol Gallie, svatý Martin žil, víru křesťanskou hlásal, divy činil, kde požehnaný život dokonal, zvlášť pak kde pohřben byl.[3]) Duchem zbožnosti nadchnutý středověk neměl znamenitějšího místa poutního na západě nad hrob svatého Martina v Tůru.

Ze všeho patrno, že sv. Vojtěch zbožnou choval úctu sv. Martinu Turonskému, znaje život jeho a věda, že byl perlou zářnou a ozdobou vznešenou všech biskupů v západní Evropě.

Jelikož příkoří a útrapy hrozné sv. Vojtěcha v Čechách stíhaly, žalem a bolem uhněten odhodlal se vlast svou opustiti, a do

---

[1]) Sv. Vojtěch byl zpovědníkem císaře Ottona II., jenž jej obdaroval drahocenným rouchem mešním, v kterém před císařem v Mohuči slavně mši sv. konal. Cosmæ E. P. Decani Chronicon Bohemorum l. I. pag. 55.

[2]) F. Palackého Dějiny národu českého. Díl. I. č. I. str. 273.

[3]) Dr. B. Dudík. Mährens Allgemeine Geschichte IV. Band. p. 81. Brünn 1863.

Říma se odebrati, však roku 992 vrátil se na příkaz Stolice Apoštolské, na prosbu snažnou krále Boleslava a truchlících Čechů do vlasti své.

Boleslav raduje se návratu sv. biskupa, rozkázal, že Čechové zachovávati mají přikázaní církve ohledně sňatku manželského, že sv. Vojtěchu uděleno jest právo všudy stavěti chrámy křesťanské, a pak že Čechové povinni jsou odváděti desátek kněžím[4]).

Bez vší pochybnosti zakládal sv. Vojtěch chrámy křesťanské hlavně a nejdříve na půdě a v krajích, které náležely Slavnícké rodině kolem hradu Libického.

Slavník, otec svatého Vojtěcha a hrabě Libický měl veliké rozsáhlé kraje, které se táhly na západě až k Plzni (k Hradišti u vsi Voseku a blízko Radnice), a na jihu zaujímaly Chýnov, Doudleby a Netolice až k středu Šumavy, na východě Litomyšle, a na severu hrad Kladský. Ač neurčité jsou tyto hranice, předc jisto jest, že k území hraběte Libického Slavníka také náležely krajiny vůkol Libuně a Libaně. Za času sv. Vojtěcha kvetlo nejutěšeněji křesťanství v krajích Slavníkových, neboť tam bylo nejvíc chrámů vystavěno. Mezi chrámy těmito byly též chrámy úctě sv. Martina zasvěceny. Tak jest v Libuni, diécese Litoměřické chrám úctě sv. Martina zasvěcený, a o něm dovoleno tvrditi, že jest z časů svat. Vojtěcha, neboť v seznamu chrámů Páně diecése Litoměřické praví se o Libunském chrámu Páně sv. Martina, že má faru od nepovědomých let, která jest plebania již roku 1344. (Par. antiq er. ao ignoto, plebania jam ao 1344).

Starodávná jest fara při Bošileckém chrámu Páně sv. Martina (Bošilec v Chýnovsku), taktéž Chelčická (v Netolicku) a Hoštická s Nicovskou (v středu Šumavy), Střižov (v Doudlebích). Chrámy Páně sv. Martina v jmenovaných místech mohou snadno pro věkubohaté stáří považovány býti za slavné pomníky našeho sv. Vojtěcha[5]).

---

[4]) Cosmæ Chronicon l. I. p. 54. Anton Frind. Die Kirchengeschichte Böhmens im Allgemeinen und in ihrer besonderen Beziehung auf die jetzige Leitmeritzer Diöcese. I. Abthl. 1. Heft. p. 65.

[5]) Johann Trajer. Historisch-statistiscbe Beschreibung der Diöcese Budweis. pag. 123. 146. 515. 887. 78.

3. Nejstarší kaple sv. Martina při stoličním chrámu sv. Víta v Praze.

Útočištný chrám sv. Víta, v němž pohřbeno bylo blahoslavené tělo sv. Václava, nabyl proslavení velikého, když roku 1039 ze Hnězdna přivezeno bylo tělo sv. biskupa Vojtěcha.

Ku pohřbení svatého Mučeníka přistaven byl ke kostelu sv. Víta jiný menší kostelíček. Ale po nedlouhém čase viděly se knížeti Spitihněvovi II. oba kostely příliš těsné, zvlášť nemohlo se v nich směstnati všecko lidstvo přicházející ve svátek sv. Václava. Pročež ustanovil se Spitihněv na tom r. 1060, že oběma českým patronům, sv. Václavu a Vojtěchu vystaví jeden kostel větší. Přikročilo se k dílu, ale Spitihněv nedočkal se dokončení († 1061).

Nová budova chrámová shořela roku 1090, byla však asi v sedmi letech obnovena 1096. V nové budově knížete Spitihněva II. jmenují se co zvláštní části: kaple sv. Kosmy a Damiana, v které pohřbeno bylo tělo Radima, bratra sv. Vojtěcha, dále krypta svatého Martina, v které roku 1124 pohřben byl Bořivoj II. a roku 1189 Fridrich, syn Vladislava II.[1])

Poněvadž krypta sv. Martina současně se jmenuje s kaplemi k chrámu svatovítskému přistavenými, a poněvadž jména svatých mučenníků Kosmy a Damiana s jménem sv. Martina pospolu se připomínají, možno tvrditi, že svatý biskup Turonský již v těch nejstarších dobách jako svatý Kosmas a Damian v Čechách byl ctěn a že nepochybně sv. Vojtěch z pouti své do Francie přinesl znamenitější reliquii z hrobu svatého Martina do Prahy, kteráž ve svatomartinské kryptě do oltáře vložena byla[2]).

3. Nejstarší oltáře svatého Martina v oratoriu kláštera Sázavského a kolegiatním chrámu Staroboleslavském.

Mezi svatými patrony naší vlasti české není žádný jiný tolik podoben svatému Martinu Turonskému jako sv. Prokop, opat Sa-

[1]) Václ. Vladivoje Tomka Dějepis města Prahy díl I. str. 14. Cosmæ Pragensis l. III. pag. 268. Bohuslai Balbini S. J. Miscellaneorum historicorum Regni Bohemiæ dec. lib. VII. cap. 27. Pragæ 1687.

[2]) Toť mínění znamenitého historika dějin církevních v Čechách Antonína Frinda, kanovníka při metropolitním chrámu Pražském.

zavský. Vynikavé ctnosti svatého Prokopa, jeho mnišský život v chýši, a pak život společný s bratry řeholními činí hradiště Sázavské podobno hradišti sv. Martina v Ligugé a Marmoutieru.

Nedá se mysliti, že sv. Prokop ničehož o svatém Martinu by byl neslyšel, neboť ani 50 let neuplynulo, a v Sázavském klášteře byl postaven oltář úctě sv. Martina.

Roku 1095 posvětil pražský biskup Kosmas z Dubravic (1091—1098) oratorium kláštera Sázavského, v němž byl tehdáž opatem kajicností proslulý Božetěch, čtvrtý opat po sv. Prokopu († 1053.[1])

V oratoriu tom na pravé straně postavil Božetěch oltář sv. Martina, a uložil do něho ostatky svatého biskupa Turonského.[2])

Ačkoliv se nepraví, kdo by byl opatu Božetěchovi ostatky sv. Martina daroval, předc možno tvrditi, že některý z předchůdců Božetěchových, jestli ne sám sv. Prokop drahocenný poklad ten z rukou biskupa pražského, aneb z rukou královských obdržel, a jej bratřím svatého Benedikta odkázal.

V Staré Boleslavi při kolegiatním chrámu svatých mučenníků Kosmy a Damiana byl od pradávných časů Oltář sv. Martina, jenž měl svého vlastního kněze, jehož povinností bylo při něm sloužiti mši svatou (altarista). Roku 1406 fundace při oltáři sv. Martina byla zvýšena od pražského měšťana Duchka.

Od toho času sloužíval kněz (altarista) dle fundace 2 mše sv. týdně, a sice v pondělí a v pátek.

Zbožný fundator odkázal hojnou almužnu pro chudé maje v úmyslu svým skutkem milosrdným uctíti svatého Martina.[3])

---

[1]) Opat Božetěch odvážil se králi českému vstaviti na hlavu korunu při slavnosti, což dle práva jen biskupu pražskému náleželo. Za to musel činiti veřejné pokání. Jelikož byl znamenitým malířem a řezbářem, uložil mu biskup Kosmas za pokání, aby vyřezal ze dřeva crucifix té velkosti jako jest sám, pak by vzal jej na ramena a donesl jej až do Říma do chrámu sv. Petra. Božetěch tak učinil. Cosmas l. c. lib. I. pag. 100.

[2]) A dextris altare S. Martini, in quo continentur reliquiae S. Martini. Cosmæ lib. III. pag. 200 et 201.

[3]) Bohusl. Balbini Epitomes rerum bohemicarum seu Historiæ Boleslaviensis l. VI. c. 8. p. 36.

4. Starověká úcta sv. Martina Turonského na Moravě.

Sesterská Morava byla za času sv. Vojtěcha z prestolu pražského řízena, a odtuď možno vysvětliti veliký počet staroslavných chrámů, úctě sv. Martina tam zasvěcených.[1]) Mnohé z nich budou bezprostředečně pomníkem sv. Vojtěcha.

Zbožná Morava slavila od dávných věků svátek svatého Martina. Za doby Karla IV. byl svátek svatého Martina na Moravě nejen při dotýčných chrámech, ale i všude ve všech krajích co svátek zasvěcený slaven. To ztvrzují synody olomúcké.

Roku 1318 vydal biskup olomúcký Konrad I. († 1326) statut, by farářové biskupu poslali desátek počínaje od sv. Michala archanděla až do nejdelší lhůty svátku sv. Martina a oktavy jeho, jestli by se tak nestalo, upadnou kostely liknavých farářů do církevní klatby.[2])

Jelikož svátek sv. Martina měl již oktavu, tedy patrno jest, že byl svátek zasvěcený.

Roku 1380 dne 22. května vydal Jan z Neumarku, biskup olomúcký, bývalý kancléř Karla IV. dle nařízení Arnošta z Pardubic, arcibiskupa pražského, jenž co metropolita visitaci na Moravě konal, synodalia statuta, a v odstavci 2. uvádí zasvěcené svátky Svatých v roce církevním, a též jmenuje svátek sv. Martina.[3])

V misálu olomúckém, který v Norimberku roku 1499 byl vytištěn, rovná se svátek sv. Martina dle upraveného formuláře me-

---

[1]) V arcidiecési Olomúcké jest 19 chrámů farních sv. Martina, a v diecési Brněnské 15.

[2]) Statuimus, ut decimales Denarios de laneis et tabernis etc. per nostram Diœcesim per Plebanos in singulis Parochiis statim incipiendo in Festo Michælis usque ad Festum Martini fideliter et integraliter colligantur .... Et perquoscunque Plebanos in Octava Beati Martini Episcopi ipsi Denarii soluti non fuerint, ipsorum Ecclesiæ, termino prædicto sint Ecclesiastico suppositæ interdicto. Arsenii Theodori Fasseau Collectio Synodorum et Statutorum almæ diœcesis olomucenæ. pag. 4. Rezii 1766.

[3]) Statuimus etiam in subscriptis, quod Clerici et Laici a servilibus operibus debent abstinere, ut singularum Ecclesiarum nostræ Provinciæ unanimis concordia in celebratione Festivitatum habeatur .... Confessorum Martini, Nicolai, Procopii etc. Fasseau l. c. pag. 14 et 18.

šního svátkům vyšším, jako Nanebevzetí Panny Marie a Všech Svatých, a slaví se s oktavou. Oktava svátku sv. Martina má zvláštní modlitbu.[4])

Po graduale uvádí se v misálu olomúckém prosa[5]), která nejznamenitějších událostí ze života sv. Martina krátce připomíná.

V překladu zní takto: Svatého Martina nechť opěvuje po světa okršlku veškerá církev katolická! Ať jmena jeho každý kacíř se bojí a před nim utíká. Ať Panonie se veselí, která tak velkého Syna zrodila. Italie ať jásá, že velikého jinocha vychovala, a Gallie na tré se dělící[6]) ať v posvátném zápasu závodí, byltť jí pastýřem. Všickni ať jej nazývají Otcem, Turonští ať ochraňují Tělo jeho. Veškeren lid Francie a Germanie ať plesá, neb k nim přivedl Krista Pána ukázav plášť svůj.

On jest slavný v krajinách egyptských, a znají jej všickni mudrci řečtí a pocitují toho, že jeho zásluhám rovni býti nemohou. Co tu nemocí zhojil, zlých duchů zahnal, a oudů málomocných uléčil. On těla tří mrtvých modlitbou k životu vzkřísil, pověru pohanskou vykořenil, a modly do ohně ke cti Ježíše Krista uvrhl.

On Tajemství Nejsvětější (oběť mše svaté) rukama neoděnýma konal, a obdařen byl září nebeskou. Očima a rukama k nebi upřenýma se modlil, a všemi věcmi pozemskými povrhoval. Od úst jeho nikdy neodcházel Kristus Ježíš — byl spravedlivý a konal, co náleželo k pravému životu.

Protož všickni Tě prosíme, sv. Martine, abys nám s nebe milost Ježíše Krista přímluvou svou vždy zjednal, jakož jsi nám mnoho zázraků zde na světě ukázal.“[7])

---

[4]) Modlitba ta zní: Propůjč, Všemohoucí Bože, by slavnost blahoslaveného Martina, Vyznavače Tvého, kterou jsme často konali, sloužila nám k věčnému spasení, abychom vždy měli na nebi ochránce, jejž ctíme a vzýváme často na zemi.

[5]) Prosa rovná se sequencím, které se zachovaly při některých svátcích n. p. sequence při svátku Božího Těla, Bolestné Rodičky Boží. Prosa nyní nepřichází v misálu římském leč několik jen slov.

[6]) Gallie byla za času Římanů na tři díly rozdělena. I. Aquitania, 2. Gallia střední a Belgia. Dr. Joh. Döllinger, Heidenthum und Judenthum pag. 23.

[7]) V bibliotéce biskupské v Budějovicích nalezají se dva misály olomúcké ze století 15ho, jeden psaný a druhý tištěný, a jsou odkaz prvního biskupa Budějovického, barona Jana Prokopa Schaaffgotsche. jenž roku 1813 zemřel.

5. Svatý Vojtěch přinesl do Uher úctu sv. Martina.[1])

Brzy po dosednutí na stolici biskupskou zdá se, že svatý Vojtěch se vydal na cesty k prohlédání celé rozsáhlé diecése své. Z prestolu pražského nejen Čechy a Moravu, ale také krajiny Slovenské řídil a spravoval.[2])

Tam tedy, kde před šesti sty lety požehnaná stála kolébka sv. Martina, v krajích podunajských pod Tatrami hlásal svatý Vojtěch víru křesťanskou Slovanům, jakož i Uhrům, kteří do nynějšího Uherska ze severovýchodních krajin uralských se přistěhovali.

V paměti chovaje sv. Martina biskupa Turonského, v jehožto vlasti dle vůle Páně apoštolem národa Uherského byl učiněn, zakládal chrámy, a posvěcoval je úctě sv. Martina, hlavně pomocí knížete uherského Geysy, a syna jeho sv. Štěpána, krále uherského, jehož byl pokřtil r. 984[3]).

Tolikéž vštípil hluboce do srdcí knížat uherských úctu sv. Martina, neboť když do boje proti nepřátelským pohanům táhli, nesli vždy na praporu válečném obraz sv. Martina, a prosili Boha za vítězství na přímluvu tohoto Světce Božího. Tak po šťastném vítězství, jehož sv. Štěpán nad pohany u Vesprimu dobyl, vystavěl z vděčnosti a lásky k sv. Martinu Turonskému klášter na Hoře Svaté, na té hoře, o níž nábožná pověst se chovala, že sv. Martin co outlý pacholíček na ni chodíval, a tam v úkrytu se modlíval[4]).

Klášter sv. Martina na Svaté Hoře byl bezprostředně podřízen Stolici Apoštolské, a sv. Štěpán vyňal lid vůkol kláštera z každého poddanství, a obyvatelé krajiny kolem Svaté Hory byli jen královskému soudu podřízeni.

Mnozí králové uherští chovajíce v srdci svém tutéž vroucí lásku a úctu k svatému Martinu, vyhlásili, že všecky přednosti kláštera sv. Martina od předků propůjčené v netknutosti chrániti budou. Svatý Ladislav, osmý král uherský a veliký ctitel sv. Mar-

---

[1]) Svatý Vojtěch jest patronem arcidiecése Ostřihomské, kteráž vděčně si připomíná apoštolských zásluh jeho. Viz Schematismus cleri archidiœcesis Strigoniensis pag. 2.

[2]) Fr. Palackého Dějiny národu českého díl I. kniha III. str. 263.

[3]) Fr. Palackého Dějiny národu českého l. c. p, 264.

[4]) Dr. Josef Danko, die Erzabtei Martinsberg. Oesterreichische Vierteljahresschrift für katholische Theologie. VII. Jahrgang. 1. Heft. pag. 28.

tina, zavedl v Uhrách třídenní půst jakožto přípravu k důstojnému oslavení svátku sv. Martina.

Roku 1532 oblehali Turci opevněné město Güns, v němž byla jen malá posádka vojska uherského. Veliká ouzkosť a zděšenosť nastala v krajích, kterými se ouhlavní nepřítel křesťanství ubíral. Lid bral útočiště k sv. Martinu, a vzýval jej důvěrně. Pojednou, jakoby se brány pevnosti otevřely, a jakoby vyjel rekovný vůdce v zářné slíčnosti s četným vojskem a udeřil na vojsko turecké — opustili přestrašení vojínové turečtí hradby města, a dali se na útěk. Příčinu toho divého útěku jmenoval zbožný lid přispění sv. Martina, vyvoleného patrona.

V Uhrách jest mnoho chrámů a kaplí úctě sv. Martina zasvěcených[5]). Mezi nimi jest jeden chrám kathedrální v Sabarii, a kolegiatní v Břetislavi, kdež králové uherští slavně korunováni bývali.

Vedlé toho jest v Uhrách víc než 60 míst (města, zámky, vesnice,) která se honosí jménem sv. Martina. Obrazů, soch, oltářů svatomartinských nalezá se tu veliké množství a na křtu svatém dává se často novorozeňátkům jméno sv. Martina[6]).

6. Svatý Vojtěch naučil národ Polský úctě sv. Martina.

Roku 996 byl Otto III. na císaře římského korunován. Císař mladý naklonil se zvláštní přízní k svatému Vojtěchovi, jenž tehdáž v Římě meškal, a namlouval ho jakož i mohučský arcibiskup, by k opuštěné diecési pražské se navrátil.

Papež Řehoř V. konečně uložil sv. Vojtěchu za povinnosť, by ke svým se vrátil, dovoluje však spolu, kdyby ho Čechové naskrze poslouchati nechtěli, aby je zase opustil, a do zemí pohanských pro rozšíření víry křesťanské se vydal, ku kterémuž cíli již napřed propůjčil jemu mocnosť arcibiskupa krajinného (archiepiscopus re-

[5]) Kdo prohlédne distrikty arcidiecése Ostřihomské, spatří, že podobně jako v Čechách, chrámy sv. Martina, Jiří, Mikuláše vedlé sebe blízko stojí, a že jsou ty nejstarší chrámy v celé arcidiecési n. p. Báth z roku 1079, zvlášť se zjevují staroslavné chrámy sv. Martina v krajích Slovenských.

[6]) Histoire de saint Martin évêque de Tours l. c. pag. 435.

gionarius) u národů těch, kteréžby jemu na křesťanství obrátiti se událo[1]).

Této propůjčené moci papežské užil sv. Vojtěch, neboť nechtěje patřiti na trudná místa, kde proudem tekla krev bratří jeho, od Vršovců zrádně a krutě povražděných, opustil vlast svou, a odebral se do Polska. V Krakově mnohokráte kázal, a skoro rok trval ve Hnězdně u Boleslava Chrabrého[2]).

Jako druhdy v Čechách, na Moravě a ve Slovensku, tak i nyní v Polsku zakládal sv. Vojtěch chrámy, a mezi nimi mnohé zajisté úctě sv. Martina. Od dávných časů vzývala Polska sv. Martina jehož zvláště vojínové polští na bojišti ctili.

Roku 1673 rozložily se nepřátelské voje Turecké u Chocima na pravém břehu řeky Dněstru. Sobieski velel vojům polským, a měl odraziti útok nejen vojů surových, ale též hráz postaviti proti proudu divokému, jenž chrámy křesťanské kácel, a vše co pamětného z časů křesťanských, hubil a plenil. Bylo to 11. listopadu roku nadřečeného ve svátek sv. Martina. Svátek sv. Martina dodal vůdci Sobieskému a jeho vojsku veliké zmužilosti. Kněží procházejíce řady vojska, vzbuzovali vojíny k rekovnému hájení sv. víry křesťanské, ukazujíce z dějin události, na kterých patrně se osvědčilo, že vojsko křesťanské, které sv. Martina na bojišti vzývalo, jeho přispěním vítězilo. Aby kněží naklonili vojíny k pevné důvěře ve vítězství, připomenuli, že byl svatý Martin Slovan, a že dnešního dne, kde veškerá Církev jej oslavuje, pomoci poskytne těm vojínům, kteří pro nejsvětější věc bojují.

Sobieskému podařilo se přehlédnouti vojsko turecké a seznati, kde síla jeho jest soustředěna.

Dle toho tedy sjednotil rozestavené vojsko své a udeřil z nenadání na nepřítele, jenž útěkem se spasil. Vojíni polští nikomu jinému nepřičítali vítězství než sv. Martinu, neboť pravili, že se

[1]) Frant. Palackého Dějiny národu českého l. c. pag. 271. Ohledneme-li se v dějinách pokřestění národů v krajinách evropských, musíme se diviti, že Prozřetelnost Boží k apoštolským pracem mnoho blahověstů vyvolila z kmene slovanského. Sv. Martin Turonský v Gallii, sv. Martin Bracarenský ve Španělích, sv. Cyrill a Method na Moravě a v Čechách, sv. Vojtěch v Prusích.

[2]) Fr. Palackého Dějiny národu českého l. c. pag. 172. Dra. Klementa Borového Dějiny diecése Pražské. Na památku 900letého jubilea pro Dědictví Svatojanské z roku 1874. V Haliči, v diecési Przemyslské jest 14 chrámů Páně úctě sv. Martina zasvěcených a v diecési Tarnovské 12.

báli přesily turecké a že za to měli, že na tom místě, kde je vojevůdce rozestavil, od Turků nejsnáze potřeni budou.

Zmatek ve vojsku tureckém byl děsný, a porážka byla úplná. Mezi bojovníky křesťanskými vyznamenal se po boku Sobieského hrabě z Malini, mladistvý sestřenec Sobieského.

Národ polský jásaje pozdravil tyto vojevůdce vítězoslavné, když z boje domů se vrátili, a však první dík byl vzdán svatému Martinu za vítězství, neboť sami vojevůdcové veřejně vyznávali, že jen pomocí a přímluvou sv. Martina vítězství dosáhli.

Památnou bitvou u Chocima zastaveny byly hrůzné proudy krve křesťanské, kterouž divocí Turci ve vlastech křesťanských prolévali, národové křesťanští vymanili se z třistaleté poroby otrocké, a zbavili se poplatků a daní nesnesitelných.

Vděčný národ polský vyvolil slavného vůdce Jana Sobieského za krále polského, jenž se nazýval od toho času Jan III. král polský.[3])

Příčiny, pro které sv. Martin co patron vojska křesťanského ve středověku všude a zvlášť v slovanských krajích ctěn a vzýván byl, byly, že ve vojsku křesťanském památka se udržela o tom, jak modlitbou vítězství vyprosil římskému císaři Konstanciu u Vormsu nad voji barbarskými, a že v krajích slovanských tradice věrně se chovala, že byl z rodu slovanského[4].)

XVI.

Karel IV., Otec vlasti české jest veliký ctitel svatého Martina Turonského.

1. Chrámy sv. Martina v Čechách.

Četné, staroslavné chrámy sv. Martina v Čechách jsou pomníkem davné úcty sv. Martina nejznamenitějším a nejvýmluvnějším. Víc než šedesát chrámů Páně sv. Martina jest vystavěno v zemi

[3]) Dr. Constantin Höfler. Geschichte der neueren Zeit. II. Abtheilung pag. 210.

[4]) Spisovatel francouzský Achille Dupuy praví ve své „Histoire de saint Martin, évêque de Tours pag. 437.“ Saint Martin était slave de naissance. Sv. Martin byl rodem Slovan.

české a na ploše čítající 543□ mil metr. stojí v poměrné dáli v každé deváté metr. míli jeden svatomartinský chrám[1]).

Kdyby možno bylo počátky všech těchto svatostánků vyzpytovati, shledali bychom, že z většího dílu vystavěny byly v požehnaných dobách, kdy ve vlasti naší utěšeně kvetly vědy, a krásně se rozvíjelo umění, když blahobyt ve všech vrstvách společenských vládl, a když jméno národa českého po veškeré Evropě bylo ctěno a slaveno.

Byloť to v zlatých dobách Karla IV., Otce vlasti. Dějepisně zjištěno jest, že zbožný ten panovník v Čechách mnoho chrámů vystavěl[2]), a jelikož byl sám ctitelem svat. Martina, chtěl by národ český tohoto velikého vyznavače a biskupa svatého ctil a vzýval.

Nábožný lid český věda, kde požehnaná kolébka sv. Martina stála, že to v Panonii bylo, v staroslavném sídle slovanském, přilnul s velikou důvěrou a láskou k sv. Martinu.

V křesťanské Praze, v sídle Karla IV. byly některé chrámy úctě sv. Martina, dávno již zasvěcené, a původ jich kladen býti může do času Boleslavů a sv. Vojtěcha. Tak n. p. kostel sv. Martina (v koutě nynější Martinské ulice blíž Platais u) jmenuje se již roku 1187[3].)

Roku 1178 daroval Soběslav II. († 1180) kapitule Vyšehradské okršlek čili újezd sv. Martina v podhradí, který před časy náležel matce jeho Adelhaidě († 1140), to jest okršlek u kostela sv. Martina, který ležel z části vně pozdějších zdí staroměstských v okolí Spálené ulice[4]).

Druhý kostel sv. Martina menšího vyskytuje se v roce 1332, a stál v ulici Platnéřské proti nynějšímu Klementinu, někde blízko ulice Valentinské[5]).

---

[1]) V arcidiecési pražské jest 19 chrámů farních sv. Martina, v Budějovické 16., v Litoměřické 16., v Královradecké 9. Také to všímnutí hodno, že nedaleko Prahy jest vesnice, jež se nazývá Tůrsko (Tůr?), kdež jest chrám Páně sv. Martinu zasvěcený.

[2]) Jana rytíře Vladyky z Marianova Arcichrám na hradě Pražském s dějinami království Českého. V Budějovicích 1876.

[3]) Václava Vladivoje Tomka Dějepis města Prahy. Díl I. str. 21.

[4]) Kostel sv. Martina „ve zdi," jakž od času obezdění města se nazýval pro rozdíl od sv. Martina menšího, jest nyní zrušen, a stojí tam dům č. 417 Tomek l. c. pag. 62. a díl II. pag. 175.

[5]) Tomek l. c. díl I. pag. 219.

Třetí kostel sv. Martina stál před velkým nynějším domem zemským, a u porovnání k jiným byl menší, a nazýval se proto Kostelíček sv. Martina (ecclesiola sancti Martini)[6]).

Na Vyšehradě byly krom hlavního kostela sv. Petra, kaple starožitné sv. Klimenta a sv. Martina 1396[7]).

Ve Francii vzniklo mnoho řádů řeholních ve středověku, které tam velmi blahodárně na rozvoj osvěty, vzdělanosti a společenského blahobytu působily. Z těchto štěpnic řeholních dostaly se záhy ratolesti do země české a štípeny na půdě národa českého vzrostly v požehnané stromy, které jak dějiny české dosvědčují, hojného a blahodárného ovoce přinesly. Tak n. p. záhy ujala se v Čechách řehole premonstrátská sv. Norberta, a přinesla z Francie úctu sv. Martina do Čech, a šířila ji stavíc ke cti svatého biskupa Turonského chrámy ve vlasti české[8]).

2. Svátek sv. Martina v Čechách.

Karel IV., Otec vlasti české seznal, že národ francouzský nad ostatní národy evropské křesťanskou osvětou a vzdělaností vyniká, a protož přiklonil se velmi národu tomu, a co velikého a vznešeného ve Francii spatřil, tož v Čechách štípiti a založiti se snažil.

S pravou osvětou a vzdělaností, která jedině v náboženství křesťanském pevné a trvalé má základy, přinesena byla v středověku českému národu úcta některých Svatých patronů francouzských, n. p. sv. Mauricia, sv. Remigia, sv. Martina.

Avšak sv. Martin, jehož úctu v Čechách sv. Vojtěch zavedl, byl mezi ostatními nejvíce ctěn a vzýván. Den svatého Martina byl v Čechách od dávných dob co den sváteční slaven.

Nejstarší památka dějepisná, že svátek sv. Martina na některých místech v Čechách se slavil, jest ze století dvanáctého. Praví se Cod. Bibl. Univ. III. F. 6. f. 241. „Ostatní svátky v roce, jako sv. Remigia, sv. Mauricia a sv. Martina nemusejí se slaviti (co svátky

---

[6]) Tomek díl II. pag. 122. Schaller. Beschreibung von Prag II. Band. 30.

[7]) Tomek. díl II. pag. 258.

[8]) Dominika Čermáka Premonstrati v Čechách a na Moravě. Bernardický chrám Páně sv. Martina byl vystavěn od kněží premonstratů z kláštera Milévského.

přikázané), kdyby ale lid v počestnosti a z lásky k Bohu je slaviti chtěl, tedy ať se mu nepřekáží.[1])

Dle těchto slov jest patrno, že svátek sv. Martina na některých místech v Čechách byl oblíben u lidu, a dojista tam, kde byl chrám k jeho cti vystavěn.

Poněvadž jména svatých patronů Francie, sv. Remigia, biskupa Remežského, sv. Mauricia, mučenníka, a sv. Martina, biskupa Turonského v těch nejstarších dobách předkům našim známa byla, musí se souditi, že mezi Francií a Čechií vzájemnosť křesťanská od dávna u velké míře trvala; a že mnohé církevní ústavy dle francouzských způsobů v Čechách zařízeny byly.[2])

Chrámy sv. Mauricia a sv. Remigia v Čechách vymizely, kdežto chrámy sv. Martina od Prozřetelnosti Páně zachráněny, starobylou úctu sv. biskupa hlásají.

Jediný chrám v Čechách sv. Mauricia dochoval se nám ze šedé dávnověkosti, a jak jeden znamenitý archeolog tvrdí, jestiť ohledně svého titule ten nejstarší v Čechách.[3])

Svátek sv. Martina byl po veškeré vlasti české slaven co zasvěcený svátek za času slavného a zbožného arcibiskupa Arnošta z Pardubic.

Jiných důvodů k obhájení tohoto tvrzení není třeba jmenovati, postačiť ten, jenž v olomúckém statutu synodálním z nařízení slavného Arnošta, metropolity českého a moravského se nalezá.

Roku 1605 svolal horlivý arcibiskup Pražský Zbyněk Berka synodu do Prahy, by se věrně zachoval dle rozkazu papeže Klimenta VIII. Synoda tato k utvrzení řádu církevního v Čechách zna-

---

[1]) Reliquæ vero festivitates per annum sicut S. Remigii, S. Mauricii, S. Martini non sunt cogendæ ad Feriandum, nec tamen prohibendum, si plebs hoc caste et zelo dei cupiunt exercere.“
C. Höfler. Prager Concilien in der vorhusitischen Periode, pag. XIII. Prag 1862.

[2]) Ústav žáků kůrních (clerici chorales), kteří byli ve školách trivia a quadrivia cvičeni, stál pod stráží sv. Martina. Ferdinanda J. Lehnera Cecilie, číslo 2. Ročník V. str. 10.

[3]) Jest to v Mouřenci (Maurenzen) u Sušice v diecési Budějovické. Johann Trajer, Historisch-statistische Beschreibung der Diöcese Budweis p. 883.

menitě přispěla, a horlivý arcibiskup byl od papeže Pavla V. vznešenými slovy chválen.[4])

Na této synodě zavázali se všickni přítomní, že ustanovení sněmu Tridentského poslušně přijímajíce vše zachovávati budou právě tak, jak Stolice Apoštolská od nich žádá.

V titulu 8. jedná synoda o slavení svátků zasvěcených, a arcibiskup jmenuje všecky svátky zasvěcené pořadem měsíců.

V měsíci listopadu jest patero svátků zasvěcených, které slaviti se mají dle přikázání církevního, ježto velí, by věřící od práce služebné odpočívali a mši sv. přítomni byli a sice 1. Svátek Všech Svatých dne 1. listopadu. 2. Svátek Všech Věrných Zemřelých (má býti slaven toliko dopolodne), dne 2. listopadu. 3. Svátek svatého Martina, biskupa a vyznavače dne 11. listopadu. 4. Svátek sv. Kateřiny, panny a mučenice 25. listopadu. 5. Svátek sv. Ondřeje apoštola 30. listopadu.

Arcibiskup Zbyněk Berka praví v úvodu o Svátcích zasvěcených, že jsou od nepamětných dob v Čechách dle starodávného zbožného obyčeje slaveny.[5])

Že až do roku 1777 byl v Čechách zasvěcený svátek sv. Martina, o tom podávají svědectví kalendáře v těch letech vydané. Tak praví kalendář na rok Páně 1765 vydaný.[6]) „11. Pondělí. Sv. Martina B., který slavný byl v zázracích, že zasloužil tři mrtvý vzkřísiti, pak umřel L. 398.“

Jméno sv. Martina jest vytištěno červeným písmem, jak tehdy již obyčejem bylo na označení rozdílu svátků zasvěcených a nezasvěcených.[7])

---

[4]) Te, Frater Venerabilis, de hac Sancta Sede optime meritum summopere laudamus . . . . pietatem, virtutem, probitatem, industriam et prudentiam tuam vehementer laudamus.
Synodus archidiœcesana Pragensis. Pragæ typis Nigrinianis. a. 1605.

[5]) Ut autem uniformi ratione a Parochis dies Festi denuncientur, eos omnes, qui in hac Civitate et Archidiœcesi tota præcepto aut consuetudine seu voto ad Rubricæ Pragensis præceptum sanctificari colive debent, hic notari volumus l. c. p. 35. Dr. Klement Borový l. c. pag. 332.

[6]) Název kalendáře úplný jest: Nový psacý kalendář na rok Páně 1763. V Praze u Karla Jozefa Jaurnicha.

[7]) Až posud o svatém Martinu, jakož o znamenitých svátcích obyčejem jest, se připravuje od dávných časů v Čechách zvláštní druh pečiva.

Za času císařovny Marie Terezie roku 1777 byly některé svátky zasvěcené v zemích říše rakouské od papeže Klimenta XIV. zrušeny, a tehdáž zrušen i svátek zasvěcený sv. Martina.

Ve zvláštních hodinkách církevních (Officium proprium), které pro kněžstvo provincie české arcibiskupem pražským Antonínem Petrem Přichovským (1763—1793) byly předepsány, slavil se svátek sv. Martina ve všech kostelích v Čechách co svátek duplex secundae classis cum octava.[8])

V hodinkách pro kněžstvo provincie české slavila se až do roku 1865 památka těch Svatých, kteří v národě francouzském obzvláštně jsou ctěni, a se svatým Martinem Turonským v úzkém byli spojení, jako sv. Brictia, biskupa Turonského, bezprostředního nástupce sv. Martina (slavilo se 13. listopadu,) sv. Severina, biskupa Kolínského, ctitele sv. Martina, jenž zvěděl hodinu smrti jeho (slavilo se 23. října), sv. Liboria, biskupa Manského, jenž byl od sv. Martina na biskupa posvěcen a pak také pohřben (slavilo se 23. července).

Roku 1865 bylo vydáno od Nejdůstojnějších Biskupů českých nové Officium proprium a v něm ustanoveno, že svátek sv. Martina Turonského slaviti se má có Festum duplex majus bez oktavy. Vedle toho jsou svátky některých Svatých, jichžto život s blahoslaveným životem sv. Martina se stýkal, nahraženy jinými svátky novějšími, jako svátek sv. Brictia (13. listopadu) nahražen jest svátkem sv. Stanislava Kostky, svátek sv. Severina nahražen jest svátkem Nejsvětějšího Vykupitele. Stalo se to, jak Nejdůstojnější Biskupové v předmluvě praví, z té příčiny, že Církev sv. v novější době ozářena jest podivnou září svatosti některých Svatých, jichžto život jest tak blízký, že kněžím i věřícím skytá bohaté poklady darů nebeských.[9])

---

[8]) Takovým řádem slavily se druhdy zasvěcené svátky svatých apoštolů Páně.

[9]) Illud imprimis religiosissime curandum esse duximus, ut .... ex assumpta aliorum sanctorum, qui recentiori ævo Orbem catholicum miro sanctitatis splendore illustrant, veneratione locupletatum Clero gregibusque nostris cœlestium donorum thesaurum reseremus. Præfatio ad Officia propria.

3. Ostatky sv. Martina v Čechách.

Nábožní křesťané vzdávali hned od nejprvnějších počátků svaté Církve úctu Ostatkům Svatých a Světic Božích poučeni jsouce, že dobré a užitečné jest Ostatky Svatých ctíti,[1]) a na těch místech, kde uloženy jsou, se modliti. Ve středověku byla úcta svatých Ostatků hojná, a pout k nim valná. Nejen lid věřící vůbec, ale králové i císařové chovali u veliké úctě sv. Ostatky blahoslavíce se, když jim na poutním místě část z blahoslaveného těla některého Svatého darována byla. Králové nesli Ostatky do vlastí svých co drahocenný klenot, a uložili je do velebných chrámů.

Karel IV. přinesl mnoho vzácných Ostatků z Francie, a mezi nimi Ostatky sv. Martina, biskupa Turonského.

V seznamu Ostatků, jenž se nalezá při metropolitním chrámu Páně sv. Víta v Praze, jmenuje se „Zub sv. Martina biskupa". Karel IV. obdržel jej od krále Francie, a dal jej zlatem a stříbrem tak uměle vykrášliti, že vypodoben byl sličný anděl. Ostatek ten byl věnován chrámu Páně Pražskému. Dále poslána byla Karlu IV. roku 1357 část čelisti a ramena sv. Martina co dar vzácný, a posléz ještě jedna malá částečka z Ostatků.[2])

V bouřích válek husitských bylo z Prahy odvezeno roku 1420 do Karlova Týna mnoho Svatých Ostatků, a mezi nimi byla také část čelisti sv. Martina. Porůznu nalezají se v starých pacifikálech malinké částečky z Ostatků sv. Martina.[3]) Toť patrně dokazuje, že Ostatky sv. Martina byly v Čechách zbožně ctěny, a že jich úcta v dobách dřívějších byla všeobecnější a vroucnější.

---

[1]) Sněm Tridentský v sezení XXV. O úctě svatých Ostatků.

[2]) V seznamu ostatků, jejž kanovník pražský Pešina uspořádal, jsou tyto ostatky sv. Martina uvedeny: Sancti Martini episcopi dens, quem o bti nuit Carolus apud regem Franciæ, et decoratum in forma angeli auro e argento donavit Ecclesiæ Pragensi, item pars de mandibula et brachium eidem Carolo ex Gallia donno missum anno 1357. et aliud minus frustum. Neví se, kam ostatky z krypty sv. Martina se dostaly.

[3]) V Budějovicích v ústavu hluchoněmých jest krásný starý reliquiář na oltáři kaple Nejsvětějšího Srdce Páně, a v něm se nalezá ostatek svatého Martina Turonského.

Závěrek.

Pohlížejíce konečně na veškeren blahoslavený život sv. Martina od jeho kolébky až ku hrobu, a patříce na věkubohatou úctu, kteráž mu ve veškeré Církvi sv., zvlášť ale ve vlastech československých od věků vzdávána byla, vyznati musíme, že sv. Martin jest veliký hrdina křesťanský a úctěný miláček Boží, a vyvolený ochránce národů slovanských.

Hrdinské byly jeho práce, hrdinská byla modlitba jeho, a hrdinská byla jeho trpělivosť v strastech, bolestech a protivenstvích. Bůh sám oslavil věrného služebníka svého, neboť zachoval po 15 set let památku jména jeho, a bděl nad útočištným hrobem jeho.

Úcta svatého Martina stkvěla se jako zářná hvězda v středověku, až pak neblahé mraky kacířství luteránského a kalvínského ji zastřely, a posléz děsné chmury revolucionářské nevěry předešlého století ji zatemnily. Však hvězda ta nezhasla, a když mraky se rozptýlily, opět záři jasnou ukázala.

Ty rozličné změny, které buď rostoucí aneb klesající úctu sv. Martina ve Francii hlásají, jsou poučením pro národy křesťanské, že osudy toho kterého národa úzce jsou sloučeny se vzýváním Svatých Patronů.

Bůh dobrotivý dal každé vlasti křesťanské ochránce a orodovníky na nebi, a ona povinna jest, vděčně a zbožně si připomínati jich jmen a činů. Dokaváde vlasť a národ svých Svatých Patronů si váží a je vzývá, nedáť Bůh, by zahynuly. Ve vlasti české máme slavné svaté patrony, kteří jsou chloubou a ozdobou dějin našich, kteří jsou svědkové odvěkých práv našich; a což důležitější jest, kteří jsou strážcové naší zděděné víry katolické, ježto jediná nás zachránila a zachovala, že jsme nebyli smeteni do propastného zapomenutí, a že jsme nebyli vyhlazeni z dějiště národů evropských.

Kýž by toto vypsání života svatého Martina, jakož i jeho bývalé úcty k tomu přispělo, by ve vlasti naší dostal se do počtu našich svatých oslavenců, kteří jsou „Drahé kameny z koruny Svatovácslavské“, a kýž by bývalá důvěra našich zbožných předků v jeho mocné orodování u Boha opět se posilnila, a zvlášť pak, by památné jeho milosrdenství žebráku amienskému prokázané hluboce utkvělo v srdcích všech vlastimilů, a naučilo je z lásky k Ježíši Kristu pomáhati chudému a nuznému.[1])

Modlitba církevní ve svátek sv. Martina.

Bože, jenž pohlížíš, že vlastní silou svou nijak obstáti nemůžeme, propůjč milostivě, abychom přímluvou blahoslaveného Martina, Vyznavače Tvého a Biskupa, proti všelikému protivenství ochráněni byli. Skrze Ježíše Krista Pána našeho. Amen.

[1]) Činem svým památným ukázal sv. Martin, že jen křesťanská láska narovnati může výstřední protivy, boháčův přepych a žebrákův hlad, neboť ona velí boháči, by pro Ježíše Krista štědře daroval, žebráku pak, by pro Ježíše Krista pokorně prosil. Ani břitké ostří meče, ani bystré oko strážné, ani ta nejspravedlivější míra a váha lidská nenarovná toho, co milosrdná, obětivá láska křesťanská v pokoji a v úkrytu narovnati může. Sv. Matouš. 25, 31—46.

Obsah.

Strana

Schválení rukopisu III
Předmluva V

I.

První doby života sv. Martina.

1. Vlast svatého Martina 9
2. Rodiče svatého Martina 12
3. Rok narození svatého Martina 14
4. Mládí svatého Martina 14
5. Svatý Martin ve škole katechumenů 16
6. Svatý Martin mučeník ve skrytosti 18

II.

Svatý Martin co vojín v Gallii.

1. Svatý Martin v řadách vojenských 19
2. Svatý Martin oděl polonahého žebráka 21
3. Svatý Martin přijal svatý křest 22
4. Sv. Martin žádá za propuštění ze služby vojenské 23

III.

Svatý Martin ve vlasti své.

1. Sv. Hilarius, učitel svatého Martina 24
2. Sv. Martin obdržel jedno nižší posvěcení 26
3. Sv. Martin bloudí v horách alpských. 27
4. Sv. Martin apoštol rodičů svých 29
5. Sv. Martin vyznavač Kristův v Panonii 30
6. Sv. Martin v Miláně jest pronásledován od arianského biskupa Auxentia 31

IV.

Svatý Martin jest opatem mnichů prvního kláštera v Gallii.

1. Sv. Martin staví klášter blízko Piktavia (Poitiers-Poatié). . . . 33
2. Divotvorná moc sv. Martina, opata v klášteře Ligugé (Ligižé) . 35

Strana

3. Sv. Martin opat posvěcen na biskupa Turonského 37
4. Vzezření sv. Martina zevnější 41
5. Sv. Martin biskup nevzdává se kázně mnišské 42

V.

Založení kláštera v Marmoutieru (Marmutié).

1. Sv. Martin jest zakladatel a první opat kláštera v Marmoutieru . 43
2. Sv. Martin poučuje mnichy bratry 45
3. Svatý Martin radí v podobenství poustevníku, jenž pokušením jest trápen 46
4. Sv. Martin vychvaluje panickou čistotu na poustevnici . . . 47
5. Sv. Martin byl vroucím ctitelem Rodičky Boží 49
6. Sv. Martin vzýval svaté panny Anežku a Theklu 50
7. Sv. Martin biskup koná nejsvětější Oběť nového zákona . . . 52

VI.

Sv. Martin veliký apoštol pohanské Gallie.

1. Povaha pohanských Gallů 54
2. Sv. Martin kácí posvátnou sosnu pohanských vesničanů . . . 57
3. Sv. Martin pálí pohanský háj 59
4. Sv. Martin vrací matce pohanské vzkříšené dítko 59
5. Sv. Martin biskup zažehnává sv. křížem průvod pohanský . . . 60
6. Sv. Martin boří chrámy pohanské 61
7. Sv. Martin staví křesťanské chrámy a zakládá kláštery . . . 63

VII.

Svatý Martin co biskup století IV.

1. Soud biskupa století IV. 64
2. Svatý Martin na dvoře císaře Valentiniana I. v Trevirách . . . 67
3. Svatý Martin jde k dvoru císaře Maxima prosit za milost vojínům 68
4. Sv. Martin jest hostem císaře Maxima 69
5. Sv. Martin jest ctěn od císařovny 70
6. Sv. Martin jest rádcem císaře Maxima 71
7. Sv. Martin béře do ochrany Priscillianisty 72
8. Sv. Martin prosí za Priscillianisty u císaře Maxima 75
9. Sv. Martin jest sužován od Ithacianů a od císaře Maxima . . 76
10. Sv. Martin jest přítomen shromáždění Ithacianů 78
11. Sv. Martin činí pokání za poklesnutí 79
12. Sv. Martin vyprošťuje křesťanský lid z pověry 81
13. Sv. Martin co přítel sv. Ambrože, biskupa Milánského . . . 82
14. Poslední cesta sv. Martina z Tůru do Trevir 83

VIII.

Veliká mocnosť modlitby sv. Martina a divotvorné dary jeho.

1. Sv. Martin zachránil se modlitbou před uhořením 85

Strana

2. Sv. Martin oroduje u Boha za dívku mrtvicí raněnou 86
3. Sv. Martin oroduje u Boha za odvrácení krupobití 88
4. Sv. Martin modlitbou odvracuje nakažlivou nemoc 88
5. Sv. Martin uzdravuje osoby od ducha zlého posedlé v Trevirách . 89
6. Sv. Martin uzdravuje málomocného v Paříži 91
7. Sv. Martin uzdravuje svého přítele sv. Paulina a pak dceru římského prefekta Arboria 92
8. Sv. Martin má dar Ducha svatého „rozeznání duchů“ 93
9. Sv. Martin vítězí nad ďáblem vírou v Ježíše Krista 95

IX.

Hrdinská trpělivost sv. Martina a blažená smrt jeho.

1. Sv. Martin jest trpělivý při zlolání 97
2. Sv. Martin jest trpělivý při ubití 98
3. Sv. Martin jest trpělivý v bolestech 99
4. Smrt a pohřeb svatého Martina 100

X.

Oslavení sv. Martina po jeho smrti.

1. Brzké vypsání života sv. Martina 104
2. Jméno sv. Martina bylo v dalekých krajích čteno 107
3. Nejstarší vyobrazení sv. Martina 108
4. Sv. Benedikt oslavuje sv. Martina 110
5. Svátek sv. Martina 111

XI.

Basiliky nad hrobem sv. Martina, a nepřátelé u hrobu jeho.

1. První Basilika nad hrobem sv. Martina v Tůru 113
2. Druhá Basilika nad hrobem sv. Martina v Tůru 115
3. Třetí Basilika nad hrobem sv. Martina v Tůru 117
4. Hunové u hrobu sv. Martina 118
5. Saracenové u hrobu sv. Martina 120
6. Normané u hrobu sv. Martina 122
7. Přenešení blahoslaveného Těla sv. Martina z Auxerru do Tůru . 124

XII.

Pouť k hrobu sv. Martina, a úcta svat. Martina v století šestém, sedmém a osmém.

1. Pouť do Tůru k hrobu sv. Martina v století šestém 127
2. Poslanci krále Svévského Chararika u hrobu svatého Martina . . 129
3. Úcta svatého Martina v století sedmém a osmém 132
4. Pouť biskupa z Litichu do Tůru 136

Strana

XIII.

Papežové římští a králové Francie chovají u veliké úctě hrob svatého Martina.

1. Papežové římští jsou bdělí strážcové basiliky sv. Martina . . 138
2. Králové Francie ve středověku jsou zbožní dobrodincové basiliky sv. Martina Turonského 141

XIV.

Úpadek na bývalé úctě svatého Martina.

1. Všetečnosť krále Františka I. 145
2. Tajné spojení rádců a občanů města Turonského s Kalvinisty a Luterány 147
3. Hugenoti zmocnili se basiliky sv. Martina 148
4. Rozboření basiliky sv. Martina od atheistických revolucionářů . . 151
5. Poslední zbytky basiliky a ostatků sv. Martina 152
6. Počátek nové úcty sv. Martina 154

XV.

Úcta svatého Martina Turonského ve vlastech česko-slovanských.

1. Úcta sv. Martina v Čechách od nepamětných dob 156
2. Sv. Vojtěch šíří úctu sv. Martina v Čechách 157
3. a) Nejstarší kaple sv. Martina při stoličním chrámu sv. Víta v Praze 160
3. b) Nejstarší oltáře sv. Martina v oratoriu kláštera Sázavského a kolegiatním chrámu Staroboleslavském 160
4. Starověká úcta sv. Martina Turonského na Moravě 162
5. Sv. Vojtěch přinesl do Uher úctu sv. Martina 164
6. Sv. Vojtěch naučil národ Polský úctě sv. Martina 165

XVI.

Karel IV., Otec vlasti české jest veliký ctitel sv. Martina Turonského.

1. Chrámy sv. Martina v Čechách 167
2. Svátek sv. Martina v Čechách 169
3. Ostatky sv. Martina v Čechách 173
Závěrek 174
Modlitba církevní ve svátek sv. Martina 175